شىنجاڭ گېزىتى

新 疆 日 报 (维吾尔文)

(بۇ سان ئالتە بەت)

1997 - يىل
ئاپرېل
11
جۈمە

ئۈرۈمچىنىڭ ھاۋارايى:
كۈندۈزى ۋە كېچىسى ھاۋا ئوچۇق، بەزىدە بۇلۇتلۇق بولىدۇ، تېمپېراتۇرا ℃ 10 - ℃ 18 بولىدۇ، شەھەرنىڭ جەنۇبىدا بەش بال شەرقىي جەنۇب شامىلى چىقىدۇ.

مۇھەممەت جەھەرە

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65—0002 / Z

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى(ۋەكالەت نومۇرى: 1—57)

قىيۇم باھاۋۇدۇن «جىنايى ئىشلار قانۇنى» بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن لېكسىيە سۆزلەش يىغىندا مۇنۇلارنى تەكىتلىدى:

«جىنايى ئىشلار قانۇنى»نى ئۆگىنىپ، مۇقىملىقنى تۇتۇش كېرەك

ئۆز مۇخبىرىمىز خې شىخۇڭ خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق قانۇننى ئومۇملاشتۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى 4 - ئاينىڭ 8 - كۈنى تۈزىتىش كىرگۈزۈلگەن «جىنايى ئىشلار قانۇنى»نى ئۆگىنىش بويىچە لېكسىيە سۆزلەش يىغىنى ئاچتى. لېكسىيە سۆزلەش يىغىنىغا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرى ھەم شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەننىڭ رەھبەرلىرىدىن قىيۇم باھاۋۇدۇن، لى فېڭزى، ماسۇنلياڭ، سۇلايمان، ۋاڭ ۋېيجېن، ۋاڭ گۈيجىڭلار ھەم ئاپتونوم رايونلۇق قانۇننى ئومۇملاشتۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسىنىڭ ئەزالىرى، قىسمەن نازارەت، ئىدارىلەرنىڭ مەسئۇللىرى قاتناشتى.

ئاپتونوم رايونلۇق جامائەت خەۋپسىزلىكى ئەدلىيە باشقۇرۇش كادىرلىرى ئىنستىتۇتىنىڭ دوتسېنتى لى جۈەن دېلو مىساللىرىغا بىرلەشتۈرۈپ «جىنايى ئىشلار قانۇنى»نى تۈزۈشنىڭ ئەھمىيىتى، ئاساسىي مەزمۇنلىرى، دەۋر ئالاھىدىلىكى ۋە تەتبىقلاش پرىنسىپلىرىنى ئوبزارلىق، ئاممىباب چۈشەندۈرۈپ، يىغىن قاتناشچىلىرىنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى. يىغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، سىياسىي قانۇن كومىتېتىنىڭ شۇجىسى لى فېڭزى رىياسەتچىلىك قىلدى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، ئاپتونوم رايونلۇق قانۇننى ئومۇملاشتۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسىنىڭ باشلىقى قىيۇم باھاۋۇدۇن لېكسىيە سۆزلەش ئاياغلاشقاندىن كېيىن سۆز قىلدى. ئۇ مۇنداق كۆرسەتتى: «جىنايى ئىشلار قانۇنى» دۆلىتىمىزنىڭ ئىنتايىن مۇھىم تۈپ قانۇنى، شۇڭا ئۇنى ئەدلىيە خادىملىرى ئەستايىدىل ئۆگىنىپلا قالماستىن، ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار ۋە ھەر مىللەت خەلقمۇ ئۆگىنىپ، قانۇن ساپاسىنى ئۆستۈرۈشى كېرەك. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك قانۇننى ئومۇملاشتۇرۇشقا مەسئۇل ئورگانلار تېز ھەرىكەتكە كېلىپ، «جىنايى ئىشلار قانۇنى»نى ئۆگىنىش ۋە تەشۋىق قىلىشنى بۇ يىلقى قانۇنچىلىق تەشۋىقات - تەربىيە خىزمىتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى قىلىشى كېرەك، «جىنايى ئىشلار قانۇنى»نى ئۆگىنىشنى مەخسۇس ئورۇنلاشتۇرۇشى، رەھبىرىي يولداشلار باشلامچىلىق بىلەن ئۆگىنىشى، باشلامچىلىق بىلەن تەشۋىق قىلىشى، بۇ جەھەتتە ئۈلگە كۆرسىتىشى كېرەك، بولۇپمۇ «جىنايى ئىشلار قانۇنى» توغرىسىدىكى تەشۋىقات - تەربىيىنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نۆۋەتتىكى ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى قوغداش بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ، دۆلەتنىڭ بىخەتەرلىكىگە زىيان يەتكۈزىدىغان ئىنتايىن ئاز ساندىكى مىللىي بۆلگۈنچى ئۇنسۇرلار ۋە قانۇنسىز دىنىي ھەرىكەتلەرگە قەتئىي زەربە بېرىپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە ۋە قانۇنسىز دىنىي ھەرىكەتلەرگە زەربە بېرىش كۈرىشىنىڭ زۆرۈرلۈكىگە بولغان تونۇشنى ئۆستۈرۈپ، «جىنايى ئىشلار قانۇنى»غا دائىر ئاساسىي بىلىملەردىن ھەممە ئائىلىلەرنى خەۋەردار قىلىش كېرەك.

پەيزاۋات ناھىيىسىدە يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتى جىددىي ئىشلەنمەكتە

ئۆز مۇخبىرىمىز خۇدابەردى ئابدۇللا، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز شى چىڭخۇي خەۋەر قىلىدۇ: قاتتىق يەر تەۋرەش ۋە توختىماي يۈز بېرىۋاتقان ساقىندا يەر تەۋرەش پەيزاۋات ناھىيە بازىرىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتتى، ھازىر يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتى جىددىي ئىشلەنمەكتە.

ساقىندا يەر تەۋرەش توختىمىغانلىقتىن، ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئاممىغا رەھبەرلىك قىلىپ، پائال تۈردە يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇپ ئاپەتتىن قۇتقۇزدى، ناھىيىلىك رادىئو - تېلېۋىزىيە ئىدارىسى ناھىيىلىك يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇشقا قوماندانلىق قىلىش شتابىنىڭ ئاپەت ئەھۋالى توغرىسىدىكى ئومۇمىي ئۇقتۇرۇشى ھەم جىددىي تاقابىل تۇرۇش تەدبىرلىرىنى تەشۋىق قىلىپ، ئۆيلەردە قەتئىي ئولتۇرماسلىققا سەپەرۋەر قىلدى. ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش داۋامىدا كادىرلار ۋە ئامما ئىتتىپاقلىشىپ، بىر - بىرىگە كۆيۈنۈش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، بىرلىكتە ھازىرقى قىيىن ئۆتكەلدىن ئۆتتى. مۇشۇ خەۋەر ئەۋەتىلگەنگە قەدەر، ناھىيە بازىرىدا 4219 يەر تەۋرەشتىن مۇداپىئەلىنىش لاپاسى سېلىندى.

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى، خەلق ئىشلىرى نازارىتى، يەر تەۋرەش ئىدارىسى خىزمەت گۇرۇپپىلىرىنى باشلاپ پەيزاۋات ناھىيىسىگە بېرىپ، يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى باشلىۋەتتى.

☆

شىنجاڭدىكى ئالىي مەكتەپ، تېخنىكوم ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ رايونلار بويىچە ياردەم بېرىش پائالىيىتى 4 - ئاينىڭ 6 - كۈنى ئۈرۈمچىدە ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇلدى. شىنجاڭ تىببىي ئىنستىتۇتى كلىنىكلىق داۋالاش 96 - يىللىق 2 - سىنىپنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى شىنجاڭ «يۇسەي» بالىلار دارىلئېيتامىدىكى يېتىم بالىلار بىلەن جۈپ بولدى.

سۈرەتتە: جاۋبىڭ ئىسىملىك ئوقۇغۇچى يېتىم بالا قاھارجانغا

قومۇل ۋىلايىتى دۆلەت كارخانىلىرىنى ھەقىقىي جانلاندۇردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز جىڭ يەنشى خەۋەر قىلىدۇ: قومۇل ۋىلايىتى كارخانىلارنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ئۆزگەرتىش، كىچىك دۆلەت كارخانىلىرىنى قويۇۋېتىش، جانلاندۇرۇشنى چۆرىدەپ ئىسلاھاتنى سىستېمىلىق ئىلگىرى سۈرۈپ، كۆرۈنەرلىك ئۈنۈمگە ئېرىشتى.

قومۇل ۋىلايىتى 1994 - يىلىدىن باشلاپ پاي تۈزۈمى، پاي ھەمكارلىق تۈزۈمى، قوشۇۋېتىش، بىرلەشتۈرۈش، ۋەيران قىلىش، باشقۇرۇش ھوقۇقى بېرىش، ئىجارىگە بېرىش ۋە نىشانلىق مەسئۇلىيەت تۈزۈمى ئورنىتىش قاتارلىق كۆپ خىل شەكىللەرنى قوللىنىپ، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىپ، كارخانىلارنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ئۆزگەرتىشنى زور كۈچ بىلەن ئىلگىرى سۈرۈپ، كىچىك دۆلەت كارخانىلىرىنى قويۇۋەتتى، جانلاندۇردى. 1996 - يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە ۋىلايەت، ناھىيە، شەھەرگە قاراشلىق يېزىلار ھەم يېزىدىن يۇقىرى كارخانىلاردا ئىسلاھات ئېلىپ بارغان كارخانا ئومۇمىي كارخانىنىڭ 89.7% نى ئىگىلىدى، ئۇنىڭ ئىچىدە دۆلەت كارخانىلىرىدىن ئىسلاھات ئېلىپ بارغىنى 70% نى ئىگىلىدى، سۈرئەت تېز بولدى، ئۈنۈمىمۇ خېلى كۆڭۈلدىكىدەك بولدى. مەلۇماتقا قارىغاندا، يەرلىك مالىيە كىرىمى 21% كە يېقىن ئاشقان، ۋىلايەت بويىچە سانائەت - قاتناش كارخانىلىرىنىڭ سانائەت مەھسۇلات قىممىتىنىڭ ئېشىش نىسبىتى 7.7% بولغان، پايدا 12 مىليون 590 مىڭ يۈەنگە يەتكەن.

ئىسلاھاتتىن كېيىن كارخانىلارنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىدا ھەقىقەتەن ئۆزگىرىش بولدى. ئالايلى، كارخانا رەھبەرلىك بەنزىلىرىنىڭ مەسئۇلىيەتچانلىقى كۈچەيدى. مەسىلەن، باشقۇرۇش ھوقۇقى بېرىشنى يولغا قويغان ۋىلايەتلىك ماددىي ئەشيا گۇرۇھى شىركىتى 1995 - يىلى 4 مىليون 200 مىڭ يۈەن زىيان تارتقان، مەبلەغنى مەركەزلەشتۈرۈپ باشقۇرۇش، ئىچكى قىسمىدا نىشانلىق مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇش، ئىچكى قىسمىدىكى تەشكىلىي قۇرۇلمىنى ئۆزگەرتىپ تەشكىل قىلىش ئارقىلىق ئۆتكەن يىلى زىياننى 2 مىليون 800 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك ئازايتتى، نەتىجىسى بىر قەدەر زور بولدى.

(ئاخىرى 6 - بەتتە)

* *

ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ قاتناش تەرتىپىنى ياخشىلاش ئۈچۈن، سايباغ رايونلۇق قاتناش ساقچى چوڭ ئەترىتى يېقىندا «بىخەتەر، مەدەنىيەتلىك ئاپتوموبىل ئەترىتى ۋە مەكتەپ قۇرۇش» توغرىسىدا ئالتە تۈرلۈك مىزان تۈزۈپ چىقتى. بۇ مۇناسىۋەت بىلەن بۇ ئەترەت ئۆز تەۋەلىكىدىكى

بۇ ئەترەت ئۆز تەۋەلىكىدىكى
ئائىلە ئىدارىسىنىڭ ئاپتوموبىل
ئەترىتى ۋە ئائىلە مەكتەپىنىڭ مەسئۇللىرى بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزۈپ، يىل ئاخىرىدا مىزانغا ئەمەل قىلغان ئىدارە ، مەكتەپلەرنى باھالاپ
چىقىپ مۇكاپاتلايدىغانلىقىنى بىلدۈردى.
سۈرەتتە: سۆھبەت يىغىنىدىن كۆرۈنۈش.
زىبىبۇللا ئابلىز فوتوسى

ئۆزۈش تەدبىرلىرىنى تەشۋىق قىلىپ،
كادىرلار، ئاممىنى ئاپەتتىن
قۇتقۇزۇشنىڭ 1- سېپىگە پاتال
ئاتلىنىپ، يەر تەۋرەشتىن مۇداپىئە
كۆرۈش لاپىسى سىلىپ، خەتەرلىك

ئوقۇغۇچى يىتىم بالا قاھارجانغا
رەسىملەرنى كۆرسىتىپ خەت
ئۆگەتمەكتە.
شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرى
ئەنۋەر فوتوسى

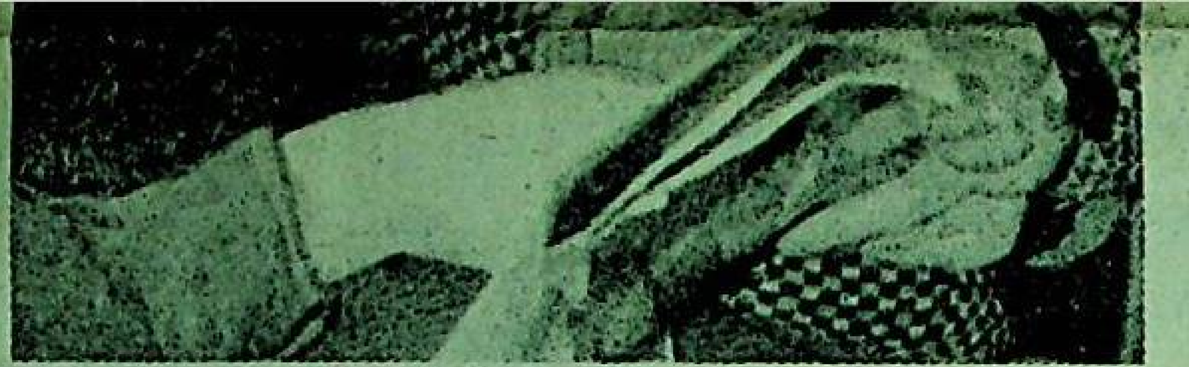

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(1979 - يىل 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنى 5 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 2 - يىغىنىدا ماقۇللانغان، 1997 - يىل 3 - ئاينىڭ 14 - كۈنى 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 5 - يىغىنىدا تۈزىتىلدى)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى رەئىسىنىڭ پەرمانى

83 - نومۇرلۇق

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى» جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 5- يىغىنىدا 1997 - يىل 3 - ئاينىڭ 14 - كۈنى تۈزىتىلدى، تۈزىتىلگەندىن كېيىنكى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى» ئېلان قىلىندى، 1997 - يىل 10 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ يولغا قويۇلسۇن.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ رەئىسى **جياڭ زېمىن**

1997 - يىل 3 - ئاينىڭ 14 - كۈنى

مۇندەرىجە

بىرىنچى قىسىم ئومۇمىي پرىنسىپ

بىرىنچى باب جىنايى ئىشلار قانۇنىنىڭ ۋەزىپىسى، ئاساسىي پرىنسىپى ۋە تەتبىقلىنىش دائىرىسى

ئىككىنچى باب جىنايەت

بىرىنچى پاراگراف جىنايەت ۋە جىنايى جاۋابكارلىق

ئىككىنچى پاراگراف جىنايەتنىڭ تەييارلىنىشى، ئەمەلگە ئاشماسلىقى ۋە توختىتىلىشى

ئۈچىنچى پاراگراف بىرلىشىپ ئۆتكۈزگەن جىنايەت

تۆتىنچى پاراگراف ئورۇن ئۆتكۈزگەن جىنايەت

ئۈچىنچى باب جىنايى جازا

بىرىنچى پاراگراف جىنايى جازا تۈرى

ئىككىنچى پاراگراف رېجىم

ئۈچىنچى پاراگراف تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش

تۆتىنچى پاراگراف مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى

بەشىنچى پاراگراف ئۆلۈم جازاسى

ئالتىنچى پاراگراف جەرىمانە

يەتتىنچى پاراگراف سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش

سەككىزىنچى پاراگراف مال - مۈلۈكنى مۇسادىرە قىلىش

تۆتىنچى باب جىنايى جازانىڭ كونكرېت بېرىلىشى

بىرىنچى پاراگراف جازا ئۆلچەش

ئىككىنچى پاراگراف تەكرار جىنايەت ئۆتكۈزۈش

ئۈچىنچى پاراگراف ئۆزىنى مەلۇم قىلىش ۋە خىزمەت كۆرسىتىش

تۆتىنچى پاراگراف بىر نەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاش

بەشىنچى پاراگراف جازا كېچىكتۈرۈش

ئالتىنچى پاراگراف جازا كېمەيتىش

يەتتىنچى پاراگراف شەرتلىك قويۇپ بېرىش

سەككىزىنچى پاراگراف ۋاقىت چېكى

بەشىنچى باب باشقا بەلگىلىمەلەر

ئىككىنچى قىسىم خاس پرىنسىپ

بىرىنچى باب دۆلەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزۈش جىنايىتى

ئىككىنچى باب جامائەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزۈش جىنايىتى

ئۈچىنچى باب سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تەرتىپىنى بۇزۇش جىنايىتى

بىرىنچى پاراگراف ساختا ۋە ناچار تاۋارلارنى ئىشلەپچىقىرىش، سېتىش جىنايىتى

ئىككىنچى پاراگراف ئەتكەسچىلىك جىنايىتى

ئۈچىنچى پاراگراف شىركەت ۋە كارخانا باشقۇرۇش تەرتىپىگە دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

تۆتىنچى پاراگراف پۇل مۇئامىلە باشقۇرۇش تەرتىپىنى بۇزۇش جىنايىتى

بەشىنچى پاراگراف پۇل مۇئامىلە ئالدامچىلىقى جىنايىتى

ئالتىنچى پاراگراف باج ئېلىش - باشقۇرۇش ئىشلىرىغا زىيان يەتكۈزۈش جىنايىتى

يەتتىنچى پاراگراف بىلىم مۈلۈك ھوقۇقىغا دەخلى - تەرۇز قىلىش جىنايىتى

سەككىزىنچى پاراگراف بازار تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش جىنايىتى

تۆتىنچى باب پۇقرالارنىڭ جىسمانىي ھوقۇقى، دېموكراتىيە ھوقۇقىغا دەخلى- تەرۇز قىلىش جىنايىتى

بەشىنچى باب مال - مۈلۈككە دەخلى - تەرۇز قىلىش جىنايىتى

ئالتىنچى باب جەمئىيەت باشقۇرۇش تەرتىپىگە دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

بىرىنچى پاراگراف جامائەت تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش جىنايىتى

ئىككىنچى پاراگراف ئەدلىيە ئىشلىرىغا دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

ئۈچىنچى پاراگراف دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) نى باشقۇرۇشقا دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

تۆتىنچى پاراگراف مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى باشقۇرۇشقا دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

بەشىنچى پاراگراف جامائەت ساغلىقىغا زىيان يەتكۈزۈش جىنايىتى

ئالتىنچى پاراگراف مۇھىت ۋە بايلىقنى قوغداشقا بۇزغۇنچىلىق قىلىش جىنايىتى

يەتتىنچى پاراگراف زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلىش، ئېلىپ- سېتىش، توشۇش ۋە ياساش جىنايىتى

سەككىزىنچى پاراگراف باشقىلارنى ئېپپەت - نومۇسنى سېتىشقا ئۇيۇشتۇرۇش، مەجبۇرلاش، ئازدۇرۇش، سولاپ بېرىش ۋە تونۇشتۇرۇش جىنايىتى

توققۇزىنچى پاراگراف شەھۋانىي بۇيۇملارنى ئىشلەش، ئېلىپ - سېتىش، تارقىتىش جىنايىتى

يەتتىنچى باب دۆلەت مۇداپىئە مەنپەئىتىگە دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

سەككىزىنچى باب خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇق جىنايىتى

توققۇزىنچى باب مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىش جىنايىتى

ئونىنچى باب ھەربىيلەرنىڭ مەسئۇلىيىتىگە خىلاپلىق قىلىش جىنايىتى

قوشۇمچە پرىنسىپ

بىرىنچى قىسىم ئومۇمىي پرىنسىپ

بىرىنچى باب جىنايى ئىشلار قانۇنىنىڭ ۋەزىپىسى، ئاساسىي پرىنسىپى ۋە تەتبىقلىنىش دائىرىسى

1 - ماددا بۇ قانۇن جىنايەتنى جازالاش، خەلقنى قوغداش مەقسىتىدە، ئاساسىي قانۇنغا بىنائەن، دۆلىتىمىزنىڭ جىنايەتكە قارشى كۈرەشتىكى كونكرېت تەجرىبىلىرىگە ۋە ئەمەلىي ئەھۋالغا بىرلەشتۈرۈپ تۈزۈپ چىقىلدى.

2 - ماددا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى جىنايى ئىشلار قانۇنىنىڭ ۋەزىپىسى - جىنايى جازا بېرىش ئارقىلىق بارلىق جىنايى قىلمىشلارغا قارشى كۈرەش قىلىپ، دۆلەتنىڭ خەۋپسىزلىكىنى قوغداش، خەلق دېموكراتىيىسى دىكتاتۇرىلىقىدىكى ھاكىمىيەتنى ۋە سوتسىيالىستىك تۈزۈمنى قوغداش، دۆلەت مال - مۈلكىنى ۋە ئەمگەكچى ئاممىنىڭ كوللېكتىپ ئىگىدارلىقىدىكى مال - مۈلكىنى قوغداش، پۇقرالارنىڭ خۇسۇسىي ئىگىدارلىقىدىكى مال - مۈلكىنى قوغداش، پۇقرالارنىڭ جىسمانىي ھوقۇقى، دېموكراتىيە ھوقۇقى ۋە باشقا ھوقۇقلىرىنى قوغداش، جەمئىيەت تەرتىپىنى، ئىقتىسادىي تەرتىپنى ساقلاش، سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش ئىشلىرىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىنى كاپالەتلەندۈرۈش.

3 - ماددا قانۇندا جىنايى قىلمىش دەپ بەلگىلەنگەن قىلمىشلارغا قانۇن بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ. قانۇندا جىنايى قىلمىش دەپ بەلگىلەنمىگەن قىلمىشلارنى جىنايەت بېكىتىپ جازالاشقا بولمايدۇ.

4 - ماددا جىنايەت ئۆتكۈزگەن ھەرقانداق ئادەمگە قانۇن بىردەك باراۋەر تەتبىقلىنىدۇ. ھەرقانداق ئادەمنىڭ قانۇندىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ئىمتىيازغا ئىگە بولۇۋېلىشىغا يول قويۇلمايدۇ.

5 - ماددا جىنايى جازانىڭ ئېغىر - يېنىكلىكى جىنايەتچىنىڭ جىنايىتىگە ۋە جىنايى جاۋابكارلىقىغا ماس كېلىشى لازىم.

6 - ماددا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسىدە سادىر بولغان جىنايەتلەرنىڭ ھەممىسىگە مۇشۇ قانۇن تەتبىقلىنىدۇ، قانۇندا ئالاھىدە بەلگىلەنگەنلىرى بۇنىڭ سىرتىدا.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ كېمە - پاراخوتلىرىدا ياكى ئاۋىئاتسىيە ۋاسىتىلىرىدە سادىر بولغان جىنايەتلەرگىمۇ مۇشۇ قانۇن تەتبىقلىنىدۇ.

(ئاخىرى 2 - بەتتە)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى 1 - بەتتە)

جىنايى قىلمىش ياكى ئۇنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ بىرسى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسىدە سادىر بولغان بولسا، ئۇ جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسىدە سادىر بولغان جىنايەت ھېسابلىنىدۇ.

7 - ماددا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پۇقرالىرىدىن جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسى سىرتىدا مۇشۇ قانۇندا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى سادىر قىلغانلىرىغا مۇشۇ قانۇن تەتبىقلىنىدۇ، لېكىن مۇشۇ قانۇندىكى بەلگىلىمە بويىچە ئەڭ يۇقىرى بولغاندا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدىغانلىرى سۈرۈشتۈرۈلمىسىمۇ بولىدۇ.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ دۆلەت خادىملىرى ۋە ھەربىيلىرىدىن جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسى سىرتىدا مۇشۇ قانۇندا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى سادىر قىلغانلىرىغا مۇشۇ قانۇن تەتبىقلىنىدۇ.

8 - ماددا چەت ئەللىكلەردىن جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسى سىرتىدا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىگە ياكى ئۇنىڭ پۇقراسىغا قارىتا جىنايەت ئۆتكۈزگەن، شۇنداقلا مۇشۇ قانۇندىكى بەلگىلىمە بويىچە ئەڭ تۆۋەن بولغاندا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدىغانلىرىغا مۇشۇ قانۇن تەتبىقلانسا بولىدۇ، لېكىن جىنايەت سادىر بولغان جاينىڭ قانۇنى بويىچە جازا بېرىلمەيدىغانلار بۇنىڭ سىرتىدا.

9 - ماددا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تۈزۈشكەن ياكى قاتناشقان خەلقئارا شەرتنامىلەردە بەلگىلەنگەن جىنايەتلەردىن جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى جىنايى ئىشلار باشقۇرۇش تەۋەلىكى ھوقۇقىنى شەرتنامىدە ئۈستىگە ئالغان مەجبۇرىيىتى دائىرىسىدە يۈرگۈزىدىغانلىرىدا مۇشۇ قانۇن تەتبىقلىنىدۇ.

10 - ماددا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسى سىرتىدا جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەردىن مۇشۇ قانۇن بويىچە جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىشقا تېگىشلىك بولغانلىرى چەت ئەلدە سوت قىلىنغان بولسىمۇ، مۇشۇ قانۇن بويىچە يەنىلا سۈرۈشتۈرۈلسە بولىدۇ، لېكىن چەت ئەلدە جىنايى جازا بېرىلگەنلىرىگە جازا كەچۈرۈم قىلىنسا ياكى يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە بولىدۇ.

11 - ماددا دىپلوماتىيە ئىمتىيازىدىن ۋە كەچۈرۈم قىلىنىش ھوقۇقىدىن بەھرىمەن بولىدىغان چەت ئەللىكلەرنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقى دىپلوماتىيە يولى بىلەن ھەل قىلىنىدۇ.

12 - ماددا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلۇپ، مۇشۇ قانۇن يولغا قويۇلغىچە سادىر بولغان قىلمىشلاردىن شۇ چاغدىكى قانۇن بويىچە جىنايەت ھېسابلانمايدىغانلىرىغا شۇ چاغدىكى قانۇن تەتبىقلىنىدۇ؛ شۇ چاغدىكى قانۇن بويىچە جىنايەت ھېسابلىنىپ، مۇشۇ قانۇننىڭ ئومۇمىي پرىنسىپ 4 - باب 8 - پاراگرافىدىكى بەلگىلىمە بويىچە سۈرۈشتۈرۈشكە تېگىشلىك بولغانلىرىنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقى شۇ چاغدىكى قانۇن بويىچە سۈرۈشتۈرۈلىدۇ، ئەمما مۇشۇ قانۇن بويىچە جىنايەت ھېسابلانمايدىغانلىرىغا ياكى يېنىكرەك جازا بېرىلىدىغانلىرىغا مۇشۇ قانۇن تەتبىقلىنىدۇ.

مۇشۇ قانۇن يولغا قويۇلۇشتىن ئىلگىرى، شۇ چاغدىكى قانۇن بويىچە

قىلغانلىقى قانۇندا بەلگىلەنگەن تەرتىپ بويىچە باھالاپ بېكىتىلگەنلىرى جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلمايدۇ، لېكىن ئۇلار ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ياكى ۋەسىيلىرىنىڭ قاتتىق باشقۇرۇشىغا ۋە داۋالىتىشىغا بۇيرۇلىدۇ؛ زۆرۈر تېپىلغاندا، ھۆكۈمەت مەجبۇرىي داۋالىتىدۇ.

ئارىلاپ تۇتۇپ قالىدىغان روھىي كېسەللەردىن روھىي ھالىتى نورمال چاغلاردا جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىرى جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ.

ئۆز ھەرىكىتىنى ئاڭقىرىش ياكى كونترول قىلىش ئىقتىدارىنى تولۇق يوقاتمىغان روھىي كېسەللەردىن جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىرى جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ، لېكىن ئۇلارغا يېنىك ياكى يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە بولىدۇ.

مەستلەر جىنايەت ئۆتكۈزسە جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ.

19 - ماددا ھەم گاس، ھەم گاچىلار ياكى ئەمالاردىن جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىرىگە يېنىك ۋە يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

20 - ماددا دۆلەت، جامائەت مەنپەئەتىنى، ئۆزىنىڭ ياكى باشقىلارنىڭ جىسمانىي ھوقۇقى، مال - مۈلۈك ھوقۇقى ۋە باشقا ھوقۇقلىرىنى قىلىنىۋاتقان قانۇنسىز زىيانكەشلىكتىن ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن، قانۇنسىز زىيانكەشلىكنى توسۇش يولىدا تەدبىر قوللىنىپ، قانۇنسىز زىيانكەشلىك قىلغۇچىغا زىيان يەتكۈزگەنلەر يوللۇق قوغدانغانلار ھېسابلىنىپ، جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلمايدۇ.

يوللۇق قوغدىنىشنى زۆرۈر چەكتىن كۆرۈنەرلىك دەرىجىدە ئاشۇرۇۋېتىپ، زور زىيان پەيدا قىلغانلار جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ، لېكىن ئۇلارغا يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدۇ ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.

ۋەھشىيلىك، قاتىللىق، بۇلاڭچىلىق، باسقۇنچىلىق، تۇتۇپ كېتىش ۋە جىسمانىي بىخەتەرلىككە ئېغىر خەۋپ يەتكۈزىدىغان باشقا زورلۇق جىنايىتى ئۆتكۈزۈۋاتقاندا قوغدىنىش تەدبىرى قوللىنىپ، قانۇنسىز زىيانكەشلىك قىلغۇچىنى زەخىملەندۈرۈپ ۋە ئۆلتۈرۈپ قويغانلار قوغدىنىشنى چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتكەنلەرگە كىرمەيدۇ، جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلمايدۇ.

21 - ماددا دۆلەت، جامائەت مەنپەئەتىنى، ئۆزىنىڭ ياكى باشقىلارنىڭ جىسمانىي ھوقۇقى، مال - مۈلۈك ھوقۇقى ۋە باشقا ھوقۇقلىرىنى يۈز بېرىۋاتقان خەۋپتىن ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن ئامالسىز جىددىي خەۋپتىن ساقلىنىش تەدبىرى قوللىنىپ زىيان پەيدا قىلغانلار جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلمايدۇ.

جىددىي خەۋپتىن ساقلىنىش تەدبىرىنى زۆرۈر چەكتىن ئاشۇرۇۋېتىپ، نورۇنسىز زىيان پەيدا قىلغانلار جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ، لېكىن ئۇلارغا يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدۇ ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.

1 - تارماقتىكى ئۆزىنى خەۋپتىن ساقلاپ قېلىشقا دائىر بەلگىلىمە ۋەزىپە ۋە كەسپىي جەھەتتە ئالاھىدە مەسئۇلىيىتى بارلارغا تەتبىقلانمايدۇ.

بېرىلىشىپ جىنايەت ئۆتكۈزۈشتە ئوينىغان رولىغا قاراپ جازا بېرىلىدۇ. 18 ياشقا توشمىغانلارنى جىنايەت ئۆتكۈزۈشكە كۈشكۈرتكەنلەرگە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

جىنايەت ئۆتكۈزۈشكە كۈشكۈرتۈلگۈچى شۇ جىنايەتنى ئۆتكۈزمىگەن بولسا، كۈشكۈرتكۈچى جىنايەتچىگە يېنىك ياكى يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە بولىدۇ.

تۆتىنچى پاراگراف ئورۇن ئۆتكۈزگەن جىنايەت

30 - ماددا شىركەت، كارخانا، كەسپىي ئورۇن، ئورگان ۋە تەشكىلاتلاردىن جەمئىيەتكە خەۋپ يەتكۈزىدىغان قىلمىشى قانۇندا ئورۇن جىنايىتى دەپ بەلگىلەنگەنلىرى جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ.

31 - ماددا ئورۇنلاردىن جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا جىنايى جازا بېرىلىدۇ. مۇشۇ قانۇننىڭ خاس پرىنسىپىدا ۋە باشقا قانۇنلاردا ئايرىم بەلگىلىمە بولسا، شۇ بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

ئۈچىنچى باب جىنايى جازا

بىرىنچى پاراگراف جىنايى جازا تۈرى

32 - ماددا جىنايى جازا ئاساسىي جازا ۋە قوشۇمچە جازاغا بۆلۈنىدۇ.

33 - ماددا ئاساسىي جازانىڭ تۈرى تۆۋەندىكىچە:

(1) رېجىم؛

(2) تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش؛

(3) مۇددەتلىك قاماق جازاسى؛

(4) مۇددەتسىز قاماق جازاسى؛

(5) ئۆلۈم جازاسى.

34 - ماددا قوشۇمچە جازانىڭ تۈرى تۆۋەندىكىچە:

(1) جەرىمانە؛

(2) سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش؛

(3) مال - مۈلكىنى مۇسادىرە قىلىش.

قوشۇمچە جازانى ئايرىم بېرىشكىمۇ بولىدۇ.

35 - ماددا جىنايەت ئۆتكۈزگەن چەت ئەللىكلەرگە چېگرىدىن قوغلاپ چىقىرىش جازاسى ئايرىم بېرىلسىمۇ، قوشۇمچە بېرىلسىمۇ بولىدۇ.

36 - ماددا جىنايەتچىلەردىن جىنايى قىلمىشى زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنى ئىقتىسادىي زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا قانۇن بويىچە جىنايى جازا بېرىلگەندىن باشقا، ئەھۋالغا قاراپ يەنە ئىقتىسادىي زىياننى تۆلەش ھۆكۈم قىلىنىدۇ.

ھەق تەلەپ تۆلەم جاۋابكارلىقىنى ئۈستىگە ئالغۇچى جىنايەتچىلەردىن جەرىمانە جازاسىمۇ ھۆكۈم قىلىنىپ، مال - مۈلكى بارلىق چىقىمغا چىقىش قىلماي قالغانلىرى ياكى مال - مۈلكىنى مۇسادىرە قىلىش

بېرىلسە بولىدۇ.

44 - ماددا تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسىنىڭ مۇددىتى ھۆكۈم ئىجرا قىلىنغان كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ؛ ھۆكۈم ئىجرا قىلىنىشتىن بۇرۇن قاماپ تۇرۇلغان بولسا، قاماپ تۇرۇلغان ۋاقىتنىڭ بىر كۈنى جازا مۇددىتىنىڭ بىر كۈنىگە سوندۇرۇپ ھېسابلىنىدۇ.

تۆتىنچى پاراگراف مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى

45 - ماددا مۇددەتلىك قاماق جازاسىنىڭ مۇددىتى ئالتە ئايدىن يۇقىرى، 15 يىلدىن تۆۋەن بولىدۇ، مۇشۇ قانۇننىڭ 50 - ۋە 69 - ماددىلىرىدا بەلگىلەنگەنلىرى بۇنىڭ سىرتىدا.

46 - ماددا مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەرنىڭ جازاسى تۈرمىدە ياكى باشقا ئىجرا ئورۇنلىرىدا ئىجرا قىلىنىدۇ؛ ئەمگەك ئىقتىدارى بارلىرى ئەمگەككە قاتنىشىپ، تەربىيە ۋە ئۆزگەرتىشنى قوبۇل قىلىدۇ.

47 - ماددا مۇددەتلىك قاماق جازاسىنىڭ مۇددىتى ھۆكۈم ئىجرا قىلىنغان كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ؛ ھۆكۈم ئىجرا قىلىنىشتىن بۇرۇن قاماپ تۇرۇلغان بولسا، قاماپ تۇرۇلغان ۋاقىتنىڭ بىر كۈنى جازا مۇددىتىنىڭ بىر كۈنىگە سوندۇرۇپ ھېسابلىنىدۇ.

بەشىنچى پاراگراف ئۆلۈم جازاسى

48 - ماددا ئۆلۈم جازاسى جىنايىتى ئىنتايىن ئېغىر جىنايەتچىلەرگىلا بېرىلىدۇ. ئۆلۈم جازاسى ھۆكۈم قىلىشقا تېگىشلىك جىنايەتچىلەردىن جازاسىنى دەرھال ئىجرا قىلىش زۆرۈرىيىتى بولمىغانلارغا ئۆلۈم جازاسى ھۆكۈم قىلىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، جازاسى ئىككى يىل كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىنىدىغانلىقى جاكارلانسا بولىدۇ.

ئۆلۈم جازاسىنىڭ قانۇن بويىچە ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسى ھۆكۈم قىلىدىغانلىرىدىن باشقىلىرى ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزۈلىدۇ. كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىنىدىغان ئۆلۈم جازاسىنى يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ھۆكۈم قىلسا ياكى تەستىقلىسا بولىدۇ.

49 - ماددا جىنايەت ئۆتكۈزگەن ۋاقىتتا 18 ياشقا توشمىغانلارغا ۋە سوت قىلىنغاندا ھامىلىدار ئاياللارغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلمەيدۇ.

50 - ماددا كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىنىدىغان ئۆلۈم جازاسى ھۆكۈم قىلىنغانلاردىن ئۆلۈم جازاسىنى كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىش مەزگىلىدە، قەستەن جىنايەت ئۆتكۈزمىگەنلىرىنىڭ جازاسى ئىككى يىللىق مۇددەت توشقاندىن كېيىن مۇددەتسىز قاماق جازاسىغا ئۆزگەرتىلىدۇ؛ ھەقىقەتەن چوڭ خىزمەت كۆرسىتىش ئىپادىسى بولغانلىرىنىڭ جازاسى ئىككى يىللىق مۇددەت توشقاندىن كېيىن 15 يىلدىن يۇقىرى، 20 يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسىغا ئۆزگەرتىلىدۇ؛ قەستەن جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىكى تەكشۈرۈش نەتىجىسىدە راست بولۇپ چىققانلىرىغا ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ تەستىقى بىلەن ئۆلۈم جازاسى ئىجرا قىلىنىدۇ.

51 - ماددا كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىنىدىغان ئۆلۈم جازاسىنىڭ

مۇشۇ قانۇن يولغا قويۇلۇشتىن ئىلگىرى، شۇ چاغدىكى قانۇن بويىچە چىقىرىلغان كۈچكە ئىگە ھۆكۈملەر داۋاملىق كۈچكە ئىگە بولىدۇ.

ئىككىنچى باب جىنايەت

بىرىنچى پاراگراف جىنايەت ۋە جىنايى جاۋابكارلىق

13 ـ ماددا دۆلەتنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىغا، زېمىن پۈتۈنلۈكىگە ۋە خەۋپسىزلىكىگە زىيان يەتكۈزىدىغان، دۆلەتنى پارچىلايدىغان، خەلق دېموكراتىيىسى دىكتاتۇرىلىقىدىكى ھاكىمىيەتنى ۋە سوتسىيالىستىك تۈزۈمنى ئاغدۇرىدىغان، جەمئىيەت تەرتىپى ۋە ئىقتىسادىي تەرتىپنى بۇزىدىغان، دۆلەت مال ـ مۈلكىگە ياكى ئەمگەكچى ئاممىنىڭ كوللېكتىپ ئىگىدارلىقىدىكى مال ـ مۈلكىگە دەخلى ـ تەرۇز قىلىدىغان، پۇقرالارنىڭ خۇسۇسىي مال ـ مۈلكىگە دەخلى ـ تەرۇز قىلىدىغان، پۇقرالارنىڭ جىسمانىي ھوقۇقى، دېموكراتىيە ھوقۇقى ۋە باشقا ھوقۇقلىرىغا دەخلى ـ تەرۇز قىلىدىغان بارلىق قىلمىشلار، شۇنىڭدەك جەمئىيەتكە خەۋپ يەتكۈزىدىغان باشقا قىلمىشلاردىن قانۇن بويىچە جىنايى جازا بېرىشكە تېگىشلىك بولغانلىرىنىڭ ھەممىسى جىنايەت ھېسابلىنىدۇ، لېكىن ئەھۋالى كۆرۈنەرلىك يېنىك بولۇپ، خەۋپى چوڭ بولمىغانلىرى جىنايەت ھېسابلانمايدۇ.

14 ـ ماددا ئۆز قىلمىشىنىڭ جەمئىيەتكە خەۋپ يەتكۈزىدىغان ئاقىۋەت پەيدا قىلىدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ ھەمدە شۇنداق ئاقىۋەتنىڭ پەيدا بولۇشىنى ئۈمىد قىلىپ ياكى شۇنداق ئاقىۋەتنىڭ پەيدا بولۇشىغا يول قويۇپ جىنايەت شەكىللەندۈرگەنلەر قەستەن جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەر ھېسابلىنىدۇ.

قەستەن جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەر جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ.

15 ـ ماددا ئۆز قىلمىشىنىڭ جەمئىيەتكە خەۋپ يەتكۈزىدىغان ئاقىۋەتنى پەيدا قىلىشى مۇمكىنلىكىنى ئالدىن بايقاشقا تېگىشلىك بولسىمۇ، بىپەرۋالىق قىلىپ ئالدىن بايقىماي ياكى ئالدىن بايقىغان بولسىمۇ، ئۇنىڭدىن ساقلانغىلى بولىدۇ دەپ ئىشىنىپ كېتىپ، شۇنداق ئاقىۋەتنى پەيدا قىلغانلار سەۋەنلىك بىلەن جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەر ھېسابلىنىدۇ.

سەۋەنلىك بىلەن جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەردىن قانۇندىكى بەلگىلىمىگە چۈشىدىغانلىرىلا جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ.

16 ـ ماددا قىلمىش ئوبيېكتىپ جەھەتتە زىيانلىق ئاقىۋەت پەيدا قىلغان بولسىمۇ، بۇنداق ئاقىۋەت قەستەنلىك ياكى سەۋەنلىكتىن ئەمەس، بەلكى توسۇۋالغىلى ياكى مۆلچەرلىگىلى بولمايدىغان سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن كېلىپ چىققان بولسا، جىنايەت ھېسابلانمايدۇ.

17 ـ ماددا 16 ياشقا توشقانلار جىنايەت ئۆتكۈزسە، جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ.

14 ياشقا توشۇپ، 16 ياشقا توشمىغانلار قەستەن قاتىللىق قىلىش، قەستەن يارىلاندۇرۇپ ئېغىر زەخمىلەندۈرۈش ياكى ئۆلتۈرۈپ قويۇش، باسقۇنچىلىق قىلىش، بۇلاڭچىلىق قىلىش، زەھەرلىك بۇيۇملارنى ئېلىپ ـ سېتىش، ئوت قويۇش، پارتلىتىش، زەھەر سېلىش جىنايەتلىرىنى ئۆتكۈزسە، جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ.

14 ياشقا توشۇپ، 18 ياشقا توشمىغانلار جىنايەت ئۆتكۈزسە، يېنىك ياكى يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

16 ياشقا توشمىغانلىقى ئۈچۈن جىنايى جازا بېرىلمىگەنلەر ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ياكى ۋەسىيلىرىنىڭ باشقۇرۇشىغا بۇيرۇلىدۇ؛ زۆرۈر تېپىلغاندا، ئۇلارنى ھۆكۈمەت يىغىۋېلىپ تەربىيىلىسىمۇ بولىدۇ.

18 ـ ماددا روھىي كېسەللەردىن ئۆز ھەرىكىتىنى ئاڭقىرالمايدىغان ياكى كونترول قىلالمايدىغان بولۇپ قالغاندا زىيانلىق ئاقىۋەت پەيدا

تەتبىقلانمايدۇ.

ئىككىنچى پاراگراف جىنايەتنىڭ تەييارلىنىشى، ئەمەلگە ئاشماسلىقى ۋە توختىتىلىشى

22 ـ ماددا جىنايەت ئۆتكۈزۈش مەقسىتىدە قورال ـ سايمان تەييارلاش، شارائىت يارىتىش جىنايەتنىڭ تەييارلىنىشى ھېسابلىنىدۇ.

تەييارلىقتىكى جىنايەتكە ئەمەلگە ئاشقان جىنايەتكە قارىغاندا يېنىك ۋە يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

23 ـ ماددا جىنايەتچى جىنايەتكە كىرىشكەندىن كېيىن، ئۆز ئىرادىسىگە باغلىق بولمىغان سەۋەبلەر بىلەن مەقسىتىگە يېتەلمىگەن بولسا، جىنايەتنى ئەمەلگە ئاشۇرالمىغان ھېسابلىنىدۇ.

ئەمەلگە ئاشمىغان جىنايەتكە ئەمەلگە ئاشقان جىنايەتكە قارىغاندا يېنىك ياكى يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە بولىدۇ.

24 ـ ماددا جىنايەت ئۆتكۈزۈۋېتىپ جىنايەتتىن ئۆزلۈكىدىن قول ئۈزۈش ياكى جىنايەتنىڭ ئاقىۋىتىدىن ئۆزلۈكىدىن ئۈنۈملۈك ساقلىنىش جىنايەتنىڭ توختىتىلىشى ھېسابلىنىدۇ.

جىنايەتنى توختىتىپ قويغۇچىلاردىن زىيان پەيدا قىلمىغانلىرىغا جازا كەچۈرۈم قىلىنىدۇ؛ زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

ئۈچىنچى پاراگراف بىرلىشىپ ئۆتكۈزگەن جىنايەت

25 ـ ماددا بىرلىشىپ ئۆتكۈزگەن جىنايەت ئىككىدىن ئارتۇق ئادەمنىڭ بىرلىشىپ، قەستەن ئۆتكۈزگەن جىنايىتىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىككىدىن ئارتۇق ئادەمنىڭ بىرلىشىپ سەۋەنلىك بىلەن ئۆتكۈزگەن جىنايىتى بىرلىشىپ ئۆتكۈزگەن جىنايەت قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنمايدۇ؛ جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىشقا تېگىشلىك بولغانلىرىغا جىنايىتىگە قاراپ جازا بېرىلىدۇ.

26 ـ ماددا جىنايەتچىلەر گۇرۇھىنى ئۇيۇشتۇرۇپ ۋە ئۇنىڭغا رەھبەرلىك قىلىپ جىنايى ھەرىكەت ئېلىپ بارغانلار ياكى بىرلىشىپ جىنايەت ئۆتكۈزۈشتە ئاساسىي رول ئوينىغانلار ئاساسىي جىنايەتچى ھېسابلىنىدۇ.

ئۈچتىن ئارتۇق ئادەم بىرلىشىپ جىنايەت ئۆتكۈزۈش مەقسىتىدە تەشكىللىگەن، بىر قەدەر تۇراقلىق بولغان جىنايەتچىلەر تەشكىلاتى جىنايەتچىلەر گۇرۇھى ھېسابلىنىدۇ.

جىنايەتچىلەر گۇرۇھىنى ئۇيۇشتۇرغان ۋە ئۇنىڭغا رەھبەرلىك قىلغان باش ئۇنسۇرلارغا گۇرۇھنىڭ بارلىق جىنايىتى بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

3 ـ تارماقتا بەلگىلەنگەندىن باشقا ئاساسىي جىنايەتچىلەرگە، قاتناشقان ياكى ئۇيۇشتۇرغان، قوماندانلىق قىلغان بارلىق جىنايىتى بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

27 ـ ماددا بىرلىشىپ جىنايەت ئۆتكۈزۈشتە ئاساسىي رول ئوينىمىغانلار ياكى ياردەمچى رول ئوينىغانلار ئەگەشكۈچى جىنايەتچى ھېسابلىنىدۇ.

ئەگەشكۈچى جىنايەتچىلەرگە يېنىك، يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدۇ ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.

28 ـ ماددا باشقىلارنىڭ تەھدىت سېلىشى بىلەن جىنايەت ئۆتكۈزۈشكە قاتناشقانلارغا جىنايى قىلمىشىغا قاراپ يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدۇ ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.

29 ـ ماددا باشقىلارنى جىنايەت ئۆتكۈزۈشكە كۈشكۈرتكەنلەرگە

جەرىمانە جازاسىمۇ ھۆكۈم قىلىنىپ، مال ـ مۈلكى بارلىق چىقىمغا چىقىش قىلماي قالغانلىرى ياكى مال ـ مۈلكىنى مۇسادىرە قىلىش جازاسى ھۆكۈم قىلىنغانلىرى زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىغا ھەق تەلەپ تۆلىمى تۆلەش جاۋابكارلىقىنى ئاۋۋال ئۈستىگە ئالىدۇ.

37 ـ ماددا جىنايى قىلمىشى يېنىك بولۇپ، جازا ھۆكۈم قىلىش زۆرۈرىيىتى بولمىغانلارغا جىنايى جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ، لېكىن دېلو ئەھۋالىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىغا قاراپ، تەنبىھ بېرىلسە ياكى تۆۋانامە يېزىش، ناماقۇل بولۇش، زىياننى تۆلەشكە بۇيرۇلسا ۋە ياكى مەسئۇل تارماق تەرىپىدىن مەمۇرىي جازا بېرىلسە ياكى مەمۇرىي چارە كۆرۈلسە بولىدۇ.

ئىككىنچى پاراگراف رېجىم

38 ـ ماددا رېجىم مۇددىتى ئۈچ ئايدىن يۇقىرى، ئىككى يىلدىن تۆۋەن بولىدۇ.

رېجىمغا ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەرنىڭ جازاسىنى جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى ئىجرا قىلىدۇ.

39 ـ ماددا رېجىمغا ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەر جازاسى ئىجرا قىلىنىۋاتقان مەزگىلدە تۆۋەندىكى بەلگىلىمىلەرگە رىئايە قىلىشى لازىم:

(1) قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملارغا رىئايە قىلىش، نازارەتچىلىككە بويسۇنۇش؛

(2) ئىجرا قىلغۇچى ئورگاننىڭ تەستىقىنى ئالماي تۇرۇپ، سۆز، مەتبۇئات، يىغىلىش ئۆتكۈزۈش، تەشكىلاتلارغا ئۇيۇشۇش، نامايىش قىلىش، كۈچ كۆرسىتىش ئەركىنلىكى ھوقۇقىنى يۈرگۈزمەسلىك؛

(3) ئىجرا قىلغۇچى ئورگاننىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە ئۆزىنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتىنى مەلۇم قىلىپ تۇرۇش؛

(4) ئىجرا قىلغۇچى ئورگاننىڭ كۆرۈشۈش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسىگە رىئايە قىلىش؛

(5) ئۆزى تۇرۇشلۇق شەھەر، ناھىيىدىن كەتمەكچى ياكى كۆچمەكچى بولسا، ئىجرا قىلغۇچى ئورگاننىڭ تەستىقىنى ئېلىش.

رېجىم ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەرنىڭ ئەمگەك جەريانىدىكى ئوخشاش ئىشقا ئوخشاش ھەق بېرىلىدۇ.

40 ـ ماددا رېجىم ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىنىڭ رېجىم مۇددىتى توشقاندا، ئىجرا قىلغۇچى ئورگان ئۇنىڭ رېجىمدىن بوشىتىلغانلىقىنى ئۆزىگە ۋە ئۇنىڭ ئورنىغا ياكى ئۇ تۇرۇشلۇق جايدىكى ئاممىغا دەرھال جاكارلايدۇ.

41 ـ ماددا رېجىم جازاسىنىڭ مۇددىتى ھۆكۈم ئىجرا قىلىنغان كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ؛ ھۆكۈم ئىجرا قىلىنىشتىن بۇرۇن قاماپ تۇرۇلغان بولسا، قاماپ تۇرۇلغان ۋاقىتنىڭ بىر كۈنى جازا مۇددىتىنىڭ ئىككى كۈنىگە سۇندۇرۇپ ھېسابلىنىدۇ.

ئۈچىنچى پاراگراف تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش

42 ـ ماددا تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش مۇددىتى بىر ئايدىن يۇقىرى، ئالتە ئايدىن تۆۋەن بولىدۇ.

43 ـ ماددا تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەرنىڭ جازاسىنى جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى يېقىن جايدا ئىجرا قىلىدۇ.

جازا ئىجرا قىلىنىۋاتقان مەزگىلدە، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچى ھەر ئايدا بىر كۈندىن ئىككى كۈنگىچە ئۆيىگە قايتسا بولىدۇ؛ ئەمگەككە قاتناشقانلىرىغا ئىشىغا قاراپ ھەق

بىلەن ئۆلۈم جازاسى ئىجرا قىلىنىدۇ.

51 ـ ماددا كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىنىدىغان ئۆلۈم جازاسىنىڭ مۇددىتى ھۆكۈم بېكىتىلگەن كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ. كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىنىدىغان ئۆلۈم جازاسى مۇددەتلىك قاماق جازاسىغا ئۆزگەرتىلگەنلەرنىڭ جازا مۇددىتى كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىنىدىغان ئۆلۈم جازاسى مۇددىتى توشقان كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ.

ئالتىنچى پاراگراف جەرىمانە

52 ـ ماددا جەرىمانە ھۆكۈم قىلىنغاندا، جەرىمانە سوممىسى جىنايى قىلمىشقا قاراپ بېكىتىلىدۇ.

53 ـ ماددا جەرىمانە ھۆكۈمدە بېكىتىلگەن سۈرۈك ئىچىدە بىر قېتىمدا ياكى مۇددەتكە بۆلۈپ تاپشۇرغۇزۇلىدۇ. سۈرۈك توشقىچە تاپشۇرمىغانلارغا مەجبۇرىي تاپشۇرغۇزۇلىدۇ. جەرىمانىنى تولۇق تاپشۇرالمايدىغانلار بولسا، خەلق سوت مەھكىمىسى ئۇلارنىڭ تاپشۇرغۇدەك مال ـ مۈلكى بارلىقىنى قاچان سەزسە شۇ چاغدا تاپشۇرغۇزىدۇ. تاقابىل تۇرغىلى بولمايدىغان ئاپەتكە ئۇچراش سەۋەبىدىن تاپشۇرۇشتا ھەقىقەتەن قىيىنلىپ قالغانلارغا ئەھۋالغا قاراپ جەرىمانە ئازايتىلسا ياكى كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

يەتتىنچى پاراگراف سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش

54 ـ ماددا سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىشتا تۆۋەندىكى ھوقۇقلاردىن مەھرۇم قىلىنىدۇ:

(1) سايلاش ھوقۇقى ۋە سايلىنىش ھوقۇقى؛

(2) سۆز، مەتبۇئات، يىغىلىش ئۆتكۈزۈش، تەشكىلاتلارغا ئۇيۇشۇش، نامايىش قىلىش، كۈچ كۆرسىتىش ئەركىنلىكى ھوقۇقى؛

(3) دۆلەت ئورگانلىرىدا ۋەزىپە ئۆتەش ھوقۇقى؛

(4) دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى، كەسپىي ئورۇنلىرىدا ۋە خەلق تەشكىلاتلىرىدا رەھبەرلىك ۋەزىپىسى ئۆتەش ھوقۇقى.

55 ـ ماددا سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش مۇددىتى بىر يىلدىن يۇقىرى، بەش يىلدىن تۆۋەن بولىدۇ، مۇشۇ قانۇننىڭ 57 ـ ماددىسىدا بەلگىلەنگەنلىرى بۇنىڭ سىرتىدا.

رېجىم ھۆكۈم قىلىنىپ قوشۇمچە سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنغانلارنىڭ سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىنىش مۇددىتى رېجىم مۇددىتى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ، بىر ۋاقىتتا ئىجرا قىلىنىدۇ.

56 ـ ماددا دۆلەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەن جىنايەتچىلەر قوشۇمچە سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ؛ قەستەن قاتىللىق قىلىش، باسقۇنچىلىق قىلىش، ئوت قويۇش، پارتلىتىش، زەھەر سېلىش، بۇلاڭچىلىق قىلىشقا ئوخشاش قىلمىشلىرى بىلەن جەمئىيەت تەرتىپىنى ئېغىر دەرىجىدە بۇزغان جىنايەتچىلەر قوشۇمچە سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنسا بولىدۇ.

سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش جازاسىنى ئايرىم بېرىشتە، مۇشۇ قانۇننىڭ خاس پرىنسىپىدىكى بەلگىلىمىلەر ئاساس قىلىنىدۇ.

57 ـ ماددا ئۆلۈم جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەر سىياسىي ھوقۇقىدىن ئۆمۈرۋايەت مەھرۇم قىلىنىدۇ.

كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلىنىدىغان ئۆلۈم جازاسى مۇددەتلىك قاماق جازاسىغا ئۆزگەرتىلسە ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى مۇددەتلىك قاماق جازاسىغا ئۆزگەرتىلسە، قوشۇمچە سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش مۇددىتى ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن قىلىپ ئۆزگەرتىلىدۇ.

(ئاخىرى 3 ـ بەتتە)

(بېشى 2 - بەتتە)

58 - ماددا قوشۇمچە سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش جازاسىنىڭ مۇددىتى قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ئىجرا قىلىنىپ بولغان كۈندىن ياكى شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەن كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ؛ سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش ئاساسىي جازا ئىجرا قىلىنىۋاتقان مەزگىلدە كۈچكە ئىگە بولۇۋېرىدۇ.

سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنغان جىنايەتچىلەر جازا ئىجرا قىلىنىۋاتقان مەزگىلدە، قانۇن، مەمۇرىي نىزاملاردىكى بەلگىلىمىلەرگە ۋە گوۋۇيۇەن جامائەت خەۋپسىزلىكى تارمىقىنىڭ نازارەت قىلىپ باشقۇرۇش ھەققىدىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرىگە رىئايە قىلىشى، نازارەتچىلىككە بويسۇنۇشى كېرەك؛ ئۇلار مۇشۇ قانۇننىڭ 54 - ماددىسىدا بەلگىلەنگەن ھوقۇقلارنى يۈرگۈزسە بولمايدۇ.

سەككىزىنچى پاراگراف مال - مۈلۈكنى مۇسادىرە قىلىش

59 - ماددا مال - مۈلۈكنى مۇسادىرە قىلىش جىنايەتچىنىڭ ئۆزىگە تەئەللۇق مال - مۈلكىنىڭ بىر قىسمىنى ياكى ھەممىسىنى مۇسادىرە قىلىشنى كۆرسىتىدۇ. مال - مۈلكىنىڭ ھەممىسىنى مۇسادىرە قىلىشقا توغرا كەلگەن جىنايەتچىنىڭ ئۆزى ئۈچۈن ۋە ئۇ باقىدىغان ئائىلە تەۋەلىرى ئۈچۈن زۆرۈر تۇرمۇش خىراجىتى قالدۇرۇلىدۇ.

مال - مۈلۈكنى مۇسادىرە قىلىش ھۆكۈم قىلىنغاندا، جىنايەتچىنىڭ ئائىلە تەۋەلىرىگە تەئەللۇق ياكى تېگىشلىك بولغان مال - مۈلۈكنى مۇسادىرە قىلىشقا بولمايدۇ.

60 - ماددا جىنايەتچىنىڭ مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىشتىن بۇرۇنقى ئورۇنلۇق قەرزىنى مۇسادىرە قىلىنىدىغان مال - مۈلۈك بىلەن قايتۇرۇشقا توغرا كەلسە، ھەقدارنىڭ ئىلتىماس قىلىشى بىلەن قايتۇرۇلىدۇ.

تۆتىنچى باب جىنايى جازانىڭ كونكرېت بېرىلىشى

بىرىنچى پاراگراف جازا ئۆلچەش

61 - ماددا جىنايەتچىگە بېرىلىدىغان جازا ئۇنىڭ جىنايىتىنىڭ پاكىتىغا، جىنايىتىنىڭ خاراكتېرىگە، ئەھۋالىغا ۋە جەمئىيەتكە يەتكۈزگەن خەۋپىنىڭ دەرىجىسىگە قاراپ، مۇشۇ قانۇندىكى مۇناسىۋەتلىك بەلگىلىمىلەر بويىچە ھۆكۈم قىلىنىدۇ.

62 - ماددا جىنايەتچىلەردىن مۇشۇ قانۇندا بەلگىلەنگەن ئېغىر جازا بېرىلىدىغان، يېنىك جازا بېرىلىدىغان ئەھۋال بولغانلىرىغا قانۇندا بەلگىلەنگەن جازا چېكى دائىرىسىدە جازا ھۆكۈم قىلىنىدۇ.

63 - ماددا جىنايەتچىلەردىن مۇشۇ قانۇندا بەلگىلەنگەن يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدىغان ئەھۋال بولغانلىرىغا قانۇندا بەلگىلەنگەن جازادىن تۆۋەن جازا ھۆكۈم قىلىنىدۇ.

جىنايەتچىلەردىن مۇشۇ قانۇندا بەلگىلەنگەن يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدىغان ئەھۋال بولمىغانلىرىغا دېلودىكى ئالاھىدە ئەھۋالغا قاراپ، ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ تەستىقى بىلەن قانۇندا بەلگىلەنگەن جازادىن تۆۋەن جازا ھۆكۈم قىلىنىسىمۇ بولىدۇ.

64 - ماددا جىنايەتچىنىڭ قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ تاپقان پۇل - مېلىنىڭ ھەممىسى تاپشۇرغۇزۇلىدۇ ياكى قايتۇرغۇزۇلىدۇ، تۆلىتىلىدۇ؛ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنىڭ قانۇنىي مال - مۈلكى ۋاقتىدا قايتۇرۇپ بېرىلىدۇ؛ مەنئى قىلىنغان نەرسىلەر ۋە جىنايەت ئۆتكۈزۈشتە ئىشلىتىلگەن شەخسىي پۇل - مال مۇسادىرە قىلىنىدۇ. مۇسادىرە قىلىنغان پۇل - مال

يىلدىن ئېشىپ كەتمەيدۇ.

بىر نەچچە جىنايەت ئىچىدە قوشۇمچە جازا ھۆكۈم قىلىنغان بولسا، قوشۇمچە جازا ئىجرا قىلىنىۋېرىدۇ.

70 - ماددا جازا ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەردىن ھۆكۈم ئېلان قىلىنغاندىن تارتىپ جازاسى ئىجرا قىلىنىپ بولغىچە بولغان ئارىلىقتا ھۆكۈم ئېلان قىلىنىشتىن ئىلگىرى ھۆكۈمگە كىرگۈزۈلمەي قالغان باشقا جىنايەتلىرىمۇ بارلىقى سېزىلگەنلىرىنىڭ يېڭى سېزىلگەن جىنايىتى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىلىپ، ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى ھۆكۈمدىكى جازا مۇشۇ قانۇننىڭ 69 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە بىنائەن، ئىجرا قىلىنىدىغان جازا قىلىپ بېكىتىلىدۇ. ئىجرا قىلىنىپ بولغان جازا مۇددىتى يېڭى ھۆكۈمدە بېكىتىلگەن جازا مۇددىتى ئىچىگە كىرگۈزۈپ ھېسابلىنىدۇ.

71 - ماددا جازا ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەردىن ھۆكۈم ئېلان قىلىنغاندىن تارتىپ جازاسى ئىجرا قىلىنىپ بولغىچە بولغان ئارىلىقتا يەنە جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىرىنىڭ يېڭى جىنايىتى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىلىپ، ئىلگىرىكى جىنايىتىگە بېرىلىپ ئىجرا قىلىنىپ بولمىغان جازا بىلەن كېيىنكى جىنايىتىگە ھۆكۈم قىلىنغان جازا مۇشۇ قانۇننىڭ 69 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە بىنائەن ئىجرا قىلىنىدىغان جازا قىلىپ بېكىتىلىدۇ.

بەشىنچى پاراگراف جازا كېچىكتۈرۈش

72 - ماددا تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەردىن جىنايەت ئەھۋالىغا ۋە تۈۋبە قىلىش ئىپادىسىگە قاراپ، جازاسى كېچىكتۈرۈلسە، جەمئىيەتكە ھەقىقەتەن قايتا خەۋپ يەتكۈزمەيدىغانلىرىغا جازانى كېچىكتۈرۈش جاكارلانسا بولىدۇ.

جازا كېچىكتۈرۈش جاكارلانغان جىنايەتچىلەرگە قوشۇمچە جازا ھۆكۈم قىلىنغان بولسا، قوشۇمچە جازا ئىجرا قىلىنىۋېرىدۇ.

73 - ماددا تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىنىدىغانلارنى جازاسىنى كېچىكتۈرۈپ سىناش مۇددىتى ئەسلى ھۆكۈمدىكى جازا مۇددىتىدىن يۇقىرى، بىر يىلدىن تۆۋەن بولىدۇ، لېكىن ئىككى ئايدىن قىسقا بولمايدۇ.

مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلگەنلەرنى جازاسىنى كېچىكتۈرۈپ سىناش مۇددىتى ئەسلى ھۆكۈمدىكى جازا مۇددىتىدىن يۇقىرى، بەش يىلدىن تۆۋەن بولىدۇ، لېكىن بىر يىلدىن قىسقا بولمايدۇ.

جازانى كېچىكتۈرۈپ سىناش مۇددىتى ھۆكۈم بېكىتىلگەن كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ.

74 - ماددا تەكرار جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەرنىڭ جازاسى كېچىكتۈرۈلمەيدۇ.

75 - ماددا جازا كېچىكتۈرۈش جاكارلانغان جىنايەتچىلەر تۆۋەندىكى بەلگىلىمىلەرگە رىئايە قىلىشى كېرەك:

(1) قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملارغا رىئايە قىلىش، نازارەتچىلىككە بويسۇنۇش؛

(2) تەكشۈرگۈچى ئورگاننىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە ئۆزىنىڭ ئىش-ھەرىكىتىنى مەلۇم قىلىش؛

(3) تەكشۈرگۈچى ئورگاننىڭ كۆرۈشۈش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسىگە رىئايە قىلىش؛

ھۆكۈم قىلىنغانلارنىڭ ئون يىلدىن قىسقا بولمايدۇ.

79 - ماددا جىنايەتچىلەرنىڭ جازاسىنى كېمەيتىشتە جازا ئىجرا قىلغۇچى ئورگان ئوتتۇرا دەرىجىلىكتىن يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسىگە جازا كېمەيتىش توغرىسىدا تەكلىپنامە سۇنىدۇ. خەلق سوت مەھكىمىسى كېڭەشمە سوت ئۇيۇشتۇرۇپ قاراپ چىقىپ، ھەقىقەتەن تۈۋبە قىلىش ياكى خىزمەت كۆرسىتىش پاكىتى بارلارنىڭ جازاسىنى كېسىم بىلەن كېمەيتىدۇ. جازانى قانۇندا بەلگىلەنگەن تەرتىپتىن ئۆتكۈزمەي تۇرۇپ كېمەيتىشكە بولمايدۇ.

80 - ماددا مۇددەتسىز قاماق جازاسى مۇددەتلىك قاماق جازاسىغا كېمەيتىلگەنلەرنىڭ جازا مۇددىتى جازاسىنى كېمەيتىش ھەققىدە كېسىم چىقىرىلغان كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ.

يەتتىنچى پاراگراف شەرتلىك قويۇپ بېرىش

81 - ماددا مۇددەتلىك قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەردىن ئەسلى ھۆكۈمدىكى جازا مۇددىتىنىڭ تەڭدىن تولىسى ئىجرا قىلىنىپ بولغانلار، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەردىن جازاسى ئەمەلىيەتتە ئون يىلدىن ئارتۇقراق ئىجرا قىلىنغانلار تۈرمە قائىدىسىگە ئەستايىدىل رىئايە قىلىپ، تەربىيە ۋە ئۆزگەرتىشنى قوبۇل قىلىپ، ھەقىقەتەن تۈۋبە قىلىش ئىپادىسى بولۇپ، شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەندىن كېيىن جەمئىيەتكە قايتا خەۋپ يەتكۈزمەيدىغان بولسا، شەرتلىك قويۇپ بېرىلسە بولىدۇ. ئالاھىدە ئەھۋال بولسا، ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ تەستىقى ئارقىلىق جازا مۇددىتىنى ئىجرا قىلىشنىڭ يۇقىرىقى چەكلىمىسىگە ئۇچرىمىسىمۇ بولىدۇ.

تەكرار جىنايەت ئۆتكۈزگەن شۇنىڭدەك قاتىللىق قىلىش، پارتلىتىش، بۇلاڭچىلىق قىلىش، باسقۇنچىلۇق قىلىش، تۇتۇپ كېتىش قاتارلىق زورلۇق خاراكتېرىدىكى جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەن جىنايەتچىلەردىن ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ۋە مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلگەنلەرنى شەرتلىك قويۇپ بېرىشكە بولمايدۇ.

82 - ماددا جىنايەتچىلەرنى شەرتلىك قويۇپ بېرىش مۇشۇ قانۇننىڭ 79 - ماددىسىدا بەلگىلەنگەن تەرتىپ بويىچە بولىدۇ. قانۇندا بەلگىلەنگەن تەرتىپتىن ئۆتكۈزمەي تۇرۇپ شەرتلىك قويۇپ بېرىشكە بولمايدۇ.

83 - ماددا مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلگەنلەردىن شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەنلەرنى سىناش مۇددىتى ئىجرا قىلىنىپ بولمىغان جازا مۇددىتى بىلەن چەكلىنىدۇ؛ مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلگەنلەردىن شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەنلەرنى سىناش مۇددىتى ئون يىل بولىدۇ.

شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەنلەرنىڭ سىناش مۇددىتى شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەن كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ.

84 - ماددا شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەنلىكى جاكارلانغان جىنايەتچىلەر تۆۋەندىكى بەلگىلىمىلەرگە رىئايە قىلىشى كېرەك:

(1) قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملارغا رىئايە قىلىش، نازارەتچىلىككە بويسۇنۇش؛

(2) نازارەتچىلىك ئورگىنىنىڭ بەلگىلىمىسىگە ئاساسەن، ئۆزىنىڭ ئىش - ھەرىكىتىنى مەلۇم قىلىپ تۇرۇش؛

(3) نازارەتچىلىك ئورگىنىنىڭ كۆرۈشۈش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسىگە رىئايە قىلىش؛

كىرىشكەن ياكى خەلق سوت مەھكىمىسى دېلونى قوبۇل قىلغاندىن كېيىن، تەھقىقلىنىشتىن ياكى سوت قىلىنىشتىن ئۆزىنى قاچۇرغانلارنى سۈرۈشتۈرۈشتە مۇددەت چېكى بولمايدۇ.

زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچى سۈرۈشتۈرۈش مۇددىتى ئىچىدە شىكايەت قىلغان، خەلق سوت مەھكىمىسى، خەلق تەپتىش مەھكىمىسى، جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى دېلو ئېچىشقا تېگىشلىك بولسىمۇ، دېلو ئاچمىغان بولسا، سۈرۈشتۈرۈشتە مۇددەت چېكى بولمايدۇ.

89 - ماددا سۈرۈشتۈرۈش مۇددىتى جىنايەت سادىر بولغان كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ؛ جىنايى قىلمىش ئۇزۇلمەي كېلىۋاتقان ياكى داۋاملىشىۋاتقان بولسا، جىنايى قىلمىش ئاخىرلاشقان كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ.

سۈرۈشتۈرۈش مۇددىتى ئىچىدە يەنە جىنايەت ئۆتكۈزگەن بولسا، ئىلگىرىكى جىنايىتىنى سۈرۈشتۈرۈش مۇددىتى كېيىنكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەن كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ.

بەشىنچى باب باشقا بەلگىلىمىلەر

90 - ماددا بۇ قانۇندىكى بەلگىلىمىلەر ئانچە مۇۋاپىق كەلمەي قالغان مىللىي ئاپتونومىيىلىك جايلاردا ئاپتونوم رايونلۇق ياكى ئۆلكىلىك خەلق قۇرۇلتايلىرى شۇ جايدىكى مىللەتلەرنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت جەھەتتىكى ئالاھىدىلىكلىرىگە ۋە مۇشۇ قانۇندا بەلگىلەنگەن ئاساسىي پرىنسىپلارغا بىنائەن، جانلىق ياكى قوشۇمچە بەلگىلىمىلەرنى تۈزۈپ، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزۈپ يولغا قويسا بولىدۇ.

91- ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان جامائەت مال - مۈلكى تۆۋەندىكى مال - مۈلۈكنى كۆرسىتىدۇ:

(1) دۆلەت مال - مۈلكى؛

(2) ئەمگەكچى ئاممىنىڭ كوللېكتىپ ئىگىدارلىقىدىكى مال - مۈلكى؛

(3) نامراتلارنى يۆلەش ۋە باشقا جامائەت پاراۋانلىقى ئىشلىرى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئىجتىمائىي ئىئانە ياكى مەخسۇس فوند مال-مۈلكى.

دۆلەت ئورگانلىرى، دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى، كوللېكتىپ كارخانىلار ۋە خەلق تەشكىلاتلىرى باشقۇرۇۋاتقان، ئىشلىتىۋاتقان ياكى توشۇۋاتقان خۇسۇسىي مال - مۈلۈك جامائەت مال - مۈلكى ھېسابلىنىدۇ.

92 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان پۇقرالارنىڭ خۇسۇسىي مال-مۈلكى تۆۋەندىكى مال - مۈلۈكنى كۆرسىتىدۇ:

(1) پۇقرالارنىڭ قانۇنىي كىرىمى، ئامانەت پۇلى، ئۆي - ئىمارىتى ۋە باشقا تۇرمۇش ۋاستىلىرى؛

(2) قانۇن بويىچە شەخسكە ۋە ئائىلىگە تەئەللۇق ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى؛

(3) يەككە تىجارەتچىلەر ۋە خۇسۇسىي كارخانىلارنىڭ قانۇنىي مال - مۈلكى؛

(4) قانۇن بويىچە شەخسكە تەئەللۇق پاي، پاي چېكى، زايوم ۋە باشقا مال - مۈلۈكلەر.

بېرىلىدۇ؛ مەنئى قىلىنغان نەرسىلەر ۋە جىنايەت ئۆتكۈزۈشتە ئىشلىتىلگەن شەخسىي پۇل - مال مۇسادىرە قىلىنىدۇ. مۇسادىرە قىلىنغان پۇل - مال ۋە ئېلىنغان جەرىمانە بىردەك دۆلەت خەزىنىسىگە تاپشۇرۇلىدۇ، ئۇنى ئىشلىتىۋېلىشقا ۋە ئۆز ئالدىغا بىر تەرەپ قىلىشقا بولمايدۇ.

ئىككىنچى پاراگراف تەكرار جىنايەت ئۆتكۈزۈش

65 - ماددا مۇددەتلىك قاماق جازاسىدىن يۇقىرى جازا ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەردىن جازاسى ئىجرا قىلىنىپ بولغان ياكى كەچۈرۈم قىلىنغاندىن كېيىن، بەش يىل ئىچىدە يەنە مۇددەتلىك قاماق جازاسىدىن يۇقىرى جازا بېرىلىدىغان جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەر تەكرار جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەر ھېسابلىنىدۇ، ئۇلارغا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ، لېكىن سەۋەنلىك بىلەن جىنايەت ئۆتكۈزۈپ قويغانلار بۇنىڭ سىرتىدا.

ئالدىنقى تارماقتا بەلگىلەنگەن مۇددەت شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەن جىنايەتچىگە تەتبىقلانغاندا، شەرتلىك قويۇپ بېرىش مۇددىتى توشقان كۈندىن باشلاپ ھېسابلىنىدۇ.

66 - ماددا دۆلەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەن جىنايەتچىلەردىن جازاسى ئىجرا قىلىنىپ بولغان ياكى كەچۈرۈم قىلىنغاندىن كېيىن، ھەرقانداق چاغدا يەنە دۆلەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزىدىغان جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرى تەكرار جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەر قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

ئۈچىنچى پاراگراف ئۆزىنى مەلۇم قىلىش ۋە خىزمەت كۆرسىتىش

67 - ماددا جىنايەت ئۆتكۈزگەندىن كېيىن دېلوسىنى ئۆزلۈكىدىن مەلۇم قىلىپ، جىنايىتىنى ئەينەن ئىقرار قىلىش ئۆزىنى مەلۇم قىلىش بولىدۇ. ئۆزىنى مەلۇم قىلغان جىنايەتچىلەرگە يېنىك ياكى يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە بولىدۇ. ئۇلاردىن جىنايىتى يېنىكرەك بولغانلارغا جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

مەجبۇرلاش تەدبىرى قوللىنىلغان جىنايەت گۇماندارلىرى، جاۋابكارلار ۋە جازا ئۆتەۋاتقان جىنايەتچىلەردىن ئەدلىيە ئورگىنى تېخى ئىگىلىمىگەن باشقا جىنايەتلىرىنى ئەينەن ئىقرار قىلغانلىرى ئۆزىنى مەلۇم قىلغانلار قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

68 - ماددا جىنايەتچىلەردىن باشقىلارنىڭ جىنايى قىلمىشىنى پاش قىلىپ، تەكشۈرۈش نەتىجىسىدە راست بولۇپ چىققانلىرى ياكى مۇھىم يىپ ئۇچى بىلەن تەمىنلەپ، باشقا دېلونىڭ پاش قىلىنىشىغا ئىمكانىيەت يارىتىپ بېرىش قاتارلىق خىزمەت كۆرسىتىش ئىپادىسى بولغانلىرىغا يېنىك ياكى يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە بولىدۇ؛ چوڭ خىزمەت كۆرسىتىش ئىپادىسى بولغانلىرىغا يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

جىنايەت ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ئۆزىنى مەلۇم قىلغان ھەم چوڭ خىزمەت كۆرسىتىش ئىپادىسى بولغانلارغا يېنىكلىتىپ جازا بېرىلىدۇ ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.

تۆتىنچى پاراگراف بىر نەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاش

69 - ماددا بىر كىشى ھۆكۈم ئېلان قىلىنغانغا قەدەر بىر نەچچە جىنايەت ئۆتكۈزگەن بولسا، ئۆلۈم جازاسى ۋە مۇددەتسىز قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنىدىغانلىرىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ئۇنىڭ ئىجرا قىلىنىدىغان جازا مۇددىتى ئەھۋالغا قاراپ، يىغىندى جازا مۇددىتىدىن قىسقا، بىر نەچچە جازا ئىچىدىكى ئەڭ يۇقىرى جازا مۇددىتىدىن ئۇزۇن قىلىپ بەلگىلىنىدۇ، لېكىن رېجىم مۇددىتى ئەڭ يۇقىرى بولغاندا ئۈچ يىلدىن ئېشىپ كەتمەيدۇ، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش مۇددىتى ئەڭ يۇقىرى بولغاندا بىر يىلدىن ئېشىپ كەتمەيدۇ، مۇددەتلىك قاماق جازاسى ئەڭ يۇقىرى بولغاندا 20

(3) تەكشۈرگۈچى ئورگاننىڭ كۆرۈشۈش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسىگە رىئايە قىلىش؛

(4) ئۆزى تۇرۇشلۇق شەھەر، ناھىيىدىن كەتمەكچى ياكى كۆچمەكچى بولسا، تەكشۈرگۈچى ئورگاننىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزۈش.

76 - ماددا جازا كېچىكتۈرۈش جاكارلانغان جىنايەتچىلەرنى جازانى كېچىكتۈرۈپ سىناش مۇددىتى ئىچىدە، جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى تەكشۈرىدۇ، ئۇلار ئىشلەيدىغان ئورۇن ياكى ئاساسىي قاتلام تەشكىلات تەكشۈرۈشكە ماسلىشىدۇ. مۇشۇ قانۇننىڭ 77 - ماددىسىدا بەلگىلەنگەن ئەھۋال كۆرۈلمىسە، جازانى كېچىكتۈرۈپ سىناش مۇددىتى توشقاندا، ئەسلى ھۆكۈمدىكى جازا ئىجرا قىلىنمايدىغانلىقى ھەممە ئۇ ئاشكارا جاكارلىنىدۇ.

77 - ماددا جازا كېچىكتۈرۈش جاكارلانغان جىنايەتچىلەردىن جازانى كېچىكتۈرۈپ سىناش مۇددىتى ئىچىدە يېڭى جىنايەت ئۆتكۈزگەن ياكى ھۆكۈم جاكارلىنىشتىن بۇرۇن ھۆكۈمگە كىرگۈزۈلمەي قالغان باشقا جىنايەتلىرىمۇ بارلىقى سېزىلگەنلىرىگە جازانى كېچىكتۈرۈش بىكار قىلىنىپ، يېڭى جىنايىتى ياكى يېڭىدىن سېزىلگەن جىنايىتى ئۈستىدىن ھۆكۈم چىقىرىلىپ، ئىلگىرىكى جىنايىتى بىلەن كېيىنكى جىنايىتى ئۈچۈن ھۆكۈم قىلىنغان جازا مۇشۇ قانۇننىڭ 69 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە ئىجرا قىلىنىدىغان جازا قارار قىلىپ بېكىتىلىدۇ.

جازا كېچىكتۈرۈش جاكارلانغان جىنايەتچىلەردىن جازانى كېچىكتۈرۈپ سىناش مۇددىتى ئىچىدە قانۇنغا، مەمۇرىي نىزامغا ياكى گوۋۇيۈەن جامائەت خەۋپسىزلىكى تارماقلىرىنىڭ جازا كېچىكتۈرۈلگەنلەرنى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇش ھەققىدىكى بەلگىلىمىلىرىگە خىلاپلىق قىلىپ، قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا جازا كېچىكتۈرۈش بىكار قىلىنىپ، ئەسلى ھۆكۈمدىكى جازا ئىجرا قىلىنىدۇ.

ئالتىنچى پاراگراف جازا كەمەيتىش

78 - ماددا رېجىم جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، مۇددەتلىك قاماق جازاسى ۋە مۇددەتسىز قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنغان جىنايەتچىلەردىن جازاسى ئىجرا قىلىنىۋاتقان مەزگىلدە تۈرمە قائىدىسىگە ئەستايىدىل رىئايە قىلىپ، تەربىيە ۋە ئۆزگەرتىشنى قوبۇل قىلىپ، ھەقىقەتەن توۋا قىلىش ياكى خىزمەت كۆرسىتىش ئىپادىسى كۆرۈلگەنلىرىنىڭ جازاسى كەمەيتىلسە بولىدۇ؛ تۆۋەندىكىدەك چوڭ خىزمەت كۆرسىتىش ئىپادىسى بولغانلىرىنىڭ جازاسى كەمەيتىلىدۇ:

(1) باشقىلارنىڭ زور جىنايى ھەرىكىتىنى توسقان بولسا؛

(2) تۈرمە ئىچى ۋە سىرتىدىكى زور جىنايى ھەرىكەتنى پاش قىلىپ، تەكشۈرۈش نەتىجىسىدە راست بولۇپ چىققان بولسا؛

(3) كەشپىيات - ئىجادىيەت ياراتقان ياكى تېخنىكىنى زور دەرىجىدە يېڭىلىغان بولسا؛

(4) كۈندىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋە تۇرمۇشتا ئۆز ھاياتىدىن كېچىپ باشقىلارنى قۇتۇلدۇرغان بولسا؛

(5) تەبىئىي ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇش ياكى زور ھادىسىنى تۈگىتىشتە ئىپادىسى گەۋدىلىك بولغان بولسا؛

(6) دۆلەت ۋە جەمئىيەتكە باشقا زور تۆھپە قوشقان بولسا.

جازا كەمەيتىلگەندىن كېيىن ئەمەلىي ئىجرا قىلىنىدىغان جازا مۇددىتى رېجىم جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، مۇددەتلىك قاماق جازاسى ھۆكۈم قىلىنغانلارنىڭ ئەسلى ھۆكۈمدىكى جازا مۇددىتىنىڭ يېرىمىدىن قىسقا بولمايدۇ؛ مۇددەتسىز قاماق جازاسى

(3) نازارەتچىلىك ئورگىنىنىڭ كۆرۈشۈش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسىگە رىئايە قىلىش؛

(4) ئۆزى تۇرۇشلۇق شەھەر، ناھىيىدىن كەتمەكچى ياكى كۆچمەكچى بولسا، نازارەتچىلىك ئورگىنىنىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزۈش.

85 - ماددا شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەن جىنايەتچىلەرنى شەرتلىك قويۇپ بېرىپ سىناش مۇددىتى ئىچىدە جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى نازارەت قىلىدۇ، مۇشۇ قانۇننىڭ 86 - ماددىسىدا بەلگىلەنگەن ئەھۋاللار كۆرۈلمىسە، شەرتلىك قويۇپ بېرىپ سىناش مۇددىتى توشقاندا، ئەسلى ھۆكۈمدىكى جازا ئىجرا قىلىنىپ بولغان ھېسابلىنىدۇ ھەمدە ئۇ ئاشكارا جاكارلىنىدۇ.

86 - ماددا شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەن جىنايەتچىلەردىن شەرتلىك قويۇپ بېرىپ سىناش مۇددىتى ئىچىدە يېڭى جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىرى شەرتلىك قويۇپ بېرىش بىكار قىلىنىپ، مۇشۇ قانۇننىڭ 71 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە بىر نەچچە جىنايىتى قوشۇپ جازالىنىدۇ.

شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەن جىنايەتچىلەردىن شەرتلىك قويۇپ بېرىپ سىناش مۇددىتى ئىچىدە، ھۆكۈم جاكارلىنىشتىن ئىلگىرى ھۆكۈمگە كىرگۈزۈلمەي قالغان باشقا جىنايەتلىرىمۇ بارلىقى سېزىلگەنلىرى شەرتلىك قويۇپ بېرىش بىكار قىلىنىپ، مۇشۇ قانۇننىڭ 70 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە بىر نەچچە جىنايىتى قوشۇپ جازالىنىدۇ.

شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەن جىنايەتچىلەردىن شەرتلىك قويۇپ بېرىپ سىناش مۇددىتى ئىچىدە، قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملارغا ياكى گوۋۇيۈەن جامائەت خەۋپسىزلىكى تارمىقىنىڭ شەرتلىك قويۇپ بېرىلگەنلەرنى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇش ھەققىدىكى بەلگىلىمىلىرىگە خىلاپ قىلمىشى بولۇپ، يېڭى جىنايەت شەكىللەندۇرمىگەن بولسىمۇ، قانۇندا بەلگىلەنگەن تەرتىپ بويىچە شەرتلىك قويۇپ بېرىش بىكار قىلىنىپ تۈرمىگە ئېلىنىپ، ئىجرا قىلىنىپ بولمىغان جازاسى ئىجرا قىلىنىدۇ.

سەككىزىنچى پاراگراف ۋاقىت چېكى

87 - ماددا تۆۋەندىكى مۇددەتتىن ئېشىپ كەتكەن جىنايەت سۈرۈشتۈرۈلمەيدۇ:

(1) قانۇندا بەلگىلەنگەن ئەڭ يۇقىرى جازا بەش يىللىق مۇددەتلىك قاماق جازاسىغا توشمايدىغان بولۇپ، ئارىدىن بەش يىل ئۆتۈپ كەتكەن بولسا؛

(2) قانۇندا بەلگىلەنگەن ئەڭ يۇقىرى جازا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بولۇپ، ئارىدىن ئون يىل ئۆتۈپ كەتكەن بولسا؛

(3) قانۇندا بەلگىلەنگەن ئەڭ يۇقىرى جازا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بولۇپ، ئارىدىن 15 يىل ئۆتۈپ كەتكەن بولسا؛

(4) قانۇندا بەلگىلەنگەن ئەڭ يۇقىرى جازا مۇددەتسىز قاماق جازاسى، ئۆلۈم جازاسى بولۇپ، ئارىدىن 20 يىل ئۆتۈپ كەتكەن بولسا سۈرۈشتۈرۈلمەيدۇ. 20 يىل ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن سۈرۈشتۈرۈشكە تېگىشلىك دەپ قارالسا، ئالىي خەلق تەپتىش مەھكىمىسىگە تەستىقلىتىش شەرت.

88 - ماددا خەلق تەپتىش مەھكىمىسى، جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى، دۆلەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى دېلو ئېچىپ تەھقىقلەشكە

(4) قانۇن بويىچە شەخسكە تەئەللۇق پاي، پاي چېكى، زايوم ۋە باشقا مال - مۈلۈكلەر.

93 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان دۆلەت خادىملىرى دۆلەت ئورگانلىرىدا ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان خادىملارنى كۆرسىتىدۇ.

دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى، كەسپىي ئورۇنلىرى، خەلق تەشكىلاتلىرىدا ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان خادىملار ۋە دۆلەت ئورگانلىرى، دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى ۋە كەسپىي ئورۇنلىرى دۆلەت ئىلكىدە بولمىغان شىركەتلەر، كارخانىلار، كەسپىي ئورۇنلار، ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارغا ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئەۋەتكەن خادىملار شۇنىڭدەك قانۇن بويىچە ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان باشقا خادىملار دۆلەت خادىمى دەپ قارىلىدۇ.

94 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان ئەدلىيە خادىملىرى تەھقىقلەش، تەپتىش قىلىش، سوت قىلىش، نازارەت قىلىش - باشقۇرۇش مەسئۇلىيىتى بولغان خادىملارنى كۆرسىتىدۇ.

95 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان ئېغىر زەخىملەندۈرۈش تۆۋەندىكى ئەھۋالنىڭ بىرى كۆرۈلگەن زەخىملەندۈرۈشنى كۆرسىتىدۇ:

(1) ئادەمنىڭ پۇت - قوللىرىنى مېيىپ قىلىش ياكى چىراي - شەكلىنى بۇزۇۋېتىش؛

(2) ئادەمنىڭ ئاڭلاش، كۆرۈش ئەزالىرى ياكى باشقا ئەزالىرىنىڭ ئىقتىدارىنى يوقىتىۋېتىش؛

(3) ئادەمنىڭ تەن - ساغلاملىقىغا ئېغىر زىيان يەتكۈزىدىغان باشقا زەخىملەر.

96 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىش مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ۋە ئۇنىڭ دائىمىي كومىتېتىنىڭ قانۇن ۋە بېكىتمىلىرىگە، گوۋۇيۈەننىڭ مەمۇرىي نىزام، بەلگىلىمىلىرىدىكى مەمۇرىي تەدبىرلەرگە، گوۋۇيۈەننىڭ بېكىتمە ۋە بۇيرۇقلىرىغا خىلاپلىق قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.

97 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان باش ئۇنسۇرلار جىنايەتچىلەر گۇرۇھى ئىچىدە ياكى توپلىشىپ جىنايەت ئۆتكۈزۈش جەريانىدا ئۇيۇشتۇرۇش، پىلانلاش، قوماندانلىق قىلىش رولىنى ئوينىغان جىنايەتچىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

98 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان دەۋا قىلىنغاندىلا سوراش زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچى دەۋا قىلغاندىلا سوراشنى كۆرسىتىدۇ. زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچى زورلۇق ۋە تەھدىتكە ئۇچراپ دەۋا قىلالمىغان بولسا، خەلق تەپتىش مەھكىمىسى ۋە زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنىڭ يېقىن تۇغقانلىرى دەۋا قىلسىمۇ بولىدۇ.

99 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان «... دىن يۇقىرى»، «...دىن تۆۋەن»، «...ئىچىدە» دېيىلگەنلەر شۇ سانىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

100 - ماددا قانۇن بويىچە جىنايى جازا بېرىلگەنلەر ئەسكەر بولىدىغان، ئىشقا ئورۇنلىشىدىغان چاغدا، ئۆزىگە بۇرۇن جىنايى جازا بېرىلگەنلىكىنى ئالاقىدار ئورۇنلارغا يوشۇرماي ئەينەن مەلۇم قىلىشى كېرەك.

101 - ماددا بۇ قانۇننىڭ ئومۇمىي پرىنسىپى جىنايى جازا بەلگىلەنگەن باشقا قانۇنلارغىمۇ تەتبىقلىنىدۇ، لېكىن باشقا قانۇنلاردىن ئالاھىدە بەلگىلىمە بارلىرى بۇنىڭ سىرتىدا.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى 3 - بەتتە)

ئىككىنچى قىسىم خاس پرىنسىپ

بىرىنچى باب دۆلەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزۈش جىنايىتى

102 - ماددا چەت ئەل بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىغا، زېمىن پۈتۈنلۈكىگە ۋە خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەنلەرگە مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

چېگرا سىرتىدىكى ئاپپاراتلار، تەشكىلاتلار ۋە شەخسلەر بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ، ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

103 - ماددا دۆلەتنى پارچىلاش، دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى بۇزۇش ھەرىكەتلىرىنى ئۇيۇشتۇرغان، پىلانلىغان ۋە ئېلىپ بارغانلاردىن باش ئۇنسۇلارغا ياكى جىنايىتى ئېغىرلىرىغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

دۆلەتنى پارچىلاشقا، دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى بۇزۇشقا قۇتراتقۇلۇق قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ باش ئۇنسۇرلارغا ياكى جىنايىتى ئېغىرلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

104 - ماددا قوراللىق ئىسيان ياكى قوراللىق توپىلاڭنى ئۇيۇشتۇرغان، پىلانلىغان ۋە كۆتۈرگەنلەردىن باش ئۇنسۇرلارغا ياكى جىنايىتى ئېغىرلىرىغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملارنى، قوراللىق قىسىم خادىملىرىنى، خەلق ساقچىلىرىنى، خەلق ئەسكەرلىرىنى قۇترىتىش، مەجبۇرلاش، ئازدۇرۇش ۋە سېتىۋېلىش يولى بىلەن قوراللىق ئىسيان ياكى قوراللىق توپىلاڭ كۆتۈرگەنلەرگە ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

105 - ماددا دۆلەت ھاكىمىيىتىنى ۋە سوتسىيالىستىك تۈزۈمنى ئاغدۇرۇش ھەرىكىتىنى ئۇيۇشتۇرغان، پىلانلىغان ۋە ئېلىپ بارغانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا ياكى جىنايىتى ئېغىرلىرىغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى

(2) دۈشمەنگە توپقا تۇتۇش نىشانىنى كۆرسىتىپ بەرگەنلەر.

111 - ماددا دۆلەت مەخپىيىتىنى ياكى ئاخباراتىنى چېگرا سىرتىدىكى ئاپپارات، تەشكىلات ۋە خادىملارغا ئوغرىلاپ بەرگەن، تىڭ-تىڭلاپ بەرگەن، سېتىۋېلىپ بەرگەنلەرگە ۋە قانۇنسىز يەتكۈزۈپ بەرگەنلەرگە بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

112 - ماددا ئۇرۇش ۋاقتىدا دۈشمەننى قورال - جابدۇق ۋە ھەربىي ئەشيالار بىلەن تەمىنلەپ ياردەم بەرگەنلەرگە ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

113 - ماددا بۇ بابتا ئېيتىلغان دۆلەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزۈش جىنايەتلىرىدىن 103 - ماددىنىڭ 2 - تارمىقىدا، 105 -، 107 - ۋە 109 - ماددىلاردا كۆرسىتىلگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا، دۆلەتكە ۋە خەلققە يەتكۈزگەن خەۋپى پەۋقۇلئاددە ئېغىر، قىلمىشى پەۋقۇلئاددە قەبىھ بولغانلارغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلسە بولىدۇ.

مۇشۇ بابتا ئېيتىلغان جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلەرگە مال - مۈلكىنى مۇسادىرە قىلىش جازاسى قوشۇمچە بېرىلسە بولىدۇ.

ئىككىنچى باب جامائەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزۈش جىنايىتى

114 - ماددا ئوت قويۇش، يار قويۇۋېتىش، پارتلىتىش، زەھەر سېلىش ئۇسۇلى ياكى باشقا خەتەرلىك ئۇسۇللار بىلەن زاۋۇت، كان، نېفىتلىك، پورت، دەريا، سۇ مەنبەسى، ئامبار، تۇرار جاي، ئورمان، دېھقانچىلىق مەيدانى، خامان، فېرما، مۇھىم تۇرۇبا يولى، جامائەت ئىمارىتىگە ياكى ئومۇمنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ باشقا مال - مۈلۈكلىرىگە بۇزغۇنچىلىق قىلغان، جامائەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەن بولسىمۇ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلمىغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

115 - ماددا ئوت قويۇش، يار قويۇۋېتىش، پارتلىتىش، زەھەر سېلىش ئۇسۇلى ياكى باشقا خەتەرلىك ئۇسۇللار بىلەن كىشىلەرنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلارغا ياكى جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ مال - مۈلكىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ... ئۆتكۈزگەنلەرگە [illegible]

بېرىلىدۇ.

122 - ماددا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش يولى ياكى باشقا يوللار بىلەن كېمە - پاراخوت، ئاپتوموبىللارنى بۇلىغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

123 - ماددا ئۇچۇۋاتقان ئاۋىئاۋاسىتىلىرىدىكى خادىملارغا زورلۇق ئىشلىتىپ، ئۇچۇش بىخەتەرلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەن بولسىمۇ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلمىغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

124 - ماددا رادىئو - تېلېۋىزىيە ئەسلىھەلىرى، جامائەت تېلېگراف ئەسلىھەلىرىگە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، جامائەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتلەرنى سەۋەنلىك بىلەن ئۆتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

125 - ماددا قورال - ياراغ، ئوق - دورا، پارتلاتقۇچنى قانۇنسىز ياسىغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان، پوچتىدىن يوللىغان ۋە ساقلىغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

يادرو ماتېرىياللىرىنى قانۇنسىز ئېلىپ ساتقان ۋە توشۇغانلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا 1 - تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

126 - ماددا قورال - ياراغ ياسىشى ۋە سېتىشى قانۇن بويىچە كۆرسىتىلگەن ۋە بېكىتىلگەن كارخانىلار قورال - ياراغ باشقۇرۇشقا ئائىت بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، تۆۋەندىكى قىلمىشلارنىڭ بىرىنى سادىر قىلسا، شۇ ئورۇنغا جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى

131 - ماددا ئاۋىئاتسىيە خادىملىرىدىن قائىدە - تۈزۈملەرگە خىلاپلىق قىلىپ، زور ئۇچۇش ھادىسىسى سادىر قىلىپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئايروپىلاننىڭ چۈشۈپ كېتىپ پاچاقلىنىشى ياكى ئادەم ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

132 - ماددا تۆمۈريول ئىشچى - خىزمەتچىلىرىدىن قائىدە-تۈزۈملەرگە خىلاپلىق قىلىپ، تۆمۈريول ترانسپورتىدا بىخەتەرلىك ھادىسىسى تۇغدۇرۇپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

133 - ماددا قاتناش - ترانسپورتنى باشقۇرۇش قانۇن - نىزاملىرىغا خىلاپلىق قىلىپ، زور ھادىسە تۇغدۇرۇپ، كىشىلەرنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى ۋە ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلىرىغا ياكى جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ مال - مۈلكىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قاتناش - ترانسپورت ھادىسىسى تۇغدۇرغاندىن كېيىن قېچىپ كەتكەن ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە قەبىھ قىلمىش سادىر قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قېچىپ كېتىپ، كىشىلەرنىڭ ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

134 - ماددا زاۋۇت، كان، ئورمانچىلىق مەيدانى، بىناكارلىق كارخانىسى ياكى باشقا كارخانا، كەسپىي ئورۇنلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەردىن باشقۇرۇشقا بويسۇنماي، قائىدە - تۈزۈملەرگە خىلاپلىق قىلىپ ياكى ئىشچىلارنى قائىدىگە خىلاپ ھالدا قارامىلىق بىلەن مەشغۇلات قىلىشقا زورلاپ، زور تالاپەت تۇغدۇرغانلارغا ياكى باشقا ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە قەبىھ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

135 - ماددا زاۋۇت، كان، ئورمانچىلىق مەيدانى، بىناكارلىق كارخانىسى ياكى باشقا كارخانا، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ ئەمگەك بىخەتەرلىك ئەسلىھەلىرى دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىلىرىگە ئۇيغۇن كەلمەي، ئالاقىدار تارماقلار ياكى شۇ ئورۇننىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلىرى ئوتتۇرىغا قويغاندىن كېيىنمۇ يوشۇرۇن ئاپەتكە تەدبىر قوللىنىلماي زور تالاپەت ياكى باشقا ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغان بولسا، بىۋاستە جاۋابكارلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە قەبىھ

باش ئۇنسۇرلارغا ياكى جىنايىتى ئېغىرلىرىغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئىغۋا توقۇش، تۆھمەت چاپلاش يولى ياكى باشقا يوللار بىلەن دۆلەت ھاكىمىيىتىنى، سوتسىيالىستىك تۈزۈمنى ئاغدۇرۇشقا قۇتراتقۇلۇق قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ باش ئۇنسۇرلارغا ياكى جىنايىتى ئېغىرلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

106 - ماددا چېگرا سىرتىدىكى ئاپپارات، تەشكىلات ۋە شەخسلەر بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ مۇشۇ بابنىڭ 103 -، 104 -، 105 - ماددىلىرىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلەرگە شۇ ماددىلاردىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

107 - ماددا چېگرا ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئاپپارات، تەشكىلات ياكى شەخسلەر، چېگرا ئىچىدىكى تەشكىلات ياكى شەخسلەرنىڭ مۇشۇ بابنىڭ 102 -، 103 -، 104 -، 105 - ماددىلىرىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزۈشىگە ماددىي ياردەم بەرسە، بىۋاسىتە جاۋابكارلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

108 - ماددا دۈشمەنگە تەسلىم بولۇپ ئاسىيلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ياكى قوراللىق قىسىم خادىملىرى، خەلق ساقچىلىرى، خەلق ئەسكەرلىرىنى باشلاپ دۈشمەنگە تەسلىم بولۇپ ئاسىيلىق قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

109 - ماددا دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملاردىن ۋەزىپە ئۆتەۋاتقان مەزگىلدە ئىش ئورنىدىن ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ئايرىلىپ، ئاسىيلىق قىلىپ چېگرا سىرتىغا قېچىپ ياكى چېگرا سىرتىدا ئاسىيلىق قىلىپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەنلىرىگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

دۆلەت مەخپىيىتىنى ئىگىلەپ تۇرغان دۆلەت خادىملىرىدىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

110 - ماددا تۆۋەندىكى جاسۇسلۇق ھەرىكەتلىرىدىن بىرىنى قىلىپ، دۆلەتنىڭ خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەنلەرگە ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ:

(1) جاسۇسلۇق تەشكىلاتىغا قاتناشقانلار ياكى جاسۇسلۇق تەشكىلاتىدىن ۋە ئۇنىڭ گۇماشتىلىرىدىن ۋەزىپە تاپشۇرۇۋالغانلار؛

ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتلەرنى سەۋەنلىك بىلەن ئۆتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

116 - ماددا پويىز، ئاپتوموبىل، تراموۋاي - تراللېبۇس، كېمە- پاراخوتقا ۋە ئاۋىئا ۋاستىلىرىگە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، پويىز، ئاپتوموبىل، تراموۋاي - تراللېبۇس، كېمە - پاراخوت ۋە ئاۋىئاۋاستىلىرىنى ئاغدۇرۇلۇپ كېتىش، ۋەيران بولۇش خەۋپىگە ئۇچراتقان بولسىمۇ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلمىغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

117 - ماددا رېلىس، كۆۋرۈك، تونېل، تاشيول، ئايرودروم، سۇ يولى، ماياك، بەلگىلەرگە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ ياكى باشقا بۇزغۇنچىلىق ھەرىكەتلىرىنى ئېلىپ بېرىپ، پويىز، ئاپتوموبىل، تراموۋاي- تراللېبۇس، كېمە - پاراخوت، ئاۋىئا ۋاستىلىرىنى ئاغدۇرۇلۇپ كېتىش، ۋەيران بولۇش خەۋپىگە ئۇچراتقان بولسىمۇ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلمىغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

118 - ماددا ئېلېكتر، يېقىلغۇ گاز ئۈسكۈنىلىرىگە ياكى ئاسان ئوت ئالىدىغان، ئاسان پارتلايدىغان باشقا ئۈسكۈنىلەرگە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، جامائەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەن بولسىمۇ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلمىغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

119 - ماددا قاتناش ۋاستىلىرى، قاتناش ئەسلىھەلىرى، ئېلېكتر ئۈسكۈنىلىرى، يېقىلغۇ گاز ئۈسكۈنىلىرىگە، ئاسان ئوت ئالىدىغان، ئاسان پارتلايدىغان ئۈسكۈنىلەرگە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتلەرنى سەۋەنلىك بىلەن ئۆتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

120 - ماددا تېررورلۇق تەشكىلاتى ئۇيۇشتۇرغان، ئۇنىڭغا رەھبەرلىك قىلغان ۋە ئاكتىپ قاتناشقانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەن ھەمدە قاتىللىق قىلىش، پارتلىتىش، تۇتۇپ كېتىش قاتارلىق جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلەرگە بىر نەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاشقا دائىر بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

121 - ماددا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش يولى ياكى باشقا يوللار بىلەن ئاۋىئا ۋاستىلىرىنى بۇلىغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ كىشىلەرنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلارغا ياكى ئاۋىئاۋاستىلىرىنى ئېغىر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراتقانلارغا ئۆلۈم جازاسى

بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ:

(1) قانۇنسىز سېتىش مەقسىتىدە، قورال - ياراغنى چەكتىن ئاشۇرۇپ ياكى بەلگىلەنگەن تۈرگە ئەمەل قىلماي ياسىغان، تەمىنلىگەن بولسا؛

(2) قانۇنسىز سېتىش مەقسىتىدە، قورال - ياراغنى نومۇرسىز، تەكرار نومۇرلۇق، يالغان نومۇرلۇق قىلىپ ياسىغان بولسا؛

(3) قورال - ياراغنى قانۇنسىز ساتقان ياكى ئېكسپورت ئۈچۈن ياسالغان قورال - ياراغنى چېگرا ئىچىدە ساتقان بولسا.

127 - ماددا قورال - ياراغ، ئوق - دورا ۋە پارتلاتقۇچنى ئوغرىلىغان ۋە تارتىۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

قورال - ياراغ، ئوق - دورا، پارتلاتقۇچنى بۇلىغان ياكى دۆلەت ئورگانلىرى، ھەربىي - ساقچى خادىملار، خەلق ئەسكەرلىرىنىڭ قورال- ياراغ، ئوق - دورا، پارتلاتقۇچىنى ئوغرىلىغان ۋە تارتىۋالغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

128 - ماددا قورال - ياراغ باشقۇرۇشقا ئائىت بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، قورال - ياراغ، ئوق - دورىلارنى قانۇنسىز ھالدا ئېلىپ يۈرگەنلەر ياكى ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇپ بېرىلگەن قورال - ياراغنى قانۇنسىز ئىجارىگە، ئارىيەتكە بەرگەنلەرگە.

ئېلىپ يۈرگەنلەر...

ئىلكىدە تۇتقان ۋە يوشۇرۇن ساقلىغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ھۆكۈمەت ئىشى ئۈچۈن قانۇن بويىچە قورال بېرىلگەن خادىملاردىن قورال - ياراغنى قانۇنسىز ئىجارىگە ۋە ئارىيەتكە بەرگەنلىرىگە ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

قانۇن بويىچە قورال بېرىلگەن خادىملاردىن قورالنى قانۇنسىز ئىجارىگە ۋە ئارىيەتكە بېرىپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا 1 - تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن 2 -، 3 - تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا 1 - تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

129 - ماددا ھۆكۈمەت ئىشى ئۈچۈن قانۇن بويىچە قورال بېرىلگەن خادىملاردىن قورالنى يوقىتىپ قويۇپ ۋاقتىدا مەلۇم قىلماي، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

130 - ماددا قورال - ياراغ، ئوق - دورا، باشقۇرۇلىدىغان تىغلىق سايمانلارنى ياكى پارتلاپ كېتىدىغان، ئاسان ئوت ئالىدىغان بۇيۇملارنى، رادىئوئاكتىپلىق، زەھەرلىك، چىرىتكۈچ بۇيۇملارنى قانۇنسىز ئېلىپ، جامائەت سورۇنلىرىغا كىرىپ ياكى ئاممىۋى قاتناش ۋاستىلىرىگە چىقىپ، جامائەت خەۋپسىزلىكىگە خەۋپ يەتكۈزگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

136 - ماددا پارتلاپ كېتىدىغان، ئاسان ئوت ئالىدىغان بۇيۇملار، رادىئوئاكتىپلىق، زەھەرلىك، چىرىتكۈچ بۇيۇملارنى باشقۇرۇش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، ئىشلەپچىقىرىش، ساقلاش، توشۇش ۋە ئىشلىتىش جەريانىدا زور ھادىسە تۇغدۇرۇپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

137 - ماددا قۇرۇلۇش قىلدۇرغۇچى، لايىھەلىگۈچى، قۇرۇلۇش قىلغۇچى ۋە قۇرۇلۇشقا نازارەت قىلغۇچى ئورۇنلار دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، قۇرۇلۇشنىڭ سۈپەت ئۆلچىمىنى تۆۋەنلىتىپ، زور بىخەتەرلىك ھادىسىسى سادىر قىلسا، بىۋاسىتە جاۋابكارلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلسا، بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

138 - ماددا مەكتەپ بىناسى ياكى مائارىپ ئوقۇتۇش ئەسلىھەلىرىنىڭ خەتەرلىك ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، تەدبىر قوللانماي ياكى ئۇنى ۋاقتىدا مەلۇم قىلماي، زور تالاپەت پەيدا قىلسا، بىۋاسىتە جاۋابكارلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلسا، ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

139 - ماددا ئوت ئاپىتىدىن ساقلىنىش قانۇن - نىزامىغا خىلاپلىق قىلىپ، ئوت ئاپىتىنىڭ ئالدىنى ئېلىشقا نازارەت قىلغۇچى ئورگاننىڭ تۈزىتىش تەدبىرى قوللىنىش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشىنى ئىجرا قىلماي، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغان بولسا، بىۋاسىتە جاۋابكارلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغان بولسا، ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئۈچىنچى باب سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تەرتىپىنى بۇزۇش جىنايىتى

بىرىنچى پاراگراف ساختا - ناچار تاۋارلارنى ئىشلەپچىقىرىش، سېتىش جىنايىتى

140 - ماددا ئىشلەپچىقارغۇچىلار ۋە ساتقۇچىلاردىن مەھسۇلاتقا باشقا نەرسىلەرنى، ساختا نەرسىلەرنى ئارىلاشتۇرۇپ، يالغاننى راست، ناچارنى ياخشى قىلىپ كۆرسىتىپ ياكى ئۆلچەمگە لايىق كەلمەيدىغان مەھسۇلاتنى ئۆلچەمگە لايىق مەھسۇلات قىلىپ كۆرسىتىپ، سېتىش سوممىسى 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى

(ئاخىرى 5 - بەتتە)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى 4 - بەتتە)

ئايرىم سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سېتىش سوممىسى 200 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن بولغانلارنىغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سېتىش سوممىسى 500 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 2 مىليون يۈەندىن تۆۋەن بولغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ،قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سېتىش سوممىسى 2 مىليون يۈەندىن ئېشىپ كەتكەنلەرگە 15 يىللىق مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

141 - ماددا كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزىدىغان يالغان دورا ئىشلەپچىقارغان ۋە ساتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلىرىگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كىشىلەرنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىنى پەيدا قىلغانلىرىغا ياكى كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە پەۋقۇلئاددە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلىرىگە ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

بۇ ماددىدا ئېيتىلغان يالغان دورا «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ دورا باشقۇرۇش قانۇنى» دىكى بەلگىلىمىلەر بويىچە يالغان دورا ھېسابلىنىدىغان ۋە يالغان دورا قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدىغان دورىلارنى، دورا ئەمەس نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

142 - ماددا ناچار دورا ئىشلەپچىقارغان ۋە ساتقانلاردىن كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلىرىگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

146 - ماددا دۆلەتنىڭ ۋە ساھەنىڭ جىسمانىي بىخەتەرلىكىنى ۋە مال - مۈلۈك بىخەتەرلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈشكە ئائىت ئۆلچەمگە مۇۋاپىق كەلمەيدىغان ئېلېكتر سايمانلىرى، بېسىملىق قاچا ۋە ئاسان ئوت ئالىدىغان، ئاسان پارتلايدىغان مەھسۇلات ياكى دۆلەتنىڭ ۋە ساھەنىڭ جىسمانىي بىخەتەرلىكىنى ۋە مال - مۈلۈك بىخەتەرلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈش ئۆلچىمىگە مۇۋاپىق كەلمەيدىغان باشقا مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپچىقارغان ۋە ياكى دۆلەتنىڭ ۋە ساھەنىڭ جىسمانىي بىخەتەرلىكىنى ۋە مال - مۈلۈك بىخەتەرلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈشكە ئائىت ئۆلچەمگە مۇۋاپىق كەلمەيدىغان مەھسۇلات ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ساتقانلاردىن ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

147 - ماددا يالغان دېھقانچىلىق دورىسى، يالغان مال دوختۇرلۇق دورىسى ۋە يالغان خىمىيىۋى ئوغۇت ئىشلەپچىقارغان، يالغان ياكى كۈچىدىن قالغان دېھقانچىلىق دورىسى، مال دوختۇرلۇق دورىسى، خىمىيىۋى ئوغۇت، ئۇرۇق ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ساتقانلار ياكى ئىشلەپچىقارغۇچىلار، ساتقۇچىلاردىن ئۆلچەمگە توشمايدىغان دېھقانچىلىق دورىسى، مال دوختۇرلۇق دورىسى، خىمىيىۋى ئوغۇت ۋە ئۇرۇقنى ئۆلچەمگە توشىدىغان قىلىپ كۆرسىتىپ، ئىشلەپچىقىرىشنى ئېغىرراق زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ ئىشلەپچىقىرىشنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ ئىشلەپچىقىرىشنى پەۋقۇلئاددە زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ مال- مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

148 - ماددا تازىلىق ئۆلچىمىگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان پەرداز بۇيۇملىرىنى ئىشلەپچىقارغان ياكى تازىلىق ئۆلچىمىگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان پەرداز بۇيۇمى ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ساتقانلاردىن ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ،

كىنو فىلمى، سىنئالغۇ - ئۈنئالغۇ لېنتىسى، سۈرەت، كىتاب - ژۇرنال ياكى باشقا شەھۋانىي بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

153 - ماددا مۇشۇ قانۇننىڭ 151 -، 152 -، 347 - ماددىلىرىدا بەلگىلەنگەندىن باشقا مال ۋە بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغانلارغا قىلمىشىنىڭ ئېغىر - يېنىكلىكىگە قاراپ تۆۋەندىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ:

(1) مال، بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغانلاردىن ئوغرىلىغان، قاچۇرغان باج سوممىسى 500 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، ئوغرىلىغان، قاچۇرغان باج سوممىسىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 151 - ماددىسىنىڭ 4 - تارمىقىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

(2) مال، بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغانلاردىن ئوغرىلىغان، قاچۇرغان باج سوممىسى 150 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، ئوغرىلىغان، قاچۇرغان باج سوممىسىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، ئوغرىلىغان، قاچۇرغان باج سوممىسىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال- مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

(3) مال، بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغانلاردىن ئوغرىلىغان، قاچۇرغان باج سوممىسى 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 150 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، ئوغرىلىغان، قاچۇرغان باج سوممىسىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

قانۇننىڭ 151 - ماددىسىنىڭ 1 - ۋە 4 - تارماقلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

ئەتكەسچىلەرنى تۇتۇشقا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش يولى بىلەن قارشىلىق كۆرسەتكەنلەرگە ئەتكەسچىلىك جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەر ۋە مۇشۇ قانۇننىڭ 277 - ماددىسىدا بەلگىلەنگەن دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملارنىڭ قانۇن بويىچە ۋەزىپە ئۆتۈشكە توسقۇنلۇق قىلىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەر قاتارىدا بىر نەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاش توغرىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئۈچىنچى پاراگراف شىركەت ۋە كارخانا باشقۇرۇش تەرتىپىگە دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

158 - ماددا شىركەتنى تىزىمغا ئالدۇرۇشنى ئىلتىماس قىلىشتا يالغان ئىسپات - ھۆججەتلەرنى ئىشلىتىپ ياكى تىزىمغا ئالدۇرىدىغان كاپىتالنى باشقا ئالدامچىلىق ۋاسىتىسى بىلەن يالغان مەلۇم قىلىپ، شىركەت تىزىملاشقا مەسئۇل ئورگاننى ئالداپ شىركەتنى تىزىمغا ئالدۇرۇۋالغانلاردىن يالغان مەلۇم قىلىپ تىزىمغا ئالدۇرغان كاپىتال سوممىسى ناھايىتى كۆپ، ئاقىۋىتى ئېغىر ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، يالغان مەلۇم قىلىپ تىزىمغا ئالدۇرغان كاپىتال سوممىسىنىڭ بىر پىرسەنتىدىن يۇقىرى، بەش پىرسەنتىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

159 - ماددا شىركەت تەشەببۇسچىلىرى ۋە پايچىكلىرىدىن شىركەت قانۇنىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، پۇل ۋە ماددىي بۇيۇملارنى تاپشۇرمىغان ياكى مال - مۈلۈك ھوقۇقىنى يۆتكىمەي، كۆز بوياپ مەبلەغ چىقارغان ياكى شىركەتنى قۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، چىقارغان مەبلىغىنى ئېلىۋالغانلاردىن مىقدارى ناھايىتى كۆپ، ئاقىۋىتى ئېغىر ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، كۆز بوياپ چىقارغان مەبلەغ سوممىسى ياكى ئېلىۋالغان مەبلەغ سوممىسىنىڭ ئىككى پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئون پىرسەنتىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

160 - ماددا پاي چېكىگە خېرىدار چاقىرىش چۈشەندۈرمىسى، پاي خېرىدارنامىسىدە، شىركەت، كارخانىلارنىڭ زايوم تۇپلاش چارىسىدە مۇھىم پاكىتنى يوشۇرۇپ ياكى زور يالغان مەزمۇن ئويدۇرۇپ، پاي

مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

بۇ ماددىدا ئېيتىلغان ناچار دورا «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ دورا باشقۇرۇش قانۇنى» دىكى بەلگىلىمەلەر بويىچە ناچار دورا ھېسابلىنىدىغان دورىلارنى كۆرسىتىدۇ.

143 ـ ماددا تازىلىق ئۆلچىمىگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان يېمەكلىكلەرنى ئىشلەپچىقارغان ۋە ساتقانلاردىن يېمەكلىكتىن ئېغىر دەرىجىدە زەھەرلىنىش ھادىسىسى ياكى يېمەكلىكتىن بولىدىغان باشقا ئېغىر كېسەللەرنى پەيدا قىلىش خەۋپىنى تۇغدۇرغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلىرىگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

144 ـ ماددا ئىشلەپچىقارغان ۋە ساتقان يېمەكلىككە يېمەكلىكنىڭكىدىن باشقا زەھەرلىك، زىيانلىق خام ئەشيالارنى ئارىلاشتۇرغانلارغا ياكى يېمەكلىكنىڭكىدىن باشقا زەھەرلىك، زىيانلىق خام ئەشيالار ئارىلاشتۇرۇلغان يېمەكلىك ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ساتقانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ يېمەكلىكتىن ئېغىر دەرىجىدە زەھەرلىنىش ھادىسىسى ياكى يېمەكلىكتىن بولىدىغان باشقا ئېغىر كېسەللەرنى پەيدا قىلىپ، كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كىشىلەرنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىنى پەيدا قىلغانلارغا ياكى كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە پەۋقۇلئاددە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلەرگە مۇشۇ قانۇننىڭ 141 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

145 ـ ماددا دۆلەتنىڭ ۋە ساھەنىڭ تەن سالامەتلىكنى كاپالەتلەندۈرۈشكە ئائىت ئۆلچىمىگە مۇۋاپىق كەلمەيدىغان داۋالاش ئەسۋابى، تىببىي تازىلىق ماتېرىيالى ئىشلەپچىقارغان ياكى دۆلەتنىڭ ۋە ساھەنىڭ تەن سالامەتلىكنى كاپالەتلەندۈرۈشكە ئائىت ئۆلچىمىگە مۇۋاپىق كەلمەيدىغان داۋالاش ئەسۋابى، تىببىي تازىلىق ماتېرىيالى ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ساتقانلاردىن كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلىرىگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ، قىلمىشى پەۋقۇلئاددە قەبىھ بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ

جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم سېتىش سوممىسىنىڭ 50 پىرسەنتىدىن يۇقىرى، ئىككى ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

149 ـ ماددا مۇشۇ پاراگرافتىكى 141 ـ ماددىدىن 148 ـ ماددىغىچە بولغان ماددىلاردا كۆرسىتىلگەن مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپچىقارغان ۋە ساتقانلاردىن قىلمىشى شۇ ماددىلاردا بەلگىلەنگەن جىنايەتكە توشمىسىمۇ، سېتىش سوممىسى 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى بولغانلىرىغا مۇشۇ پاراگرافنىڭ 140 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

مۇشۇ پاراگرافنىڭ 141 ـ ماددىسىدىن 148 ـ ماددىسىغىچە بولغان ماددىلىرىدا كۆرسىتىلگەن مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپچىقارغان ۋە ساتقانلاردىن قىلمىشى شۇ ماددىلاردا بەلگىلەنگەن جىنايەتكە توشىدىغان، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا مۇشۇ پاراگرافنىڭ 140 ـ ماددىسىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتكىمۇ توشىدىغانلىرىغا، ئېغىرراق جازا بېرىش ھەققىدىكى بەلگىلىمە بويىچە، جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

150 ـ ماددا ئورۇنلاردىن مۇشۇ پاراگرافتىكى 140 ـ ماددىدىن 148 ـ ماددىغىچە بولغان ماددىلاردا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا شۇ ماددىلاردىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئىككىنچى پاراگراف ئەتكەسچىلىك جىنايىتى

151 ـ ماددا قورال، ياراغ، ئوق ـ دورا، يادرو ماتېرىيالى ياكى ياسالغان پۇل ئەتكەسچىلىكى قىلغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

دۆلەت ئېكسپورت قىلىشنى مەنئى قىلغان مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى، ئالتۇن، كۈمۈش ۋە باشقا قىممەتلىك مېتال ياكى دۆلەت ئىمپورت ـ ئېكسپورت قىلىشنى مەنئى قىلغان ئەتىۋارلىق ھايۋان ۋە ئۇنىڭدىن ئىشلەنگەن بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

دۆلەت ئىمپورت ـ ئېكسپورت قىلىشنى مەنئى قىلغان ئەتىۋارلىق، ئاز ئۇچرايدىغان ئۆسۈملۈك ۋە ئۇنىڭدىن ئىشلەنگەن بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

1 ـ 2 ـ 3 ـ تارماقتا كۆرسىتىلگەن جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەردىن قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

ئورۇنلاردىن مۇشۇ ماددىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا مۇشۇ ماددىنىڭ تارماقلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

152 ـ ماددا پايدا تېپىش ياكى تارقىتىش مەقسىتىدە، شەھۋانىي

قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

كۆپ قېتىم ئەتكەسچىلىك قىلىپ بىر تەرەپ قىلىنمىغانلارغا ئەتكەس مال، ئەتكەس بۇيۇملىرىنىڭ ئوغرىلىغان، قاچۇرغان باج سوممىسىنىڭ يىغىندىسى بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

154 ـ ماددا تۆۋەندىكى ئەتكەسچىلىك قىلمىشلىرىدىن مۇشۇ پاراگرافتىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەتكە توشىدىغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 153 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ:

(1) تاموژنىنىڭ ئىجازىتىنى ئالماي ھەمدە تاپشۇرىدىغان باج سوممىسىنى تولۇقلاپ تاپشۇرماي تۇرۇپ، ئىمپورت قىلىشقا تەستىقلانغان، پىششىقلاپ ئىشلەپ بېرىشكە، قۇراشتۇرۇپ بېرىشكە كىرگۈزۈلگەن ۋە تۆلەم سودىسىغا كېرەكلىك بولغان خام ئەشيا ـ ماتېرىيال، دېتال، تەييار مەھسۇلات، ئۈسكۈنە قاتارلىق باجدىن خالىي ماللارنى چېگرا ئىچىدە ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن سېتىپ پايدا ئېلىش؛

(2) تاموژنىنىڭ ئىجازىتىنى ئالماي ھەمدە تاپشۇرىدىغان باج سوممىسىنى تولۇقلاپ تاپشۇرماي تۇرۇپ، بېجى ئالاھىدە بەلگىلىمە بويىچە كېمەيتىلىپ، كەچۈرۈم قىلىنىپ ئىمپورت قىلىنغان مال ۋە بۇيۇملارنى چېگرا ئىچىدە ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن سېتىپ پايدا ئېلىش.

155 ـ ماددا تۆۋەندىكى قىلمىشلارنى سادىر قىلغانلار ئەتكەسچىلىك جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەر قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىپ، مۇشۇ پاراگرافتىكى ئالاقىدار بەلگىلىمە بويىچە جازالىنىدۇ:

(1) دۆلەت ئىمپورت قىلىشنى مەنئى قىلغان بۇيۇملارنى ئەتكەسچىلەردىن قانۇنسىز يول بىلەن بىۋاسىتە سېتىۋالغانلار ياكى ئەتكەسچىلىك يولى بىلەن ئىمپورت قىلغان باشقا مال ۋە بۇيۇملارنى ئەتكەسچىلەردىن قانۇنسىز يول بىلەن بىۋاسىتە سېتىۋالغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلار؛

(2) ئىچكى دېڭىز ۋە دېڭىز تەۋەلىكىمىزدە دۆلەت ئىمپورت ـ ئېكسپورت قىلىشنى مەنئى قىلغان بۇيۇملارنى توشۇغان، سېتىۋالغان ۋە ئېلىپ ساتقانلار ياكى دۆلەت ئىمپورت ـ ئېكسپورتقا چەك قويغان مال ۋە بۇيۇملارنى توشۇغان، سېتىۋالغان ۋە ئېلىپ ساتقانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلار ۋە قانۇنلۇق ئىسپاتى بولمىغانلار؛

(3) تاموژنىنىڭ نازارەت قىلىپ باشقۇرۇشىدىن قاچۇرۇپ، چېگرا سىرتىدىكى قاتتىق تاشلاندۇقنى چېگرا ئىچىگە توشۇپ كىرگەنلەر.

156 ـ ماددا ئەتكەسچى جىنايەتچىلەر بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ، ئۇلارنى قەرز پۇل، مەبلەغ، ھېسابات نومۇرى، تالون، ئىسپاتلار بىلەن تەمىنلىگەنلەر ياكى ئۇلارغا توشۇش، ساقلاش، پوچتىدىن ئەۋەتىش قولايلىقى ياكى باشقا قولايلىق تۇغدۇرۇپ بەرگەنلەر ئەتكەسچىلىك قىلغان ئورتاق جىنايەتچى قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

157 ـ ماددا ئەتكەسچىلەرنى قوراللىق قوغدىغانلارغا مۇشۇ

مۇھىم پاكىتنى يوشۇرۇپ ياكى زور يالغان مەزمۇن ئويدۇرۇپ، پاي چېكى ياكى شىركەت، كارخانا زايومى تارقاتقانلاردىن مىقدارى ناھايىتى كۆپ، ئاقىۋىتى ئېغىر ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قانۇنسىز توپلىغان مەبلەغ سوممىسىنىڭ بىر پىرسەنتىدىن يۇقىرى، بەش پىرسەنتىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

161 ـ ماددا پايچېكلارغا ۋە جامائەتچىلىككە ساختا ياكى مۇھىم پاكىتلار يوشۇرۇلغان مالىيە بوغالتىرلىق مەلۇماتىنى كۆرسىتىپ، پايچېكلارنىڭ ياكى باشقا كىشىلەرنىڭ مەنپەئىتىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقان شىركەتلەرنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

162 ـ ماددا مۈلۈكنى ئېنىقلاش ۋاقتىدا، مۈلۈكنى يوشۇرۇپ، ئاكتىپ ـ پاسسىپ جەدۋىلى ياكى مۈلۈك تىزىملىكىنى تەييارلاشتا ساختىلىق قىلىپ ياكى قەرزنى ئۆزمەي تۇرۇپ شىركەت ۋە كارخانىنىڭ مال ـ مۈلكىنى تەقسىم قىلىپ، ھەقدارلارنىڭ ۋە باشقىلارنىڭ مەنپەئىتىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەن شىركەت ۋە كارخانىلارنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

163 ـ ماددا ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، باشقىلاردىن پۇل ـ مال تەلەپ قىلىپ ياكى باشقىلارنىڭ پۇل ـ مېلىنى قانۇنسىز ئېلىپ، باشقىلارغا مەنپەئەت يەتكۈزگەن شىركەت ۋە كارخانا خادىملىرىدىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنسا بولىدۇ.

ئىقتىسادىي مۇئامىلىدە، دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىلىرىگە خىلاپلىق قىلىپ، تۈرلۈك نامدىكى ئۇستەك، رەسمىيەت ھەققى ئېلىپ، ئۆزىنىڭ قىلىۋالغان شىركەت ۋە كارخانا خادىملىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

دۆلەت شىركەتلىرى ۋە كارخانىلىرىدا ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان خادىملاردىن ۋە دۆلەت شىركەتلىرى، دۆلەت كارخانىلىرى دۆلەت شىركەتلىرى ئىلكىدە بولمىغان شىركەت ۋە كارخانىلارغا ھۆكۈمەت خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئەۋەتكەن خادىملاردىن ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى قىلمىشلارنى سادىر قىلغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 385 ـ، 386 ـ ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ..

(داۋامى گېزىتىمىزنىڭ ئەتىكى سانىدا)

(داۋامى گېزىتىمىزنىڭ ئەتىكى سانىدا)

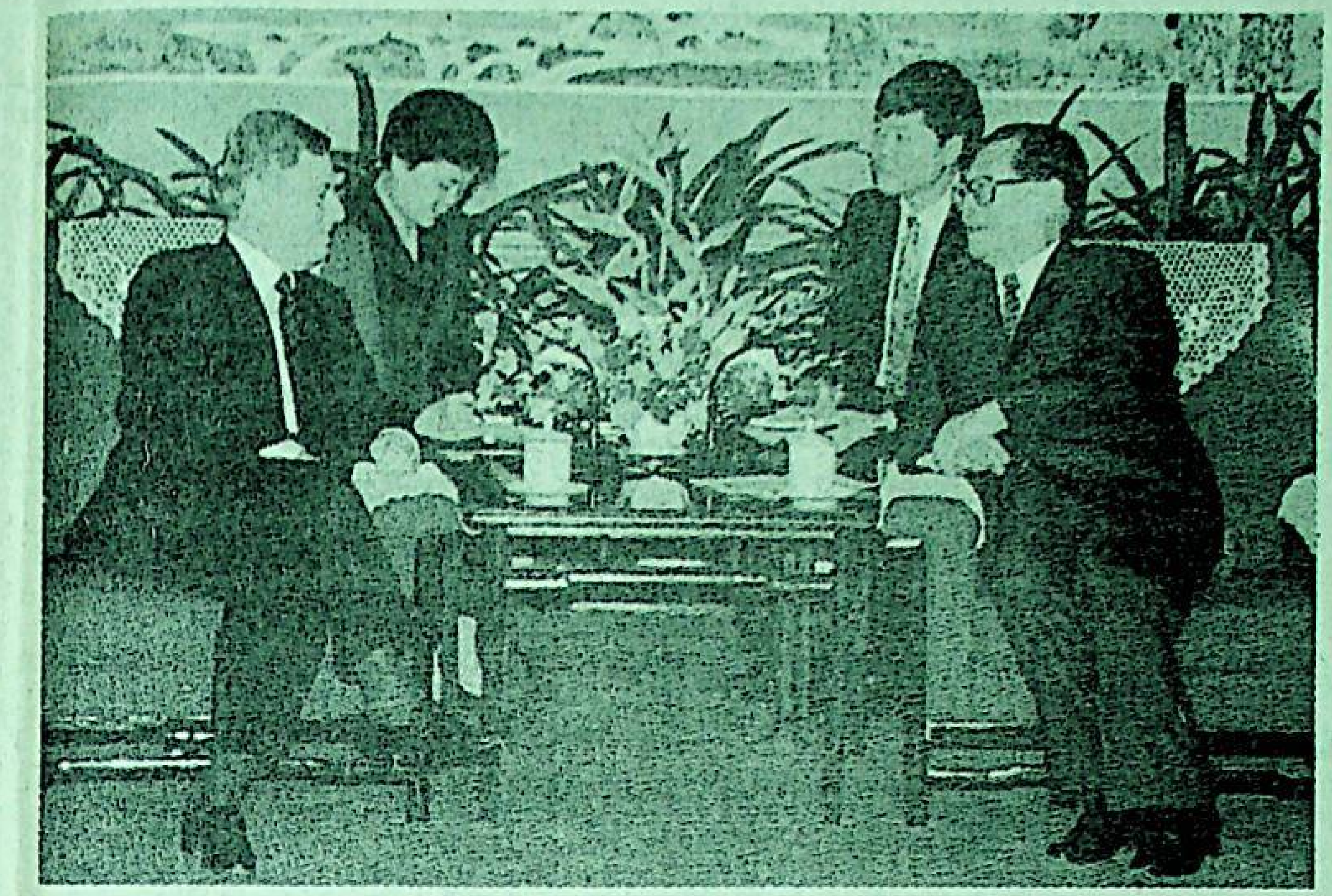

دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن مۇشۇ ئاينىڭ 10 - كۈنى جۇڭنەنخەيدە زىيارەتكە كەلگەن سۈرىيىنىڭ مۇئاۋىن زۇڭتۇڭى ئابدۇللاھ ھەلىم خادام بىلەن كۆرۈشتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

جۇڭگو ۋەكىلى ب د ت نىڭ كىشىلىك ھوقۇقى يىغىنىدا ياۋروپا ئىتتىپاقىنىڭ يولسىز ھۇجۇمىغا قاتتىق رەددىيە بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، جەنۋە، 9-ئاپرېل تېلېگراممىسى. جۇڭگو ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ مۇئاۋىن ۋەكىلى لى باۋدۇڭ بۈگۈن ب د ت كىشىلىك ھوقۇقى كومىتېتىنىڭ يىغىنىدا سۆزگە چىقىپ، ياۋروپا ئىتتىپاقى ۋەكىلىنى جۇڭگونىڭ كىشىلىك ھوقۇقى ئەھۋالىغا يەنە بىر قېتىم يولسىز ھۇجۇم قىلىش ۋە شياڭگاڭ مەسىلىسى جەھەتتە جۇڭگوغا قول تىقىشتەك يامان پوزىتسىيىسىگە قاتتىق رەددىيە بەردى.

گوللاندىيە ۋەكىلى مۇشۇ ئاينىڭ 8-كۈنى كىشىلىك ھوقۇقى يىغىنى «دۆلەت كىشىلىك ھوقۇقى» توغرىسىدىكى مۇھاكىمە تېمىسىنى قاراپ چىققاندا ياۋروپا ئىتتىپاقىغا ۋاكالىتەن سۆزگە چىقتى. ئۇ سۆزىدە «سوتچى» قىياپىتىدە جۇڭگونىڭ كىشىلىك ھوقۇقى جەھەتتە قولغا كەلتۈرگەن غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلىرىگە كۆز يۇمۇپ، جۇڭگونىڭ كىشىلىك ھوقۇقى جەھەتتە قىلغانلىرىنى يېتەرلىك ئەمەس، دېدى. شۇنداقلا جۇڭگونى كىشىلىك ھوقۇقىغا دەخلى- تەرۇز يەتكۈزدى، دەپ يولسىز ئەيىبلىدى.

لى باۋدۇڭ جاۋابەن قىلغان سۆزىدە: ياۋروپا ئىتتىپاقى ۋەكىلىنىڭ جۇڭگوغا قاراتقان ئەيىبلەشلىرىنى قىلچە ئاساسى يوق كاپشىش، دەپ كۆرسەتتى. ئۇ مۇنداق دېدى: «جۇڭگونىڭ كىشىلىك ھوقۇقى جەھەتتە ئىشلىگەن خىزمەتلىرىگە غەرب دۆلەتلىرى ئەمەس، جۇڭگو خەلقى ھۆكۈم قىلىشى كېرەك. ئوچۇقىنى ئېيتقاندا، ياۋروپا ئىتتىپاقىنىڭ قارىشىچە، جۇڭگو ئۇلارنىڭ سىياسىي تۈزۈم ۋە قىممەت قارىشىنى قوبۇل قىلسىلا، جۇڭگو كىشىلىك ھوقۇقى جەھەتتە ئوبدان ئىش قىلغان بولارمىش. بۇ- ئەخمىقانە خام خىيال».

لى باۋدۇڭ ياۋروپا ئىتتىپاقى ۋەكىلىنىڭ شياڭگاڭ مەسىلىسىدە جۇڭگوغا قول تىقىشتەك رەزىل پوزىتسىيىسىگە قارىتا تۆۋەندىكى پاكىتلارنى قويدى:

بىرىنچى، شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىدىكى ئاھالىنىڭ كىشىلىك

ئىككىنچى، شياڭگاڭ خەلقىنىڭ كىشىلىك ھوقۇقى، دېموكراتىيە، ئەركىنلىكتىن بەھرىمەن بولۇشىغا توسالغۇ بولۇۋاتقىنى باشقىلار ئەمەس، شياڭگاڭدىكى ئەنگىلىيە دائىرىلىرى. شياڭگاڭدىكى ئەنگىلىيە دائىرىلىرى شياڭگاڭنى مۇستەملىكە قىلغان بىر ئەسىردىن كۆپرەك ۋاقىتتا، كىشىلىك ھوقۇقى توغرىسىدا ئەزەلدىن قانۇن لايىھىسى تۈزۈپ چىققان ئەمەس، ھەم شياڭگاڭ ئاھالىسىگە ۋەزىپە ئۆتەيدىغان خادىملارنى سايلاش ھوقۇقى بېرىپ باققانمۇ ئەمەس. شياڭگاڭ ۋەتەن قوينىغا قايتۇرۇلۇش ھارپىسىدا، شياڭگاڭدىكى ئەنگىلىيە دائىرىلىرى ئالدىراش-تېنەش «شياڭگاڭ كىشىلىك ھوقۇقى قانۇن لايىھىسى نىزامى»نى ماقۇللىدى. شۇنداقلا سىياسىي ئىسلاھات لايىھىسىنى ئوتتۇرىغا قويدى. بۇ خىل قىلمىش «جۇڭگو-ئەنگىلىيە قوشما باياناتى»غا ئېغىر دەرىجىدە خىلاپ ھەم «شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ ئىگىزلىك قانۇنى» بىلەن بىرلەشتۈرۈش پرىنسىپىغا ۋە جۇڭگو-ئەنگىلىيە ئۆلگىرى ھاسىل قىلغان كېلىشىم ۋە چۈشەنچىلەرگە خىلاپ. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشتىكى مەقسىتى شياڭگاڭ ۋەتەن قوينىغا قايتۇرۇلغاندىن كېيىنكى قانۇن ئارقىلىق باشقۇرۇش ۋە ھۆكۈمەت باشقۇرۇش تۈزۈمىگە قالايمىقانچىلىق ۋە توسقۇنلۇق پەيدا قىلىشتىن ئىبارەت.

شياڭگاڭنىڭ سىلىق ئۆتۈشى ۋە ھاكىمىيەتنى ئۆتكۈزۈشلۇق ئۆتكۈزۈۋېلىش، ئۆتكۈزۈپ بېرىشكە كاپالەتلىك قىلىش، شياڭگاڭنىڭ ئۇزاققىچە ئاۋات ۋە مۇقىم بولۇشى ئۈچۈن، جۇڭگو ھۆكۈمىتى زۆرۈر تەدبىر قوللىنىشقا مەجبۇر بولدى. جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى شياڭگاڭنىڭ ئەسلىدىكى قانۇن مەسىلىلىرىنى بىر تەرەپ قىلىش توغرىسىدا قارار چىقاردى، ئۇ «شياڭگاڭنىڭ كىشىلىك ھوقۇقى قانۇن لايىھىسى نىزامى» غا چېتىلىدۇ، «نىزام» دىكى قانۇندىن يۇقىرى تۇرىدىغان ماددىلارلا

جۇڭگو ۋەكىلى كىشىلىك ھوقۇقى ساھەسىدىكى قارشىلىشىشنى شىمال جەنۇبقا ئاتىغان، دەپ تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، جەنۋە، 8-ئاپرېل تېلېگراممىسى. جۇڭگو ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ باشلىقى ۋۇجيەنمىن مۇشۇ ئاينىڭ 8-كۈنى ب د ت كىشىلىك ھوقۇقى يىغىنى «دۆلەت كىشىلىك ھوقۇقى» توغرىسىدىكى مۇھاكىمە تېمىسىنى قاراپ چىققاندا سۆزگە چىقىپ مۇنداق دېدى: كىشىلىك ھوقۇقى ساھەسىدىكى جەنۇب بىلەن شىمالنىڭ قارشىلىشىشىنى شىمال پەيدا قىلغان، شىمال جەنۇبقا ئاتىغان.

ئۇ مۇنداق دېدى: سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشى ئاياغلاشقاندىن كېيىن، كىشىلىك ھوقۇقى كومىتېتىدىكى بۇرۇنقى شەرق بىلەن غەربنىڭ قارشىلىشىشىنىڭ ئورنىنى جەنۇب بىلەن شىمالنىڭ قارشىلىشىشى ئالدى. بۇ خىل قارشىلىشىش بەش يىل داۋاملاشتى. بەزى شىمال دۆلەتلىرى تەشكىللىك، پىلانلىق ھالدا كىشىلىك ھوقۇقى كومىتېتىنى تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنى سوتلايدىغان سوت كوللېگىيىسىگە ئايلاندۇرۇۋالدى. تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەرنىڭ ۋەكىللىرى كومىتېتتا باشقىلاردىن بىر دەرىجە يۇقىرى تۇرىدىغان سوتچى بولۇپ قالدى، تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەر سوت قىلىنىش ئوبيېكتى بولۇپ قالدى. سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشى ئاياغلاشقاندىن بۇيان، كىشىلىك ھوقۇقى كومىتېتى ماقۇللىغان دۆلەت كىشىلىك ھوقۇقى توغرىسىدىكى 72 قارارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرگە قارىتىلدى. شۇڭا، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، تەرەققىي قىلىۋاتقان بىر مۇنچە دۆلەت ۋەكىللىرىنىڭ كىشىلىك ھوقۇقى يىغىنىدا «ھەمكارلىشىشنى تەلەپ قىلىش، قارشىلىشىشقا قارشى تۇرۇش» كۈچلۈك مۇراجىئەتلىرىنى ئوتتۇرىغا قويغانلىقىنى تامامەن چۈشىنىشكە بولىدۇ.

ۋۇجيەنمىن مۇنداق دېدى: بەزى تەرەققىي تاپقان دۆلەت ۋەكىللىرىنىڭ قارشىلىشىشتا چىڭ تۇرۇشىدا ئاز دېگەندە تۆۋەندىكى سەۋەبلەر بار:

1. كونا مۇستەملىكىچىلەرنىڭ كونا چۈشىنى قايتا كۆرۈش.
2. دىققەت-نەزەرنى بۇراش.
3. باشقىلارغا دۆڭگەش.

ۋۇجيەنمىن مۇنداق دېدى: بەزى تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەرنىڭ تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنى سوتلاشقا سالاھىيىتى ۋە ھوقۇقى يوق. بۇنىڭ ئاساسى مۇنداق:

1. تەرەققىي تاپقان بۇ دۆلەتلەرنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكىنىڭ تارىختىكى كىشىلىك ھوقۇقى خاتىرىسى شان-شەرەپلىك ئەمەس. ئۇلارنىڭ سانائەتلىشىش جەريانىدا باشقا دۆلەتلەرنىڭ كىشىلىك ھوقۇقىغا ئۇزاق مەزگىل، زور كۆلەمدە، سىستېمىلىق دەخلى - تەرۇز يەتكۈزگەن خاتىرىسى بار.

15-ئەسىردىن بۇيان، غەرب دۆلەتلىرى بىر قانچە ئەسىر مۇستەملىكىچىلىك ئۇرۇشى قىلدى، ئۇلار مۇستەملىكە قىلىنغان جايلاردىكى خەلقنى زور كۆلەمدە قىرغىن قىلدى، مۇستەملىكە قىلىنغان جايلارنىڭ بايلىقىنى تالان-تاراج قىلدى. ئۇلار ئەشۇنداق قىلغىنىدا مۇستەملىكە قىلىنغان جايدىكى خەلقنىڭ كىشىلىك ھوقۇقىنى ئەزەلدىن ئويلاپ باقمىغان.

2. دۇنيا بۈگۈنكى كۈندە دۇچ كېلىۋاتقان كىشىلىك ھوقۇقى مەسىلىسىدە، تەرەققىي تاپقان غەرب دۆلەتلىرىنىڭ باش تارتىپ بولالمايدىغان مەسئۇلىيىتى بار.

3. تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەردىكى كىشىلىك ھوقۇقى ئەھۋالىمۇ ياخشى دېگىلى بولمايدۇ.

ۋۇجيەنمىن ئاخىرىدا كىشىلىك ھوقۇقى كومىتېتىنىڭ خىزمىتى توغرىسىدا مۇنداق ئۈچ تەشەببۇسنى ئوتتۇرىغا قويدى: 1. كىشىلىك ھوقۇقى كومىتېتى ھەمكارلىشىشنى تەشەببۇس قىلىپ، قارشىلىشىشتىن ۋاز كېچىشى لازىم؛ 2. دېموكراتىيىنى جارى قىلدۇرۇپ، ئاز ساندىكى تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەرنىڭ باشقىلارغا تېگىشىشىغا قارشى تۇرۇشى لازىم؛ 3. باراۋەرلىكنى ۋە ئۆز ئارا ھۆرمەت قىلىشنى تەشەببۇس قىلىپ، چوڭلار كىچىكلەرنى، كۈچلۈكلەر ئاجىزلارنى بوزەك قىلىشقا قارشى تۇرۇش لازىم.

رەئىس جياڭ زېمىن روسىيىدە زىيارەتتە بولىدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 10 - ئاپرېل تېلېگراممىسى. دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىزنىڭ باياناتچىسى شېن گوفاڭ بۈگۈن بۇ يەردە روسىيە فېدېراتسىيىسىنىڭ زۇڭتۇڭى بورىس نىكولايېۋىچ يېلتسىننىڭ تەكلىپىگە بىنائەن، دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىننىڭ 1997 - يىل 4 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 26 - كۈنىگىچە روسىيىدە دۆلەت ئىشلىرى زىيارىتىدە بولىدىغانلىقىنى جاكارلىدى.

سۈرىيە ئىسرائىلىيە بىلەن «زېمىن بەدىلىگە تىنچلىققا ئېرىشىش» پرىنسىپى بويىچە سۆھبەت ئۆتكۈزۈشتە چىڭ تۇردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، دەمەشق، 7- سوتسىيالىستلار پارتىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باش يەنىلا سۈرىيىنىڭ ستراتېگىيىلىك

بىرىنچى، شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايوندىكى ئاھالىنىڭ كىشىلىك ھوقۇقىغا كاپالەتلىك قىلىش – جۇڭگو ھۆكۈمىتىنىڭ شياڭگاڭغا قاراتقان ئاساسىي فاڭجېنى ۋە سىياسىتىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى. «جۇڭگو-ئەنگلىيە قوشما باياناتى» ۋە «شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ نېگىزلىك قانۇنى»غا ئاساسەن، جۇڭگو ھۆكۈمىتىنىڭ شياڭگاڭغا ئىگىلىك ھوقۇقى يۈرگۈزۈشنى ئەسلىگە كەلتۈرگەندىن كېيىن، بىر دۆلەتتە ئىككى خىل تۈزۈم بولۇش، شياڭگاڭنى شياڭگاڭلىقلار ئىدارە قىلىش، يۇكسەك ئاپتونومىيە بېرىش فاڭجېنىنى يولغا قويۇشى شياڭگاڭ خەلقىنىڭ كىشىلىك ھوقۇقى، دېموكراتىيىسى، ئەركىنلىكىنى ئىلگىرى سۈرۈش ۋە قوغداش ئۈچۈن مۇستەھكەم ئاساس يارىتىدۇ. شياڭگاڭنىڭ ئەسلىدىكى ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تۈزۈمى ۋە تۇرمۇش ئۇسۇلى 50 يىلغىچە ئۆزگەرمەيدۇ، بۇنىڭ بىلەن شياڭگاڭ ئاھالىسىنىڭ ئەسلىدىكى ھوقۇقلىرى ۋە ئەركىنلىكى كۆپ قاتلاملىق، كاپالەتكە ئىگە بولىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە شياڭگاڭنىڭ دېموكراتىك سىياسىي تۈزۈمىنى راۋاجلاندۇرۇش توغرىسىدا ئېنىق بەلگىلىمە چىقىرىلدى.

چېتىلىدۇ. «نىزام» دىكى قانۇندىن يۇقىرى تۇرىدىغان ماددىلارلا بۇنىڭدىن كېيىن كۈچتىن قالىدۇ. «نىزام»نىڭ باشقا قىسىملىرى شياڭگاڭ ۋەتەن قوينىغا قايتۇرۇلغاندىن كېيىنمۇ كۈچكە ئىگە بولىدۇ. جۇڭگو تەرەپنىڭ قانۇن مەسىلىسىنى بىر تەرەپ قىلىشى ئەقىلگە مۇۋاپىق بولۇپ، شياڭگاڭ جامائەتچىلىكىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك قوللاپ قۇۋۋەتلىشىگە ئېرىشتى.

لى باۋدۇڭ ئاخىرىدا تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: «شياڭگاڭنىڭ ۋەتەن قوينىغا قايتۇرۇلۇشى، جۇڭگونىڭ، دۇنيانىڭ تىنچلىقى ۋە تەرەققىياتىغا ئىجابىي ۋە چوڭقۇر تەسىر كۆرسىتىدۇ. ھامان كونا مۇستەملىكىچىلىك ھېسسىياتىدىكى كىشىلەر ئامالسىزلىقتىن جۇڭگو ھۆكۈمىتىگە تىل تەككۈزىدۇ. ئاۋارىچىلىك پەيدا قىلىدۇ، ھەتتا كىشىلىك ھوقۇقى مەسىلىسىدىن پايدىلىنىپ شياڭگاڭ مەسىلىسىنى خەلقئارالاشتۇرۇشقا ئۇرۇنىدۇ، شياڭگاڭنىڭ ئاۋاتلىقى ۋە مۇقىملىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدۇ، ئەلۋەتتە. لېكىن بۇ بىھۇدە ئاۋارىچىلىك، خالاس.

ئوتتۇرا شەرق ۋەزىيىتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، دەمەشىق، 7- ئاپرېل تېلېگراممىسى. سۈرىيىدە ھاكىمىيەت يۈرگۈزۈۋاتقان ئەرەب گوللىنش سوتسىيالىستىك پارتىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باش شۇجىسى ئەھمەر بۇ يەردە تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: تىنچلىق ئۈستىدە سۆزلىشىش يەنىلا سۈرىيىنىڭ ستراتېگىيىلىك تاللىشى، سۈرىيە ئىسرائىلىيە بىلەن «زېمىن بەدىلىگە تىنچلىق ئېرىشىش» پرىنسىپال مەيدانىدا چىڭ تۇرۇپ، تىنچلىق سۆھبىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە، سۈرىيە زۇڭتۇڭى ئاساد «گوللىنش» گېزىتىدە سۆھبەت بايان قىلىپ مۇنداق دېدى: سۈرىيىنىڭ ئىسرائىلىيە تەرىپىدىن ئىشغال قىلىنغان زېمىنلارنى قايتۇرۇۋېلىشى، ئۆزىگە تېگىشلىك ھوقۇقىنى قايتۇرۇۋېلىشى تەلەپ قىلىش مەيدانى ھەرگىز ئۆزگەرمەيدۇ.

سۈرىيە رەھبەرلىرى ھازىر ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسى ئېغىر ئۈزۈلۈشسىزلىققا ئۇچرىغان پەيتتە سۈرىيىنىڭ بۇ مەيدانىنى تەكىتلىدى.

ئىسرائىلىيىنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى ئامېرىكىنىڭ ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتىگە بېسىم ئىشلىتىۋاتقانلىقىنى ئىنكار قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم خەۋىرى. ئىسرائىلىيە دۆلەت تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىنىڭ خەۋەرگە قارىغاندا، ئىسرائىلىيىنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى لېۋىي بۈگۈن ئامېرىكىنىڭ ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتىگە بېسىم ئىشلىتىپ، ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتى يېڭى يەھۇدىيلار مەھەللىسى قۇرۇلۇشىنى توختىتىشقا مەجبۇرلاۋاتقانلىقىنى ئىنكار قىلغان.

لېۋىي بۈگۈن زىيارەتكە كەلگەن ياۋروپا ئىتتىپاقىنىڭ يەھۇدىيلار ئەلچىسى بىلەن كۆرۈشۈشتىن بۇرۇن ئاخبارات ساھەسىدىكىلەرگە مۇنداق دېگەن: ئامېرىكىنىڭ ئىسرائىلىيىنىڭ يېڭى يەھۇدىيلار مەھەللىسى قۇرۇلۇشىغا قارشى تۇرىدىغانلىقى ھەممىگە ئايان، ئىسرائىلىيە بىلەن ئامېرىكا بەزى خەۋەرلەردە ئېيتىلغاندەك ئىسرائىلىيىنىڭ يېڭى يەھۇدىيلار مەھەللىسى قۇرۇلۇش مەسىلىسىدە «توختۇتۇپ قىلىشقا يۈزلەنگىنى يوق».

ئىسرائىلىيە زۇڭلىسى نېتانياخۇ مۇشۇ ئاينىڭ 6-كۈنى ۋاشىنگتونغا قاراپ يولغا چىقىش ھارپىسىدا جامائەتچىلىك نېتانياخۇ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون ۋە دۆلەت كاتىپى ئالبرايت بىلەن كۆرۈشكەندە ئامېرىكا ھۆكۈمىتىنىڭ بېسىمىغا ئۇچرايدۇ، دەپ قىياس قىلىشقانىدى.

خەلقئارا قىسقا خەۋەرلەر

△ دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن 4 - ئاينىڭ 10 - كۈنى سۈرىيىنىڭ مۇئاۋىن زۇڭتۇڭى ئابدۇللاھ ھەلىم ھادام بىلەن كۆرۈشكەندە جۇڭگونىڭ ئەرەب خەلقىنىڭ ھەققانىي ئىشىنى قوللاپ، ئوتتۇرا شەرق ۋەزىيىتىنىڭ تەرەققىياتىغا ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈپ، ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسىنى قوللاپ كېلىۋاتقانلىقىنى ئېيتتى.

△ گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى جۇرۇڭجى 4- ئاينىڭ 9 - كۈنى جۇڭنەنخەيدە دۇنيا بانكىسىنىڭ كۈندىلىك ئىشلارغا مەسئۇل مۇئاۋىن باشلىقى كاج ۋە دۇنيا بانكىسى شەرقىي ئاسىيا ۋە تىنچ ئوكيان رايونى ئىشلىرىغا مەسئۇل مۇئاۋىن باشلىقى سۇبرنو ۋە ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن كۆرۈشتى.

△ جۇڭگو دېڭىز ئارمىيە فلوتى 4 - ئاينىڭ 9 - كۈنى پېرۇغا يېتىپ بېرىپ، جەنۇبىي ئامېرىكا چوڭ قۇرۇقلۇقىدىكى زىيارىتىنى باشلىدى.

△ كانادا زۇڭلىسى كرېتىئان ئامېرىكا مۇخبىرلار كۇلۇبىدا 4 - ئاينىڭ 9 - كۈنى ئۆتكۈزۈلگەن مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا، ئامېرىكىنىڭ ب د ت غا ئەزالىق بەدىلىنى ۋاقتىدا بەرمىگەن خاتالىقىنى تەنقىد قىلدى.

△ ئىراقنىڭ ئەرەب دۆلەتلىرى ئىتتىپاقىدا دائىمىي تۇرۇشلۇق ۋەكىلى نابىل نەجىم 4- ئاينىڭ 9 - كۈنى ئىراقنىڭ كۆز قارىشى ئوخشاش ياكى كۆز قارىشىدا ئىختىلاپ بار ئەرەب دۆلەتلىرى بىلەن سەممىي سۆزلىشىشنى ۋە باشقا ئەرەب دۆلەتلىرى بىلەن يېڭى مۇناسىۋەت ئورنىتىشنى خالايدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

△ زايىردىكى ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلەر تەشكىلاتى «زايىرنى ئازاد قىلغۇچى دېموكراتىك كۈچلەر ئىتتىپاقى»4- ئاينىڭ 9- كۈنى چۈشتىن كېيىن زايىرنىڭ 2 - چوڭ شەھىرى لومباشىنى ئېلىپ، پۈتۈن دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي تومۇرىنى تىزگىنلىدى.

△ «يادرو قوراللىرىنى كېڭەيتمەسلىك شەرتنامىسى» ئىمزالىغان دۆلەتلەر مۇشۇ ئاينىڭ 7 - كۈنى ب د ت باش شتابىدا 1997 - يىللىق تەييارلىق يىغىنى ئۆتكۈزۈشكە باشلىدى، يىغىن يادرو قوراللىرىنى كېڭەيتۈۋەتمەسلىك ۋە يادرو ھەربىي تەييارلىقلارنى قىسقارتىش ساھەسىدىكى خىزمەتلىرىنىڭ ئىلگىرىلەش ئەھۋالىنى قاراپ چىقىدۇ.

△ بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادىكى سىربلار ھۆكۈمىتىنىڭ زۇڭلىسى كىرىچكوۋىچ مۇشۇ ئاينىڭ 6 - كۈنى ۋاشىنگتوندا: دۇنيا بانكىسىنىڭ بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنادىكى سىربلار جۇمھۇرىيىتىگە سىربلار جۇمھۇرىيىتىنىڭ دېھقانچىلىق ، سۇچىلىق، ئۆي قۇرۇلۇشلىرى ۋە ئېنېرگىيە سىستېمىسىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا جەمئىي 65 مىليون دوللار قەرز پۇل بېرىشنى قارار قىلغانلىقىنى جاكارلىدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

(بېشى 1 - بەتتە)

ئىسلاھات كارخانىلارنىڭ بازارغا ھەقىقىي يۈزلىنىشكە، بازار بىلەن جىپسىلىشىشىغا تۈرتكە بولدى. گېچۈەن دورىگەرلىك ھەسسىدارلىق چەكلىك شىركىتى (سابىق قۇمۇل دورا زاۋۇتى) ئىسلاھاتتىن كېيىن كەسپىي سېتىش قوشۇنىنىڭ رولىنى كۈچەيتىپلا قالماستىن، يەنە ئىخچاملىنىۋېتىلگەن باشقۇرۇش خادىملىرىدىن ئىشتىن سىرتقى سېتىش قوشۇنى تەشكىللەپ، ئىچكى قىسىمدا سېتىشنى تېزلىتىش مۇسابىقىسىنى شەكىللەندۈرۈپ، يېڭى سېتىش مېخانىزمىنى ئۈنۈملۈك بەرپا قىلدى.

قۇمۇل ۋىلايىتى كىچىك دۆلەت كارخانىلىرىنى جانلاندۇرۇش جەريانىدا تىرىشىپ ياخشى ئىسلاھات مۇھىتى ياراتتى. بىرىنچىدىن، ئىدىيىنى، قەدەمنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، تارماقلارنى ئىسلاھاتتا بىر- بىرىنى چۈشىنىدىغان، ئۆزئارا ماسلىشىدىغان، بىر- بىرىنى قوللايدىغان قىلدى. ئىككىنچىدىن ، ياشانغانلارنى بېقىش سۇغۇرتىسىنى بىر تۇتاش جۇغلاش خىزمىتىنى ياخشى تۇتتى. ئۈچىنچىدىن، كارخانىلارنى ئىجتىمائىي ئىشلارنى بېجىرىشتىن خالاس قىلدى. تۆتىنچىدىن، سىياسەت تۈزۈش، ئەمەلىيلەشتۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى تۇتتى.

يۇگوسلاۋىيە گېزىتى ئامېرىكىنىڭ باشقا دۆلەتلەرنىڭ ئىچكى ئىشىغا ئارىلاشقانلىقىنى ئەيىبلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېلگراد خەۋىرى. يۇگوسلاۋىيىنىڭ «سىياسىي گېزىتى» بۈگۈن ئىمزالىق ماقالە ئېلان قىلىپ، ئامېرىكىنىڭ باشقا دۆلەتلەرنىڭ ئىچكى ئىشىغا ئاشكارا ئارىلاشقانلىقىنى ئەيىبلىدى.

ماقالىدە مۇنداق دېيىلدۇ: «ئامېرىكىنىڭ سىياسىي ساھەسىدىكى رەھبەرلەر يېقىندىن بۇيان باشقىلارنىڭ ئامېرىكىنىڭ چوڭ سايلام نەتىجىسىگە تەسىر كۆرسەتكەنلىكى»نى ئۈزلۈكسىز ئەيىبلىدى، لېكىن ئەمەلىيەت دەل ئامېرىكىنىڭ باشقا دۆلەتلەرنىڭ ئىچكى ئىشىغا ئۈزلۈكسىز ئاشكارا ئارىلىشىۋاتقانلىقىنى ئىسپاتلىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئامېرىكا مەنلا «باشقا دۆلەتلەرنىڭ ئىچكى ئىشىغا ئارىلىشىشقا ھوقۇقلۇق» دەپ قارىماقتا.

ماقالىدە مۇنداق دېيىلدۇ: ئامېرىكا پارلامېنتى ھەر يىلى زور مىقداردا دوللار ئاجرىتىپ، باشقا دۆلەتلەرنىڭ سىياسىي ۋەزىيەت تەرەققىياتىغا تەسىر كۆرسىتىشكە ئىشلىتىۋاتىدۇ. بۇ بىر خىل ئاشكارا مەخپىيەتلىك بولۇپ قالدى. ئامېرىكا ھۆكۈمىتى بۇنىڭدىن 15 يىل ئىلگىرى قۇرغان «دېموكراتىيىنى ئىلگىرى سۈرۈش دۆلەت ئىدارىسى» ھەر يىلى 30 مىليون دوللارغا يېقىن پۇلنى ئامېرىكىنىڭ كۆزى چۈشكەن چەت ئەل پارتىيىلىرى، ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرى، ئوخشاش بولمىغان قاراشتىكىلەر ۋە ئاخبارات ۋاستىلىرىگە ئىشلىتىپ، باشقا دۆلەتلەرنىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىگە تەسىر كۆرسىتىشكە بېرىپ كەلدى. بۇلتۇر بۇ ئاپپارات جۇڭگوغا قارشى سىياسىي تەشۋىقات ئېلىپ بېرىش پىلانى تۈزۈشكە 1 مىليون 600 مىڭ دوللار سەرپ قىلدى.

ماقالىدە مۇنداق دېيىلدۇ: لېكىن ئامېرىكا ھۆكۈمىتىنىڭ بۇ ئاپپاراتىنىڭ باشقا دۆلەتلەرنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىشىش ھەرىكىتى ئامېرىكا مەركىزىي ئاخبارات ئىدارىسىنىڭ ھەرىكەتلىرىگە يېتىشەلمەيدۇ. ئامېرىكا مەركىزىي ئاخبارات ئىدارىسى دۇنيادىكى بەزى دۆلەت رەھبەرلىرىنى ئىزچىل مەخپىي ئاغدۇرۇپ ياكى تەختكە چىقىرىپ، ھەتتا دوست دۆلەتلەرنىڭ مەلۇم پارتىيىسىنى مەخپىي قوللاپ، پىتنە- ئىغۋا تارقىتىپ، سىياسىي كاتتىباشلارغا پارا بېرىپ كەلدى، شۇنداقلا بىر دۆلەتنىڭ جامائەت پىكرىنى تىزگىنلەش ئۈچۈن بىر قانچە مىليارد دوللار سەرپ قىلدى.

ئېلان

يېقىندا ئىدارىمىز قەشقەر - خوتەن تاشيولىنىڭ ناھىيىمىز دائىرىسىدىن كېسىپ ئۆتكەن ئاپتوموبىللاردىن ھەر خىل ئاشلىق، ئاق ئۇغۇت، دوپپا، ئاپتوموبىل چاقى، ۋېلسىپىتنىڭ ئىگەر قېپى، ۋېلسىپىت سېۋىتى، ئىگەر كۆرپىسى، بوكسىر، كۈنجۈرە، شىلانكا قاتارلىق نەرسىلەرنى ئوغرىلىغان ئوغرىلىق شايكىسىنى پاش قىلدى، شۇنى تەۋسىيە قىلىمىزكى، يۇقىرىقىدەك نەرسىلىرى ئوغرىلانغان شوپۇرلار ۋە يولۇچىلارنىڭ ئۆزىنىڭ سالاھىيەت گۇۋاھنامىسى بىلەن ئۆزى تۇرۇشلۇق جايدىكى جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنىنىڭ ئىسپاتىنى ئېلىپ كېلىپ ئىدارىمىزنىڭ جىنايى ئىشلار رازۋېتكا چوڭ ئەترىتىدىن نەرسىلىرىنى تونۇپ ئېلىپ كېتىشىنى سورايمىز.

ئالاقىلىشىش تېلېفون نومۇرى:
0998 - 3622109
چاقىرغۇ نومۇرى:
(127 - 8181231، 8187229)

قەشقەر يېڭىسار ناھىيىلىك
جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسى
1997 - يىل 4 - ئاينىڭ 7 - كۈنى

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028. پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 7 يۇەن 50 پۇڭ، پارچە باھاسى: 25 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

(بۇ سان ئالتە بەت)

新疆日报 （维吾尔文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65——0002 / Z

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى(ۋەكالەت نومۇرى: 1—57)

1997 - يىل
ئاپرېل
12
شەنبە

ئۈرۈمچىنىڭ ھاۋارايى: كۈندۈزى ۋە كېچىسى ھاۋا ئوچۇق، بەزىدە بۇلۇتلۇق بولىدۇ، تېمپېراتۇرا 10 ℃ - 20 ℃ بولىدۇ، ئۇچ بال شامال چىقىدۇ.

مۇھىم خەۋەرلەر

جياڭ زېمىن، لى پېڭ پەيزاۋات ناھىيىسىدىكى ئاپەتكە ئۇچرىغان خەلقتىن سەممىي ھال سورىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۈرۈمچى، 11 - ئاپرېل تېلېگراممىسى. شىنجاڭنىڭ پەيزاۋات ناھىيىسىدە بۈگۈن 6.6 بال يەر تەۋرىگەنلىك توغرىسىدىكى خەۋەر مەركەز رەھبەرلىرىنىڭ دىققىتىنى قوزغىدى. بۈگۈن كەچقۇرۇن باش شۇجى جياڭ زېمىن، زۇڭلى لى پېڭ دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارى، گوۋۇيۈەننىڭ باش كاتىپى لوگەنگە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەنگە تېلېفون بېرىپ، ئاپەت ئەھۋالىنى ئۇقۇپ بېقىشنى ھەم ئاپەتكە ئۇچرىغان ھەر مىللەت خەلقىدىن سەممىي ھال سورايدىغانلىقىنى يەتكۈزۈپ قويۇشنى ئالايىتەن ھاۋالە قىلدى.

باش شۇجى جياڭ زېمىن ۋە زۇڭلى لى پېڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ھەر مىللەت خەلقكە باشلامچىلىق قىلىپ يەر تەۋرەشكە قارشى تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشىنى، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتى داۋامىدا قانداق قىيىنچىلىققا ۋە مەسىلىگە يولۇقسا، گوۋۇيۈەنگە دوكلات قىلىشىنى ئۈمىد قىلدى. مەركەز رەھبەرلىرىنىڭ غەمخورلۇقى ئاپەت رايونىدىكى خەلققە بېرىلگەن زور ئىلھام. ۋاڭ لېچۈەن شۇجى يولداش لوگەنگە يەر تەۋرەش ئاپىتىگە ئۇچراش ئەھۋالى ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش توغرىسىدىكى ئورۇنلاشتۇرۇشىنى دوكلات قىلدى ھەم ئاپەتكە ئۇچرىغان رايوندىكى خەلققە ۋەكالىتەن مەركەز رەھبەرلىرىنىڭ سەممىي غەمخورلۇقىغا رەھمەت ئېيتىدىغانلىقىنى، باش شۇجى جياڭ زېمىن ۋە زۇڭلى لى پېڭنىڭ ئۈمىدىنى يەردە قويمايدىغانلىقىنى، ئاپەتكە ئۇچرىغان رايوننىڭ ئىشلەپچىقىرىش، ئۆزىنى قۇتقۇزۇش ۋە يۇرت - ماكانىنى قايتا قۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەيدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ئۈرۈمچىدە 200 مىڭ كىشى قاقاس تاغنى كۆكەرتىشكە ئاتلاندى

ۋاڭ لېچۈەن، ئابلەت ئابدۇرېشىت قاتارلىق ئاپتونوم رايوننىڭ رەھبەرلىرى ھەر مىللەت ھەربىي، خەلق بىلەن بىللە مەجبۇرىيەت كۆچەتتى تىكىشكە قاتناشتى

سۈرەتتە: ئاپتونوم رايوننىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى يامالىق تېغىدا كۆچەت تىكمەكتە.

ئۆز مۇخبىرىمىز لى پېيفېڭ فوتوسى

تېغىدىكى كۆكەرتىش بازىسىغا كېلىپ، يىلدا بىر قېتىم ئېلىپ بېرىلىدىغان ئەتىيازلىق مەجبۇرىيەت كۆچەتتى تىكىش پائالىيىتىگە قاتناشتى.

بۈگۈن ھاۋا ناھايىتى ياخشى ئىدى. ۋاڭ لېچۈەن بىردەمدىلا تۆت تۈپ ئارچا كۆچىتىنى تىكىپ بولدى. ۋاڭ لېچۈەن 5 - تۈپ كۆچەتنى تىكىۋاتقاندا، يېنىدا كۆچەت تىكىۋاتقان ئورمانچىلىق نازارىتىنىڭ نازىرى مەخمۇت مۇھەممەت ۋاڭ لېچۈەنگە مۇنداق دېدى: «بۈگۈن ئۈرۈمچى شەھىرىدە 200 مىڭ كىشى ئۇلانباي، تۇدۇڭخابا رايونىدىكى يېڭى قۇرۇلغان باغچا، يىقىلغان تاش، سۇ مۇنارى تېغى قاتارلىق ئون كۆكەرتىش نۇقتىسىدا مەجبۇرىيەت كۆچىتى تىكىشكە قاتناشتى». ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دېدى: «كۆچەت تىكىش ئەمگىكىگە قاتنىشىش ھەر بىر پۇقرانىڭ ئۆتەشكە تېگىشلىك مەجبۇرىيىتى، ھەر بىر كىشىنىڭ يىلىغا تىكىدىغان مەجبۇرىيەت كۆچىتى ئۈچ تۈپتىن ئاز بولسا بولمايدۇ. چوقۇم جەمئىيەتنىڭ ھەرقايسى تەرەپلىرىدىكى كۈچلەرنى سەپەرۋەر

ھېسابلاپ كۆرۈڭلار، بىر يىلدا قانچىلىك يەرنى كۆكەرتىشكە بولىدۇ، يەنە قانچىلىك يەر قالىدۇ، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئېنىق ھېسابلاپ چىقىپ، 2000 - يىلىغا بارغاندا ئومۇميۈزلۈك كۆكەرتىپ بولۇشنى قولغا كەلتۈرۈش كېرەك. بۇ ئىشتا مۇجمەللىك قىلىشقا بولمايدۇ.» ئۇ مۇنداق دېدى: «يامالىق تېغىنى كۆكەرتىشتە ئەڭ قىيىن بولۇۋاتقىنى سۇ مەسىلىسى، بىر يىلدا 2 مىليون يۈەن چىقىرىپ بۇنىڭغا چوقۇم كاپالەتلىك قىلىش كېرەك، مەن سىلەرنى قوللايمەن.»

ئابلەت ئابدۇرېشىت كۆچەت تىكىۋېتىپ مۇخبىرغا مۇنداق دېدى: «يامالىق تېغىنى كۆكەرتىپ ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ قىياپىتىنى گۈزەللەشتۈرۈپ، ئېكولوگىيىلىك مۇھىتنى ياخشىلاش — ئاپتونوم رايون مەركىزىنىڭ، جۈملىدىن ئاپتونوم رايوننىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ئىنتايىن مۇھىم رېئال ئەھمىيەتكە ئىگە. بۈگۈن مەن ئاددىي پۇقرا سۈپىتىدە قاقاس تاغنى كۆكەرتىش ئەمگىكىگە قاتنىشىشقا كەلدىم. بىز ئورمان بىلەن قاپلىنىش نىسبىتىنى زور كۈچ بىلەن ئاشۇرۇشىمىز، ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر،

پەيزاۋات ناھىيىسىدە يەنە قاتتىق يەر تەۋرىدى

ئۆز مۇخبىرىمىز خۇدابەردى ئابدۇللا خەۋەر قىلىدۇ: 4 - ئاينىڭ 11 - كۈنى پەيزاۋات ناھىيىسىدە 6.6 بال يەر تەۋرەپ، ناھىيىدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇشىغا يەنە زور قىيىنچىلىق تۇغدۇردى. يەر تەۋرەشتە يەتتە ئادەم قازا قىلدى، 20 ئادەم ئېغىر يارىلاندى.

بۇ قېتىمقى يەر تەۋرەش شىنجاڭ ۋاقتى سائەت 11 دىن 34 مىنۇت 44 سېكۇنت ئۆتكەندە پەيزاۋات ناھىيىسىنىڭ بازىرى ئەتراپىدا يۈز بەردى. بۇ قېتىمقى يەر تەۋرەش قەشقەر ۋىلايىتىدىكى تاشقورغان ناھىيىسىدىن باشقا ناھىيىلەرگە كۈچلۈك تەسىر كۆرسەتتى. پەيزاۋات ناھىيىسىدىكى بىر قىسىم ئورگان ۋە ئورۇنلارنىڭ خىزمەت بىنالىرى، ئائىلىلىكلەر بىناسى ئۆرۈلۈپ چۈشتى. يەر تەۋرىگەندىن كېيىن ۋىلايەت، ناھىيە رەھبەرلىرى ئادەم ئاجرىتىپ يېزا، كەنتلەرگە ئاپەت ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشكە ئەۋەتتى. ئۇلار ئاساسىي قاتلام كادىرلىرىنى، كەنتلەرگە ئەتىيازلىق تېرىلغۇغا يېتەكچىلىك قىلىشقا بارغان كادىرلارنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ، ئاپەت يۈز بەرگەن جايلاردىكى ئاممىنى سەپەرۋەر قىلىپ، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇۋەتتى.

ئاپتونوم رايونىمىز دۆلەت ئىلكىدىكى 240 مىڭ مو يەرگە تۇنجى قېتىم چەت ئەللەردىن خېرىدار چاقىردى

ئۆز مۇخبىرىمىز مەۋلان سابىت خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىمىز مول سۇ - تۇپراق بايلىقىنى ئېچىپ، يەردىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىش، دۆلەت ئىلكىدىكى پايدىلىنىشقا بولىدىغان يەرلەرنى خەلقئارا بازارغا يۈزلەندۈرۈش ئۈچۈن، يېقىندا يېزىلاردىكى 240 مىڭ مو دۆلەت ئىلكىدىكى يەرگە تۇنجى قېتىم چەت ئەللەردىن خېرىدار چاقىردى.

تونۇشتۇرۇشقا قارىغاندا، مەملىكىتىمىز بويىچە ئەڭ چوڭ پاختا، ئاشلىق بازىسى ھېسابلىنىدىغان ئاپتونوم رايونىمىز نۆۋەتتە مەملىكەت ئىچىدىكى مەبلەغ سالغۇچىلارنىڭ كۆزىنىغا ئايلانغان بولۇپ، بەش يىل ئىچىدە مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى 150 تىن كۆپرەك شىركەت ئاپتونوم رايونىمىزدا 3 مىليون مودىن

يەر، قالغان 80٪ يەر بوزيەر ئىكەن. ئۇنىڭدىن باشقا 100 مىڭ مو يەرنىڭ ئورنىنى مەبلەغ سالغۇچىلار ئۆزلىرى تاللايدىكەن. يېزا ئىگىلىكىدە ئىشلىتىۋاتقان دۆلەت ئىلكىدىكى يەرنى ئېچىش ھازىرغىچە چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالمىغان ساھە بولۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يېزىلاردىكى دۆلەت ئىلكىدىكى يەرگە چەت ئەلدىن خېرىدار چاقىرىشى مەملىكىتىمىز بويىچە تۇنجى قېتىملىق ئىش ئىكەن. ئىسرائىلىيە، كانادا، ئامېرىكا، شياڭگاڭ قاتارلىق دۆلەت ۋە رايوندىن كەلگەن سودىگەرلەر ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۇ پىلانىغا ئالاھىدە قىزىققان. بەزى چەت ئەللىك مەبلەغ سالغۇچىلار يەردىن پايدىلىنىش ھوقۇقىغا ئېرىشىشنى ئۈزلۈكسىز بويان

ئۈز مۇخبىرىمىز لى پېيفېڭ فوتوسى

* * *

ئۈز مۇخبىرلىرىمىز جاڭ لىشۇ، ۋاڭ دىلى خەۋەر قىلىدۇ: 4 - ئاينىڭ 11 - كۈنى ئۈرۈمچى شەھىرىدىكى 200 مىڭ ھەر مىللەت كادىر - ئامما، ئوقۇغۇچى، ئازادلىق ئارمىيە ۋە قوراللىق ساقچى قىسىم كوماندىر - جەڭچىسى ئون كۆكەرتىش نۇقتىسىدا مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش پائالىيىتىگە قاتناشتى.

ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرىدىن ۋاڭ لېچۈەن، ئابلەت ئابدۇرېشىت، قېيۇم باھاۋۇدۇن، جاڭ ۋېنيۈ، ئەسقەت كەرىمباي، ۋاڭ چۈەنيۈ، خەلچەم ئىسلام، ئابدۇرېھىم ھامىد، جاڭ يۈنچۈەن، چېن دېمىن، خۇجيايەن قاتارلىق كىشىلەر يامالىق ھەرقايسى تەرەپلىرىدىكى كوچىلەرنى سەپەرۋەر قىلىپ، كۆچەت تىكىش، كۆكەرتىش خىزمىتىنى پۇختا، ياخشى ئىشلەش كېرەك».

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دېدى: «شىنجاڭ تىپىك قۇرغاق رايون. چوڭراق يېپىنچا ئورمانلىق بولمىسا، شىنجاڭنىڭ مۇھىتى ئۆزگىرىپ كېتىدۇ. ئىپتىدائىي ئورمانلار پەيدىنپەي ئازىيىپ كېتىۋاتقان ئەھۋالدا، سۈنئىي ئورمانلارنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش كېيىنكى ئەۋلادلارغا مۇناسىۋەتلىك 100 يىللىق پىلان، 1000 يىللىق پىلان. بۇ ياخشى ئېكولوگىيىلىك مۇھىتنىڭ بولۇش - بولماسلىقىغا مۇناسىۋەتلىك مەسىلە».

ۋاڭ لېچۈەن كۆچەتكە توپا يۆلەۋېتىپ، يېنىدا كۆچەت تىكىۋاتقان ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ باشلىقى مەھتىمىن زاكىرغا مۇنداق دېدى: «يامالىق تېغىنى كۆكەرتىش خىزمىتىنى چوقۇم چىڭ، ياخشى تۇتۇڭلار. بۈگۈندىن باشلاپ ئاشۇرۇشىمىز، ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر، كادىر، ئامما كۆكەرتىش ئىشلىرىغا كۆڭۈل بۆلۈپ، پۈتكۈل جەمئىيەتتىكى كۈچلەرنى كۆكەرتىش بىلەن شۇغۇللىنىشقا سەپەرۋەر قىلىشىمىز لازىم. بۇ ئۇزاققىچە قەتئىي داۋاملاشتۇرۇشقا تېگىشلىك چوڭ ئىش.»

بۈگۈنكى مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش ئەمگىكىگە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە ۋە ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ رەھبەرلىرىدىن شىې فۇپىڭ، تۆربايىر، ماسۇنلياڭ، خوجىخان ھاكىموۋ، غوپۇر ئابدۇللا، جاڭ خېڭ، مىجىت ناسىر، ۋاڭ خۈەبيۇ، ئىبراھىم روزى، ماۋدېخۋا، مىجىت قۇربان، سۇلايمان، پاشائىشان، روزى ھوشۇر، جاڭ لىباۋ، بۇتاي، دىڭ ۋېنبىڭ، ۋاڭ گۈيجىن، ۋاڭ جيەنچىن، ياڭ شىچىڭ ۋە قوراللىق ساقچى قىسىم باش ئەترىتىدىكى يولداشلارمۇ قاتناشتى.

كۆپرەك شىركەت ئاپتونوم رايونىمىزدا 3 مىليون مودىن كۆپرەك يەرنى 30 يىلدىن 50 يىلغىچە ئېچىپ پايدىلىنىش ھوقۇقىغا ئېرىشكەن. بۇ قېتىم چەت ئەلدىن خېرىدار چاقىرغان 240 مىڭ مو يەرنىڭ بىر قىسمى شىمالىي شىنجاڭدىكى «يۇقىرى ھوسۇللۇق رايون» دەپ ئاتىلىدىغان شىخو، سانجى قاتارلىق شەھەرلەرنىڭ ئەتراپىدا بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە 20% يەر ئېرىلىۋاتقان پايدىلىنىش ھوقۇقىغا ئېرىشىشنى ئۈزاقتىن بۇيان ئارزۇ قىلغان. ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرىنىڭ تونۇشتۇرۇشىغا قارىغاندا، ھازىر ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 100 مىليون مودىن كۆپرەك ئۆزلەشتۈرۈشكە بولىدىغان بوزيەر، خۇاڭخې دەرياسىنىڭ يىللىق ئېقىن مىقدارى بىلەن تەڭ كېلىدىغان ئېچىلمىغان سۇ بايلىق مەنبەسى بار ئىكەن.

☆ ☆

قىسقا خەۋەرلەر

△ شىنجاڭ سىملىق تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى بىلەن شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى سىملىق تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىنىڭ تارقىتىش تورلىرىنى بىرلەشتۈرۈش توغرىسىدىكى ھۆججەتكە ئىمزا قويۇش مۇراسىمى 4 - ئاينىڭ 3 - كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۈرۈمچىدە ئۆتكۈزۈلدى.

△ مەركەزنىڭ شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش توغرىسىدىكى مۇھىم يوليورۇقىنىڭ روھىنى يەنىمۇ ئۆگىنىپ ۋە ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تىنچ، ئىتتىپاق سىياسىي ۋەزىيىتىنى داۋاملىق مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى تۈزگەن «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئوقۇشلۇقى» (ئۇيغۇر، خەنزۇ، قازاق يېزىقلىرىدا) دېگەن كىتاب يېقىندا شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنىپ تارقىتىلدى.

(ئۈز خەۋەرلىرىمىز)

ئورمان بىنا قىلىپ كۆكەرتىشنى تېزلىتىپ، ئېكولوگىيىلىك مۇھىتنى ياخشىلايلى

گېزىتىمىز ئوبزورچىسى

يىلدا بىر قېتىم ئېلىپ بېرىلىدىغان ئەتىيازلىق كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش پائالىيىتى جەنۇبىي شىنجاڭدىن شىمالىي شىنجاڭغىچە ئومۇمييۈزلۈك باشلىنىپ كەتتى.

16 يىل ئىلگىرى قەدىردان يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ تەشەببۇسى بىلەن 5 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4 - يىغىنى قانۇن چىقىرىش شەكلى ئارقىلىق «ئومۇمىي خەلق مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش ھەرىكىتىنى قانات يايدۇرۇش توغرىسىدا قارار» چىقارغانىدى. 16 يىلدىن بۇيان ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلق «قارار» نىڭ روھىنى پائال ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئومۇمىي خەلق مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش پائالىيىتىدە غايەت زور نەتىجىنى قولغا كەلتۈردى. يىللاردىن بۇيان ئاپتونوم رايون بويىچە مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش ئەمگىكىگە 80 مىليون ئادەم (قېتىم) قاتنىشىپ، 800 مىليون تۈپ مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىلدى، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئورمان بىلەن قاپلىنىش نىسبىتى 80 - يىللارنىڭ باشلىرىدىكى 0.003% تىن ھازىر 1.68% كە يەتتى، تۇزلەڭلىكلەردە بىنا قىلىنغان سۈنئىي ئورمان كۆلىمى 11 مىليون مودىن كۆپرەككە يېتىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا 30% تىن كۆپرەك سۇغىرىلىدىغان دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنىڭ ھەممىسى ئورمان تورى بىلەن قاپلاندى، قۇملىشىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش، دەريالارنى تىزگىنلەش يولى بىلەن بىنا قىلىنغان ئورمان كۆلىمى 4 مىليون 900 مىڭ مودىن ئاشتى. شەھەرلەرنى كۆكەرتىش ئىشىمۇ زور دەرىجىدە راۋاجلاندى. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 17 شەھەرنىڭ ئوتتۇرىچە يېشىللىق بىلەن قاپلىنىش نىسبىتى 80 - يىللارنىڭ باشلىرىدىكى 12% تىن ھازىر 24.2% كە يەتتى؛ بۇنىڭ ئىچىدە سەككىز شەھەرنىڭ يېشىللىق بىلەن قاپلىنىش نىسبىتى 30% تىن ئاشتى. كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش، كۆكەرتىش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئاپتونوم رايونىمىز بوستانلىقىنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى ئېكولوگىيىلىك مۇھىتنى ياخشىلىدى، قۇم - بوران ئاپىتىنىڭ زىيىنىنى ئازايتتى. ئورمانچىلىقنىڭ ئېكولوگىيىلىك ئۈنۈمى، ئىجتىمائىي ئۈنۈمى، ئىقتىسادىي پايدىسى كۆرۈنەرلىك ئۆسۈپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشى ۋە ئېكولوگىيىلىك مۇھىت قۇرۇلۇشىغا تۆھپە قوشۇلدى.

لېكىن شۇنىمۇ كۆرۈشىمىز كېرەككى، شىنجاڭنىڭ ئېكولوگىيىلىك مۇھىتى يەنىلا ناچار. ئورمان بىنا قىلىش، كۆكەرتىش ئىشلىرىنىڭ ھازىرقى ھالىتى يۇقىرى سۈرئەتتە راۋاجلىنىۋاتقان خەلق ئىگىلىكى قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىتقا قويغان تەلىپىگە تېخى ماسلىشالمايدۇ. شۇڭا ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى دەرھال ھەرىكەتكە كېلىپ، كۆكەرتىشكە بولغان تەشكىلىي رەھبەرلىك خىزمىتىنى كۈچەيتىپ، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ «ئومۇمىي خەلق مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش ھەرىكىتىنى قانات يايدۇرۇش توغرىسىدا قارار» نى قەتئىي ئىزچىللاشتۇرۇپ، «ئاپتونوم رايوننىڭ پۇقرالار مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش نىزامى» نى ئەستايىدىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ھەر مىللەت خەلقنى قانۇندا بەلگىلەنگەن مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىشى، ئۇيۇشتۇرۇشى لازىم. تارماقلار ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ مەسئۇل بولۇش تەلىپى بويىچە كۈچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، دۆلەت چۈشۈرگەن ئورمان بىنا قىلىش، كۆكەرتىش ۋەزىپىسىنى ئومۇمييۈزلۈك ئورۇندىشى لازىم. يېزىلاردا كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش بويىچە خالىس ئىشلەش تۈزۈمىنى داۋاملىق يولغا قويۇپ، دېھقان چارۋىچىلارنى كۆچەت تىكىپ، ئوت - چۆپ تېرىپ، مېۋىلىك كۆچەتلەرنى تىكىپ يېزا ئىقتىسادىنى گۈللەندۈرۈش، ئىجتىمائىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن يېڭى تۆھپە قوشۇشقا يېتەكلەش ۋە ئۇيۇشتۇرۇش لازىم.

چېگراشەھەردىكى ۋاپادار ئوغلان

ـــ شىنجاڭ ھەربىي رايون مەلۇم زېنىت توپ تۈەنىدىن سىياسىي يېتەكچى ۋاڭ شۆۋېن توغرىسىدا

جاڭ بەيشۈن، لياڭ يۈگلى، ياڭ گوڭچېڭ، شې بىن

3 - ئاينىڭ 2 - كۈنى دەم ئېلىش كۈنى تاڭ ئېتىش بىلەنلا، ئۈرۈمچى شەھىرى تيانشان رايونى «غالىبىيەت» يولى خابا كوچىسىدا ئولتۇرۇشلۇق ئون نەچچە ئائىلىدىكى ئۇيغۇر، ئۆزبېك، رۇس، خۇيزۇ بوۋاي - مومايلار ئالدىراش بولۇپ كېتىشتى. ئۇلار

سۈرەتتە: ۋاڭ شۆۋېن زىناخان ئانا بىلەن سەممىي پاراڭلاشماقتا.

لياڭ يوگلى فوتوسى

ئۆيلىرىنى پاكىز تازىلىدى. چۈنكى ئۇلارنىڭ «ئوغلى» ۋاڭ شۆۋېن ئۇلارنى يوقلاپ كەلمەكچى ئىدى. سەككىز يىلدىن بۇيان ۋاڭ شۆۋېن ئاددىي ئوغۇل بالىغا خاس ۋاپادارلىقى بىلەن بۇ بوۋاي - مومايلارغا يېقىن قالغان، ۋاقىت ئۇزارغانسېرى بايرام، دەم ئېلىش كۈنلىرى كەلگەندە «ئوغلى» شۆۋېن بىلەن دىدار كۆرۈشۈش ئۇلار ئۈچۈن روھىي ئوزۇق بولۇپ قالغانىدى.

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى قۇرۇق سۆز ئەمەس، ئەمەلىي ھەرىكەت بولۇشى كېرەك، ھەممە كىشى مېھىر - شەپقەت يەتكۈزسىلا ھەرقانداق قېيىنچىلىقنى يەڭگىلى، قۇدرەتلىك ئىجتىمائىي ئۇيۇشۇشچانلىق شەكىللەندۈرگىلى بولىدۇ

ـــ ۋاڭ شۆۋېننىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدا ئېيتقانلىرىدىن

ۋاڭ شۆۋېن ئارمىيىگە قاتنىشىپ ئۇزاق ئۆتمەي مىللىي ئالاھىدىلىككە تولغان جاي - ئۈرۈمچىگە چوڭقۇر مۇھەببەت باغلىدى. ئۇ دائىم سەبداشلىرىغا مۇنداق دەيتتى: «كىچىك چېغىمدىلا ئانام ئۆلۈپ كەتكەنىدى، چېگرا رايونغا كەلگەندىن كېيىن، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ خىزمەت، تۇرمۇشتا ئىناق ئۆتىدىغانلىقىنى كۆرۈپ، ۋەتەن چوڭ ئائىلىسى دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىنى ھەقىقىي چۈشەندىم. مەن ئانا ۋەتىنىمگە سادىق بولۇش بىلەن بىللە، ئۆمۈر بويى جاپا چەككەن ئاز سانلىق مىللەت تاغىلىرىم، ھامىلىرىمغىمۇ ۋاپادار بولىمەن، دەپ ئويلىدىم!» ئۇنىڭ ئويى تۈەن سىياسىي باشقارمىسىنىڭ مۇدىرى پېڭ يۈڭخۇڭنىڭ قوللىشىغا ئېرىشتى. پېڭ مۇدىرنىڭ ياردىمىدە ۋاڭ شۆۋېن 78 ياشلىق خۇيزۇ

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى تۈنۈگۈنكى ساندا)

164 ـ ماددا نامۇۋاپىق مەنپەئەتنى كۆزلەپ، شىركەت ۋە كارخانا خادىملىرىغا پۇل- مال بەرگەنلەردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

پارا بەرگۈچىلەردىن پارا بېرىش قىلمىشىنى سوراقتىن بۇرۇن ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن ئېتىراپ قىلغانلار ... ئۆزلۈكىدىن تاپشۇرغانلىرىغا يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

165 ـ ماددا دۆلەت شىركەتلىرى ۋە كارخانىلىرىنىڭ مۇدىر، دىرېكتورلىرىدىن ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، ئۆزى ئىشلەۋاتقان شىركەت ۋە كارخانىنىڭ تىجارىتى بىلەن ئوخشاش تىجارەتنى ئۆزى باشقۇرۇپ ياكى باشقىلارغا باشقۇرۇپ بېرىپ، قانۇنسىز پايدا ئالغانلاردىن مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

166 ـ ماددا دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى ۋە كەسپىي ئورۇنلىرىنىڭ خادىملىرىدىن ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، دۆلەت مەنپەئەتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ دۆلەت مەنپەئەتىنى پەۋقۇلئاددە زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ:

(1) ئۆز ئورنىنىڭ پايدا تاپىدىغان كەسپىنى ئۆز يېقىنىنىڭ باشقۇرۇشىغا بەرگەنلەر؛

(2) ئۆز يېقىنى باشقۇرۇۋاتقان ئورۇندىن بازار باھاسىدىن روشەن يۇقىرى باھادا تاۋار سېتىۋالغانلار ياكى ئۆز يېقىنى باشقۇرۇۋاتقان ئورۇنغا بازار باھاسىدىن روشەن تۆۋەن باھادا تاۋار سېتىپ بەرگەنلەر؛

(3) ئۆز يېقىنى باشقۇرۇۋاتقان ئورۇندىن ئۆلچەمگە توشمايدىغان تاۋار سېتىۋالغانلار.

167 ـ ماددا دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى ۋە كەسپىي ئورۇنلىرىنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىملىرىدىن توختام تۈزۈش ۋە ئىجرا قىلىش جەريانىدا، ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىش تۈپەيلىدىن

قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

يالغان پۇل ياسىغان ھەمدە ساتقان ياكى توشۇغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 170 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

172 ـ ماددا يالغان پۇل ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ئىلكىدە تۇتقان ۋە ئىشلەتكەنلەردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

173 ـ ماددا پۇلنى ئۆزگەرتىپ ياسىغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

174 ـ ماددا جۇڭگو خەلق بانكىسىنىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزمەي تۇرۇپ، سودا بانكىسى ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىنى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن قۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

سودا بانكىسى ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىنىڭ تىجارەت ئىجازەتنامىسىنى ياسىغان، ئۆزگەرتىپ ياسىغان ۋە ئۆتۈنۈپ بەرگەنلەرگە ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە

(3) كرېدىت گۇۋاھنامىسى ياكى قوشۇمچە تالون، ھۆججەتلەرنى ياسىغان، ئۆزگەرتىپ ياسىغانلار؛

(4) كرېدىت كارتوچكىسىنى ياسىغانلار.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

178 ـ ماددا خەزىنە چېكى ياكى دۆلەت تارقاتقان باشقا ئاكسىيەلەرنى ياسىغان ۋە ئۆزگەرتىپ ياسىغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

پاي چېكى ياكى شىركەت، كارخانا زايومىنى ياسىغان ۋە ئۆزگەرتىپ ياسىغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

179 ـ ماددا دۆلەتنىڭ ئالاقىدار مەسئۇل تارمىقىنىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزمەي تۇرۇپ، پاي چېكى ياكى شىركەت، كارخانا زايومىنى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن تارقاتقانلاردىن مىقدارى ناھايىتى كۆپ، ئاقىۋىتى ئېغىر ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قانۇنسىز توپلىغان مەبلەغ سوممىسىنىڭ بىر پىرسەنتىدىن يۇقىرى، بەش پىرسەنتىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە

ئېرىشكەن ياكى خەۋپ ـ خەتەرنى باشقىلارغا ئىتتىرىپ قويغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ:

(1) ئۆز ئالدىغا ياكى بىرلىشىۋېلىپ، مەبلەغ ئۈستۈنلۈكى، پاي ئىگىلەش ئۈستۈنلۈكى توپلاپ ياكى ئۇچۇر ئۈستۈنلۈكىدىن پايدىلىنىپ بىرلىشىپ ياكى ئۇدا ئېلىپ سېتىپ، ئاكسىيە سودىسىدا باھانى كونترول قىلىۋېلىش؛

(2) تىل بىرىكتۈرۈۋېلىپ، ئالدىن كېلىشىۋالغان ۋاقىت، باھا ۋە ئۇسۇل بويىچە ئاكسىيە سودىسى قىلىش ياكى ئۆز ئىلكىدە بولمىغان ئاكسىينى ئېلىپ سېتىش، ئاكسىيە سودىسىدا باھاغا ياكى ئاكسىيە سودا مىقدارىغا تەسىر يەتكۈزۈش؛

(3) ئۆزى سودا ئوبيېكتى بولۇۋېلىپ، ئاكسىيە ئىگىدارلىق ھوقۇقىنى يۆتكىمەي ئۆزى ئېلىپ ئۆزى سېتىپ، ئاكسىيە سودىسىدا باھاغا ياكى ئاكسىيە سودا مىقدارىغا تەسىر يەتكۈزۈش؛

(4) ئاكسىيە سودىسىدا باھانى باشقا ئۇسۇللار بىلەن كونترول قىلىۋېلىش.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

183 ـ ماددا سۇغۇرتا شىركىتى خادىملىرىدىن ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، يۈز بەرمىگەن سۇغۇرتا ھادىسىسىنى قەستەن ئويدۇرۇپ چىقىپ، كۆز بوياپ تۆلەپ، سۇغۇرتا پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىپ ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 271 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

دۆلەت سۇغۇرتا شىركىتى خادىملىرىدىن ۋە دۆلەت سۇغۇرتا شىركىتىدىن دۆلەت ئىلكىدە بولمىغان سۇغۇرتا شىركىتىگە ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئەۋەتىلگەن خادىملاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى قىلمىشنى سادىر قىلغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 382 ـ ۋە 383 ـ ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

184 ـ ماددا بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن پۇل مۇئامىلە كەسپىي پائالىيەتلىرىدە باشقىلاردىن پۇل ـ مال تەلەپ قىلىپ ياكى پۇل ـ مالنى قانۇنسىز ئېلىپ، باشقىلارغا مەنپەئەت يەتكۈزگەنلىرىگە ياكى دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ تۈرلۈك نامدىكى ئۇستەك، رەسمىيەت ھەققى ئېلىپ، ئۇنى ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 163 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

دۆلەت پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن ۋە دۆلەت پۇل مۇئامىلە

ئالدىنىپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ دۆلەت مەنپەئىتىنى پەۋقۇلئاددە زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

168 - ماددا دۆلەت شىركەتلىرى ۋە كارخانىلىرىنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، دۆلەت شىركەتلىرى ۋە كارخانىلىرىنى ۋەيران قىلىپ ياكى ئېغىر زىيان تارتقۇزۇپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

169 - ماددا دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى ياكى ئۇنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك مەسئۇل تارماقلىرىنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، دۆلەت مۈلكىنى تۆۋەن باھادا پايغا سۇندۇرۇپ ياكى تۆۋەن باھادا سېتىپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ دۆلەت مەنپەئىتىنى پەۋقۇلئاددە زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

تۆتىنچى پاراگراف پۇل مۇئامىلە باشقۇرۇش تەرتىپىنى بۇزۇش جىنايىتى

170 - ماددا يالغان پۇل ياسىغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرى بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) يالغان پۇل ياساش گۇرۇھىدىكى باش ئۇنسۇرلار؛

(2) ياسىغان يالغان پۇلنىڭ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلار؛

(3) باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلار.

171 - ماددا يالغان پۇلنى ساتقان، سېتىۋالغان ياكى يالغان پۇل ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ توشۇغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن يالغان پۇل سېتىۋالغان ياكى ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ يالغان پۇلنى راست پۇلغا ئالماشتۇرۇۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك

جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا 1 - تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

175 - ماددا ئۆزى ئالغان كرېدىت مەبلىغىنى باشقىلارغا بېرىپ پايدا تېپىش مەقسىتىدە، پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىنىڭ كرېدىت مەبلىغىنى ئالداپ ئېلىۋېلىپ باشقىلارغا يۇقىرى ئۆسۈمدە قەرز بەرگەنلەردىن قانۇنغا خىلاپ تاپاۋەت سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

176 - ماددا جامائەت ئامانەت پۇلىنى قانۇنسىز قوبۇل قىلىپ ياكى باشقا يول بىلەن قوبۇل قىلىپ، پۇل مۇئامىلە تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 20 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

177 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، پۇل مۇئامىلە تالون - ئىسپاتلىرىنى ياسىغان ۋە ئۆزگەرتىپ ياسىغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 20 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) پېرېۋوت چېكى، خاس چەك ۋە پۇل چېكىنى ياسىغان، ئۆزگەرتىپ ياسىغانلار؛

(2) ھاۋالە كىرىم دوكۇمېنتى، پېرېۋوت پۇل دوكۇمېنتى، بانكىغا قويۇلغان ئامانەت پۇل تالونى قاتارلىق بانكا راسچوتىنىڭ باشقا دوكۇمېنتلىرىنى ياسىغان، ئۆزگەرتىپ ياسىغانلار؛

جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

180 - ماددا ئاكسىيە سودىسىنىڭ ئىچكى ئۇچۇرلىرىنى بىلىدىغانلار ياكى ئاكسىيە سودىسىنىڭ ئىچكى ئۇچۇرلىرىنى قانۇنسىز قولغا چۈشۈرۈۋالغانلار ئاكسىيىنىڭ تارقىتىلىشى ۋە ئېلىپ سېتىلىشىغا ئالاقىدار بولغان ئۇچۇرلار ياكى ئاكسىيىنىڭ باھاسىغا زور تەسىر كۆرسىتىدىغان باشقا ئۇچۇرلار ئاشكارىلىنىشتىن بۇرۇن، شۇ ئاكسىيىنى سېتىۋېلىش ياكى سېتىۋېتىش ۋە ياكى شۇ ئۇچۇرنى ئاشكارىلاپ قويۇش قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئىچكى ئۇچۇرلارنىڭ دائىرىسى قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملاردىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن بېكىتىلىدۇ.

ئىچكى ئۇچۇرنى بىلىدىغانلارنىڭ دائىرىسى قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملاردىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن بېكىتىلىدۇ.

181 - ماددا ئاكسىيە سودىسىغا تەسىر يەتكۈزىدىغان يالغان ئۇچۇر توقۇپ ۋە تارقىتىپ، ئاكسىيە سودا بازىرىنى قالايمىقانلاشتۇرغانلاردىن ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 10 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئاكسىيە بىرژىسى ۋە ئاكسىيە شىركىتىدىكى كەسپكارلاردىن، ئاكسىيىچىلىك جەمئىيىتى ياكى ئاكسىيە باشقۇرۇش تارمىقىدىكى خادىملاردىن قەستەن يالغان ئۇچۇر بېرىپ ياكى سودا خاتىرىسىنى ياساپ، ئۆزگەرتىپ ياساپ، كۆيدۈرۈۋېتىپ، مەبلەغ سالغۇچىلارنى ئالداپ ئاكسىيە ئېلىپ ساتقۇزۇپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 10 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە قەبىھ بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

182 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، ئاكسىيە سودىسىدا باھانى كونترول قىلىۋېلىپ نامۇۋاپىق مەنپەئەتكە

ئاپپاراتلىرىدىن دۆلەت ئىلكىدە بولمىغان پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىغا ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئەۋەتىلگەن خادىملاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى قىلمىشنى سادىر قىلغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 385 - ۋە 386 - ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

185 - ماددا بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، ئۆز ئورنىنىڭ ياكى مۇئامىلىدارلارنىڭ مەبلىغىنى ئىشلىتىۋالغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 272 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

دۆلەت پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن ۋە دۆلەت پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىدىن دۆلەت ئىلكىدە بولمىغان پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىغا ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئەۋەتىلگەن خادىملاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى قىلمىشنى سادىر قىلغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 384 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

186 - ماددا بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملاردىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، چۆپقەتلىرىگە ئىناۋەتلىك قەرز پۇل ياكى كېپىللىك قەرز پۇل تارقىتىش شەرتىنى باشقا قەرز ئالغۇچىلارغا ئوخشاش تۈردىكى قەرز پۇل بېرىش شەرتىدىن كەڭرەك قىلىپ بېرىپ، چوڭراق زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 10 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ زور زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملاردىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، چۆپقەتلەردىن باشقىلارغا قەرز پۇل بېرىپ، ئېغىر زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 10 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە زور زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

چۆپقەتلەرنىڭ دائىرىسى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ سودا بانكىسى قانۇنى» ۋە ئالاقىدار پۇل مۇئامىلە نىزاملىرى بويىچە بېكىتىلىدۇ.

187 - ماددا بانكا ۋە باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن پايدا ئۈندۈرۈۋېلىش مەقسىتىدە مۇئامىلىدارلاردىن قوبۇل قىلغان مەبلەغنى ھېساباتقا كىرگۈزمەسلىك ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، مەبلەغنى قانۇنسىز ئۆتنە بېرىشكە، قەرز تارقىتىشقا ئىشلىتىپ، زور زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە زور زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۇەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۇەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

(ئاخىرى 3 - بەتتە)

(بېشى 2 - بەتتە)

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

188 - ماددا بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، باشقىلارغا كرېدىت گۇۋاھنامىسى ياكى باشقا كاپالەت خېتى، چەك - ھۆججەت، پۇل ئامانەت تالونى، مەبلەغ ئىناۋەتنى ئىسپاتى بېرىپ، چوڭراق زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ زور زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

189 - ماددا بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى خادىملىرىدىن چەك - ھۆججەت كەسپىدە، چەك - ھۆججەت قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپ كېلىدىغان چەك - ھۆججەتنىڭ چىقىمىنى ئېتىراپ قىلىپ، ئۇنىڭغا پۇل چىقىم قىلىپ ياكى كېپىللىك قىلىپ، زور زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە زور زىيان پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

190 - ماددا دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى ياكى باشقا دۆلەت ئورۇنلىرىدىن دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن تاشقى پېرېۋوتنى چېگرا سىرتىغا ئامانەت قويۇپ ياكى چېگرا ئىچىدىكى تاشقى پېرېۋوتنى چېگرا سىرتىغا قانۇنسىز يۆتكەپ، قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

191 - ماددا زەھەرلىك بۇيۇم جىنايىتى، قارا جەمئىيەت تۈسىنى ئالغان تەشكىلات جىنايىتى ۋە ئەتكەسچىلىك جىنايىتىدىن قىلىنغان قانۇنغا خىلاپ تاپاۋەت ۋە ئۇنىڭدىن ھاسىل بولغان پايدا ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ كېلىش مەنبەسى ۋە خاراكتېرىنى پەردازلاش، يوشۇرۇش مەقسىتىدە تۆۋەندىكى قىلمىشلاردىن بىرىنى سادىر قىلغانلارنىڭ يۇقىرىدا ئېيتىلغان جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزۈش ئارقىلىق تاپقان قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتى ۋە ئۇنىڭدىن ھاسىل قىلغان پايدىسى مۇسادىرە قىلىنىدۇ، ئۇلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، يۇيۇلغان پۇل سوممىسىنىڭ بەش پىرسەنتىدىن يۇقىرى، 20 پىرسەنتىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، يۇيۇلغان پۇل سوممىسىنىڭ بەش پىرسەنتىدىن يۇقىرى، 20 پىرسەنتىدىن تۆۋەن قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ:

(1) مەبلەغ ئىسچوتىنى بەرگەنلەر؛

194 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، پۇل مۇئامىلە چەك- ھۆججىتى ئالدامچىلىقى قىلغانلاردىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ. سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) پېرېۋوت چېكى، خاس چەك ۋە پۇل چېكىنىڭ ياسالغان ۋە ئۆزگەرتىپ ياسالغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ ئىشلىتىش؛

(2) بىكار قىلىنغان پېرېۋوت چېكى، خاس چەك ۋە پۇل ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ئىشلىتىش؛

(3) باشقىلارنىڭ پېرېۋوت چېكى، خاس چېكى ۋە پۇل چېكىنى ئۆزىنىڭ قىلىپ ئىشلىتىش؛

(4) قۇرۇق پۇل چېكى ياكى قالدۇرۇلغان تامغا ئىزى ۋە ئىمزاغا ئوخشىمايدىغان پۇل چېكىگە قول قويۇپ، پۇل - مال ئالداپ ئېلىۋېلىش؛

(5) پېرېۋوت چېكى، خاس چەك كەسكۈچى مەبلەغ كېپىللىكى بولمىغان پېرېۋوت چېكى، خاس چەككە قول قويۇپ ياكى چەك كەسكەندە يالغان خاتىرىلەپ، ئالداپ پۇل - مال ئېلىۋېلىش.

ياسىغان ۋە ئۆزگەرتىپ ياسالغان ھاۋالە كىرىم دوكۇمېنتى، پۇل پېرېۋوت دوكۇمېنتى، بانكا ئامانەت پۇل تالونى قاتارلىق بانكىنىڭ باشقا راسچوتتىكى دوكۇمېنتلىرىنى ئىشلەتكەنلەرگە ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

195 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، كرېدىت گۇۋاھنامىسى ئالدامچىلىقى قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) ياسىغان، ئۆزگەرتىپ ياسىغان كرېدىت گۇۋاھنامىسى ياكى قوشۇمچە تالون، ھۆججەتلەرنى ئىشلىتىش؛

(2) بىكار قىلىنغان كرېدىت گۇۋاھنامىسىنى ئىشلىتىش؛

ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) سۇغۇرتىلاتقۇچى سۇغۇرتا نىشانىنى قەستەن ئويدۇرۇپ چىقىپ، سۇغۇرتا پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىش؛

(2) سۇغۇرتىلاتقۇچى، سۇغۇرتىلانغۇچى ياكى مەنپەئەتدار يۈز بەرگەن سۇغۇرتا ھادىسىسى ھەققىدە سەۋەب ئويدۇرۇپ ياكى زىياننى كۆپتۈرۈپ، سۇغۇرتا پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىش؛

(3) سۇغۇرتىلاتقۇچى، سۇغۇرتىلانغۇچى ياكى مەنپەئەتدار يۈز بەرمىگەن سۇغۇرتا ھادىسىسىنى ئويدۇرۇپ چىقىپ، سۇغۇرتا پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىش؛

(4) سۇغۇرتىلاتقۇچى، سۇغۇرتىلانغۇچى مال - مۈلكى زىيانغا ئۇچرىغانلىق سۇغۇرتا ھادىسىسىنى قەستەن پەيدا قىلىپ، سۇغۇرتا پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىش؛

(5) سۇغۇرتىلاتقۇچى، مەنپەئەتدار سۇغۇرتىلانغۇچىنىڭ ئۆلۈشى، زەخىملىنىشى، مېيىپ بولۇشى ياكى كېسەل بولۇشىنى قەستەن پەيدا قىلىپ، سۇغۇرتا پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىش.

ئالدىنقى تارماقنىڭ (4)، (5) تارماقچىسىدا كۆرسىتىلگەن قىلمىشلارنى سادىر قىلغان، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، باشقا جىنايەتلەرنى شەكىللەندۈرگەنلەرگە بىر نەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاشقا ئائىت بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن 1 - تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

سۇغۇرتا ھادىسىسىنى باھالىغۇچى، ئىسپاتلىغۇچى ۋە مال - مۈلۈكنى باھالىغۇچىلاردىن قەستەن يالغان ئىسپات - ھۆججەت بېرىپ، باشقىلارنىڭ ئالدامچىلىق قىلىشىغا شارائىت يارىتىپ بەرگەنلىرى سۇغۇرتا ئالدامچىلىقى قىلغان ئورتاق جىنايەتچى قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

199 - ماددا مۇشۇ پاراگرافنىڭ 192 -، 194 - ۋە 195 - ماددىلىرىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلەردىن سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلىرىغا ھەمدە دۆلەت ۋە خەلق مەنپەئىتىگە پەۋقۇلئاددە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلىرىگە مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە تاپشۇرۇشنى رەت قىلغان باج پۇلىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

203 - ماددا تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك باج پۇلىنى قەرز قىلىپ، مال - مۈلكىنى يۆتكىۋېتىش ياكى يوشۇرۇش ۋاسىتىلىرىنى قوللىنىپ، باج ئورگانلىرىنى قەرز قالغان باج پۇلىنى ئالالمايدىغان ھالەتكە چۈشۈرۈپ قويغان باج تاپشۇرغۇچىلاردىن سوممىسى 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى بولغان، 100 مىڭ يۈەنگە يەتمىگەنلىرىگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قەرز قىلغان باج پۇلىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى 100 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قەرز قىلغان باج پۇلىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

204 - ماددا دۆلەتنىڭ ئېكسپورت باج قايتۇرما پۇلىنى ئېكسپورتنى يالغان مەلۇم قىلىش ۋاسىتىسى ياكى باشقا ئالدامچىلىق ۋاسىتىلىرى بىلەن ئالداپ ئېلىۋالغانلاردىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ئالداپ ئېلىۋالغان باج پۇلىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ئالداپ ئېلىۋالغان باج پۇلىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ئالداپ ئېلىۋالغان باج پۇلىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

باج تاپشۇرغۇچىلاردىن باج پۇلىنى تاپشۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، تاپشۇرغان باج پۇلىنى ئالدىنقى تارماقتا بەلگىلەنگەن ئالدامچىلىق ئۇسۇلىنى قوللىنىپ ئېلىۋالغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 201 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ؛ ئالداپ ئېلىۋالغان باج پۇلىنىڭ تاپشۇرغان باج پۇلىدىن ئېشىپ كەتكەن قىسمىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

205 - ماددا قوشۇلما قىممەت بېجى تالونىنى كۆز بوياپ كەسكەنلەرگە ياكى ئېكسپورت باج قايتۇرمىسى، تۇغرىلاپ چىقىرىۋېتىلىدىغان باج پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىشقا ئىشلىتىدىغان باشقا تالونلارنى كۆز بوياپ كەسكەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كۆز بوياپ كەسكەن تالوندىكى باج سوممىسى كۆپرەك ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن

(1) مەبلەغ ئىسچوتىنى بەرگەنلەر؛

(2) مال - مۈلۈكنى نەق پۇلغا ياكى پۇل مۇئامىلە چەك - ھۆججىتىگە ئايلاندۇرۇۋېلىشقا ياردەم بەرگەنلەر؛

(3) ھېمورئال راسچوت قىلىش ياكى باشقا راسچوت قىلىش ئۇسۇلى بىلەن مەبلەغنى يۆتكىۋېتىشكە ياردەم بەرگەنلەر؛

(4) مەبلەغنى چېگرا سىرتىغا پىرېۋوت قىلىۋېتىشكە ياردەم بەرگەنلەر؛

(5) جىنايەتتىن قىلىنغان قانۇنغا خىلاپ تاپاۋەتنىڭ ۋە ئۇنىڭدىن ھاسىل بولغان پايدىنىڭ خاراكتېرى ۋە مەنبەسىنى باشقا ئۇسۇللار بىلەن پەردازلىغان ۋە يوشۇرغانلار.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

بەشىنچى پاراگراف پۇل مۇئامىلە ئالدامچىلىقى جىنايىتى

192 - ماددا قانۇنسىز ئىگىلىۋېلىش مەقسىتىدە، ئالدامچىلىق ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، قانۇنسىز مەبلەغ توپلىغانلاردىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

193 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، قانۇنسىز ئىگىلىۋېلىش مەقسىتىدە، بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىنى ئالداپ قەرز پۇل ئالغانلاردىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) مەبلەغ ۋە تۈر قاتارلىقلارنى كىرگۈزۈشتە يالغان سەۋەب ئويدۇرۇپ چىقىرىش؛

(2) يالغان ئىقتىسادىي توختام ئىشلىتىش؛

(3) يالغان ئىسپات - ھۆججەت ئىشلىتىش؛

(4) يالغان مۈلۈك ھوقۇقى ئىسپاتىنى كېپىللىككە ئىشلىتىش ياكى رەنگگە قويۇلغان نەرسىنىڭ قىممىتىدىن ئاشۇرۇپ تەكرار كېپىللىك بېرىش؛

(5) باشقا ئۇسۇللار بىلەن ئالداپ قەرز پۇل ئېلىش.

(2) بىكار قىلىنغان كرېدىت گۇۋاھنامىسىنى ئىشلىتىش؛

(3) كرېدىت گۇۋاھنامىسىنى ئالداپ ئېلىۋېلىش؛

(4) باشقا ئۇسۇللار ئارقىلىق كرېدىت گۇۋاھنامىسى ئالدامچىلىقى قىلىش.

196 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، كرېدىت كارتوچكىسى ئالدامچىلىقى قىلغانلاردىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) ياسىۋالغان كرېدىت كارتوچكىسىنى ئىشلىتىش؛

(2) بىكار قىلىنغان كرېدىت كارتوچكىسىنى ئىشلىتىش؛

(3) باشقىلارنىڭ كرېدىت كارتوچكىسىنى ئۆزىنىڭ قىلىپ ئىشلىتىش؛

(4) يامان غەرەزدە ئاشۇرۇپ چىقىم قىلىش.

ئالدىنقى تارماقتا ئېيتىلغان يامان غەرەزدە ئاشۇرۇپ چىقىم قىلىش كارتوچكا ئىگىسىنىڭ قانۇنسىز ئىگىلىۋېلىش مەقسىتىدە، بەلگىلەنگەن نورمىدىن ياكى بەلگىلەنگەن مۇددەتتىن ئاشۇرۇپ چىقىم قىلىش ھەمدە كارتوچكا تارقاتقان بانكا تاپشۇرۇشنى سۈيلىگەندىن كېيىنمۇ قايتۇرۇپ بەرمەسلىك قىلمىشىنى كۆرسىتىدۇ.

كرېدىت كارتوچكىسىنى ئوغرىلىغان ۋە ئىشلەتكەنلەرگە مۇشۇ قانۇننىڭ 264 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

197 - ماددا ياسىۋالغان، ئۆزگەرتىپ ياسىغان خەزىنە چېكىنى ياكى دۆلەتنىڭ باشقا ئاكسىيلىرىنى ئىشلىتىپ ئالدامچىلىق قىلغانلاردىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

198 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، سۇغۇرتا ئالدامچىلىقى قىلغانلاردىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 100 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ

ياكى [illegible?] ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

200 - ماددا ئورۇنلاردىن مۇشۇ پاراگرافنىڭ 192 -، 194 - ۋە 195 - ماددىلىرىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالتىنچى پاراگراف باج ئېلىش - باشقۇرۇش ئىشلىرىغا زىيان يەتكۈزۈش جىنايىتى

201 - ماددا باج تاپشۇرغۇچىلاردىن ھېسابات دەپتىرى، ھېساباتقا خاتىرىلەش دوكۇمېنتلىرىنى ياساش، ئۆزگەرتىپ ياساش، يوشۇرۇپ قويۇش، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن يوقىتىۋېتىش، ھېسابات دەپتەرلىرىدە چىقىمنى كۆپ خاتىرىلەش ياكى كىرىمنى خاتىرىلىمەسلىك - ئاز خاتىرىلەش، باج ئورگانلىرى مەلۇم قىلىشنى ئۇقتۇرۇش قىلغان بولسىمۇ، مەلۇم قىلىشنى رەت قىلىش ياكى تاپشۇرىدىغان باجنى يالغان مەلۇم قىلىش ۋاستىلىرىنى قوللىنىپ، تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك باج پۇلنى تاپشۇرمىغان ياكى ئاز تاپشۇرغان، ئوغرىلىغان باج سوممىسى تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك باج سوممىسىنىڭ ئون پىرسەنتتىن يۇقىرى بولغان، 30 پىرسەنتتىن يەتمىگەنلىرىگە ھەمدە ئوغرىلىغان باج سوممىسى 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى بولغان، 100 مىڭ يۈەنگە يەتمىگەنلىرىگە ياكى باج ئوغرىلىغانلىقى ئۈچۈن باج ئورگانلىرى ئىككى قېتىم مەمۇرىي جازا بەرگەن تۇرۇپ يەنە باج ئوغرىلىغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ئوغرىلىغان باج سوممىسىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ ئوغرىلىغان باج سوممىسى تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك باج سوممىسىنىڭ 30 پىرسەنتتىن يۇقىرى ھەمدە ئوغرىلىغان باج سوممىسى 100 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ئوغرىلىغان باج سوممىسىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

باجنى ۋەكالىتەن تاپشۇرغۇچىلاردىن ئالدىنقى تارماقتا كۆرسىتىلگەن ۋاستىلەرنى قوللىنىپ، تۇتۇپ قالغان، ئېلىنغان باج پۇلنى تاپشۇرمىغان ياكى ئاز تاپشۇرغانلاردىن سوممىسى تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك باج سوممىسىنىڭ ئون پىرسەنتتىن يۇقىرى ھەمدە 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى بولغانلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى ئىككى تارماقتا كۆرسىتىلگەن قىلمىشلارنى كۆپ قېتىم سادىر قىلغانلاردىن بىر تەرەپ قىلىنمىغانلىرىنىڭ سوممىسى يىغىندى سوممىسى بويىچە ھېسابلىنىدۇ.

202 - ماددا باج پۇلنى تاپشۇرۇشنى زورلۇق ئىشلىتىش ۋە تەھدىت سېلىش يولى بىلەن رەت قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە تاپشۇرۇشنى رەت قىلغان باج پۇلنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىرلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن

باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كۆز بوياپ كەسكەن تالوندىكى باج سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى قىلمىشلارنى سادىر قىلىپ دۆلەتنىڭ باج پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋالغانلاردىن سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ، قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولۇپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى پەۋقۇلئاددە ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

ئورۇنلاردىن مۇشۇ ماددىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ كۆز بوياپ كەسكەن تالوندىكى باج سوممىسى كۆپرەك ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ كۆز بوياپ كەسكەن تالوندىكى باج سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

قوشۇلما قىممەت بېجى تالونىنى كۆز بوياپ كېسىش ياكى ئېكسپورت باج قايتۇرمىسى، توغرىلاپ چىقىرىۋېتىلىدىغان، باج پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىشقا ئىشلىتىلىدىغان باشقا تالونلارنى كۆز بوياپ كېسىش، باشقىلار ئۈچۈن كۆز بوياپ كېسىش، ئۆزى ئۈچۈن كۆز بوياپ كېسىش، ئۆزى ئۈچۈن كۆز بوياپ كەستۈرۈش، باشقىلارغا كۆز بوياپ كېسىشنى تونۇشتۇرۇش قىلمىشلىرىنىڭ بىرەرسىنى سادىر قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.

206 - ماددا قوشۇلما قىممەت بېجى تالونىنى ياسىۋالغان ياكى ساتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى كۆپرەك ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

قوشۇلما قىممەت بېجى تالونىنى ياسىۋالغان ھەمدە ساتقانلاردىن مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ، قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولۇپ، ئىقتىسادىي تەرتىپنى ئېغىر دەرىجىدە بۇزغانلىرىغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

(ئاخىرى 5 - بەتتە)

غەربىي شىمال ئېلىمىزنىڭ يېزا ئىگىلىك تەرەققىياتىدا يېڭى قىزىق نۇقتا بولۇپ قالدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. گۈللىنىش يولىغا مېڭىۋاتقان غەربىي شىمالدىكى بەش ئۆلكە، ئاپتونوم رايون ئېلىمىزنىڭ يېزا ئىگىلىك تەرەققىياتىدىكى يېڭى قىزىق نۇقتا بولۇپ قالدى . 1996 - يىلى شىنجاڭ ئاشلىق، پاختا ئومۇمىي هوسۇلىدا تارىختا ئەڭ ياخشى سەۋىيە ياراتتى؛ نىڭشيا ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشىدا كۆپ يىل بىر ئىزدا توختاپ قېلىش هالىتىگە خاتىمە بېرىپ، ئومۇمىي هوسۇلنى 2 مىليارد 570 مىليون كىلوگرامغا يەتكۈزدى؛ ئۇزاقتىچە ئاشلىقى كەمچىل بولۇپ كەلگەن گەنسۇ ئۆلكىسى ئاشلىق هوسۇلنى تۇنجى قېتىم 8 مىليارد كىلوگرامدىن ئاشۇرۇپ، 1995 - يىلدىكىدىن 20 % كۆپەيتتى، ئاشلىق بىلەن ئۆزىنى تەمىنلەش ئىقتىدارىنى كۆرۈنەرلىك ئۆستۈردى؛ شەنشى، چىڭخەيلەردىمۇ ئاشلىق هوسۇلى ئىزچىل ئاشتى. غەربىي شىمالدىكى بەش ئۆلكە، ئاپتونوم رايوننىڭ بۇلتۇرقى ئاشلىق ئومۇمىي هوسۇلى 32 مىليارد كىلوگرامغا يېتىپ، 2 مىليوندىن ئارتۇق كىشى نامراتلىقتىن قۇتۇلدى.

غەربىي شىمال يېزا ئىگىلىكىنىڭ گۈللىنىشىدە پەن - تېخنىكىنىڭ ئالاھىدە تۆھپىسى بار. 80 مىليون ئاھالىگە ئىگە غەربىي شىمالدىكى بەش ئۆلكە، ئاپتونوم رايوننىڭ يەر كۆلىمى پۈتۈن مەملىكەت يەر مەيدانىنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىنى ئىگىلەيدۇ. بۇ كەڭ زېمىندا قۇياش نۇرى بايلىقى مول، كۈندۈز بىلەن كېچىنىڭ تېمپېراتۇرا پەرقى چوڭ بولۇپ، دېهقانچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇشتا پايدىلىق شارائىت بار، لېكىن، تۆۋەن تېمپېراتۇرا، قۇرغاقچىلىق، قۇملىشىپ كېتىش، بوران ئاپىتى، سۇ ۋە تۇپراق ئېقىپ كېتىش قاتارلىق ناچار تەبىئىي مۇھىت يېزا ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇشنى ئېغىر دەرىجىدە چەكلەپ كەلدى. هازىرقى زامان پەن - تېخنىكىسى كىشىلەرنىڭ تەبىئىي ئاپەت ئۈستىدىن غەلىبە قىلىشىدىكى ئۆتكۈر قورال بولۇپ قالدى.

لوشى ۋە كېڭەيتىلىشى مىليونلىغان دېهقان ئائىلىلىرىنىڭ دېهقانچىلىق، ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىق ۋە هەرقايسى كەسىپلەردىن مۇقىم يۇقىرى هوسۇل ئېلىشىغا تېخنىكا جەھەتتە كۈچلۈك تىرەك بولدى. هازىر غەربىي شىمال رايونىنىڭ يېزا ئىگىلىك ئىقتىسادىنىڭ ئېشىشىدا پەن - تېخنىكا تەرەققىياتىنىڭ تۆھپىسى 40 % چامىسىغا يەتتى.

زامانىۋى دېهقانچىلىق زىرائەتلىرىنى پەرۋىش قىلىش ۋە مەھسۇلاتلارنى پىششىقلاپ ئىشلەش تېخنىكىسىنىڭ كەڭ دائىرىدە قوللىنىلىشى غەربىي شىمالنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈپ، ئاساسلىق دېهقانچىلىق مەھسۇلاتلىرى ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ كەسپىلىشىشى، تاۋارلىشىشى ۋە ئىجتىمائىيلىشىشىنى ئىلگىرى سۈردى. مىڭلىغان، ئونمىڭلىغان دېهقان ئائىلىسىنى چوڭ بازار بىلەن چەمبەرچاس باغلىدى. بۇنىڭ بىلەن بىر تۈركۈم يېڭىدىن گۈللەنگەن تۈۋرۈك كەسپلەر مەيدانغا كېلىپ، رايون ئىقتىسادىنىڭ تەرەققىياتىغا تۈرتكە بولدى. شىنجاڭ يېزا ئىگىلىكى - پەن- مائارىپ - ئىشلەپچىقىرىش - تەمىنلەش - سېتىش، سودا - سانائەت بىر گەۋدىلەشكەن ئىگىلىك باشقۇرۇشنى يولغا قويۇش ئارقىلىق پاختا ئىشلەپچىقىرىش ۋە پىششىقلاپ ئىشلەشنى راۋاجلاندۇرۇپ، ئۇنى ئاپتونوم رايوننىڭ ئاساسلىق كەسپى قىلدى. 1980 - يىلى شىنجاڭنىڭ پاختا هوسۇلى 80 مىڭ توننىغىمۇ يەتمەيتتى، 1996 - يىلى 1 مىليون توننىدىن كۆپرەككە يېتىپ، ئېلىمىزدىكى ئەڭ چوڭ پاختىچىلىق رايونى بولۇپ قالدى.

غەربىي شىمالدىكى بەش ئۆلكە، ئاپتونوم رايون يەنە خەلقئارا ئىقتىساد، پەن - تېخنىكا هەمكارلىقىنى پائال قانات يايدۇرۇپ، چەت ئەلدىن ئەقلىي كۈچ كىرگۈزۈپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىيات قەدىمىنى تېزلەتتى. يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان بارغانسېرى كۆپلىگەن چەت ئەللىك مەبلەغ سالغۇچى

چېگرا شەھەردىكى ۋاپادار ئوغلان

(بېشى 1 - بەتتە)

بوۋاي ماجەنچۈەنگە «بالا» بولدى. ماجەنچۈەن ئېغىر رېماتىزم كېسىلىگە گىرىپتار بولغان، تومۇز ئىسسىق كۈنلەردىمۇ پاختىلىق ئىشتان كىيىۋالاتتى، ئايالى جاڭ فاڭ پارالىچ كېسىلىگە مۇپتىلا بولغان بولۇپ، راۋۇرۇس ماڭالمايتتى. بۇ ئىككىيلەن «غالىبىيەت» يولى بويىچە ئالاھىدە قىيىنچىلىقى بار ئائىلە ئىدى. ۋاڭ شۆۋېن «ئوغۇل» بولغاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ هالىدىن خەۋەر ئېلىشتەك ئېغىر يۈكنى زىممىسىگە ئالدى.

1990-يىلى 11-ئايدا ئۈرۈمچىدە قار يېغىپ مۇز توڭلىدى. بىر كۈنى ماجەنچۈەن سۇ كۆتۈرۈپ كېلىۋېتىپ مۇزدا تېيىلىپ يىقىلىپ چۈشۈپ، بىر قانچە كۈن هوشسىز يېتىپ قالدى. ۋاڭ شۆۋېن بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، تۇغقان يوقلاش رۇخسىتى ئېلىپ ماجەنچۈەن ۋە ئۇنىڭ ئايالىغا قارىدى. 20 نەچچە كۈن ئىچىدە ۋاڭ شۆۋېن ماجەنچۈەن ئائىلىسىنىڭ بارلىق ئىشلىرىنى ئۈستىگە ئېلىپلا قالماستىن، بەلكى هەر كۈنى يېقىندا پالەچ بولۇپ قالغان ماجەنچۈەننىڭ تەرىتىنى تۆكۈپ بالىنىڭ مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلدى. ماجەنچۈەن ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ئىچىدىغان سۇ مەسىلىسىنى هەل قىلىش ئۈچۈن، ئۆزى يىغقان تۇرمۇش پۇلىغا ئىدىش سېتىۋالدى، هەر يەكشەنبە كۈنى ئىدىشنى سۇ بىلەن توشقۇزۇپ قويدى. ۋاڭ شۆۋېننىڭ كۆڭۈل قويۇپ قارىشى ئارقىسىدا ماجەنچۈەن ۋە ئۇنىڭ ئايالىنىڭ هال- كۈنىمۇ كۈندىن-كۈنگە ياخشىلاندى.

ماجەنچۈەن تۇرۇشلۇق «غالىبىيەت» يولى خابا كوچىسىدا ئون نەچچە ئاز سانلىق مىللەت ئاھالىسى توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان. ۋاڭ شۆۋېننىڭ ماجەنچۈەنگە تەشەببۇسكارلىق بىلەن ياردەم بەرگەنلىكىگە دائىر ئىش -پائالىيەتلەر شۇ جايدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئاممىسى ئارىسىدا ئىنكاس قوزغىدى. ئاز سانلىق مىللەت ئاممىسى بۇ ئازادلىق ئارمىيە جەڭچىسىنى «ئوغلىمىز» دەپ قىزغىن مەدھىيىلەش بىلەن بىللە، ئارقا-ئارقىدىن ئالاقىدار تارماقلارغا خەت يېزىپ ياكى ۋاڭ شۆۋېن تۇرۇشلۇق مەلۇم زېنىت توپ تۈەنگە كېلىپ ۋاڭ شۆۋېندەك كوماندىر- ئەسكەرلەر بىلەن «تونۇشقان بولۇش»نى تەلەپ قىلدى.

85 ياشلىق ئۇيغۇر موماي رىناخان ۋاڭ شۆۋېننى بىرىنچى بولۇپ تەشەببۇسكارلىق بىلەن «ئوغۇل» قىلىۋالدى. 1989 - يىلى 6-ئاينىڭ 2 - يەكشەنبە

ئورنىغا بېسىلدى هەم مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا زور تەسىر قوزغىدى.

بۇ بىر قانچە يىلدا ۋاڭ شۆۋېن هېيت-بايرام، دەم ئېلىش كۈنلىرىدە ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ تىلىنى ئۆگەندى، رىناخان بىلەن ئايشەمخان ۋاڭ شۆۋېننىڭ ئۇيغۇر تىلىنى ئۆگىنىشىدە ئاساسلىق ئۇستازلىرى بولۇپ قالدى. هازىر ۋاڭ شۆۋېن ئۇيغۇر، قازاق، ئۆزبېك، رۇس قاتارلىق ئاز سانلىق مىللەتلەر ئاممىسى بىلەن سۆزلىشەلەيدىغان بولدى. ۋاڭ شۆۋېن ئاز سانلىق مىللەت ئاممىسىغا مېهىر- شەپقىتىنى يەتكۈزۈش بىلەن بىللە، ئۆزىمۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىغا سىڭىپ كەتتى...

ياشلار جەمئىيەتنىڭ يادروسى. ياشلار خىزمىتى بىز بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك ئۇنىۋېرسال ئىجتىمائىي قۇرۇلۇش. تىرىشىپ پۈتكۈل جەمئىيەتتە ياشلارغا كۆڭۈل بۆلىدىغان كەيپىيات يارىتىش - جەمئىيەتنىڭ مۇقىم بولۇشى، تەرەققىي قىلىشى، گۈللىنىشىنىڭ ئاچقۇچى

— ۋاڭ شۆۋېننىڭ نۇتۇق ماتېرىيالىدىن

ۋاڭ شۆۋېن تۇرۇشلۇق مەلۇم زېنىت توپچىلار تۈەنى سىياسىي باشقارمىسىدا بىز بىر پارچە خەتنى كۆردۇق. «هۆرمەتلىك قىسىم رەھبەرلىكى: مەن ئىنتايىن هاياجان بىلەن سىلەرگە ۋاڭ شۆۋېننىڭ ئائىلىمىزگە قىزغىن ياردەم بەرگەنلىكىگە دائىر ئىش -پائالىيەتلىرىنى ئىنكاس قىلماقچىمەن. مەن ئەسلىدە دۆلەتنىڭ خىزمەتچى خادىمى ئىدىم، هەر خىل سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن خىيانەت قىلىپ جىنايەت ئۆتكۈزۈش يولىغا مېڭىپ قالدىم... مەن ئىنتايىن ئالاقزادە ۋە بىئارام بولۇۋاتقان چاغدا، سىياسىي يېتەكچى ۋاڭ شۆۋېن تۈرمىگە كېلىپ دوكلات بەردى. مەن ئۇنىڭ تەسىرلىك دوكلاتىدىن ئۇنىڭ كۆپ يىللاردىن بۇيان بىر نەچچە ئائىلىلىك بوۋاي-مومايلارغا ياردەم بېرىپ كەلگەنلىكىنى ئۇقتۇم. مەن ئۇنىڭغا ئىلاجسىزلىقتىن تەۋەككۈل قىلىپ خەت يېزىپ، ئۇنىڭدىن ئانامنىڭ بالامنىڭ (تۈرمىگە كىرىشتىن ئىلگىرى بېقىۋالغان بالا) نوپۇس مەسىلىسىنى هەل قىلىشىغا ياردەملىشىشنى ئۆتۈندۈم. ئىككى ئايدىن كېيىن، ئانام مېنى يوقلاپ كەلگەندە ماڭا بالىنىڭ نوپۇسىنىڭ هەل بولغانلىقىنى، ئۇنىڭ

ئۇنداق ئۇي خىياللار بولىدۇ، جەمئىيەت ئۇلارنىڭ كىشىلىك تۇرمۇش يولىنى توغرىلىۋېلىشىغا ياردەم بېرىشى، ئۇلارنى يېتەكلىشى، ياشلار دەۋر ئېقىمىغا ماسلىشىپ، خەلققە، جەمئىيەتكە پايدىلىق ئادەم بولۇشى لازىم».

تاسادىپىي پۇرسەتتە ۋاڭ شۆۋېن شىنجاڭ خەلق رادىئو ئىستانسىسىنىڭ «ئالتۇن چاغلار» پروگراممىسى گۇرۇپپىسىدا جەمئىيەتنى چۈشىنىشكە تەشنا نۇرغۇن ياشلاردىن كەلگەن خەتنى كۆرۈپ قالدى-دە، ئۇنىڭدا خەت يېزىش ئارقىلىق بۇ ياشلار بىلەن دوست بولۇش، ئۇلارنىڭ پەرىشانلىقىنى تۈگىتىشكە ياردەم بېرىش ئويى تۇغۇلدى. رادىئو ئىستانسىسىنىڭ رەھبەرلىرى ۋە ئالاقىدار تەھرىرلەرنىڭ قوللىشى ئارقىسىدا، ئۇ ناھايىتى تېزلا «ئالتۇن چاغلار» پروگراممىسى گۇرۇپپىسىنىڭ ئىشتىن سىرتقى تەھرىرى بولۇپ قالدى، هەم بۇ ئىشنى بەش يىل داۋاملاشتۇردى، بۇ بەش يىل ۋاڭ شۆۋېننىڭ سۆزى بىلەن ئېيتقاندا ئۇنىڭ «هاياتىدىكى ئەڭ ئالدىراش هەم ئەڭ ئەهمىيەتلىك يىللار بولدى». تەھرىر بۆلۈمى ئارقىلىق كەلگەن خەتلەرگە جاۋاب بېرىش ئۈچۈن، ۋاڭ شۆۋېن ئادەتتىكى ئادەملەر تەسەۋۋۇر قىلالمايدىغان شىجائەت بىلەن «ياشلارنىڭ تەربىيىلىنىشى»، «ياشلار بىلىم قوللانمىسى»، «ياشلار پسىخولوگىيىسى» قاتارلىق 60 نەچچە كىتابنى ئوقۇدى، ياشلار-ئۆسمۈرلەردىن كەلگەن 1000 پارچىدىن ئارتۇق خەتكە جاۋاب يازدى. ۋاڭ شۆۋېنمۇ شۇنىڭ بىلەن شىنجاڭدىكى هەر مىللەت ياشلىرى - ئۆسمۈرلىرى ئارىسىدا داڭلىق شەخسلەردىن بولۇپ قالدى.

ۋاڭ شۆۋېن فۇكاڭ شەهەرلىك «تيانشان» ئوتتۇرا مەكتىپىنىڭ ئوقۇغۇچىسى شۈجىيۇەنگە بىرىنچى بولۇپ جاۋاب خەت يازغان. شاۋشۇنىڭ خېتىدە ئۆگىنىش نەتىجىسى ياخشى بولمىغانلىقى ئۈچۈن، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپكە چىقالماي ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ يۈزىنى تۆكۈۋېتىشتىن ئەندىشە قىلىپ مەكتەپتە ئوقۇماسلىق نىيىتىگە كەلگەنلىكى ئېيتىلغان. ۋاڭ شۆۋېن خەتنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن شاۋشۇگە جاۋاب خەت يازغان، خېتىدە ئۇ شاۋشۇنىڭ ئۆگىنىشىنىڭ ياخشى بولماسلىقىنىڭ سەۋەبلىرىنى تەهلىل قىلىشىغا ياردەم بەرگەن، شۇنىڭ بىلەن بىللە ئۇنىڭغا «كىشىلەردىكى تۇغما تالانت، ئەقلىي كۈچ جەھەتتىكى پەرق ناهايىتى كىچىك بولىدۇ، ئاچقۇچ تىرىشىشتا، هەم ئۆزىنىڭ يېتەرسىزلىكىنى كۆرۈش، هەم ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى كۆرۈش لازىم،

باشلىنىشتىن ئىلگىرى يەنە ئۇلارنى سوغۇققان، تەمكىن بولۇپ ياخشى نەتىجىگە ئېرىشىشكە رىغبەتلەندۈردى. ئادەمگەرچىلىكنى، مېهىر- شەپقەتنى بىلىدىغان جەڭچىلەر تەسىرلەنگەن هالدا «سىياسىي يېتەكچىنىڭ ئەجرى ئۈچۈن بىز چوقۇم ئىمتىهاندىن ئۆتىمىز» دەپ قەسەم بەردى. بۈگۈنكى كۈندە هەربىي مەكتەپلەرنىڭ دەرسخانىلىرىدا ئولتۇرغان جەڭچىلەر ۋاڭ شۆۋېننىڭ ئۆزلىرىگە غەمخورلۇق قىلغانلىقىغا دائىر ئىشلارنى ئەسلىگەندە هەمىشە قاتتىق تەسىرلىنىدۇ. ئىمتىهان بېرىپ هەربىي مەكتەپكە كەلگەن سەپداشلار ئۇنىڭغا «مەكتەپ پۈتتۈرگەندىن كېيىن چوقۇم سىزگە ئوخشاش ئەسكەرلەرنى هەقىقىي سۆيىدىغان ياخشى كادىر بولىمىز» دەپ ۋەدە بەرگەن.

ۋاڭ شۆۋېن كادىرلىققا ئۆستۈرۈلگەندىن كېيىن ئۈچ قېتىم ئائىلىسىنى يوقلىدى. ئائىلىسىنى يوقلاش ۋاقتىنىڭ كۆپ قىسمىنى جەڭچىلەرنىڭ ئائىلىسىدە ئۆتكۈزدى. ئەسكەرلەرنى تېخىمۇ ياخشى بىلىش، ئەسكەرلەرنى سۆيۈش، ئەسكەرلەرنى تەربىيىلەش ئۈچۈن، ئۆزىنىڭ چەكلىك دەم ئېلىش ۋاقتىنى ئائىلە زىيارىتىگە سەرپ قىلدى، هەر قېتىم بىرەر جەڭچىنىڭ ئۆيىگە بارغاندا، قىسىمنىڭ ئېسىل ئەنئەنىسى ۋە ئىستىلىنى تەپسىلىي تونۇشتۇردى، جەڭچىلەرنىڭ قىسىمدىكى ئىپادىسىنى تونۇشتۇردى، ئۇنىڭدىن كېيىن «جەڭچىلەر ئائىلىسىنى تەكشۈرۈشكە دائىر سوئال-جاۋاب»نى جەڭچىلەرنىڭ ئاتا-ئانىلىرىنىڭ تولدۇرۇپ بېرىشىگە بەردى. بۇ سوئال-جاۋابلار ۋاڭ شۆۋېننىڭ ئىدىيىۋى خىزمەتنى نىشانلىق ئىشلىشىدە بىر «تەدبىر» بولۇپ قالدى.

خۇنەن چاڭشا شەهىرىگە قاراشلىق يۈلىۋ يېزىسىلىق ئايال لىيۇيۈەنخۇا جەڭچى تاڭ جىڭئاۋنىڭ ئانىسى. ئۇ چالا ساۋات بولسىمۇ، لېكىن قىزغىن مۇھەببەتكە تولغان سۆزلەر بىلەن ۋاڭ شۆۋېنگە ئون نەچچە پارچە مىننەتدارلىق خېتى يېزىپ، ئۇنىڭ ئالىيجاناب خىسلىتى ۋە ئىدىيىۋى پەزىلىتىنى مەدھىيىلىگەن. شاۋتاڭنىڭ قىسىمغا كىرگىنىگە بىر يىل بولغاندا ئانىسى لىيەندۇيگە خەت يازغان، خەتتە شاۋتاڭنىڭ ئاتىسىنىڭ ئاشقازان كېسىلىنىڭ ئېغىرلىشىپ كەتكەنلىكى، ئوغلى بىلەن كۆرۈشۈۋېلىشنى ئارزۇ قىلىدىغانلىقى ئېيتىلغان. ئەينى ۋاقىتتا 3-لىيەننىڭ مۇئاۋىن سىياسىي يېتەكچىسى بولغان ۋاڭ شۆۋېن بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، تاڭ جىڭئاۋ بىلەن بىر قانچە قېتىم سۆزلەشكەن، بىر تەرەپتىن، ئىدىيىۋى خىزمەت ئىشلىسە، يەنە بىر تەرەپتىن، ئاتىسىنىڭ كېسەللىك ئەهۋالىنى تەپسىلىي ئىگىلىگەن. ئاخىرىدا ۋاڭ شۆۋېن ئۇنىڭ ئائىلىسىگە خەت يېزىپ قىسىمنىڭ ئەهۋالىنى چۈشەندۈرگەن،

قىلىشىدىكى ئۆتكۈر قورال بولۇپ قالدى.

ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش يولغا قويۇلغاندىن بۇيان، غەربىي شىمالدىكى بەش ئۆلكە، ئاپتونوم رايون «پەن - تېخنىكىغا تايىنىپ يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈش» ستراتېگىيىسىنى قەتئىي تەۋرەنمەي يولغا قويۇپ، پەن - تېخنىكا سېلىنمىسىنى كۆپەيتىپ، يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكىسى جەھەتتە ئۆتكەلگە ھۇجۇم قىلىشنى كۆڭۈل قويۇپ ئۇيۇشتۇرۇپ، سۇ ۋە تۇپراقنى تىزگىنلەش، سۈپەتلىك ئۇرۇق تاللاش، قۇرغاق يەرلەردە دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىنى يېتىشتۈرۈش تېخنىكىسى، تېجەشلىك سۇغىرىش تېخنىكىسى ۋە يۇقىرى ئۈنۈملۈك دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق قاتارلىق جەھەتلەردە ھەر يىلى بىر نەچچە يۈز پەن تەتقىقات نەتىجىسىنى قولغا كەلتۈردى. بۇ نەتىجىلەرنىڭ ئومۇملاشتۇرۇ

كۆپلىگەن چەت ئەللىك مەبلەغ سالغۇچى-لارنىڭ نەزەرى غايەت زور تەرەققىيات يوشۇرۇن كۈچىگە ئىگە بولغان جۇڭگونىڭ غەربىي قىسىم يېزا ئىگىلىك كەسپىگە تىكىلدى. ئامېرىكا، كانادا، فرانسىيە، ئىسرائىلىيە، مېكسىكا قاتارلىق دۆلەتلەر، شۇنىڭدەك دۇنيا بانكىسى غەربىي شىمال رايونى بىلەن ھەمكارلىشىپ دەريا - ئېقىنلارنى تىزگىنلەش، شورلۇق يەرلەرنى ئۆزگەرتىش، يەر ئېكولوگىيىسىنى تەڭپۇڭلاشتۇرۇش تەتقىقاتى ۋە قۇملۇق جايلاردا دېھقانچىلىق زىرائەتلىرى، ئورمان، مېۋىلىك دەرەخ يېتىشتۈرۈش ۋە پەرۋىش قىلىش تېخنىكا تەتقىقاتى قاتارلىق بىر تۈركۈم تۈرلەردە ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرۇپ، كۆرۈنەرلىك ئۈنۈم ھاسىل قىلدى.

شەندۇڭ ئۆلكىسى خېڭتەي ناھىيىسىنىڭ يېزىلىرىدىكى كۆپلىگەن دېھقانلار دېھقانچىلىق ماشىنىلىرىنى بەس-بەستە سېتىۋېلىپ، ئۆزلىرىنىڭ ئائىلىلىرى ۋە كەنتلىرىدە ئىشلەتكەندىن سىرت، دېھقانچىلىقنىڭ ئالدىراش مەۋسۇملىرىدە ناھىيە ۋە رايون ھالقىپ ئىشلىتىپ خېلى ياخشى نەپ ئالدى.

سۈرەتتە: دېھقانلار دېھقانچىلىق ماشىنىلىرى سېتىۋالماقتا.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

بىر جۈملىلىك خەۋەرلەر

● دۆلەت ئىقتىساد - سودا كومىتېتى، مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمى بىرلىكتە «دۆلەت كارخانىلىرى ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش بويىچە سۆھبەت يىغىنى» ئاچتى.

● مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمى، ئەدلىيە مىنىستىرلىكى ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ جىنايى ئىشلار قانۇنىنى تەشۋىق قىلىش، ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتىنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلەشنى تەلەپ قىلدى.

● خەلق ئىشلىرى مىنىستىرلىكى، ئازادلىق ئارمىيە باش سىياسىي بۆلۈمى «1 - ئاۋغۇست» ھارپىسىدا ئىككىنى ھىمايە قىلىشتىكى بىر تۈركۈم ئىلغار ئورۇنلار ۋە نەمۇنىچى شەخسلەرنى تەقدىرلەشنى قارار قىلدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

قىلىۋالدى. 1989 - يىلى 6-ئاينىڭ 2 - يەكشەنبە كۈنى موماي قىسمىنىڭ ماتوللۇقلىنى ئالغاندىن كېيىن، ئۇيغۇرلارنىڭ قائىدە - يوسۇنى بويىچە ئۆز ئۆيىدە ۋاڭ شۈۋېن شەرىپىگە «تۆقان» بولۇش چېيى بەردى. شۇ كۈنى خاپا كوچىسى قايىنام - تاشقىنلىققا چۆمدى. رەناخاننىڭ قولۇم-قوشنىلىرىدىن بولۇپ نەچچە يۈز كىشى چايغا قاتناشتى. كىشىلەر ناخشا ئېيتىپ، ئۇسسۇل ئويناپ، بۇ خەنزۇ ئوغلىنىڭ ئۆزلىرى قاتارىغا قوشۇلغانلىقىدىن خۇشال بولدى.

رەناخان مومىنىڭ چېچى ئۇزۇن بولغاچقا ياشىنىپ قالغاندا چېچىنى تاراشتا قىينىلاتتى. رەناخان ۋاڭ شۈۋېننى ئوغۇل قىلىۋالغاندىن كېيىن چېچىنى تاراشتىن غەم قىلمايدىغان بولدى. بايرام، دەم ئېلىش كۈنلىرى ياكى يەكشەنبە كۈنلىرى ۋاڭ شۈۋېن مومىنىڭ چېچىنى تاراپ قوياتتى. 1991-يىل 3-ئاينىڭ 9-كۈنى رەناخان موماي جان ئۈزۈشتىن ئۈچ سائەت بۇرۇن قوشنىلىرىنى يېنىغا چاقىرىپ مۇنداق دېدى: «مەن بولالماي قالدىم، ... تېز بولۇڭلار، ئوغلۇم ۋاڭ شۈۋېننى چاقىرىڭلار ... ئۇ چېچىمنى يەنە بىر قېتىم تاراپ قويسۇن، ئۇنىڭغا دەيدىغان گېپىم بار، سىلەر گۇۋاھ بولۇڭلار، مال - مۈلكۈمنى ئۇنىڭغا قالدۇرىمەن». دەل بۇ چاغدا ۋاڭ شۈۋېن لەنجۇ ھەربىي رايونى بويىچە لېي فېڭدىن ئۆگىنىش ئۈلگىسى بولۇش سۈپىتى بىلەن باشقا جايلاردا سەييارە دوكلات بېرىۋاتاتتى. سەپداشلىرى تېلېفوندا ئۇنىڭغا رەناخان مومىنىڭ ئالەمدىن ئۆتكەنلىكىنى، مومىنىڭ جان ئۈزۈشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭ ئىسمىنى چاقىرغانلىقىنى ئېيتقاندا، ۋاڭ شۈۋېن ئۆزىنى تۇتالماي ئۈن سېلىپ قاتتىق يىغلاپ كەتتى. شۇ كۈنى يېرىم كېچىدە ۋاڭ شۈۋېن ئوت كوچا دوقمۇشىغا كېلىپ رەناخان موماي ئالەمدىن ئۆتكەن تەرەپكە قاراپ يۈكۈنۈپ ئولتۇردى...

ۋاڭ شۈۋېن ئاز سانلىق مىللەت ئاممىسىنى قىزغىن سۆيۈپ، ئۇلارنى ئاتا - ئانام دەپ قارايدۇ، شۇ جايدىكى ئاز سانلىق مىللەت ئاممىسىمۇ ئۇلارنىڭ بۇ «ئوغلى»غا ئىنتايىن كۆيۈنىدۇ. ۋاڭ شۈۋېن كۆپ يىللاردىن بۇيان خەۋەر ئېلىپ كېلىۋاتقان 80 ياشلىق ئۆزبېك موماي رەناخان بىلەن 64 ياشلىق ئۇيغۇر موماي ئايشەمخان بىزگە مۇنداق دېدى: «ۋاڭ شۈۋېن بىكار تۇرمايدىغان ئادەم، ھەر قېتىم ئۇنىڭ تەرگە چۆمۈلۈپ ئىشلەۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىمىزدە، ئىچىمىز سىيرىلىپ كېتىدۇ. ۋاڭ شۈۋېننى يەنە چارچىتىپ قويۇشقا كۆزىمىز قىيمايدۇ».

1992 - يىلى روزا ھېيت كۈنى ئالتە موماي ۋاڭ شۈۋېن تۇرۇشلۇق قىسىمغا كېلىپ، بۇ خەنزۇ «ئوغلى»نى ئۆيگە ئېلىپ كېتىش ئۈچۈن تالىشىپ قالدى. بۇ تەسىرلىك ھېكايە «خەلق گېزىتى»نىڭ چەت ئەللەرگە تارقىتىلىدىغان سانىنىڭ كۆرۈنەرلىك

بالىنىڭ نوپۇسىنىڭ ھەل بولغانلىقىنى، ئۇنىڭ ئۈستىگە سىياسىي يېتەكچى ۋاڭ شۈۋېننىڭ ياردىمىدە ھەل بولغانلىقىنى ئېيتقاندا ھۆڭرەپ قاتتىق يىغلاپ كەتتىم. «ياشىسۇن چۈشىنىش، ياشىسۇن خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى!» دەپ ۋارقىرىغۇم كەلدى. مېنىڭ ھەم ئانامنىڭ، ھەم بالامنىڭ سىياسىي يېتەكچى ۋاڭغا ھەم خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىدىكى بارلىق كوماندىر-جەڭچىلەرگە بولغان ئالىي سالىمىنى يەتكۈزۈپ قويۇشۇڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. خەتنىڭ ئاخىرىغا: ماخۇيجېن 1997-يىل 2-ئاينىڭ 15-كۈنى» دەپ يېزىلغانىدى.

زىيارەت داۋامىدا تۇەننىڭ سىياسىي كومىسسارى پېڭ يۇڭخۇڭ شاڭشياۋ بىزگە مۇنداق دېدى: ۋاڭ شۈۋېننىڭ ئازغان ياشلارغا ياردەم بېرىپ كېلىۋاتقانلىقىغا بىر قانچە يىل بولدى. بەزى ئازغان ياشلارنىڭ جازا مۇددىتى ئۇنىڭ ياردىمىدە ئازايتىلدى، بەزىلىرى مۇددەتتىن بۇرۇن قويۇپ بېرىلىپ ئائىلىسىگە قايتۇرۇلدى. ئازغان ياشلاردىن مالياڭ بىلەن جاۋ يۈڭشېڭ فۇكاڭ ئوت ئېلېكتر ئىستانسىسى بىلەن ئۈرۈمچىدىكى مەلۇم چوڭ دۆلەت سودا سارىيىدا ئىشلەيدىغان ياش ئىدى، ئېزىپ ئەمگەك بىلەن تەربىيىلەنگەندىن كېيىن، ۋاڭ شۈۋېن تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئۇلارغا ياردەم بەردى. ۋاڭ شۈۋېن ئۇلارنىڭ يېڭىدىن ئادەم بولۇشىغا، جەمئىيەتكە قايتىپ كېلىش جاسارىتىنى تۇرغۇزۇشىغا ئىلھام بېرىپلا قالماستىن، دائىم ئۇلارغا خەت يېزىپ چوڭ ياخشى ۋەزىيەتنى ھەم ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدىكى، ئۇلار تۇرغان ئورۇنلاردىكى غايەت زور ئۆزگىرىشلەرنى مەلۇم قىلىپ تۇردى. 1994-يىلى ۋاڭ شۈۋېن يەنە ئالاقىدار تارماقنىڭ تەستىقلىشى بىلەن ئۈچ قېتىم تۈرمىگە بېرىپ مالياڭ بىلەن جاۋيۈڭشېڭنى يوقلاپ، ئۇلارغا ئادەم بولۇشنىڭ يوللىرىنى يۈزتۇرا سۆزلەپ بەردى. ۋاڭ شۈۋېننىڭ غەمخورلۇقى ۋە ئىلھامى ئارقىسىدا مالياڭ بىلەن جاۋيۈڭشېڭ ئىپادىسى ياخشى بولغانلىقى ئۈچۈن مۇددەتتىن بۇرۇن قويۇپ بېرىلدى. جۈملىدىن مالياڭ يەنە تاغار زاۋۇتىدا بىر بۆلۈمنىڭ رەھبەرلىك ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالدى.

ۋاڭ شۈۋېن چېگرا رايوننىڭ مۇقىملىقىنى ساقلاش ۋە قوغداش ئۈچۈن ياشلارغا ئىدىيىۋى خىزمەتنى ياخشى ئىشلەش لازىم، دەپ قاراپ كەلدى. ئۇ دائىم مۇنداق دەيدۇ: «بىز چوڭ ئىسلاھات دەۋرىدە تۇرۇۋاتىمىز، قايناق-تاشقىنلىق ئىسلاھات دولقۇنى ئالدىدا ئەمدىلا جەمئىيەتكە قەدەم قويغان ياشلاردا ھامان مۇنداق ياكى

ھەم ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى كۆرۈش لازىم، ئارتۇقچىلىقنى جارى قىلدۇرۇپ، يېتەرسىزلىكلەرنى تولۇقلىغاندا، ئۆگىنىشتە چوقۇم ياخشى نەتىجىگە ئېرىشكىلى بولىدۇ» دەپ ئىلھام بەرگەن. ۋاڭ شۈۋېننىڭ ئىلھام بېرىشى ئارقىسىدا، شۈجيۈڭەن ئۆگىنىشتە تېز ئالغا باسقان ھەم ئاخىرىدا ئەلا نەتىجە بىلەن تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپكە ئۆتۈپ مۇرادىغا يەتكەن.

جەمئىيەت ئىسلاھات داۋامىدا راۋاجلىنىدۇ، ئالغا باسىدۇ ۋە مۇكەممەللىشىدۇ، جەڭچىلەرنىڭ ئىدىيە ۋە كۆزقارىشىمۇ ئۈزلۈكسىز يېڭىلىنىدۇ ۋە ئۆزگىرىدۇ. ئازادلىق ئارمىيىدىن ئىبارەت بۇ ئالىي مەكتەپ «پېچ»لىق مېخانىزمنى جارى قىلدۇرۇپ، ئەسكەرلەرنى مۇھەببەت بىلەن يېتەكلەش قارىشىنى تىكلىشى لازىم

— ۋاڭ شۈۋېن خاتىرىسىدىن

ۋاڭ شۈۋېن جەمئىيەتكە قىزغىن مۇھەببەت باغلاپلا قالماستىن، مۇھەببەت ئوتىنى گازارمىلاردىكى ھەر بىر سەپدىشىنىڭ قەلبىگىچە تۇتاشتۇردى. 1991-يىلى ئارمىيە بويىچە لېي فېڭدىن ئۆگىنىش ئۈلگىسى بولغان ۋاڭ شۈۋېن جەڭچىلىكتىن بىۋاسىتە كادىرلىققا ئۆستۈرۈلدى.

ئۇ كادىر بولغاندىن كېيىن مەسئۇلىيىتىنىڭ تېخىمۇ ئېغىرلاشقانلىقىنى ھېس قىلدى. جەڭچى خۇجيوڭ، موگويدېلار ھەربىي مەكتەپكە ئىمتىھان بېرىشتە ئۆزلىرىگە تازا ئىشەنچ قىلالمىغانىدى. ۋاڭ شۈۋېن بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ ئىشەنچ تۇرغۇزۇشىغا ياردەم بەردى، روھىي جەھەتتىن ئىلھام بەردى. جەڭچىلەر دەرس تەييارلىغاندا، ئۇلارغا ئاشخانىدا كەچلىك تاماق ئەتكۈزۈپ بەردى، ئىمتىھان يېقىنلىشىپ قالغاندا، ئىمتىھان بېرىدىغان جەڭچىلەرنىڭ ئوبدان ئۇزۇقلىنىشى ئۈچۈن سۈت پاراشوكى، تۇخۇم قاتارلىقلارنى ئېلىپ بەردى. ئىمتىھان مەيدانىغا كىرىشتىن بۇرۇن ۋاڭ شۈۋېن يەنە ئۇلارغا ئۇتۇقلۇق تىلەپ يەتكۈزۈپ بەردى. ئىمتىھان

ئىشلىگەن. ئاخىرىدا ۋاڭ شۈۋېن ئۇنىڭ ئائىلىسىگە خەت يېزىپ قىسمىنىڭ ئەھۋالىنى چۈشەندۈرگەن، شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۈرۈمچىدىكى بىر قانچە چوڭ دورا دۇكانلىرىنى ئارىلاپ ئاشقازان ئاغرىقىنى داۋالاشتا ئالاھىدە ئۈنۈمى بار دورىنى سېتىۋېلىپ، شاۋتاڭنىڭ ئائىلىسىگە ئەۋەتىپ بەرگەن. كېيىن ۋاڭ شۈۋېن يەنە ئىككى قېتىم دورا ئەۋەتىپ بەرگەن، ھەر قېتىم دورا سېتىۋالغاندا يۈز نەچچە يۈەن خەجلىگەن. شاۋتاڭ ئىككىنچى يىلى تۇغقان يوقلىغىلى بارغاندىلا ئاندىن بۇ ئىشلاردىن خەۋەر تاپقان. ئەڭ ياخشى نەتىجىلەر بىلەن ۋاڭ شۈۋېننىڭ غەمخورلۇقىغا جاۋاب قايتۇرۇش ئۈچۈن، جىمغۇر تاڭ جىڭشاۋ قىسمىغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ۋاڭ شۈۋېنگە بولغان مىننەتدارلىقىنى قەلبىنىڭ چوڭقۇر يېرىگە پۈكۈپ، خىزمەتنى جان-دىلى بىلەن ئىشلىگەن. ئۆتكەن يىلى تاڭ جىڭشاۋ بەنجاڭ بولغان. ئۇ ۋاڭ شۈۋېنغا ئوخشاش سەپداشلىرىغا كۆيۈنۈپ، غەمخورلۇق قىلىپ كوماندىر-ئەسكەرلەر ئەڭ سۆيىدىغان بەنجاڭ بولۇپ قالدى.

1996-يىلى 4-ئايدا ۋاڭ شۈۋېن 3-لىيەندىن يۆتكەلدى. يولغا چىقىش ئالدىدىكى ئاشۇ كۈنى كەچتە لىيەندىكى «سەپدىشىنى ئۇزىتىش كېچىلىكى» ئۆتكۈزۈلدى. جەڭچىلەرنىڭ بەزىلىرى ناخشا ئېيتتى، بەزىلىرى شېئىر دېكلاماتسىيە قىلدى، ئاخىرىدا يىگىتلەر قاتتىق يىغلىشىپ كەتتى، ئۇلار ئايرىلىشقا كۆزى قىيماي ۋاڭ شۈۋېننى چىڭ قۇچاقلىۋالدى. بۇ قېتىمقى ئۇزىتىش 3 - لىيەندىكى كوماندىر-ئەسكەرلەر ئۈچۈن ئۇنتۇلغۇسىز ئەسلىمە بولۇپ قالدى.

ۋاڭ شۈۋېننىڭ خەلققە، كوماندىر-ئەسكەرلەرگە بولغان سەممىي سادىقلىقى ئارمىيە ئىچى، سىرتىدا ناھايىتى زور ئىنكاس قوزغىدى. بۇ بىر نەچچە يىلدا ئۇ ئارمىيە بويىچە مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى، ئارمىيە بويىچە لېي فېڭدىن ئۆگىنىش ئىلغارى، مەملىكەت بويىچە مىيىپلارغا يار-يۆلەك بولۇش ۋە ئۇلارغا ياردەم بېرىش ئىلغارى بولۇپ باھالاندى ھەم جياڭ زېمىن، لى پېڭ قاتارلىق پارتىيە ۋە دۆلەت رەھبەرلىرىنىڭ قوبۇل قىلىشىغا مۇيەسسەر بولدى.

جەسەتنى تونۇۋېلىڭ

1997 - يىل 1 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئىدارىمىز ناتونۇش بىر ئەرنىڭ جەسىتىنى بايقىدى، تەخمىنەن 30 ياشلار ئەتراپىدا، بويى 1.68 مېتىر ئەتراپىدا، مىللىتى ئېنىق ئەمەس، ئۆلگىنىگە ئاز دېگەندىمۇ بىر ھەپتە بولغان.

يېقىندا يوقالغان ئەرلەرنىڭ تۇغقانلىرى، دوستلىرىنىڭ ئىدارىمىزگە كېلىپ جەسەتنى تونۇۋېلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

ئالاقىلىشىش تېلېفونى: 4871648 (0991)

ئالاقىلەشكۈچى: داڭ نەن، يۈي شۈبىڭ

ئۈرۈمچى شەھەرلىك ج خ ئىدارىسى

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى 3 - بەتتە)

ئورۇنلاردىن مۇشۇ ماددىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ مىقدارى كۆپرەك ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

207 - ماددا قوشۇلما قىممەت بېجى تالوننى قانۇنسىز ساتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

208 - ماددا قوشۇلما قىممەت بېجى تالوننى قانۇنسىز سېتىۋالغانلارغا ياكى يالغان قوشۇلما قىممەت بېجى تالوننى سېتىۋالغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

قوشۇلما قىممەت بېجى تالوننى قانۇنسىز سېتىۋالغان ياكى يالغان قوشۇلما قىممەت بېجى تالوننى سېتىۋېلىش بىلەنلا قالماي، كۆز بوياپ كەسكەن ياكى ساتقانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 205 -، 206 - ۋە 207 - ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

209 - ماددا ئېكسپورت باج قايتۇرۇلمىسى، توغرىلاپ چىقىرىۋېتىلىدىغان باج پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىشتا ئىشلەتكىلى بولىدىغان باشقا تالونلارنى ياسىۋالغان، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن باسقان ياكى ساتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 20 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 200 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلىرىغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمىدە كۆرسىتىلگەندىن باشقا تالونلارنى ...

ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

215 - ماددا باشقىلارنىڭ رويخەتكە ئالدۇرغان تاۋار ماركىسى بەلگىسىنى ياسىۋالغان، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن باسقان ياكى رويخەتكە ئېلىنغان تاۋار ماركىسىنىڭ ياسىۋېلىنغان، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن باسقان بەلگىسىنى ساتقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

216 - ماددا باشقىلارنىڭ پاتېنتىنى ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

217 - ماددا پايدا ئېلىش مەقسىتىدە ئاپتورلۇق ھوقۇقىغا دەخلى- تەرۇز قىلىدىغان تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلاردىن قانۇنغا خىلاپ تاپاۋەت سوممىسى كۆپرەك ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنىڭ سوممىسى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ:

(1) ئاپتورلۇق ھوقۇقى ئىگىدارىنىڭ رۇخسىتىنى ئالماي تۇرۇپ، ئۇنىڭ يازما ئەسىرى، مۇزىكا، كىنو، تېلېۋىزىيە، ئۈن - سىن ئەسىرى، كومپيۇتېر يۇمشاق ماتېرىيالى ۋە باشقا ئەسەرلىرىنى كۆپەيتىپ تارقىتىش؛

(2) نەشر ھوقۇقى باشقىلارغا خاس كىتابلارنى نەشر قىلىش؛

(3) ئۈن - سىن ھاسىلاتى ئىشلىگۈچىلەرنىڭ رۇخسىتىنى ئالماي تۇرۇپ، ئۇلار ئىشلىگەن ئۈن - سىن ھاسىلاتىنى كۆپەيتىپ تارقىتىش؛

(4) باشقىلارنىڭ نامى ئىشلىتىۋېلىنغان گۈزەل سەنئەت ئەسىرىنى ئىشلەش، سېتىش.

218 - ماددا پايدا ئېلىش مەقسىتىدە، مۇشۇ قانۇننىڭ 217- ماددىسىدا بەلگىلەنگەن ئاپتورلۇق ھوقۇقىغا دەخلى - تەرۇز قىلىنغان كۆپەيتىلمە ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ساتقانلاردىن قانۇنغا خىلاپ تاپاۋەت سوممىسى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

219 - ماددا سودا مەخپىيىتىگە دەخلى - تەرۇز قىلىدىغان ...

بېرىكتۈرۈۋېلىپ، خېرىدار چاقىرغۇچىلار ياكى باشقا خېرىدارلىققا چىققۇچىلارنىڭ مەنپەئىتىنى زىيانغا ئۇچراتقانلىرىدىن قىلمىشى ئېغىرلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

خېرىدارلىققا چىققۇچىلار بىلەن خېرىدار چاقىرغۇچىلاردىن خېرىدار چىقىش ئۈستىدە تىل بىرىكتۈرۈۋېلىپ، دۆلەت، كوللېكتىپ ۋە پۇقرالارنىڭ قانۇنىي مەنپەئىتىنى زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

224 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردىن بىرىنى سادىر قىلىپ، قانۇنسىز ئىگىلىۋېلىشنى كۆزلەپ، توختام تۈزۈش ۋە ئىجرا قىلىش جەريانىدا، قارشى تەرەپنىڭ پۇل - مېلىنى ئالداپ ئېلىۋالغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) يوق ئورۇننىڭ ياكى باشقىلارنىڭ نامىدا توختام تۈزگەن بولسا؛

(2) ياسىۋالغان، ئۆزگەرتىپ ياسىغان، بىكار قىلىنغان چەك - ھۆججەت ياكى باشقا يالغان مۈلۈك ھوقۇقى ئىسپاتى بىلەن كېپىللىك قىلغان بولسا؛

(3) ئەمەلىي ئىجرا قىلىش ئىقتىدارى يوق تۇرۇپ، ئالدى بىلەن ئاز سومملىق توختامنى ئىجرا قىلىش ياكى توختامنى قىسمەن ئىجرا قىلىش ئارقىلىق قارشى تەرەپنى توختامنى داۋاملىق تۈزۈش ۋە ئىجرا قىلىشقا ئازدۇرغان بولسا؛

(4) قارشى تەرەپ بەرگەن مال، مال پۇلى ۋە ئالدىن پۇلنى ئالغاندىن ياكى مال- مۈلۈككە كېپىل بولغاندىن كېيىن قېچىپ يۈرسە؛

(5) قارشى تەرەپنىڭ پۇل - مېلىنى باشقا ئۇسۇللار ئارقىلىق ئالداپ ئېلىۋالسا.

225 - ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، تۆۋەندىكى قانۇنسىز تىجارەتلەرنىڭ بىرىنى قىلىپ، بازار تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك ...

قاتارلىق مەسئۇلىيەتلەرنى ئۈستىگە ئالغان ۋاسىتىچى تەشكىلاتلاردىكى قەستەن يالغان ئىسپات - ھۆججەت بەرگەن خادىملاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتا بەلگىلەنگەن خادىملار باشقىلاردىن پۇل - مال تەلەپ قىلىپ ياكى پۇل- مالنى قانۇنسىز ئېلىپ، ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزسە، بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

1 - تارماقتا بەلگىلەنگەن خادىملاردىن ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، بەرگەن ئىسپات - ھۆججەتلىرى پاكىتتىن تولىمۇ يىراق بولۇپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

230 - ماددا ئىمپورت - ئېكسپورت تاۋارلىرىنى تەكشۈرۈش قانۇنىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، تاۋارلارنى تەكشۈرۈشتىن قاچۇرۇپ، تاۋار تەكشۈرۈش ئورگانلىرىنىڭ تەكشۈرۈشى شەرت بولغان ئىمپورت تاۋارلىرىنى مەلۇم قىلىپ تەكشۈرتمەيلا ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ساتقانلار، ئىشلەتكەنلەر ياكى تاۋار تەكشۈرۈش ئورگانلىرىنىڭ تەكشۈرۈشى شەرت بولغان ئېكسپورت تاۋارلىرىنىڭ لاياقىتىنى مەلۇم قىلىپ تەكشۈرتمەيلا ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ئېكسپورت قىلغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

231 - ماددا ئورۇنلاردىن مۇشۇ پاراگرافتىكى 221 - ماددىدىن 230- ماددىغىچە بولغان ماددىلاردا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا مۇشۇ پاراگرافتىكى ماددىلاردىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

تۆتىنچى باب پۇقرالارنىڭ جىسمانىي ھوقۇقى، دېموكراتىيە ھوقۇقىغا دەخلى - تەرۇز قىلىش جىنايىتى

232 - ماددا قەستەن قاتىللىق قىلغانلارغا ئۆلۈم جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

233 - ماددا سەۋەنلىك بىلەن ئادەم ئۆلتۈرۈپ قويغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ. مۇشۇ قانۇندا ئايرىم بەلگىلەنگەنلىرى شۇ بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمىدە كۆرسىتىلگەندىن باشقا تالونلارنى ياسىۋالغان، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن باسقان ياكى ساتقانلارغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم 10 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 50 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىرلىرىغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى، 500 مىڭ يۈەندىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئېكسپورت باج قايتۇرمىسى، توغرىلاپ چىقىرىۋېتىلىدىغان باج پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىشتا ئىشلەتكىلى بولىدىغان باشقا تالونلارنى قانۇنسىز ساتقانلارغا 1 - تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

3 - تارماقتىكى بەلگىلىمىدە كۆرسىتىلگەندىن باشقا تالونلارنى قانۇنسىز ساتقانلارغا 2 - تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

210 - ماددا قوشۇلما قىممەت بېجى تالونىنى ياكى ئېكسپورت باج قايتۇرمىسىنى ۋە توغرىلاپ چىقىرىۋېتىلىدىغان باج پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىشتا ئىشلەتكىلى بولىدىغان باشقا تالونلارنى ئوغرىلىغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 264 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

قوشۇلما قىممەت بېجى تالونىنى ياكى ئېكسپورت باج قايتۇرمىسىنى ۋە توغرىلاپ چىقىرىۋېتىلىدىغان باج پۇلىنى ئالداپ ئېلىۋېلىشتا ئىشلەتكىلى بولىدىغان باشقا تالونلارنى ئالدامچىلىق ۋاستىسى بىلەن ئىشلىتىپ ئېلىۋالغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 266 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

211 - ماددا ئورۇنلاردىن مۇشۇ پاراگرافنىڭ 201 -، 203 -، 204 -، 207 -، 208 -، 209 - ماددىلىرىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا شۇ ماددىلاردىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

212 - ماددا مۇشۇ پاراگرافتىكى 201 - ماددىدىن 205 - ماددىغىچە بولغان ماددىلاردا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزۈپ، جەرىمانە جازاسى، مال - مۈلۈكنى مۇسادىرە قىلىش جازاسى بېرىلگەنلەرنىڭ جازاسى ئىجرا قىلىنىشتىن ئىلگىرى، باج ئورگانلىرى ئۇلارغا باج پۇلىنى ۋە ئالداپ ئېلىۋالغان ئېكسپورت باج قايتۇرما پۇلىنى ئالدى بىلەن تاپشۇرغۇزىدۇ.

يەتتىنچى پاراگراف بىلىم مۈلۈك ھوقۇقىغا دەخلى - تەرۇز قىلىش جىنايىتى

213 - ماددا رويخەتكە ئېلىنغان تاۋار ماركىسى ئىگىدارىنىڭ رۇخسىتىنى ئالماي تۇرۇپ، بىر تۈردىكى تاۋارغا رويخەتكە ئېلىنغان ماركا بىلەن ئوخشاش ماركىنى ئىشلەتكەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

214 - ماددا باشقىلارنىڭ رويخەتكە ئالدۇرغان ماركىسى ئىشلىتىۋېلىنغان تاۋار ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ساتقانلاردىن سېتىش سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سېتىش سوممىسى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا

جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

219 - ماددا سودا مەخپىيىتىگە دەخلى - تەرۇز قىلىدىغان تۆۋەندىكى قىلمىشلارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ سودا مەخپىيىتى ھوقۇقى ئىگىسىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ:

(1) ھوقۇق ئىگىسىنىڭ سودا مەخپىيىتىنى ئوغرىلاش، ئازدۇرۇش، تەھدىت سېلىش ۋاستىسى ياكى باشقا نائوغرا ۋاستىلەر بىلەن قولغا چۈشۈرۈش؛

(2) ھوقۇق ئىگىسىنىڭ ئالدىنقى تارماقتا كۆرسىتىلگەن ۋاستىلەر ئارقىلىق قولغا چۈشۈرۈلگەن سودا مەخپىيىتىنى ئاشكارىلاش، ئىشلىتىش ياكى باشقىلارنىڭ ئىشلىتىشىگە رۇخسەت قىلىش؛

(3) پۈتۈشكە خىلاپلىق قىلىپ ياكى ئىگىسىنىڭ سودا مەخپىيىتىنى ساقلاشقا دائىر تەلەپلىرىگە خىلاپلىق قىلىپ، سودا مەخپىيىتىنى ئاشكارىلاش، ئىشلىتىش ياكى باشقىلارنىڭ ئىشلىتىشىگە رۇخسەت قىلىش.

ئالدىنقى تارماقتا كۆرسىتىلگەن قىلمىشلارنى بىلىپ تۇرۇپ ياكى بىلىشكە تېگىشلىك تۇرۇپ، باشقىلارنىڭ سودا مەخپىيىتىنى قولغا چۈشۈرۈۋالغان، ئىشلەتكەن ياكى ئاشكارىلىغانلار سودا مەخپىيىتىگە دەخلى- تەرۇز قىلغانلار قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

مۇشۇ ماددىدا ئېيتىلغان سودا مەخپىيىتى جامائەتكە بىلدۈرۈلمەيدىغان، ھوقۇق ئىگىسىگە ئىقتىسادىي مەنپەئەت ئېلىپ كېلىدىغان، ئەمەلىي قوللىنىش قىممىتى بار، ھەمدە ھوقۇق ئىگىسى مەخپىيەتلىكنى ساقلاش تەدبىرلىرىنى قوللانغان تېخنىكا ئۇچۇرلىرى ۋە تىجارەت ئۇچۇرلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

مۇشۇ ماددىدا ئېيتىلغان ھوقۇق ئىگىسى سودا مەخپىيىتىنىڭ ئىگىدارى ۋە سودا مەخپىيىتى ئىگىدارىنىڭ ئىجازىتى بىلەن سودا مەخپىيىتىدىن پايدىلانغۇچىنى كۆرسىتىدۇ.

220 - ماددا ئورۇنلاردىن مۇشۇ پاراگرافتىكى 213 - ماددىدىن 219 - ماددىغىچە بولغان ماددىلاردا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلەرگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا مۇشۇ پاراگرافتىكى ماددىلاردىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

سەككىزىنچى پاراگراف بازار تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش جىنايىتى

221 - ماددا يالغان پاكىتنى ئويدۇرۇپ ھەم تارقىتىپ، باشقىلارنىڭ سودا ئىناۋىتىگە، تاۋار داڭقىغا زىيان يەتكۈزگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ياكى باشقىلارنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلارغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

222 - ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىلىرىگە خىلاپلىق قىلىپ، تاۋار ياكى مۇلازىمەت ھەققىدە ئېلاندىن پايدىلىنىپ ساختا تەشۋىقات ئېلىپ بارغان ئېلان ئىگىلىرى، ئېلان تىجارەتچىلىرى، ئېلان چىقارغۇچىلاردىن قىلمىشى ئېغىرلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

223 - ماددا خېرىدارلىققا چىققۇچىلار باھا ئۈستىدە تىل

بەش ھەسسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنىڭ بىر ھەسسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملاردا مەخسۇس تىجارەت، مونوپول تىجارەت قىلىش بەلگىلەنگەن نەرسە ياكى ئېلىپ سېتىشتا چەك قويۇلغان باشقا نەرسە تىجارىتىنى ئىجازەتسىز قىلىش؛

(2) ئىمپورت - ئېكسپورت ئىجازەتنامىسى، ئىمپورت - ئېكسپورت ماللىرىنىڭ ئەسلى ئىشلەپچىقىرىلغان جايى توغرىسىدىكى ئىسپات ۋە قانۇن، مەمۇرىي نىزاملاردا بەلگىلەنگەن باشقا تىجارەت ئىجازەتنامىسى ياكى تەستىق ھۆججەتلىرىنى ئېلىپ سېتىش؛

(3) بازار تەرتىپىنى ئېغىر دەرىجىدە قالايمىقانلاشتۇرىدىغان باشقا قانۇنسىز تىجارەتلەر.

226 - ماددا تاۋارلارنى زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ۋاستىلىرى بىلەن زورلاپ ئېلىپ ساتقان، باشقىلارنى مۇلازىمەت قىلىشقا ياكى مۇلازىمەتنى قوبۇل قىلىشقا زورلىغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

227 - ماددا ماشىنا - پويىز بېلىتى، كېمە - پاراخوت بېلىتى، پوچتا ماركىسى ياكى باشقا باھالىق بېلەتلەرنى ياسىۋالغان ياكى شۇنداق يالغان بېلەتلەرنى ھايىنىغا ساتقانلاردىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، بېلەت باھاسىنىڭ بىر ھەسسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، بېلەت باھاسىنىڭ بىر ھەسسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ماشىنا - پويىز بېلىتى، كېمە - پاراخوت بېلىتىنى ھايىنىغا ساتقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، ساتقان بېلەت باھاسىنىڭ بىر ھەسسىدىن يۇقىرى، بەش ھەسسىدىن تۆۋەن قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

228 - ماددا پايدا تېپىش مەقسىتىدە، يەر باشقۇرۇش قانۇن- نىزامىغا خىلاپلىق قىلىپ، يەر ئىشلىتىش ھوقۇقىنى قانۇنسىز ئۆتكۈنۈپ بەرگەن ۋە ھايىنىغا ساتقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم ئىشلىتىش ھوقۇقىنى قانۇنسىز ئۆتكۈنۈپ بېرىش، ھايىنىغا سېتىش سوممىسىنىڭ بەش پىرسەنتىدىن يۇقىرى، 20 پىرسەنتىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە يەر ئىشلىتىش ھوقۇقىنى قانۇنسىز ئۆتكۈنۈپ بېرىش، ھايىنىغا سېتىش سوممىسىنىڭ بەش پىرسەنتىدىن يۇقىرى، 20 پىرسەنتىدىن تۆۋەن جەرىمانە قويۇلىدۇ.

229 - ماددا مۈلۈك باھالاش، مەبلەغ تەكشۈرۈش، ئىسپات تەكشۈرۈش، بوغالتىرلىق، ئىقتىسادىي تەپتىشلىك، قانۇن مۇلازىمىتى

جازاسى بېرىلىدۇ. مۇشۇ قانۇندا ئايرىم بەلگىلەنگەنلىرى شۇ بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

234 - ماددا باشقىلارنىڭ تېنىنى قەستەن زەخىملەندۈرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزۈپ، باشقىلارنى ئېغىر زەخىملەندۈرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقىلارنىڭ ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلارغا ياكى پەۋقۇلئاددە ۋەھشىي ۋاستىلەر بىلەن باشقىلارنى ئېغىر زەخىملەندۈرۈپ ئېغىر مېيىپ قىلىۋەتكەنلەرگە ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ. مۇشۇ قانۇندا ئايرىم بەلگىلەنگەنلىرى شۇ بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

235 - ماددا باشقىلارنى سەۋەنلىك بىلەن يارىلاندۇرۇپ، ئېغىر زەخىملەندۈرۈپ قويغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ. مۇشۇ قانۇندا ئايرىم بەلگىلەنگەنلىرى شۇ بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

236 - ماددا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ۋاستىسى ياكى باشقا ۋاستىلەر بىلەن ئاياللارغا باسقۇنچىلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

14 ياشقا توشمىغان نارەسىدە قىزلارنىڭ ئىپپەت- نومۇسىغا تەگكەنلەرگە باسقۇنچىلىق قىلغانلار قاتارىدا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

ئاياللارغا باسقۇنچىلىق قىلغان، نارەسىدە قىزلارنىڭ ئىپپەت- نومۇسىغا تەگكەنلەردىن تۆۋەندىكى ئەھۋالنىڭ بىرى كۆرۈلگەنلىرىگە ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ:

(1) ئاياللارغا باسقۇنچىلىق قىلىش، نارەسىدە قىزلارنىڭ ئىپپەت - نومۇسىغا تېگىش قىلمىشلىرى قەبىھ بولغانلار؛

(2) كۆپ ئايالغا باسقۇنچىلىق قىلغان ۋە كۆپ نارەسىدە قىزنىڭ ئىپپەت- نومۇسىغا تەگكەنلەر؛

(3) جامائەت سورۇنلىرىدا ئاياللارغا ئاشكارىدىن - ئاشكارا باسقۇنچىلىق قىلغانلار؛

(4) ئىككىدىن ئارتۇق كىشى نۆۋەتلىشىپ باسقۇنچىلىق قىلغانلار؛

(5) زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغان ياكى باشقا ئېغىر ئاقىۋەتلەرنى پەيدا قىلغانلار.

237 - ماددا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى ۋە باشقا ئۇسۇللار بىلەن ئاياللارنى زورلاپ، ئۇلارغا پەسكەشلىك قىلغان ياكى ھاقارەت قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى توپلىشىپ ياكى جامائەت سورۇنلىرىدا ئاشكارىدىن - ئاشكارا ئۆتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

بالىلارغا پەسكەشلىك قىلغانلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

238 - ماددا باشقىلارنى قانۇنسىز سولاپ قويغان ياكى باشقا ئۇسۇللار بىلەن جىسمانىي ئەركىنلىكىدىن قانۇنسىز مەھرۇم قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ. ئۇرۇش - ھاقارەتلەش قىلمىشى بولغانلارغا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

(ئاخىرى 6 - بەتتە)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى 5 - بەتتە)

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزۈپ، ئادەمنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئادەمنىڭ ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ. زورلۇق ئىشلىتىپ ئادەمنىڭ زەخىملىنىشى، مېيىپ بولۇشى ۋە ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 234 -، 232 - ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

قەرزنى قايتۇرۇۋېلىش مەقسىتىدە باشقىلارنى قانۇنسىز تۇتۇۋالغان ۋە سولاپ قويغانلارغا ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملاردىن خىزمەت هوقۇقىدىن پايدىلىنىپ ئالدىنقى ئۈچ تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە ئالدىنقى ئۈچ تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

239 - ماددا پۇل - مالنى قاقتى - سوقتى قىلىش مەقسىتىدە باشقىلارنى زورلۇق بىلەن تۇتۇپ كەتكەنلەرگە ياكى تۇتۇپ كېتىپ تۇتقۇن قىلىۋالغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛ تۇتۇپ كېتىلگۈچىنىڭ ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ياكى تۇتۇپ كېتىلگۈچىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەنلەرگە ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

پۇل - مالنى قاقتى - سوقتى قىلىش مەقسىتىدە بوۋاق ۋە گۆدەك باللارنى ئوغرىلىغانلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

240 - ماددا ئاياللار، باللارنى ئالداپ ساتقانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋالنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) ئاياللار، باللارنى ئالداپ سېتىش گۇرۇھىدىكى باش ئۇنسۇرلار؛

(2) ئۈچتىن ئارتۇق ئايال ۋە بالىنى ئالداپ ساتقانلار؛

(3) ئالداپ سېتىۋېتىلىدىغان ئايالنىڭ ئىپپەت - نومۇسىغا تەگكەنلەر؛

(4) ئالداپ سېتىۋېتىلىدىغان ئايالنى ئىپپەت - نومۇسنى سېتىشقا ئازدۇرغان ۋە زورلىغانلار ياكى ئالداپ سېتىۋېتىلىدىغان ئايالنى باشقىلارغا سېتىپ بېرىش يولى بىلەن ئىپپەت - نومۇسنى سېتىشقا مەجبۇرلىغانلار؛

(5) سېتىش مەقسىتىدە، زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ياكى

ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

قەستەن قارا چاپلىمىغان، ئەمما خاتا شىكايەت قىلىپ قويغانلارغا ياكى پاش قىلغانلىرى پاكىتقا ئۇيغۇن كەلمەي قالغانلارغا ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى بەلگىلىمە تەتبىقلانمايدۇ.

244 - ماددا ئادەم ئىشلەتكۈچى ئورۇنلاردىن ئەمگەك باشقۇرۇش قانۇن - نىزامىغا خىلاپلىق قىلىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى جىسمانىي ئەركىنلىكنى چەكلەش يولى بىلەن مەجبۇرىي ئەمگەككە سېلىش قىلمىشى ئېغىر بولغان بىۋاستە جاۋابكارلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

245 - ماددا باشقىلارنىڭ بەدىنىنى، تۇرار جايىنى قانۇنسىز ئاختۇرغانلارغا ياكى باشقىلارنىڭ تۇرار جايىغا قانۇنسىز بېسىپ كىرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئەدلىيە خادىملىرىدىن خىزمەت هوقۇقىدىن كەلسە - كەلمەس پايدىلىنىپ، ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

246 - ماددا زورلۇق ئىشلىتىش ئۇسۇلى ياكى باشقا ئۇسۇللار بىلەن باشقىلارنى ئوچۇقتىن - ئوچۇق هاقارەتلىگەن ياكى پاكىت ئويدۇرۇپ، باشقىلارغا تۆھمەت قىلغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي هوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەت ئۈستىدە دەۋا قىلىنغانلىرىلا سورىلىدۇ، لېكىن جەمئىيەت تەرتىپىگە ۋە دۆلەت مەنپەئىتىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلىرى بۇنىڭ سىرتىدا.

247 - ماددا ئەدلىيە خادىملىرىدىن جىنايەت گۇماندارى، جاۋابكارنى قىيناپ سوراق قىلىپ ئىقرار قىلدۇرغانلىرى ياكى زورلۇق ئىشلىتىپ، گۇۋاھچىلاردىن گۇۋاھلىق ئالغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ. ئادەمنىڭ زەخىملىنىشى، مېيىپ بولۇشى ۋە ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 234 -، 232 - ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

248 - ماددا تۈرمە، توختىتىپ قويۇش ئورنى ۋە قاماقخانا قاتارلىق نازارەت قىلىپ باشقۇرغۇچى ئورگانلارنىڭ نازارەت قىلىپ باشقۇرغۇچى خادىملىرىدىن نازارەت قىلىپ باشقۇرۇلغۇچىلارنى ئۇرغان،

يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

255 - ماددا مەسئۇلىيىتىنى قانۇن بويىچە ئادا قىلىپ، بوغالتىرلىق قانۇنى، ستاتىستىكا قانۇنىغا خىلاپ قىلمىشلارنى چەكلىگەن بوغالتىر، ستاتىستىكا خادىملىرىدىن زەربە بېرىپ ئۆچ ئالغان شىركەت، كارخانا، كەسپىي ئورۇن، ئورگان ۋە تەشكىلات رەھبەرلىرىدىن قىلمىشى قەبىھ بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

256 - ماددا ھەر دەرىجىلىك خەلق قۇرۇلتايلىرىنىڭ ۋەكىللىرىنى ۋە دۆلەت ئورگانلىرىنىڭ رەھبەرلىرىنى سايلىغان چاغدا، زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش، ئالدامچىلىق قىلىش، پارىخورلۇق قىلىش، سايلام ھۆججەتلىرىنى ياسىۋېلىش، سايلام ئاۋاز سانىنى يالغان مەلۇم قىلىش قاتارلىق ۋاسىتىلەرنى قوللىنىپ، سايلامغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلار ياكى سايلىغۇچىلارنىڭ ھەم ۋەكىللەرنىڭ سايلاش هوقۇقى ۋە سايلىنىش هوقۇقىنى ئەركىن يۈرگۈزۈشىگە دەخلى يەتكۈزگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي هوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

257 - ماددا باشقىلارنىڭ نىكاھ ئەركىنلىكىگە زورلۇق بىلەن ئارىلاشقانلارغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزۈپ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنىڭ ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

1 - تارماقتىكى جىنايەت ئەرز قىلىنغاندىلا سورىلىدۇ.

258 - ماددا جورىسى بار تۇرۇپ قوش نىكاھلانغانلارغا ياكى بىراۋنىڭ جورىسى بارلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلغانلارغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

259 - ماددا رەسمىي ھەربىينىڭ جورىسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بىر ئۆيگە كىرىۋالغان ياكى توي قىلىۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

خىزمەت هوقۇقىدىن، بېقىندىلىق مۇناسىۋەتتىن پايدىلىنىپ، تەھدىت سېلىش ۋاسىتىسىنى قوللىنىپ، رەسمىي ھەربىينىڭ خوتۇنىنىڭ ئىپپەت - نومۇسىغا تەگكەنلەرگە مۇشۇ قانۇننىڭ 236 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

260 - ماددا ئائىلىسىدىكىلەرنى خورلىغانلاردىن قىلمىشى قەبىھ بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزۈپ، زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا

بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىدىن ئوغرىلىغان سوممىسى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلار؛

(2) قىممەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى ئوغرىلاش قىلمىشى ئېغىر بولغانلار.

265 - ماددا پايدا تېپىش مەقسىتىدە، باشقىلارنىڭ خەۋەرلىشىش لىنىيىسىنى ئوغرىلىقچە ئۇلىۋالغان، تېلېگراف نومۇرىنى تەقلىد قىلىپ ياسىۋالغانلار ياكى ئوغرىلىقچە ئۇلىۋالغان، تەقلىد قىلىپ ياسىۋالغان تېلېگراف ئۈسكۈنە، ئەسلىھەسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ئىشلەتكەنلەرگە مۇشۇ قانۇننىڭ 264 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

266 - ماددا جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل - ماللىرىنى ئالداپ ئېلىۋالغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ. مۇشۇ قانۇندا ئايرىم بەلگىلەنگەنلىرى شۇ بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

267 - ماددا جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل - ماللىرىنى تارتىۋالغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

قاتىللىق قورالى ئېلىپ يۈرۈپ تارتىۋالغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 263- ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

268 - ماددا جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل - ماللىرىنى ئادەم توپلاپ بۇلاپ كەتكەنلەردىن مىقدارى كۆپرەك ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغان باش ئۇنسۇرلارغا ۋە ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق

(5) سېتىش مەقسىتىدە، زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ياكى ھوشسىزلاندۇرۇش ئۇسۇللىرىنى قوللىنىپ، ئاياللار ۋە بالىلارنى تۇتۇپ كەتكەنلەر؛

(6) سېتىش مەقسىتىدە، بوۋاق ۋە گۆدەك بالىلارنى ئوغرىلىغانلار؛

(7) ئالداپ سېتىۋېتىلگەن ئاياللار، بالىلار ياكى ئۇلارنىڭ تۇغقانلىرىنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلار ياكى باشقا ئېغىر ئاقىۋەتلەرنى پەيدا قىلغانلار؛

(8) ئاياللار ۋە بالىلارنى چېگرا سىرتىغا سېتىۋەتكەنلەر.

ئاياللار ۋە بالىلارنى ئالداپ سېتىش — سېتىۋېتىش مەقسىتىدە، ئاياللار ۋە بالىلارنى ئالداش، تۇتۇپ كېتىش، سېتىۋېلىش، سېتىش، تاپشۇرۇۋېلىش، ئەۋەتىپ بېرىش، ئۆتكۈزۈپ بېرىش قىلمىشلىرىنىڭ بىرەرسىنى سادىر قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.

241 ـ ماددا ئالداپ سېتىۋېتىلگەن ئاياللار ۋە بالىلارنى سېتىۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالداپ سېتىۋېتىلگەن ئاياللارنى سېتىۋېلىپ، زورلۇق ئىشلىتىپ ئۇلار بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزگەنلەر مۇشۇ قانۇننىڭ 236 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

ئالداپ سېتىۋېتىلگەن ئاياللار ۋە بالىلارنى سېتىۋېلىپ، ئۇلارنى جىسمانىي ئەركىنلىكىدىن قانۇنسىز مەھرۇم قىلغان ۋە ئۇلارنىڭ جىسمانىي ئەركىنلىكىنى چەكلەپ قويغانلار ياكى ئۇلارنى زەخىملەندۈرۈش، ھاقارەتلەش قاتارلىق جىنايى قىلمىشلارنى سادىر قىلغانلارغا مۇشۇ قانۇندىكى ئالاقىدار بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

ئالداپ سېتىۋېتىلگەن ئاياللار ۋە بالىلارنى سېتىۋالغان ھەمدە 2 ـ، 3 ـ تارماقتا بەلگىلەنگەن جىنايى قىلمىشلارنى سادىر قىلغانلارغا بىر نەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاش ھەققىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئالداپ سېتىۋېتىلگەن ئاياللار ۋە بالىلارنى سېتىۋېلىپ، باشقىلارغا ساتقانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 240 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

ئالداپ سېتىۋېتىلگەن ئايال ۋە بالىنى سېتىۋېلىپ، سېتىۋېلىنغان ئايالنىڭ ئەسلى تۇرۇشلۇق جايىغا قايتىپ كېتىش ئارزۇسىغا توسقۇنلۇق قىلمىغانلار، سېتىۋېلىنغان بالىنى خارلىمىغان، قۇتقۇزۇۋېلىشقا توسقۇنلۇق قىلمىغانلار جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلمىسا بولىدۇ.

242 ـ ماددا دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملارنىڭ سېتىۋېلىنغان ئاياللار، بالىلارنى قۇتقۇزۇۋېلىشقا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى بىلەن توسقۇنلۇق قىلغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 277 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملارنىڭ سېتىۋېلىنغان ئاياللار، بالىلارنى قۇتقۇزۇۋېلىشقا ئادەم توپلاپ توسقۇنلۇق قىلغانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا قاتناشقۇچىلاردىن زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلىنى قوللانغانلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

243 ـ ماددا باشقىلارنى جىنايى جاۋابكارلىققا تارتقۇزۇش غەرىزىدە، پاكىت توقۇپ، ئۇلارغا قارا چاپلاپ زىيانكەشلىك قىلغانلاردىن قىلمىشى

باشقۇرغۇچى خادىملىرىدىن نازارەت قىلىپ باشقۇرۇلغۇچىلارنى ئۇرغان ياكى تەن جازاسى بېرىپ خارلىغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ. ئادەمنىڭ زەخىملىنىشى، مېيىپ بولۇشى ۋە ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 234 ـ، 232 ـ ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

نازارەت قىلىپ باشقۇرغۇچى خادىملاردىن نازارەت قىلىپ باشقۇرۇلغۇچىلارنى، باشقا نازارەت قىلىپ باشقۇرۇلغۇچىلارنى ئۇرۇپ ياكى تەن جازاسى بېرىپ خارلاشقا كۈشكۈرتكەنلەرگە ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

249 ـ ماددا مىللىي ئۆچمەنلىككە ۋە مىللىي كەمسىتىشكە قۇتراتقۇلۇق قىلغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقتىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

250 ـ ماددا نەشر بۇيۇملىرىغا ئاز سانلىق مىللەتلەرنى كەمسىتىدىغان ۋە ھاقارەتلەيدىغان مەزمۇنلارنى بېسىپ چىقارغانلاردىن قىلمىشى قەبىھ، ئاقىۋىتى ئېغىر بولغان بىۋاسىتە جاۋابكارلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

251 ـ ماددا قانۇنسىز يوللار بىلەن پۇقرالارنى دىنىي ئېتىقاد ئەركىنلىكىدىن مەھرۇم قىلغان ۋە ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ئۆرپ ـ ئادىتىگە دەخلى ـ تەرۇز قىلغان دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

252 ـ ماددا باشقىلارنىڭ خەت ـ چەكلىرىنى تىقىۋېلىپ، يىرتىپ تاشلاپ ياكى قانۇنسىز ئېچىپ، پۇقرالارنىڭ خەت ـ ئالاقە ئەركىنلىكى ھوقۇقىغا دەخلى ـ تەرۇز قىلغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بىر يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

253 ـ ماددا پوچتا خادىملىرىدىن پوچتا يوللانمىلىرىنى ۋە تېلېگراممىلارنى ئۆز مەيلىچە ئاچقان ياكى تىقىۋالغان، يىرتىپ تاشلىۋەتكەنلىرىگە ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزۈپ، پۇل ـ مال ئوغرىلىغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 264 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

254 ـ ماددا دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملاردىن خىزمەت ھوقۇقىدىن كەلسە ـ كەلمەس پايدىلىنىپ، ھۆكۈمەت نامىنى سېتىپ، شىكايەت قىلغۇچىلار، ئەرز قىلغۇچىلار، تەنقىد قىلغۇچىلار ۋە پاش قىلغۇچىلاردىن ئۆچ ئېلىپ زىيانكەشلىك قىلغانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى،

ئۇچرىغۇچىنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

1 ـ تارماقتىكى جىنايەت ئەرز قىلىنغاندىلا سورىلىدۇ.

261 ـ ماددا ياشانغانلارنى، گۆدەك بالىلارنى، كېسەللەرنى ياكى مۇستەقىل تۇرمۇش كەچۈرۈش ئىقتىدارى بولمىغان باشقا كىشىلەرنى بېقىش مەجبۇرىيىتى بار تۇرۇپ باقمىغانلاردىن قىلمىشى قەبىھ بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

262 ـ ماددا 14 ياشقا توشمىغان بالىلارنى ئالداپ ئائىلىسىدىن ياكى ۋەسىيسىدىن ئايرىۋەتكەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

بەشىنچى باب مال ـ مۈلۈككە دەخلى ـ تەرۇز قىلىش جىنايىتى

263 ـ ماددا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى ياكى باشقا ئۇسۇللار بىلەن جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل ـ ماللىرىنى بۇلىغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋالنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) ئۆيگە كىرىپ بۇلاڭچىلىق قىلغانلار؛

(2) ئاممىۋى قاتناش ۋاستىلىرىدە بۇلاڭچىلىق قىلغانلار؛

(3) بانكا ياكى باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتىنى بۇلىغانلار؛

(4) كۆپ قېتىم بۇلاڭچىلىق قىلغان ياكى بۇلاڭچىلىق سوممىسى ناھايىتى كۆپ بولغانلار؛

(5) بۇلاڭچىلىق قىلىپ ئادەمنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلار؛

(6) ھەربىي ۋە ساقچى قىياپىتىگە كىرىۋېلىپ بۇلاڭچىلىق قىلغانلار؛

(7) قورallىق بۇلاڭچىلىق قىلغانلار؛

(8) ھەربىي ئەشيالارنى ياكى خەۋپتىن، ئاپەتتىن، قىيىنچىلىقتىن قۇتقۇزۇش ئەشيالىرىنى بۇلىغانلار.

264 ـ ماددا جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل ـ ماللىرىنى كۆپرەك ياكى كۆپ قېتىم ئوغرىلىغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋالنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلارغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى

بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

269 ـ ماددا ئوغرىلىق، ئالدامچىلىق، تارتىۋېلىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەردىن ھارام مالنى يوشۇرۇش، تۇتۇشقا قارشىلىق كۆرسىتىش ياكى جىنايەت پاكىتلىرىنى يوقىتىۋېتىش ئۈچۈن نەق مەيداندا زورلۇق ئىشلەتكەن ياكى زورلۇق بىلەن تەھدىت سالغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 263 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

270 ـ ماددا ساقلاپ بېرىۋاتقان پۇل ـ مالنى قانۇنسىز ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغان ۋە قايتۇرۇشنى رەت قىلغانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى، بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

باشقىلارنىڭ ئۇنتۇپ قالغان ياكى كۆمۈپ قويغان نەرسىسىنى قانۇنسىز ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغان ۋە تاپشۇرۇشنى رەت قىلغانلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

بۇ ماددىدىكى جىنايەت ئەرز قىلىنغاندىلا سورىلىدۇ.

271 ـ ماددا شىركەت، كارخانا ياكى باشقا ئورۇنلاردىكى خادىملاردىن ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، ئۆز ئورۇننىڭ پۇل ـ ماللىرىنى قانۇنسىز ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلىرىدىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنسا بولىدۇ.

دۆلەت شىركىتى، كارخانىسى ياكى باشقا دۆلەت ئورۇنلىرىدىكى ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان خادىملار ۋە دۆلەت شىركىتى، كارخانىسى ياكى باشقا دۆلەت ئورنى دۆلەت ئىلكىدە بولمىغان شىركەت، كارخانا ۋە باشقا ئورۇنلارغا ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئەۋەتكەن خادىملاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى قىلمىشنى سادىر قىلغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 382 ـ، 383 ـ ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

272 ـ ماددا شىركەت، كارخانا ياكى باشقا ئورۇنلاردىكى خادىملاردىن ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، ئۆز ئورۇننىڭ مەبلىغىنى ئۆزىنىڭ قىلىپ ئىشلىتىۋالغان ياكى باشقىلارغا قەرز بەرگەنلەردىن مىقدارى كۆپرەك بولغان، ئۈچ ئايدىن ئاشقىچە قايتۇرمىغانلىرىغا ياكى ئۈچ ئايدىن ئاشمىغان بولسىمۇ، مىقدارى كۆپرەك بولغان، پايدا تېپىش ھەرىكىتى ئېلىپ بارغان ياكى قانۇنسىز ھەرىكەت ئېلىپ بارغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئۆز ئورۇننىڭ ناھايىتى كۆپ مەبلىغىنى ئىشلىتىۋالغانلار ياكى كۆپرەك مەبلىغىنى ئىشلىتىۋېلىپ قايتۇرمىغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

(ئاخىرى ئەتىكىساندا)

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 ـ نومۇر، تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051، گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 7 يۈەن 50 پۇڭ، پارچە باھاسى: 25 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报 (维吾尔文)

(بۇ سان تۆت بەت)

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۈتاش نومۇرى: CN 65—0002 / Z

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (ۋەكالەت نومۇرى: 1—57)

1997 - يىل ئاپرېل 13 يەكشەنبە

ئۈرۈمچىنىڭ ھاۋارايى: كۈندۈزى ۋە كېچىسى ھاۋا تۇتۇق، بەزىدە يۇلغۇنلۇق بولىدۇ، تېمپېراتۇرا 10℃ — 23℃ بولىدۇ، ئۈچ بال شامال چىقىدۇ.

ئومۇمىي [illegible]

چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ ئۈرۈمچىگە كەلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۈرۈمچى، 12-ئاپرېل تېلېگراممىسى. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۇروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيىۋەنجاڭى چياۋشى ئىتالىيەدىكى زىيارىتىنى ئاياغلاشتۇرۇپ، ميلاندىن مەخسۇس ئايروپىلان بىلەن موڭغۇلىيىگە زىيارەتكە كېتىۋاتقىنىدا، بۈگۈن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ مەركىزى ئۈرۈمچىگە كېلىپ قىسقا ۋاقىت توختىدى.

چۈشتىن بۇرۇن سائەت توققۇزدىن 40 مىنۇت ئۆتكەندە، مەخسۇس ئايروپىلان ئۈرۈمچى خەلقئارا ئايرودرومىغا قوندى. شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ئامۇدىن نىياز، ئاپتونوم رايوننىڭ رەئىسى ئابلەت ئابدۇرېشىت، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى جانابىل، لەنجۇ ھەربىي رايونىنىڭ قوماندانى ليۇجىڭسۇڭ، شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ قوماندانى لى لياڭخۇي قاتارلىقلار ئايروپىلان شوتىسى ئالدىدا چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى كۈتۈۋالدى. ئايرودرومدا تەنتەنىلىك قارشى ئېلىش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلدى، ئىككى ئۇيغۇر پىئونېر چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسى يۈي ۋېنغا گۈل تەقدىم قىلدى.

ئۈرۈمچىگە شۇ ئايروپىلاندا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ باش كاتىپى ساۋجى، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى مىللەتلەر كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ۋاڭ چاۋۋېن، خېيلوڭجياڭ ئۆلكىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇدىرى سۇن ۋېيبېن، ئەنخۇي ئۆلكىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇدىرى مېڭ فۇلىن، تاشقى ئىقتىساد-سودا مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى لى گوخۇا، دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مىنىستىر ياردەمچىسى ۋۇيەن قاتارلىقلارمۇ كەلدى.

خېجىڭ ناھىيىسىنىڭ «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىلىرى كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى قوزغىدى

ۋاڭ لېچۈەن بۇ بىر ئۈلگە، ئۇنى زور كۈچ بىلەن كېڭەيتىش كېرەك، دېدى

ئۆز خەۋىرىمىز. شىنجاڭ ئەقلىي كۈچ كىرگۈزۈش ئىشخانىسى، خېجىڭ ناھىيىلىك چارۋىچىلىق ئىدارىسى تەمىنلىگەن ئەھۋالدىن قارىغاندا، بۇلتۇر قىش، بۇ يىل ئەتىيازدىكى پەۋقۇلئاددە ئېغىر قار ئاپىتىدە خېجىڭ ناھىيىسىدىكى 202 «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىسىنىڭ 202 پادىسىدىكى 67 مىڭ تۇياق چارۋامال ئامان قالغان. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن ئالاقىدار ئەھۋاللار توغرىسىدىكى دوكلاتقا سالغان تەستىقى يوليورۇقىدا «بۇ ناھايىتى ياخشى ئۈلگە، ئۇنى زور كۈچ بىلەن كېڭەيتىش كېرەك»، دېگەن.

خېجىڭ ئوتلاق چارۋىچىلىقى ئاساس قىلىنغان چارۋىچىلىق ناھىيىسى. چارۋىچىلىق رايونى تەڭرىتېغىنىڭ مەركىزىدىكى بايىنبۇلاق يايلىقىغا جايلاشقان بولۇپ، كۆلىمى 262 مىڭ 200 مو كېلىدۇ، سۈيى مول، ئوت-چۆپلىرى بولۇق، ئەمما بۇ رايون ئېگىز ھەم سوغۇق، قار - شىۋىرغان قاتارلىق تەبىئىي ئاپەتلەر كۆپ يۈز بېرىپ تۇرغاچقا چارۋا مالالارنىڭ ئۆلۈش نىسبىتى يۇقىرى، ئەي بولۇش نىسبىتى تۆۋەن، چارۋىچىلىقىنىڭ ئۈنۈمى ناچار بولۇپ، ئىشلەپچىقىرىش پاسسىپ ھالەتتە چۆششۈپ [illegible]

باۋرې ئاۋستراليە، يېڭى زېلاندىيىگە بېرىپ ئۆگىنىپ كەلگەندىن كېيىن، 1995 - يىلى بايىنبۇلاق رايونىدا ئىككى «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىسى قۇردى. ھەر بىر ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىسىغا 80 مو سۇنئىي يايلاق، 350 كۋادرات مېتىر قوتان، 1000مو قاشالىق يايلاق ۋە 40 كۋادرات مېتىر تۇرالغۇ ئۆي سەپلەپ بېرىلدى. 1996 - يىلى ئەتىيازدا خېجىڭ ناھىيىسىدە ئاز ئۇچرايدىغان پەۋقۇلئاددە قار - شىۋىرغان ئاپىتى يۈز بەردى. ئاپەتتە 150 مىڭ تۇياقتىن كۆپرەك چارۋا مال زىيانغا ئۇچرىدى، چارۋا مالالارنىڭ ئۆلۈپ كېتىش نىسبىتى 9% كە يەتتى. ۋەھالەنكى ئىككى «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىسىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش شارائىتى ياخشىلىنىپ، ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارى زور دەرىجىدە ئاشقانلىقتىن، بۇ قېتىملىق قار ئاپىتىدە ھېچقانداق زىيان كۆرۈلمىدى، چارۋا مالالارنىڭ ئۆلۈش نىسبىتى ئاپەت بولمىغان يىللاردىكىدىنمۇ تۆۋەن بولدى.

بۇ قېتىمقى قار ئاپىتىدە، چارۋىچىلار «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىسىنىڭ ئەۋزەللىكىنى تولۇق تونۇپ يەتتى. 1996 - يىلى يازدا ئولتۇراقلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى پۈتۈن [illegible] كۆپەيدى، 265 ئائىلىلىك چارۋىچى مۇقىم ئولتۇراقلاشتى، جۈملىدىن بايىنبۇلاق رايونىدا 200 ئائىلىلىك «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىسى قۇرۇلدى.

ئۆتكەن يىل 12 - ئاينىڭ 28 - كۈنىدىن بۇ يىل 1 - ئاينىڭ 2 - كۈنىگىچە بايىنبۇلاق رايونىدا ئۇدا بەش كېچە - كۈندۈز قاتتىق قار يېغىپ، يەنە بىر قېتىم پەۋقۇلئاددە زور قار ئاپىتى يۈز بەردى، 2 - ئاينىڭ ئاخىرلىرىغا قەدەر، 21 مىڭ 100 تۇياق چارۋا مال ئۆلۈپ كەتتى، ئۆلۈش نىسبىتى 4.5% كە يەتتى. لېكىن ھازىرغىچە پۈتۈنلەي قوتاندا بېقىش يولغا قويۇلغان 202 «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىسىنىڭ 202 پادىسىدىكى 67 مىڭ تۇياق چارۋا مال ئاساسىي جەھەتتىن ئاپەتنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىمىدى، ئاپەت تۈپەيلىدىن ئۆلۈپ كېتىش ھادىسىسى كۆرۈلمىدى، چارۋا مالالارنىڭ تېمەنلىك ئەھۋالىمۇ ئىلگىرىكى يىللاردىكىدىن ياخشى بولدى. 1992 - يىلى 12 - ئايدىن 1997 - يىلى 1 - ئايغىچە تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن 45℃ بولغاندىمۇ، «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىسى قوتانلىرىنىڭ [illegible] تېمپېراتۇرىسى 5℃ - 7℃ بولۇپ [illegible]

ئاپتونوم رايون كەلسە - كەلمەس ھەق ئېلىش، كەلسە - كەلمەس سېلىق چېچىشنى قاتتىق توسۇشنى قارار قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۈرۈمچى، 10 - ئاپرېل تېلېگراممىسى. يېقىندا ئېلىپ بېرىلغان تەكشۈرۈشتىن مەلۇم بولۇشىچە، شىنجاڭدىكى بىر قىسىم كارخانىلارنىڭ باجىنىڭ سىرتىدا تاپشۇرىدىغان خىراجىتى كارخانا پايدىسىنىڭ بىر ھەسسىسىدىن ئېشىپ كەتكەن، بۇنىڭ زىيىنىغا ئۇچرىغان كارخانىلاردىكى كادىرلار، ئىشچى - خىزمەتچىلەر كەلسە - كەلمەس ھەق ئېلىش، كەلسە - كەلمەس سېلىق چېچىش قىلمىشلىرىدىن قاتتىق نارازى بولۇۋاتىدۇ. ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، بۇ شامالنى قاتتىق توسۇش ئارقىلىق كارخانىلارغا نامۇۋاپىق سېلىق سېلىشنى تىزگىنلەشنى قارار قىلدى.

بۇ يىل ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد كومىتېتىنىڭ ئالاقىدار نازارەت - ئىدارىلەر بىلەن ئوخشاش بولمىغان رايونلار، ئوخشاش بولمىغان كەسىپ - ساھەلەردىكى ئاپتونوم رايونغا بىۋاسىتە قاراشلىق، ئۈنۈمى ئوخشاش بولمىغان 19 كارخانىنىڭ باجىنىڭ سىرتىدا خىراجەت تاپشۇرۇش ئەھۋالى ئۈستىدە ئېلىپ بارغان تەكشۈرۈشىگە قارىغاندا، ھازىر شىنجاڭدا كارخانىلارنىڭ باجىنىڭ سىرتىدا تاپشۇرىدىغان خىراجىتى كىشىنى چۆچۈتىدىكەن. بۇلتۇر 19 كارخانىنىڭ باجىنىڭ سىرتىدا تاپشۇرغان [illegible] 310 مىليون يۈەنگە [illegible] كارخانىلارنىڭ شۇ مەزگىلدىكى ياراتقان پايدا - تونۇشتۇرۇلۇشىچە، 19 كارخانىنىڭ باجىنىڭ سىرتىدا تاپشۇرىدىغان خىراجىتى 20 نەچچە تارماق ۋە ئورۇنغا چېتىلىدىكەن.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى كارخانىلاردىن كەلسە - كەلمەس ھەق ئېلىش ۋە كارخانىلارغا كەلسە - كەلمەس سېلىق چېچىش ئەھۋالىغا جىددىي قاراپ، 3 - ئاينىڭ ئاخىرلىرىدا مەخسۇس يىغىن ئېچىپ، كەلسە - كەلمەس ھەق ئېلىش، كەلسە - كەلمەس جەرىمانە قويۇش، كەلسە - كەلمەس سېلىق چېچىش قاتارلىق مەسىلىلەرنى قاتتىق توسۇش توغرىسىدا بەش ماددىلىق تەدبىر تۈزۈپ چىقتى ۋە 4 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن ئېتىبارەن ئاپتونوم رايون مىقياسىدا ھەق ئېلىش، سېلىق چېچىش قاتارلىق مەسىلىلەرنى بىر قېتىم ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈپ، گوۋۇيۈەن ۋە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بەلگىلىمىلىرىدىن باشقا تۈرلۈك ھەق ئېلىش، جەرىمانە قويۇش، مەبلەغ توپلاش، فوند قاتارلىق تۈرلەرنى ئومۇميۈزلۈك تىزىملاپ ئېنىقلاپ، گوۋۇيۈەن ۋە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ھۆججەت چىقىرىپ بەلگىلىگەنلىرىدىن باشقا ھەقلەرنى بىردەك توختىتىشنى تەلەپ قىلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى شۇنىڭ بىلەن بىللە جامائەت پىكرىنىڭ نازارەتچىلىك رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، قانۇننى ئىجرا قىلىش سالمىقىنى ئاشۇرۇشنى تەكىتلىدى.

ئىگىلىنىشىچە، ھازىر شىنجاڭدىكى مەمۇرىي تەپتىش تارماقلىرى كارخانىلاردىن كەلسە - كەلمەس ھەق ئېلىش ۋە كارخانىلارغا كەلسە - كەلمەس سېلىق چېچىشتەك ۋەقەلەردىن 20 نەچچىسىنى ھەل قىلىپ، 4 مىليون 300 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك ئىقتىسادىي زىياننىڭ ئورنىنى تولدۇرۇۋالغان.

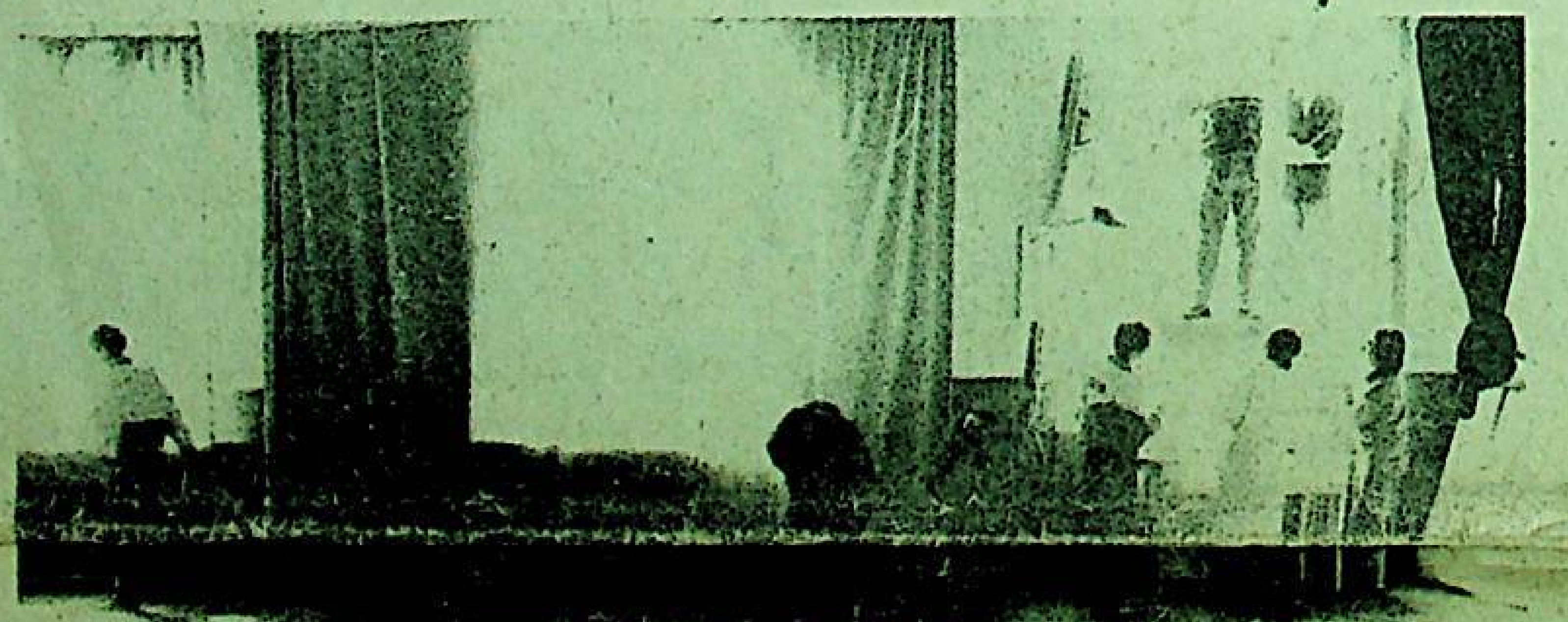

چارۋىچىلىقىنىڭ ئۈنۈمى ناچار بولۇپ، ئىشلەپچىقىرىش پاسسىپ ھالەتكە چۈشۈپ قالغانىدى.

1994 - يىلى خېجىڭ ناھىيىسىنىڭ ھاكىمى ... ئىشەنگۈلىكنى تولۇق تونۇپ يەتتى. 1996 - يىلى يازدا ئولتۇراقلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى پۈتۈن ناھىيىدە كەڭ كۆلەمدە قانات يايدۇرۇلۇپ، «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىلىرى ... تېمپېراتۇرىسى 5℃ - 7℃ بولۇپ كەلدى.

بۇ ناھىيىدىكى ئالاقىدار ئەربابلار بۇنىڭدىن كېيىن «ئاۋستراليىچە» ئائىلە چارۋىچىلىق فېرمىلىرىنى قەتئىي بوشاشماي زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇپ، ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارىنى ئۈزلۈكسىز ئاشۇرۇپ، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنى تېز، ساغلام راۋاجلىنىش ئىزىغا سالىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

... ئومۇمىي 310 مىليون يۈەنگە يېتىپ، بۇ كارخانىلارنىڭ شۇ مەزگىلدىكى يارانقان پايدا - بېجىنىڭ % 22.1 نى، يۇقىرىغا تاپشۇرغان بېجىنىڭ % 23.8 نى، يارانقان پايدىسىنىڭ % 189.1 نى تەڭ توغرا كەلگەن. تولۇقسىز ستاتىستىكىغا قارىغاندا، 19 كارخانىنىڭ باجىنىڭ سىرتىدا خىراجەت تاپشۇرۇش تۈرى 75 خىلغا يەتكەن، بۇنىڭ ئىچىدە 13 كارخانىنىڭ باجىنىڭ سىرتىدا تاپشۇرىدىغان خىراجىتى كارخانىنىڭ پايدىسىدىن ئېشىپ كەتكەن.

ئاپتونوم رايونلۇق مەمۇرىي تەپتىش نازارىتى قانۇنلارنىڭ ئىجراسىنى مەمۇرىي جەھەتتىن تەپتىش قىلىش خىزمىتىنى كۈچەيتىشنى ئورۇنلاشتۇردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ماگېنكي** خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق مەمۇرىي تەپتىش نازارىتى يېقىندا ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك مەمۇرىي تەپتىش ئورگانلىرىغا ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، پارتكوم ۋە ھۆكۈمەتلەرنىڭ مەركىزىي خىزمىتى ۋە زور تەدبىرلىرى ھەم دۆلەتنىڭ قانۇن، قائىدە - نىزام، بەلگىلىمە ۋە پەرمانلىرىنى ئىزچىللاشتۇرۇش، ئىجرا قىلىشنى زىچ چۆرىدەپ، مۇھىم نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، سالماقنى ئاشۇرۇپ، قانۇنلارنىڭ ئىجراسىنى مەمۇرىي جەھەتتىن تەپتىش قىلىشنى پائال قانات يايدۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىسلاھات، تەرەققىيات ۋە مۇقىملىقىدىن ئىبارەت ئومۇمىيىتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

بۇ يىل قانۇنلارنىڭ ئىجراسىنى مەمۇرىي جەھەتتىن تەپتىش قىلىشنىڭ تۈرلىرى ئاساسەن مۇنۇلاردىن ئىبارەت: 1. دېھقانلارنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىشكە دائىر قانۇنلارنىڭ ئىجراسىنى مەمۇرىي جەھەتتىن تەپتىش قىلىشنى كۈچەيتىش؛ كۈچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، «دېھقانلارنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىش خىزمىتىنى ھەقىقىي ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى قارار» ۋە «دېھقانلارنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىش نىزامى»نىڭ ئىزچىللاشتۇرۇلۇشى، ئىجرا قىلىنىشىغا كاپالەتلىك قىلىش، دېھقانلارنىڭ يۈكىدىن باشقا ھەر خىل مەبلەغ توپلاش، ھەق ئېلىش تۈرلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشنى قاتتىق مەنئى قىلىش؛ دېھقانلارنىڭ يۈكىنى تۈرلۈك باھانە - سەۋەبلەر بىلەن شەكلى ئۆزگەرگەن ھالدا ئېغىرلاشتۇرۇۋېتىدىغان ھەر خىل مەبلەغ توپلاش، ھەق ئېلىش، يىغىپ - يىلىش قىلمىشلىرىنى قاتتىق تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىش كېرەك. 2. قۇرۇلۇش تۈرلىرىگە دائىر قانۇنلارنىڭ ئىجراسىنى مەمۇرىي جەھەتتىن تەپتىش قىلىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش لازىم، «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىشتا خېرىدار چاقىرىشنى باشقۇرۇش چارىسى»، «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ بىناكارلىق - قۇرۇلۇش بازارلىرىنى باشقۇرۇش نىزامى»نى ئىزچىللاشتۇرۇش، ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى مۇھىم ۋەزىپە قىلىش لازىم. 3. «كارخانا قانۇنى»، «شىركەت قانۇنى»، «ناتوغرا رىقابەتكە قارشى تۇرۇش قانۇنى» ۋە دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ زىياننى تۈگىتىپ، پايدىنى كۆپەيتىش، ئۈنۈمنى ياخشى تۇتۇشنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى چۆرىدىگەن ھالدا مەمۇرىي جەھەتتىن تەپتىش قىلىش كېرەك. 4. تېببىي دورا باشقۇرۇش، مۇھىت ئاسراش، يەر باشقۇرۇش، مال باھاسىنى باشقۇرۇش قاتارلىق قانۇن، قائىدە - نىزاملارنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالىنى نازارەت قىلىش، تەكشۈرۈشنى قانات يايدۇرۇپ، قانۇن بولغان ئىكەن ئۇنىڭغا تايىنىش، قانۇننى قاتتىق ئىجرا قىلىش، قانۇنغا خىلاپلىق قىلغانلارنى جەزمەن سۈرۈشتۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى قاتارلىق ئورۇنلار بىرلىكتە ھۆججەت چۈشۈرۈپ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى:

«مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى گۈللىرى» دېگەن كىتاب - ياخشى دەرسلىك

ئۈز مۇخبىرىمىز **جاۋ شىچيەن** خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدا بۇ يىل 5 - ئايدا قانات يايدۇرۇلىدىغان 15 - قېتىملىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى پائالىيىتىگە ماسلىشىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى، شىنجاڭ ھەربىي رايونى سىياسىي بۆلۈمى، بىڭتۈەن پارتكومى تەشۋىقات بۆلۈمى بىرلىكتە ھۆججەت تارقىتىپ، شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت، فوتو سۈرەت نەشرىياتى نەشر قىلغان «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى گۈللىرى» دېگەن كىتابنى تونۇشتۇردى ھەم بۇ كىتابنى تارقىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشنى تەلەپ قىلدى. ئاپتونوم رايونلۇق مائارىپ كومىتېتىمۇ شۇنىڭ بىلەن بىرلا ۋاقىتتا ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپلەردە 2 - نۆۋەتلىك «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى گۈللىرى» دېگەن كىتابنى ئوقۇش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشنى قارار قىلدى. بۇ كىتاب مۇشۇ قېتىمقى پائالىيەتتە ئوقۇلىدىغان ئوقۇتلىق كىتاب قىلىپ بېكىتىلدى.

«مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى گۈللىرى» دېگەن كىتاب خەنزۇ، ئۇيغۇر، قازاق يېزىقلىرىدا بىرلا ۋاقىتتا نەشر قىلىندى.

ئاتۇشتا 6.6 بال يەر تەۋرىدى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل، نۇرىيە ئىمامنىياز** خەۋەر قىلىدۇ: 4 - ئاينىڭ 11 - كۈنى ئۈرۈمچى ۋاقتى سائەت 11 دىن 34 مىنۇت ئۆتكەندە، ئاتۇش شەھىرىنىڭ شەرقىي جەنۇبىي قىسمىدا 6.6 بال يەر تەۋرەپ كاتتايلاق، سۇنتاغ، قاراجۇل يېزىلىرىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتتى. مەلۇم بولۇشىچە، بۇ قېتىمقى يەر تەۋرەشتە 1702 ئېغىز ئۆي ئۆرۈلۈپ چۈشكەن، 455 تۇياق چارۋا مال ئۆلگەن، ئومۇمىي ئىقتىسادىي زىيان 27 مىليون 397 مىڭ يۈەنگە يەتكەن. نۆۋەتتە ھەر مىللەت خەلقى ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار ۋە خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ رەھبەرلىكىدە ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى جىددىي ئىشلىمەكتە.

يېزا ئىگىلىك 1 - شىسىنىڭ ئەتىيازلىق تېرىلغۇغا يېتەكچىلىك قىلىش خىزمەت گۇرۇپپىسى تۈەن - مەيدانلارنىڭ كېۋەز تېرىلغۇغا ئېتىزلىرىغا كېلىپ ھەيدەكچىلىك قىلىپ تەكشۈرۈپ، شى بويىچە كېۋەز تېرىلغۇ سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلدى.

شاپىڭ فوتوسى

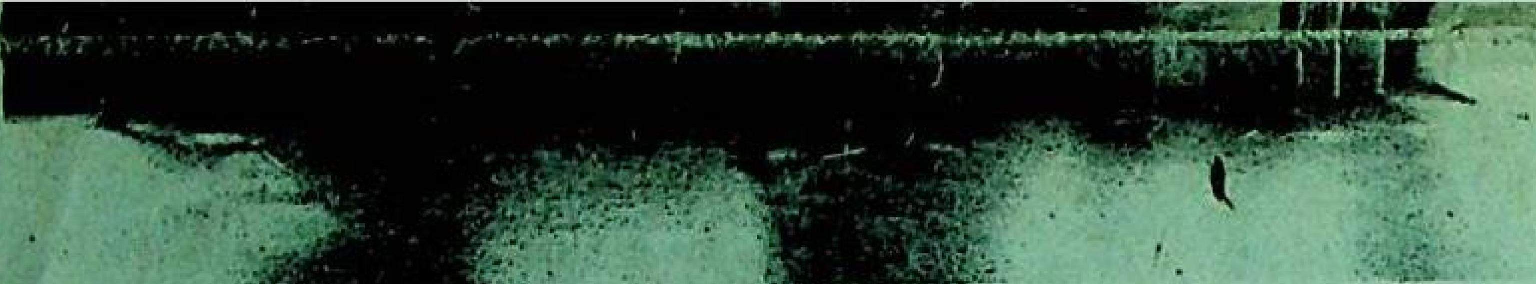

شىنجاڭ پېداگوگىكا ئۇنىۋېرسىتېتى ئىتتىپاق مەكتىپى قۇرۇلغان سەككىز يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان بۇ ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ ئوقۇغۇچى كادىرلارنى تەربىيىلەيدىغان بۆشۈكى بولۇپ قالدى، جەمئىيەتكە نۇرغۇن ئىختىساس ئىگىلىرىنى يېتىشتۈرۈپ بەردى.

سۈرەتتە: ئوقۇغۇچىلارنىڭ مەجبۇرىيەت ئەمگىكىگە قاتنىشىۋاتقانلىقىدىن كۆرۈنۈش.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ۋاڭ ۋېيجۈن** فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئىشخانىسى تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ ئالاقىدار «بەلگىلىمە»لىرىنى تارقاتتى

ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنلىرىنى باشقۇرۇشنى يەنىمۇ كۈچەيتىش كېرەك

ئۆز خەۋىرىمىز. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئىشخانىسى يېقىندا «ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنلىرىنى باشقۇرۇش توغرىسىدىكى بىرنەچچە بەلگىلىمىسى»نى تارقىتىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنى ئۆتكۈزۈشنىڭ مەزمۇنى، دائىرىسى، مەلۇم قىلىش رەسمىيىتى، تەكشۈرۈپ تەستىقلاش تەرتىپى، تەكشۈرۈپ تەستىقلىغۇچى تارماق ۋە دىققەت قىلىدىغان ئىشلار توغرىسىدا ئېنىق بەلگىلىمە چىقاردى.

«بەلگىلىمە»دە مۇنداق كۆرسىتىلدى: ھەر خىل شەكىلدىكى ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنى ئۆتكۈزۈشتە ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ۋە چوڭ - چوڭ دېلولارنى ئاشكارا قاراپ چىقىش ھەم خەلق ئاممىسى كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان چوڭ - چوڭ مەسىلىلەرنى ئاساسىي مەزمۇن قىلىش كېرەك.

«بەلگىلىمە»دە مۇنۇلار ئېنىق بەلگىلەندى: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق قۇرۇلتىيى، ھۆكۈمەت، سىياسىي كېڭەش، ھەربىي رايون، بىڭتۈەن قاتارلىق ئالتە چوڭ بەنزە چوڭ - چوڭ تەدبىرلەر، چوڭ - چوڭ ۋەقە، مۇھىم يىغىنلار توغرىسىدا ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنى ئېچىشقا توغرا كەلسە، ھەرقايسىسى ئۆز ئالدىغا ئۆتكۈزىدۇ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى ماسلىشىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەيدۇ.

«بەلگىلىمە»دە مۇنۇلار ئېنىق كۆرسىتىلدى: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى جايلار، تارماقلار، ئورۇنلار ھەم كارخانا ۋە شەخسلەر ئۈرۈمچىدە ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنى ئۆتكۈزمەكچى بولسا، بىردەك ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىگە ئىلتىماس قىلىشى كېرەك.

«بەلگىلىمە»دە مۇنۇلار تەلەپ قىلىندى: ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنى ئۆتكۈزگەن ئورۇنلار ئاخبارات چىن بولۇش پرىنسىپىغا قاتتىق ئەمەل قىلىشى كېرەك، پاكىتنى چوڭايتىپ كۆرسىتىش، ساختىپەزلىك قىلىش، جامائەتچىلىكنى ئالداش قاتتىق مەنئى قىلىنىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن بىللە پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ مەخپىيەتلىكىنى ساقلاشقا دىققەت قىلىش كېرەك.

«بەلگىلىمە»دە يەنە مۇنۇلار تەكىتلەندى: ئاخبارات ئورۇنلىرى ۋە ئاخبارات خادىملىرى قەتئىي تۈردە مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمى قاتارلىق تۆت تارماق تۈزگەن «ھەقلىق ئاخباراتنى چەكلەش توغرىسىدا بىرنەچچە بەلگىلىمە» ۋە جۇڭگو ئاخباراتچىلار جەمئىيىتىنىڭ ئاخبارات خادىملىرىنىڭ جەمئىيەتنىڭ نازارىتىنى قوبۇل قىلىش تۈزۈمىنى ئورنىتىش توغرىسىدىكى «ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش»نىڭ روھى بويىچە ھەرقانداق شەكىل بىلەن سوۋغات پۇلى ۋە قىممەتلىك ئاكسىيە چەكلىرىنى قوبۇل قىلماسلىقى كېرەك.

ئاپتونوم رايونىمىزدىن تۆت چوڭ قۇرۇلۇش دۆلەتنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرىگە كىرگۈزۈلدى

ئۆز خەۋىرىمىز. 1997 - يىللىق دۆلەتنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرى بېكىتىلدى، ئاپتونوم رايونىمىزدىن تۆت چوڭ قۇرۇلۇش ئۇنىڭغا كىرگۈزۈلدى.

بۇ تۆت چوڭ قۇرۇلۇش، شىنجاڭ نېفىتلىكىنى ئېچىش، شىنجاڭ تارىم ئويمانلىقىنى ئېچىش، جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈر يولى قاتناش تۈرى (18 تۈر)، شىنجاڭ ئۆلۈشىتا سۇ ئىنشائاتى تۈگۈنى قۇرۇلۇشى (يەرلىك تۈر)دىن ئىبارەت.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى تۈنۈگۈنكى ساندا)

دۆلەت شىركىتى، كارخانىسى ياكى باشقا دۆلەت ئورۇنلىرىدىكى ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان خادىملار ۋە دۆلەت شىركىتى، كارخانىسى ياكى باشقا دۆلەت ئورۇنلىرى دۆلەت ئىلكىدە بولمىغان شىركەت، كارخانا ۋە باشقا ئورۇنلارغا ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئەۋەتكەن خادىملاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى قىلمىشنى سادىر قىلغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 384 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

273 - ماددا ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش، خەۋپتىن قۇتۇلدۇرۇش، كەلكۈننىڭ ئالدىنى ئېلىش، نەپىقە بېرىش، نامراتلارنى يۆلەش، ئاھالىنى كۆچۈرۈشكە ۋە قىيىنچىلىقتىن قۇتقۇزۇشقا ئاجرىتىلغان پۇل ۋە ئەشيانى ئىشلىتىۋېلىش قىلمىشى ئېغىر بولۇپ، دۆلەت ۋە خەلق ئاممىسىنىڭ مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلاردىن بىۋاسىتە جاۋابكارلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

274 - ماددا جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل - ماللىرىنى قاقتى- سوقتى قىلغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

275 - ماددا جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل - ماللىرىنى قەستەن ۋەيران قىلغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

276 - ماددا ئۆچ ئېلىپ ئاچچىقىنى چىقىرىۋېلىش غەرىزى ياكى باشقا شەخسىي غەرەز بىلەن ماشىنا - ئۈسكۈنىلەرنى ۋەيران قىلغان، تېرىلغۇ ئۇلاغلىرىنى ناكار قىلغان ياكى باشقا ئۇسۇللار بىلەن ئىشلەپچىقىرىش ۋە تىجارەتكە بۇزغۇنچىلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالتىنچى باب جەمئىيەت باشقۇرۇش تەرتىپىگە دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

...ئۆزگەرتىۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

281 - ماددا خەلق ساقچىلىرىنىڭ فورمىسى، ئاپتوموبىل نومۇر تاختىسى قاتارلىق خاس بەلگىلىرىنى، سايمانلىرىنى قانۇنسىز ئىشلىگەن ۋە ئېلىپ ساتقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

282 - ماددا ئوغرىلاش، تىڭ - تىڭلاش، سېتىۋېلىش ئۇسۇللىرى بىلەن دۆلەتنىڭ مەخپىيىتىگە قانۇنسىز ئېرىشىۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

دۆلەتنىڭ قەتئىي مەخپىي ۋە مۇھىم مەخپىي ھۆججەت، ماتېرىياللىرىنى ياكى باشقا بۇيۇملىرىنى ئىلكىدە قانۇنسىز ساقلاپ، كېلىش مەنبەسىنى ۋە ئىشلىتىدىغان ئورنىنى دەپ بەرمىگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

283 - ماددا مەخپىي تىڭشاش، ئوغرىلىقچە سۈرەت تارتىش ئەسۋابى قاتارلىق جاسۇسلۇق ئەسۋابلىرىنى قانۇنسىز ئىشلەپچىقارغان ۋە ساتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

284 - ماددا مەخپىي تىڭشاش، ئوغرىلىقچە سۈرەت تارتىش ئەسۋابلىرىنى قانۇنسىز ئىشلىتىپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

285 - ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت ئىشلىرى، دۆلەت مۇداپىئە قۇرۇلۇشى ۋە ئۈستۈن پەن - تېخنىكا ساھەسىدىكى كومپيۇتېر ئۇچۇر سىستېمىسىغا ئۇسۇپ كىرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

286 - ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، كومپيۇتېر ئۇچۇر سىستېمىسىنىڭ ئىقتىدارىنى چىقىرىۋېتىش، ئۆزگەرتىۋېتىش، كۆپەيتىۋېتىش ۋە ئۇنىڭغا كاشىلا سېلىش يولى بىلەن كومپيۇتېر ئۇچۇر سىستېمىسىنى نورمال ئىشلىمەيدىغان قىلىپ قويغۇچىلاردىن ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى...

...قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

291 - ماددا توپلىشىپ ۋوگزال، بېكەت، پىرىستان، پورتلار ئاۋىئا ئىستانسىسى، سودا سارىيى، باغچا، كىنوخانا، تىياتىرخانا، كۆرگەزمىخانا، تەنھەرىكەت مەيدانى ياكى باشقا جامائەت سورۇنلىرىنىڭ تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرۇپ، توپلىشىپ قاتناش يولىنى توسۇپ ياكى قاتناش تەرتىپىنى بۇزۇپ، ئامانلىق باشقۇرغۇچى دۆلەت خادىملىرىنىڭ قانۇن بويىچە ۋەزىپە ئۆتۈشىگە قارشىلىق كۆرسىتىش ۋە توسقۇنلۇق قىلىش قىلمىشى ئېغىر بولغانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

292 - ماددا توپلىشىپ ئۇرۇشقانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا ۋە باشقا ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرى بولغانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا ۋە باشقا ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ:

(1) كۆپ قېتىم توپلىشىپ ئۇرۇشقانلار؛

(2) توپلىشىپ ئۇرۇشقانلار سانى كۆپ، كۆلىمى چوڭ، جەمئىيەتتە تەسىرى يامان بولغانلار؛

(3) جامائەت سورۇنلىرىدا ياكى مۇھىم قاتناش يوللىرىدا توپلىشىپ ئۇرۇشۇپ، جەمئىيەت تەرتىپىنى ئېغىر دەرىجىدە قالايمىقانلاشتۇرغانلار؛

(4) تاياق - توقماق كۆتۈرۈپ توپلىشىپ ئۇرۇشقانلار.

توپلىشىپ ئۇرۇشۇپ ئادەمنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 234 - ، 232 - ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

293 - ماددا ئۆكتەملىك قىلىپ چاتاق چىقىرىپ تۆۋەندىكى قىلمىشلارنىڭ بىرىنى سادىر قىلىپ، جەمئىيەت تەرتىپىنى بۇزغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ:

(1) باشقىلارنى خالىغانچە ئۇرغانلاردىن قىلمىشى قەبىھ بولغانلار؛

(2) باشقىلارنىڭ كەينىگە كىرىۋالغان، ئالدىنى توسقان ۋە ئۇلارنى ھاقارەتلەپ تىللىغانلاردىن قىلمىشى قەبىھ بولغانلار؛

(3) جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل - ماللىرىنى زورلۇق بىلەن ئېلىۋالغان ياكى خالىغانچە ۋەيران قىلغان، ئىگىلىۋالغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلار؛

(4) جامائەت سورۇنىدا غوۋغا كۆتۈرۈپ، جېدەل چىقارغانلاردىن جامائەت سورۇنىنىڭ تەرتىپىنى ئېغىر دەرىجىدە قالايمىقانلاشتۇرغانلار.

كۈچ كۆرسىتىشكە كاشىلا قىلىش، ھۇجۇم قىلىش ئۇسۇلى ۋە باشقا ئۇسۇللار بىلەن بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، جامائەت تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

299 - ماددا جامائەت سورۇنلىرىدا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ دۆلەت بايرىقى، دۆلەت گېربىنى قەستەن كۆيدۈرۈۋېتىش، بۇزۇش، جىجىش، بۇلغاش، دەسسەش قاتارلىق ئۇسۇللار بىلەن ھاقارەتلىگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

300 - ماددا خۇراپىي تەشكىلاتى ۋە بىدئەتچى دىنىي تەشكىلات ئۇيۇشتۇرۇپ ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ياكى خۇراپاتلىقتىن پايدىلىنىپ، دۆلەتنىڭ قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملىرىنىڭ يولغا قويۇلۇشىغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

خۇراپىي تەشكىلاتى ۋە بىدئەتچى دىنىي تەشكىلات ئۇيۇشتۇرۇپ ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ياكى خۇراپاتلىقتىن پايدىلىنىپ، باشقىلارنى ئالداپ، ئادەمنىڭ ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

خۇراپىي تەشكىلاتى ۋە بىدئەتچى دىنىي تەشكىلات ئۇيۇشتۇرۇپ ياكى خۇراپاتلىقتىن پايدىلىنىپ ئاياللارنىڭ ئىپپەت- نومۇسىغا تەگكەن، پۇل - مالنى ئالداپ ئېلىۋالغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 236 - ، 266- ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

301 - ماددا توپلىشىپ بۇزۇقچىلىق قىلغانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا ياكى بۇزۇقچىلىققا كۆپ قېتىم قاتناشقانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

قۇرامىغا يەتمىگەنلەرنى ئازدۇرۇپ توپلىشىپ بۇزۇقچىلىق قىلىشقا قاتناشتۇرغانلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

302 - ماددا جەسەتنى ئوغرىلىغان ۋە ھاقارەتلىگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

303 - ماددا پايدا تېپىش مەقسىتىدە توپلىشىپ قىمار ئوينىغان، قىمارخانا ئاچقان ياكى قىمارنى كەسىپ قىلىۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

بىرىنچى پاراگراف جامائەت تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش جىنايىتى

277 ـ ماددا دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىملارنىڭ قانۇن بويىچە ۋەزىپە ئۆتۈشىگە زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى بىلەن توسقۇنلۇق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ.

مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ۋە يەرلىك ھەر دەرىجىلىك خەلق قۇرۇلتايلىرى ۋەكىللىرىنىڭ قانۇن بويىچە ۋەكىللىك ۋەزىپىسىنى ئۆتۈشىگە زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى بىلەن توسقۇنلۇق قىلغانلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

تەبىئىي ئاپەت ۋە ئۇشتۇمتۇت ۋەقەدە، قىزىل كرېست جەمئىيىتىدىكى خادىملارنىڭ قانۇن بويىچە مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىشىغا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى بىلەن توسقۇنلۇق قىلغانلارغا 1 ـ تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

دۆلەت خەۋپسىزلىكى ئورگانلىرى ۋە جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگانلىرىنىڭ قانۇن بويىچە دۆلەت خەۋپسىزلىكى خىزمىتى ۋەزىپىسىنى ئۆتۈشىگە قەستەن توسقۇنلۇق قىلغان، زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇللىرىنى قوللانمىغان بولسىمۇ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا 1 ـ تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

278 ـ ماددا ئاممىنى دۆلەتنىڭ قانۇن، مەمۇرىي نىزاملىرىنىڭ يولغا قويۇلۇشىغا زورلۇق بىلەن قارشىلىق كۆرسىتىشكە قۇترىتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

279 ـ ماددا دۆلەت ئورگانلىرىدىكى خادىم قىياپىتىگە كىرىۋېلىپ ئالدامچىلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

خەلق ساقچىسى قىياپىتىگە كىرىۋېلىپ ئالدامچىلىق قىلغانلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

280 ـ ماددا دۆلەت ئورگانلىرىنىڭ ئالاقىسى، گۇۋاھنامىسى ۋە تامغىسىنى ياسىۋالغانلار، ئۆزگەرتىۋالغانلار، ئېلىپ ساتقانلارغا ياكى ئوغرىلىغانلار، تارتىۋالغانلارغا، يوق قىلىۋەتكەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

شىركەت، كارخانا، كەسپىي ئورۇن، خەلق تەشكىلاتلىرىنىڭ تامغىسىنى ياسىۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئاھالىلەرنىڭ سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىنى ياسىۋالغانلار،

پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، كومپيۇتېر ئۇچۇر سىستېمىسىدا ساقلانغان، بىر تەرەپ قىلىنغان ۋە يەتكۈزۈلگەن سانلىق مەلۇماتلار ۋە ئەمەلىي پروگراممىلارنى چىقىرىۋېتىش، ئۆزگەرتىۋېتىش ۋە كۆپەيتىۋېتىش مەشغۇلاتى ئېلىپ بارغانلاردىن ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

كومپيۇتېر ۋىرۇسى قاتارلىق ۋەيران قىلىش خاراكتېرلىك پروگراممىلارنى قەستەن تۈزۈپ ۋە تارقىتىپ، كومپيۇتېر سىستېمىسىنىڭ نورمال ئىشلىشىگە تەسىر يەتكۈزگەنلەردىن يامان ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا 1 ـ تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

287 ـ ماددا كومپيۇتېردىن پايدىلىنىپ پۇل مۇئامىلە ئالدامچىلىقى، ھۆكۈمەت پۇلىنى ئوغرىلاش، خىيانەت قىلىش، ئىشلىتىۋېلىش، دۆلەتنىڭ مەخپىيىتىنى ئوغرىلاش جىنايىتى ياكى باشقا جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلەرگە مۇشۇ قانۇندىكى مۇناسىۋەتلىك بەلگىلىمىلەر بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

288 ـ ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، رادىئو ئىستانسىسى (ئۇزېلى) نى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن قۇرغان، ئىشلەتكەن ياكى چاستوتىسىنى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ئىگىلىۋالغانلاردىن ئىشلىتىشنى توختىتىشقا بۇيرۇلغاندىن كېيىن ئىشلىتىشنى توختاتماي، نورمال رادىئو ئالاقىسىگە كاشىلا قىلىپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

289 ـ ماددا توپلىشىپ «ئۇرۇش، چېقىش، بۇلاش» بىلەن شۇغۇللىنىپ ئادەمنىڭ زەخىملىنىشى، مېيىپ بولۇشى، ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 234 ـ، 232 ـ ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ. جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ پۇل ـ مېلىنى ۋەيران قىلغان ياكى بۇلىغانلىرى قايتۇرۇش، تۆلەشكە بۇيرۇلغاندىن سىرت، باش ئۇنسۇرلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 263 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

290 ـ ماددا توپلىشىپ جەمئىيەت تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش قىلمىشى ئېغىر بولۇپ، خىزمەت، ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت ۋە ئوقۇتۇش، پەن تەتقىقات ئىشلىرىنى ئاقسىتىپ، ئېغىر زىيان پەيدا قىلغانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

توپلىشىپ دۆلەت ئورگانلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ، دۆلەت ئورگانلىرىنىڭ خىزمىتىنى ئاقسىتىپ، ئېغىر زىيان پەيدا قىلغانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك

لار.

294 ـ ماددا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى ياكى باشقا ئۇسۇللار بىلەن تەشكىللىك ھالدا قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ جىنايەت ئۆتكۈزۈش ھەرىكەتلىرىنى ئېلىپ بېرىپ، بىر تەرەپكە زومىگەر بولۇۋېلىپ، تۇرلۇك ئەسكىلىكلەرنى قىلىپ، ئاممىنى بوزەك قىلىپ ۋە زىيانكەشلىك قىلىپ، ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تۇرمۇش تەرتىپىنى ئېغىر دەرىجىدە بۇزىدىغان، قارا جەمئىيەت تۈسىنى ئالغان تەشكىلات ئۇيۇشتۇرغان، ئۇنىڭغا رەھبەرلىك قىلغانلارغا ۋە ئاكتىپ قاتناشقانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

چېگرا سىرتىدىكى قارا جەمئىيەت تەشكىلاتى ئادەملىرىدىن جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى چېگرىسى ئىچىگە كىرىپ، تەشكىلاتقا ئەزا قوبۇل قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەننىڭ ئۈستىگە باشقا جىنايى قىلمىشلارنىمۇ سادىر قىلغانلارغا بىرنەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاش ھەققىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

دۆلەت ئورگانلىرىنىڭ خادىملىرىدىن قارا جەمئىيەت تۈسىنى ئالغان تەشكىلاتنى قانات ئاستىغا ئالغان ياكى قارا جەمئىيەت تۈسىدىكى تەشكىلاتنىڭ قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ جىنايى ھەرىكەتنى ئېلىپ بېرىشىغا يول قويغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

295 ـ ماددا جىنايەت ئۆتكۈزۈش ئۇسۇلىنى ئۆگەتكۈچىلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

296 ـ ماددا يىغىلىش ئۆتكۈزۈش، نامايىش، كۈچ كۆرسىتىشتە قانۇندىكى بەلگىلىمە بويىچە ئىلتىماس قىلماي ياكى ئىلتىماسىغا رۇخسەت ئالماي ۋە ياكى مەسئۇل ئورگان رۇخسەت قىلغان باشلاش ـ توختىتىش ۋاقتى، ئورنى ۋە لىنىيىسىگە ئەمەل قىلماي، ئۇنىڭ ئۈستىگە تارقىلىش توغرىسىدىكى بۇيرۇققا بويسۇنماي، جەمئىيەت تەرتىپىنى ئېغىر دەرىجىدە بۇزغانلاردىن يىغىلىشقا، نامايىشقا، كۈچ كۆرسىتىشكە مەسئۇل بولغانلىرىغا ۋە بىۋاسىتە جاۋابكارلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

297 ـ ماددا قانۇندىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، يىغىلىشقا، نامايىشقا، كۈچ كۆرسىتىشكە قورال ـ ياراغ ۋە باشقۇرۇلىدىغان تىغلىق سايمان ياكى پارتلاتقۇچ ئېلىپ قاتناشقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

298 ـ ماددا قانۇن بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن يىغىلىش، نامايىش،

قويۇلىدۇ.

304 ـ ماددا پوچتا خادىملىرىدىن ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، پوچتا يوللانمىلىرىنى تەگكۈزۈشنى قەستەن كېچىكتۈرۈپ جامائەت مال ـ مۈلكىنى، دۆلەت ۋە خەلقنىڭ مەنپەئىتىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئىككىنچى پاراگراف ئەدلىيە ئىشلىرىغا دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

305 ـ ماددا جىنايى ئىشلار دەۋاسىدا گۇۋاھچى، باھالىغۇچى، خاتىرىلىگۈچى ۋە تەرجىمانلاردىن باشقىلارغا زىيانكەشلىك قىلىش ياكى جىنايەت پاكىتلىرىنى يوشۇرۇش غەرىزىدە دېلو بىلەن مۇھىم ئالاقىسى بولغان ئەھۋاللاردا قەستەن يالغان گۇۋاھلىق بەرگەن، باھالىغان، خاتىرە يازغان ۋە تەرجىمە قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

306 ـ ماددا جىنايى ئىشلار دەۋاسىدا، ئاقلىغۇچى ۋە دەۋا ۋەكالەتچىلىرىدىن دەلىل ـ ئىسپاتلارنى يوقىتىۋەتكەن، ئويدۇرۇپ چىقارغان، دەۋالاشقۇچىلارنىڭ دەلىل ـ ئىسپاتلارنى يوقىتىۋېتىشى، ئويدۇرۇپ چىقىشىغا ياردەم بەرگەن، تەھدىت سېلىش، ئازدۇرۇش يولى بىلەن گۇۋاھچىلارغا پاكىتقا زىت ھالدا گۇۋاھلىق سۆزىنى ئۆزگەرتكۈزگەن ياكى يالغان گۇۋاھلىق بەرگۈزگەنلىرىگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئاقلىغۇچى ۋە دەۋا ۋەكالەتچىلىرى بەرگەن، كۆرسەتكەن ۋە نەقىل كەلتۈرگەن گۇۋاھچىلارنىڭ گۇۋاھلىق سۆزى ياكى باشقا دەلىل ـ ئىسپاتلار قەستەن ئويدۇرۇپ چىقىلغان بولماستىن، پاكىتقا ئۇيغۇن كەلمەي قالسا دەلىل ـ ئىسپات ئويدۇرۇپ چىقىش ھېسابلانمايدۇ.

307 ـ ماددا زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش، پارا بېرىپ سېتىۋېلىش قاتارلىق ئۇسۇللار بىلەن گۇۋاھچىنىڭ گۇۋاھلىق بېرىشىگە توسقۇنلۇق قىلغان ياكى باشقىلارنى يالغان گۇۋاھلىق بېرىشكە كۈشكۈرتكەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

دەۋالاشقۇچىلارنىڭ دەلىل ـ ئىسپاتلارنى يوقىتىۋېتىشى، ئويدۇرۇپ چىقىشىغا ياردەم بەرگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئەدلىيە خادىملىرىدىن ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى سادىر قىلغانلىرىغا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

308 ـ ماددا گۇۋاھچىلارغا زەربە بېرىپ ئۆچ ئالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

(ئاخىرى 3 ـ بەتتە)

(بېشى 2 - بەتتە)

309 - ماددا سوتخانىدا توپلىشىپ غوۋغا كۆتۈرۈپ، سوتخانىغا هۇجۇم قىلىپ ياكى ئەدلىيە خادىملىرىنى ئۇرۇپ، سوتخانا تەرتىپىنى ئېغىر دەرىجىدە قالايمىقانلاشتۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ.

310 - ماددا بىراۋنىڭ جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، يوشۇرۇنىدىغان جاي ۋە پۇل - مال تېپىپ بېرىپ، قېچىپ كېتىشكە ياردەم بەرگەن ياكى يالغان گۇۋاهلىق بېرىپ قانات ئاستىغا ئالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەردىن ئالدىن تىل بىرىكتۈرۈۋالغانلىرى بىرلىشىپ جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەر قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

311 - ماددا باشقىلارنىڭ جاسۇسلۇق جىنايى قىلمىشى بارلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، دۆلەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى ئالاقىدار ئەھۋاللارنى تەكشۈرگەندە، ئالاقىدار دەلىل - ئىسپاتلارنى توپلىغاندا ئەھۋالنى ئېيتىشتىن ۋە دەلىل - ئىسپات بەرمىگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

312 - ماددا جىنايەت ئۆتكۈزۈش يولى بىلەن ئېرىشكەن هارام مال ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى يوشۇرغان، يۆتكىۋەتكەن، سېتىۋالغان ياكى سېتىپ بەرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

313 - ماددا خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ هۆكۈم ۋە كېسىملىرىنى ئىجرا قىلالايدىغان تۇرۇقلۇق ئىجرا قىلمىغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ.

314 - ماددا ئەدلىيە ئورگانلىرى تەكشۈرۈپ پېچەتلىگەن، تۇتۇپ قالغان، توڭلىتىۋەتكەن مال - مۈلۈكنى يوشۇرغان، يۆتكىۋەتكەن، سېتىۋەتكەن ۋە قەستەن بۇزغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ.

315 - ماددا قانۇن بويىچە قاماقتا ئېلىنغان جىنايەتچىلەردىن نازارەت قىلىپ باشقۇرۇش تەرتىپىنى بۇزىدىغان تۆۋەندىكى قىلمىشلارنىڭ بىرىنى سادىر قىلغان ۋە قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ:

(1) نازارەت قىلىپ باشقۇرغۇچى خادىملارنى ئۇرغانلار؛

(2) نازارەت قىلىپ باشقۇرۇۋاتقانلارنى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇش تەرتىپىنى بۇزۇشقا ئۇيۇشتۇرغانلار؛

(3) توپلىشىپ جېدەل چىقىرىپ، نورمال نازارەت قىلىپ باشقۇرۇش تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرغانلار؛

(4) نازارەت قىلىپ باشقۇرۇۋاتقانلارنى ئۇرغان ۋە ئۇلارغا تەن جازاسى …

319 - ماددا ئەمگەك كۈچى چىقىرىش، ئىقتىساد - سودا ئالاقىسى قىلىش نامىدا ياكى باشقا ناملاردا ساختىپەزلىك قىلىپ، پاسپورت، ۋىزا قاتارلىق چېگرىدىن چىقىش گۇۋاھنامىلىرىنى ئالداپ ئېلىۋېلىپ، باشقىلارنى دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە ئۆتۈشكە ئۇيۇشتۇرۇشقا ئىشلەتكەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

320 - ماددا باشقىلارغا ياسىۋېلىنغان، ئۆزگەرتىلگەن پاسپورت، ۋىزا قاتارلىق چېگرىدىن چىقىش - كىرىش گۇۋاھنامىلىرىنى بەرگەنلەرگە ياكى پاسپورت، ۋىزا قاتارلىق چېگرىدىن چىقىش - كىرىش گۇۋاھنامىلىرىنى ساتقانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

321 - ماددا دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە چىقىدىغانلارنى توشىغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ:

(1) كۆپ قېتىم توشۇغانلار ياكى كۆپ ئادەمنى توشۇغانلار؛

(2) زۆرۈر بىخەتەرلىك شارائىتى هازىرلانمىغان، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلىدىغان كېمە- پاراخوت، ئاپتوموبىل قاتارلىق قاتناش ۋاسىتىلىرىنى ئىشلەتكەنلەر؛

(3) قانۇنغا خىلاپ تاپاۋەت سوممىسى ناھايىتى كۆپ بولغانلار؛

(4) باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلار.

دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە چىقىدىغانلارنى توشۇش جەريانىدا، توشۇلغۇچىلارنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى ۋە ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ياكى تەكشۈرۈشكە زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش يولى بىلەن قارشىلىق كۆرسەتكەنلەرگە يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەردىن توشۇلغۇچىلارنى ئۆلتۈرۈش، زەخىملەندۈرۈش، ئۇلارغا باسقۇنچىلىق قىلىش ۋە ئۇلارنى ئالداپ سېتىش قاتارلىق جىنايى قىلمىشى بولغانلىرىغا ياكى تەكشۈرگۈچىلەرنى ئۆلتۈرۈش، زەخىملەندۈرۈش قاتارلىق جىنايى قىلمىشى بولغانلىرىغا بىر نەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاشقا ئائىت بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

322 - ماددا دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) نى باشقۇرۇش توغرىسىدىكى قانۇن - نىزاملارغا خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە ئۆتكەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا …

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

327 - ماددا دۆلەت ئىلكىدىكى مۇزېي، كۇتۇپخانا قاتارلىق ئورۇنلار مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى قوغداش توغرىسىدىكى قانۇن- نىزاملارغا خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت قوغداۋاتقان ساقلانما مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى دۆلەت ئىلكىدە بولمىغان ئورۇنلاردىن باشقا ئورۇنلارغا ۋە شەخسلەرگە ساتقان ياكى ئاستىرتىن ھەدىيە قىلغان بولسا، شۇ ئورۇنغا جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

328 - ماددا تارىخىي، بەدىئىي ۋە ئىلمىي قىممەتكە ئىگە قەدىمكى مەدەنىيەت ئىزلىرى، قەدىمكى قەبرىلەرنى ئوغرىلىقچە قازغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) مەملىكەت بويىچە نۇقتىلىق قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقى ئورنى ۋە ئۆلكە دەرىجىلىك قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقى ئورنى قىلىپ بېكىتىلگەن ئورۇنلاردىكى قەدىمكى مەدەنىيەت ئىزلىرى، قەدىمكى قەبرىلەرنى ئوغرىلىقچە قازغانلار؛

(2) قەدىمكى مەدەنىيەت ئىزلىرى، قەدىمكى قەبرىلەرنى ئوغرىلىقچە قېزىش گورۇھىدىكى باش ئۇنسۇرلار؛

(3) قەدىمكى مەدەنىيەت ئىزلىرى، قەدىمكى قەبرىلەرنى كۆپ قېتىم ئوغرىلىقچە قازغانلار؛

(4) قەدىمكى مەدەنىيەت ئىزلىرى، قەدىمكى قەبرىلەرنى ئوغرىلىقچە قازغان ھەمدە مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى ئوغرىلىغانلار ياكى قىممەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى ئېغىر دەرىجىدە بۇزغانلار.

قەدىمكى ئىنسانلارنىڭ ۋە قەدىمكى ئومۇرتقىلىق ھايۋانلارنىڭ تاش قاتمىلىرىدىن دۆلەت قوغداۋاتقان ۋە ئىلمىي قىممەتكە ئىگە بولغانلىرىنى ئوغرىلىقچە قازغانلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

329 - ماددا دۆلەت ئىلكىدىكى ئارخىپنى تارتىۋالغان ۋە ئوغرىلىغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئارخىپ قانۇنىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت ئىلكىدىكى ئارخىپنى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ساتقان ۋە ئۆتۈنۈپ بەرگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

كېسەللەرنىڭ تارقىلىپ كېتىشىگە سەۋەبچى بولغانلارغا ياكى تارقىلىش ئېغىر خەۋپىنى پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئورۇننىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

333 - ماددا باشقىلارنى قان سېتىشقا قانۇنسىز ئۇيۇشتۇرغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ باشقىلارنى زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى بىلەن قان ساتقۇزغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى قىلمىشنى سادىر قىلغانلاردىن باشقىلارنى زەخىملەندۈرگەنلىرىگە مۇشۇ قانۇننىڭ 234 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

334 - ماددا قانۇنسىز ھالدا قان ئالغان، قان بىلەن تەمىنلىگەنلەرگە ياكى دۆلەت بەلگىلىگەن ئۆلچەمگە مۇۋاپىق كەلمەيدىغان، باشقىلارنىڭ تەن سالامەتلىكىگە زىيانلىق قان پلازمىسى ياساملىرىنى تەييارلىغان ۋە ئۇنىڭ بىلەن تەمىنلىگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كىشىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال- مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

قان ئېلىش، قان بىلەن تەمىنلىشى ياكى قان پلازمىسى ياساملىرىنى تەييارلىشى ۋە ئۇنىڭ بىلەن تەمىنلىشى دۆلەتنىڭ مەسئۇل تارمىقى تەرىپىدىن تەستىقلانغان تارماقلار بەلگىلىمە بويىچە تەكشۈرمەي ياكى مەشغۇلاتقا دائىر باشقا بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، باشقىلارنىڭ تەن سالامەتلىكىگە زىيانلىق ئاقىۋەتنى پەيدا قىلغان بولسا، شۇ ئورۇنغا جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

335 - ماددا تىببىي خادىملاردىن ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، كېسەل كۆرسەتكۈچىلەرنىڭ ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ياكى كېسەل كۆرسەتكۈچىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

336 - ماددا دوختۇرلۇق سالاھىيىتىگە ئىگە بولماي تۇرۇپ، قانۇنسىز دوختۇرلۇق قىلغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ …

تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرغانلار؛

(4) نازارەت قىلىپ باشقۇرۇۋاتقانلارنى ئۇرغان ۋە ئۇلارغا تەن جازاسى بەرگەنلەر ياكى باشقىلارنى شۇنداق قىلىشقا كۈشكۈرتكەنلەر.

316 ـ ماددا قانۇن بويىچە قاماققا ئېلىنغان جىنايەتچىلەر، جاۋابكارلار ۋە جىنايەت گۇماندارلىرىدىن قېچىپ كەتكەنلىرىگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

يالاپ مېڭىلغان جىنايەتچى، جاۋابكار ۋە جىنايەت گۇماندارىنى بۇلىغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

317 ـ ماددا تۈرمىدىن قېچىشنى ئۇيۇشتۇرغان باش ئۇنسۇرلارغا ۋە ئۇنىڭغا ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقاقاتناشقۇچىلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

توپلاپ كۆتۈرۈپ تۈرمىدىن قاچقان ياكى تۈرمىدىكى جىنايەتچىلەرنى تۇپلىشىپ، تاياق- توقماق كۆتۈرۈپ بۇلىغانلاردىن باش ئۇنسۇرلارغا ۋە ئۇنىڭغا ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، باشقا قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئۈچىنچى پاراگراف دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) نى باشقۇرۇشقا دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

318 ـ ماددا باشقىلارنى دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە ئۆتۈشكە ئۇيۇشتۇرغانلارغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) باشقىلارنى دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە ئۆتۈشكە ئۇيۇشتۇرۇش گۇرۇھىدىكى باش ئۇنسۇرلار؛

(2) باشقىلارنى دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە ئۆتۈشكە كۆپ قېتىم ئۇيۇشتۇرغانلار ياكى كۆپ ئادەمنى دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە ئۆتۈشكە ئۇيۇشتۇرغانلار؛

(3) ئۇيۇشتۇرۇلغانلارنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى ۋە ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلار؛

(4) ئۇيۇشتۇرۇلغانلارنى جىسمانىي ئەركىنلىكىدىن مەھرۇم قىلغانلار ۋە ئۇلارنىڭ جىسمانىي ئەركىنلىكىنى چەكلىگەنلەر؛

(5) تەكشۈرۈشكە زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش يولى بىلەن قارشىلىق كۆرسەتكەنلەر؛

(6) قانۇنغا خىلاپ تاپاۋەت سوممىسى ناھايىتى كۆپ بولغانلار؛

(7) باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلار.

ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەردىن ئۇيۇشتۇرۇلغانلارنى ئۆلتۈرۈش، زەخىملەندۈرۈش، ئۇلارغا باسقۇنچىلىق قىلىش ۋە ئۇلارنى ئالداپ سېتىش قاتارلىق جىنايى قىلمىشى بولغانلىرىغا ياكى تەكشۈرگۈچى خادىملارنى ئۆلتۈرۈش، زەخىملەندۈرۈش قاتارلىق جىنايى قىلمىشى بولغانلىرىغا بىر نەچچە جىنايەتنى قوشۇپ جازالاشقا ئائىت بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

توغرىسىدىكى قانۇن ـ نىزاملارغا خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە ئۆتكەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بىر يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

323 ـ ماددا دۆلەت چېگرىسىدىكى چېگرا تاختىسى، چېگرا قوزۇقى ياكى مەڭگۈلۈك ئۆلچەش بەلگىلىرىنى قەستەن بۇزۇۋەتكەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

تۆتىنچى پاراگراف مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى باشقۇرۇشقا دەخلى يەتكۈزۈش جىنايىتى

324 ـ ماددا دۆلەت قوغداۋاتقان قىممەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى ياكى مەملىكەت بويىچە نۇقتىلىق قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقى ئورنى ۋە ئۆلكە دەرىجىلىك قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقى ئورنى قىلىپ بېكىتىلگەن ئورۇنلاردىكى مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى قەستەن بۇزغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

دۆلەت قوغداۋاتقان ئاسار ئەتىقىلەرنى قەستەن بۇزغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

دۆلەت قوغداۋاتقان قىممەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى ياكى مەملىكەت بويىچە نۇقتىلىق قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقى ئورنى، ئۆلكە دەرىجىلىك قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقى ئورنى قىلىپ بېكىتىلگەن ئورۇنلاردىكى مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى سەۋەنلىك بىلەن بۇزۇپ قويغانلاردىن ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

325 ـ ماددا مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى قوغداش توغرىسىدىكى قانۇن ـ نىزاملارغا خىلاپلىق قىلىپ، ساقلىنىۋاتقان، دۆلەت ئېكسپورت قىلىشنى مەنئى قىلغان قىممەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى چەت ئەللىكلەرگە ئاستىرتىن ساتقانلار ياكى ئاستىرتىن تەقدىم قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلسا بولىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

326 ـ ماددا پايدا ئېلىش مەقسىتىدە، دۆلەت تىجارەت قىلىشنى مەنئى قىلغان مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى ھايىنىغا ساتقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى قىلمىشنى سادىر قىلغان، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، قىلمىشى مۇشۇ قانۇندا بەلگىلەنگەن باشقا جىنايەتلەرگە تۇشىدىغانلارغا ئېغىرراق جازا كېلىدىغان بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

بەشىنچى پاراگراف جامائەت تازىلىقىغا زىيان يەتكۈزۈش جىنايىتى

330 ـ ماددا يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئۇنى داۋالاش قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلاردىن ئارخىپتىكى يۇقۇملۇق كېسەللەرنىڭ تارقىلىشىغا سەۋەبچى بولغانلار ياكى تارقىلىش ئېغىر خەۋپىنى پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ:

(1) سۇ تەمىنلىگۈچى ئورۇنلاردىن تەمىنلىگەن ئىچىملىك سۈيى دۆلەت بەلگىلىگەن تازىلىق ئۆلچىمىگە ئۇيغۇن بولمىغانلىرى؛

(2) ساقلىنىش ساقلاش ـ يۇقۇملۇق كېسەللەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئاپپاراتى ئوتتۇرىغا قويغان تازىلىق تەلىپىنى رەت قىلىپ، يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ قوزغاتقۇچلىرىدىن بۇلغانغان پاسكىنا سۇ، يۇندا ۋە گەندە- سۈيدۈكلەرنى دېزىنفېكسىيە قىلمىغانلار؛

(3) يۇقۇملۇق كېسەلى بارلار، تېنىدە كېسەل قوزغاتقۇچىسى بولغانلار ۋە يۇقۇملۇق كېسەلى بارلىقىدىن گۇمان بار كىشىلەرنىڭ گوۋۇيۈەننىڭ سەھىيە مەمۇرىي تارمىقى شۇغۇللىنىش مەنئى قىلىنىدۇ دەپ بەلگىلىگەن، شۇ يۇقۇملۇق كېسەللەرنى ئاسانلا تارقىتىدىغان، خىزمەت بىلەن شۇغۇللىنىشىغا رۇخسەت قىلغان ۋە يول قويغانلار؛

(4) ساقلىنىش ساقلاش ـ يۇقۇملۇق كېسەللەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئاپپاراتى يۇقۇملۇق كېسەللەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئۇنى داۋالاش قانۇنى بويىچە ئوتتۇرىغا قويغان ئالدىنى ئېلىش ـ تىزگىنلەش تەدبىرلىرىنى ئىجرا قىلىشنى رەت قىلغانلار.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئا تىپتىكى يۇقۇملۇق كېسەللەرنىڭ دائىرىسى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ يۇقۇملۇق كېسەللەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئۇنى داۋالاش قانۇنى» ۋە گوۋۇيۈەننىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرىگە بىنائەن بېكىتىلىدۇ.

331 ـ ماددا يۇقۇملۇق كېسەل باكتېرىيىسى ۋە ۋىرۇسىنى تەجرىبە قىلغۇچى، ساقلىغۇچى، ئېلىپ يۈرگۈچى ۋە توشۇغۇچىلاردىن گوۋۇيۈەن سەھىيە مەمۇرىي تارمىقىنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرىگە خىلاپلىق قىلىپ، يۇقۇملۇق كېسەل باكتېرىيىسى ۋە ۋىرۇسىنىڭ تارقىلىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

332 ـ ماددا دۆلەت چېگرىسىنىڭ تازىلىق كارانتىنى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، كارانتىن قىلىنىدىغان يۇقۇملۇق

قانۇنسىز دوختۇرلۇق قىلغانلاردىن، قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كېسەل كۆرسەتكۈچىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كېسەل كۆرسەتكۈچىلەرنىڭ ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

دوختۇرلۇق سالاھىيىتىگە ئىگە بولماي تۇرۇپ، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن تۇغۇتنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئوپېراتسىيىسى، يالغان تۇغۇت چەكلەش ئوپېراتسىيىسى، ھامىلدارلىقنى توختىتىش ئوپېراتسىيىسى قىلغان ياكى بالىياتقۇدىكى تۇغۇت چەكلىگۈچنى ئېلىۋەتكەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كېسەل كۆرسەتكۈچىلەرنىڭ تەن سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ كېسەل كۆرسەتكۈچىلەرنىڭ ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

337 ـ ماددا چېگرىدىن كىرگۈزۈلىدىغان ۋە چىقىرىلىدىغان ھايۋانات ـ ئۆسۈملۈك كارانتىنى قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، ھايۋانات ـ ئۆسۈملۈك كارانتىنىدىن قاچۇرۇپ، ھايۋانات- ئۆسۈملۈك يۇقۇملۇق كېسەللىرىنى ئېغىر دەرىجىدە پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمىلەر بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئالتىنچى پاراگراف مۇھىت ۋە بايلىقنى قوغداشقا بۇزغۇنچىلىق قىلىش جىنايىتى

338 ـ ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، يەرگە، سۇغا ۋە ئاتموسفېراغا رادىئو ئاكتىپلىق تاشلاندۇقلارنى، يۇقۇملۇق كېسەل قوزغاتقۇچلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان تاشلاندۇقلارنى، زەھەرلىك ماددىلار ياكى باشقا خەتەرلىك تاشلاندۇقلارنى قويۇپ بېرىپ، تۆكۈپ ياكى بىر تەرەپ قىلىپ، مۇھىتنى قاتتىق بۇلغايدىغان ۋەقەلەرنى پەيدا قىلغانلاردىن جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ مال ـ مۈلكىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچرىتىش ياكى كىشىلەرنى تالاپەتكە ئۇچرىتىشتەك ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

(ئاخىرى 4 ـ بەتتە)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى 3 - بەتتە)

339 - ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، چېگرا سىرتىدىكى قاتتىق تاشلاندۇقلارنى چېگرىدىن كىرگۈزۈپ تۆككەنلەر، دۆۋىلەپ قويغانلار ۋە بىر تەرەپ قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مۇھىت ئېغىر بۇلغىنىش ھادىسىسى پەيدا قىلىپ، جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ مال - مۈلكىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقانلار ياكى كىشىلەرنىڭ سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ، پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

گوۋۇيۈەننىڭ ئالاقىدار مەسئۇل تارماقلىرىنىڭ رۇخسىتىنى ئالماي تۇرۇپ، قاتتىق تاشلاندۇقلارنى خام ئەشيا ئورنىدا ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ئىمپورت قىلىپ، مۇھىت ئېغىر بۇلغىنىش ھادىسىسى پەيدا قىلىپ، جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ مال - مۈلكىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقانلار ياكى كىشىلەرنىڭ سالامەتلىكىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

خام ئەشيادىن پايدىلىنىش نامىدا، خام ئەشيا قىلىپ ئىشلەتكىلى بولمايدىغان قاتتىق تاشلاندۇقلارنى ئىمپورت قىلغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 155 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

340 - ماددا سۇ مەھسۇلاتلىرى بايلىقىنى قوغداش قانۇن - نىزاملىرىغا خىلاپلىق قىلىپ، سۇ مەھسۇلاتلىرىنى بېلىق تۇتۇش مەنئى قىلىنغان رايونلاردا، مەنئى قىلىنغان مەۋسۇملەردە ياكى مەنئى قىلىنغان قورال - سايمان ۋە ئۇسۇللار بىلەن تۇتقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رىجىم جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ.

341 - ماددا دۆلەت نۇقتىلىق قوغدايدىغان ئەتىۋارلىق، خەۋپ ئاستىدا قالغان ياۋايى ھايۋانلارنى قانۇنسىز تۇتقان ۋە ئۆلتۈرگەنلەرگە ياكى دۆلەت نۇقتىلىق قوغدايدىغان ئەتىۋارلىق، خەۋپ ئاستىدا قالغان ياۋايى ھايۋانلارنى ۋە ئۇلاردىن ئىشلەنگەن مەھسۇلاتلارنى قانۇنسىز سېتىۋالغان، توشۇغان ۋە ساتقانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا 10 يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە

بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رىجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

پايدا تېپىش مەقسىتىدە، ئورمان رايونىدا ئوغرىلىقچە كېسىلگەن، كەلسە - كەلمەس كېسىلگەن دەل - دەرەخ ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇنى قانۇنسىز سېتىۋالغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رىجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

دۆلەت دەرىجىلىك تەبىئىي مۇھاپىزەت رايونىدىكى ئورمانىنى ياكى باشقا دەل - دەرەخلەرنى ئوغرىلىقچە كەسكەن ۋە كەلسە - كەلمەس كەسكەنلەرگە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

346 - ماددا ئورۇنلاردىن مۇشۇ پاراگرافتىكى 338 - ماددىدىن 345 - ماددىغىچە بولغان ماددىلاردا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا مۇشۇ پاراگرافنىڭ ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

يەتتىنچى پاراگراف زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلىش، ئېلىپ سېتىش، توشۇش ۋە ياساش جىنايىتى

347 - ماددا زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغانلار، مىقدارىنىڭ قانچىلىك بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، جىنايى جاۋابكارلىققا ۋە جىنايى جازاغا تارتىلىدۇ.

زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغانلاردىن تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرى بولغانلارغا 15 يىللىق مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) ئەتكەسچىلىك قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغان ئەپيۇن 1000 گرامدىن، خروئىن ياكى مېتىلامفېتامىن 50 گرامدىن كۆپ بولغانلار ياكى باشقا زەھەرلىك بۇيۇم مىقدارى كۆپ بولغانلار؛

(2) زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلىش، ئېلىپ سېتىش، توشۇش، ياساش گۇرۇھىدىكى باش ئۇنسۇرلار؛

(3) زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغۇچى، ئېلىپ ساتقۇچى، توشۇغۇچى ۋە ياسىغۇچىلارنى قوراللىق قوغدىغانلار؛

(4) تەكشۈرۈشكە، توختىتىپ قويۇشقا ۋە قولغا ئېلىشقا زورلۇق بىلەن قارشىلىق كۆرسەتكەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلار؛

(5) تەشكىللىك ئېلىپ بېرىلغان خەلقئارا زەھەرلىك بۇيۇم

قانات ئاستىغا ئالغانلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزۈپ، ئالدىن تىل بىرىكتۈرۈۋالغانلار زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغان ئورتاق جىنايەتچى قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

350 - ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، سىركە كىسلاتا ئانگىدرىدى، ئېفىر، خلوروفورم ياكى زەھەرلىك بۇيۇم ياساشقا كېرەكلىك باشقا خام ئەشيا ۋە ياكى قوشۇلما خۇرۇچنى قانۇنسىز توشۇپ، ئېلىپ يۈرۈپ، چېگرىدىن كىرگۈزگەن ۋە چىقارغانلارغا ياكى دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، يۇقىرىدىكى بۇيۇملارنى چېگرا ئىچىدە قانۇنسىز ئېلىپ ساتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رىجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى كۆپ بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

باشقىلارنىڭ زەھەرلىك بۇيۇم ياسايدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇلارغا ئالدىنقى تارماقتا بەلگىلەنگەن بۇيۇملارنى بەرگەنلەر زەھەرلىك بۇيۇم ياسىغان ئورتاق جىنايەتچى قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلارغا ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

351 - ماددا زەھەرلىك بۇيۇم چىقىدىغان ئەپيۇنگۇل، كەندىر قاتارلىق ئۆسۈملۈكلەرنى قانۇنسىز تېرىغانلارنىڭ ئاشۇ ئۆسۈملۈكلىرى بىردەك مەجبۇرىي چانتىۋېتىلىدۇ. تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرى بولغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رىجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ:

(1) تېرىغان ئەپيۇنگۈلى 500 تۈپتىن كۆپ، 3000 تۈپتىن ئاز ياكى زەھەرلىك بۇيۇم چىقىدىغان باشقا ئۆسۈملۈكلىرىنىڭ مىقدارى كۆپرەك بولغانلار؛

(2) جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى بىر تەرەپ قىلغاندىن كېيىن يەنە تېرىغانلار؛

(3) چانىۋېتىشكە قارشىلىق كۆرسەتكەنلەر.

قانۇنسىز تېرىغان ئەپيۇنگۈلى 3000 تۈپتىن كۆپ ياكى زەھەرلىك بۇيۇم چىقىدىغان باشقا ئۆسۈملۈكلىرىنىڭ مىقدارى كۆپ بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

ئەپيۇنگۈل ياكى زەھەرلىك بۇيۇم چىقىدىغان باشقا ئۆسۈملۈكلەرنى قانۇنسىز تېرىغانلاردىن ھوسۇل يىغىۋېلىشتىن بۇرۇن ئۆزلۈكىدىن

356 - ماددا زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلىش، ئېلىپ سېتىش، توشۇش، ياساش ۋە ئىلكىدە قانۇنسىز تۇتۇپ تۇرۇش جىنايىتى ئۆتكۈزۈپ جازا ھۆكۈم قىلىنغانلاردىن مۇشۇ پاراگرافتا بەلگىلەنگەن جىنايەتلەرنى يەنە ئۆتكۈزگەنلىرىگە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

357 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان زەھەرلىك بۇيۇم ئەپيۇن، خروئىن، مېتىلامفېتامىن، مورفى، نەشە، كوكايىنلارنى ھەم دۆلەت تىزگىنلەشنى بەلگىلىگەن ئادەمنى خۇمار قىلالايدىغان باشقا ناركوز دورىلىرى ۋە روھىي كېسەل دورىلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

زەھەرلىك بۇيۇم مىقدارى ئەتكەسچىلىك قىلغان، ئېلىپ سېتىلغان، ياسالغان ۋە ئىلكىدە قانۇنسىز تۇتۇپ تۇرۇلغان زەھەرلىك بۇيۇمنىڭ تەكشۈرۈپ ئېنىقلانغان نەق مىقدارى بويىچە ھېسابلىنىدۇ، ساپلىق دەرىجىسى بويىچە سۇندۇرۇپ ھېسابلانمايدۇ.

سەككىزىنچى پاراگراف ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا ئۈگۈيۈشتۈرۈش، مەجبۇرلاش، ئازدۇرۇش، سولاپ بېرىش ۋە تونۇشتۇرۇش جىنايىتى

358 - ماددا باشقىلارنى ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا ئۇيۇشتۇرغان ياكى زورلىغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ تۆۋەندىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرى بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ:

(1) باشقىلارنى ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا ئۇيۇشتۇرغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلار؛

(2) 14 ياشقا توشمىغان نارەسىدە قىزلارنى ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا مەجبۇرلىغانلار؛

(3) كۆپ كىشىنى ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا مەجبۇرلىغان ياكى باشقىلارنى ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا كۆپ قېتىم مەجبۇرلىغانلار؛

(4) باسقۇنچىلىق قىلغاندىن كېيىن، باشقىلارغا ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا مەجبۇرلىغانلار؛

(5) ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا زورلانغۇچىنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشى ياكى باشقا ئېغىر ئاقىۋەتنى پەيدا قىلغانلار.

ئالدىنقى تارماقتىكى ئەھۋاللارنىڭ بىرى بولغانلاردىن قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىرلىرىغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

باشقىلارنى ئېپەت - نومۇسنى سېتىشقا ئۇيۇشتۇرۇپ بەرگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛

جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

ئوۋچىلىق قانۇن - نىزاملىرىغا خىلاپلىق قىلىپ، ئوۋ ئوۋلاش مەنئى قىلىنغان رايوندا، ئوۋ ئوۋلاش مەنئى قىلىنغان مەۋسۇمدە ياكى ئىشلىتىش مەنئى قىلىنغان قورال - سايمان ۋە ئۇسۇللار بىلەن ئوۋچىلىق قىلىپ، ياۋايى ھايۋانلار بايلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ.

342 - ماددا يەر باشقۇرۇش قانۇن - نىزاملىرىغا خىلاپلىق قىلىپ، تېرىلغۇ يەرلەرنى تېرىلغۇدىن باشقا ئىشلارغا ئىشلىتىش ئۈچۈن قانۇنسىز ئىگىلىۋالغانلاردىن مىقدارى كۆپرەك بولغان، تېرىلغۇ يەرنى كۆپلەپ ۋەيران قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

343 - ماددا قېزىلما بايلىقلار قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، كان ئېچىش ئىجازەتنامىسىنى ئالماي تۇرۇپ، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن كان ئاچقانلارغا، دۆلەت پىلانلانغان كان رايونى، خەلق ئىگىلىكىدە مۇھىم قىممەتكە ئىگە كان رايونى ۋە باشقىلارنىڭ كان رايونى دائىرىسىگە خالىغانچە كىرىپ كان ئاچقانلارغا، دۆلەت قوغداش خاراكتېرىدە ئېچىشنى بەلگىلىگەن ئالاھىدە كان تۈرىنى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ئېچىپ، ئېچىشنى توختىتىشقا بۇيرۇلغاندىن كېيىنمۇ توختاتماي، قېزىلما بايلىققا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قېزىلما بايلىقلارنى ئېغىر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراتقانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

قېزىلما بايلىق قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، قېزىلما بايلىقنى بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىدە ئېچىپ، ئېغىر دەرىجىدە بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراتقانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

344 - ماددا ئورمان قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، ئەتىۋارلىق دەل- دەرەخلەرنى قانۇنسىز كەسكەن ۋە ۋەيران قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

345 - ماددا ئورماننى ياكى باشقا دەل - دەرەخلەرنى ئوغرىلىقچە كەسكەنلەردىن مىقدارى كۆپرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى ناھايىتى كۆپ بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ مىقدارى پەۋقۇلئاددە كۆپ بولغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورمان قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، ئورماننى ۋە باشقا دەل - دەرەخلەرنى كەلسە - كەلمەس كەسكەنلەردىن مىقدارى كۆپرەك

(5) ئەشكىللىك ئېلىپ بېرىلغان خەلقئارا زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكىگە قاتناشقانلار.

ئەتكەسچىلىك قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغان ئەپيۇن 200 گرامدىن كۆپ، 1000 گرامدىن ئاز، خروئىن ياكى مېتىلامفېتامىن ئون گرامدىن كۆپ، 50 گرامدىن ئاز بولغان ياكى باشقا زەھەرلىك بۇيۇمنىڭ مىقدارى كۆپرەك بولغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئەتكەسچىلىك قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغان ئەپيۇن 200 گرامدىن ئاز، خروئىن ياكى مېتىلامفېتامىن ئون گرامدىن ئاز ياكى باشقا زەھەر بۇيۇم مىقدارى ئاز بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن 2 -، 3 -، 4 - تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلىرىغا شۇ تارماقلاردىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

قۇرامىغا يەتمىگەنلەرنى ئىشقا سېلىپ ۋە كۇشكۇرتۇپ، زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغان ياكى قۇرامىغا يەتمىگەنلەرگە زەھەرلىك بۇيۇم ساتقانلارغا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلىپ، ئېلىپ سېتىش، توشۇش ۋە ياساش قىلمىشلىرىنى كۆپ قېتىم سادىر قىلىپ بىر تەرەپ قىلىنمىغانلارنىڭ زەھەرلىك بۇيۇم مىقدارى قوشۇپ ھېسابلىنىدۇ.

348 - ماددا ئىلكىدە قانۇنسىز تۇتۇپ تۇرغان ئەپيۇن 1000 گرامدىن، خروئىن ياكى مېتىلامفېتامىن 50 گرامدىن كۆپ ياكى باشقا زەھەر بۇيۇم مىقدارى كۆپ بولغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ ئىلكىدە قانۇنسىز تۇتۇپ تۇرغان ئەپيۇن 200 گرامدىن كۆپ، 1000 گرامدىن ئاز، خروئىن ياكى مېتىلامفېتامىن ئون گرامدىن كۆپ، 50 گرامدىن ئاز ياكى باشقا زەھەرلىك بۇيۇم مىقدارى كۆپرەك بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

349 - ماددا زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغان جىنايەتچىلەرنى قانات ئاستىغا ئالغانلار، جىنايەتچىلەرنىڭ زەھەرلىك بۇيۇمنى ياكى جىنايەت ئۆتكۈزۈش ئارقىلىق تاپقان پۇل - مېلىنى ساقلاپ، يۆتكەپ ۋە يوشۇرۇپ بەرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىرىنى تۇتقۇچىلار ياكى دۆلەت ئورگانلىرىدىكى باشقا خادىملاردىن زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغان، ئېلىپ ساتقان، توشۇغان ۋە ياسىغان جىنايەتچىلەرنى قوغدىغان،

قانۇنسىز تېرىغانلاردىن ھوسۇل يىغىۋېلىشتىن بۇرۇن ئۆزلۈكىدىن چاناۋەتكەنلىرىگە جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

352 - ماددا بىخ تارتىش كۈچىدىن قالمىغان ئەپيۇنگۇل قاتارلىق زەھەرلىك بۇيۇم چىقىدىغان ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئۇرۇقىنى ياكى مايسىلىرىنى قانۇنسىز ئېلىپ ساتقان، توشۇغان، ئېلىپ يۈرگەن ۋە ئىلكىدە تۇتۇپ تۇرغانلاردىن مىقدارى كۆپرەكلىرىگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

353 - ماددا باشقىلارنى قىزىقتۇرۇپ، كۇشكۇرتۇپ ۋە ئالداپ زەھەرلىك بۇيۇم چەكتۈرگەن، ئىستېمال قىلدۇرغان ۋە ئوكۇل قىلىپ سالدۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ، قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

باشقىلارنى زورلاپ زەھەرلىك بۇيۇم چەكتۈرگەن، ئىستېمال قىلدۇرغان ۋە ئوكۇل قىلىپ سالدۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

قۇرامىغا يەتمىگەنلەرنى قىزىقتۇرۇپ، كۇشكۇرتۇپ، ئالداپ ياكى زورلاپ زەھەرلىك بۇيۇم چەكتۈرگەن، ئىستېمال قىلدۇرغان ۋە ئوكۇل قىلىپ سالدۇرغانلارغا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

354 - ماددا باشقىلارنىڭ زەھەرلىك بۇيۇم چېكىشىگە، ئىستېمال قىلىشىغا ۋە ئوكۇل قىلىپ سېلىشىغا سورۇن ھازىرلاپ بەرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

355 - ماددا دۆلەت تىزگىنلەيدىغان ناركوز دورىلىرى ۋە روھىي كېسەل دورىلىرىنى قانۇن بويىچە ئىشلەپچىقىرىدىغان، توشۇيدىغان، باشقۇرىدىغان ۋە ئىشلىتىدىغان خادىملاردىن دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، زەھەرلىك بۇيۇم چەككۈچى، ئىستېمال قىلغۇچى ۋە ئوكۇل قىلىپ سالغۇچىلارغا دۆلەت تىزگىنلەشنى بەلگىلىگەن، ئادەمنى خۇمار قىلالايدىغان ناركوز دورىلىرى ۋە روھىي كېسەل دورىلىرىنى بەرگەنلىرىگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ. زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغان، ساتىدىغان جىنايەتچىلەرگە ياكى زەھەرلىك بۇيۇم چەككۈچى، ئىستېمال قىلغۇچى، ئوكۇل قىلىپ سالغۇچىلارغا دۆلەت تىزگىنلەشنى بەلگىلىگەن، كىشىلەرنى خۇمار قىلالايدىغان ناركوز دورىلىرىنى ۋە روھىي كېسەل دورىلىرىنى پايدا ئېلىش مەقسىتىدە بەرگەنلەرگە مۇشۇ قانۇننىڭ 347 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاستە جاۋابكارلارغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

359 - ماددا باشقىلارنى ئېپپەت - نومۇسنى سېتىشقا ئازدۇرغان، سولاپ بەرگەن ۋە تونۇشتۇرغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

14 ياشقا توشمىغان نارەسىدە قىزلارنى ئازدۇرۇپ ئېپپەت - نومۇسنى ساتقۇزغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

360 - ماددا ئۆزىنىڭ سىفىلىس، سۆزنەك قاتارلىق ئېغىر جىنسىي كېسەللى بارلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ ئېپپەت - نومۇسنى ساتقانلار ۋە پاھىشىۋازلىق قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

14 ياشقا توشمىغان نارەسىدە قىزلارنى قوندۇرۇپ پاھىشە قىلغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

361 - ماددا مېھمانخانا، يېمەك - ئىچمەك مۇلازىمەت ئورنى، مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش ئورنى، ئاپتوموبىل كىراكەشلىك ئورنى قاتارلىق ئورۇنلاردىكى خادىملاردىن ئۆز ئورنىنىڭ شارائىتىدىن پايدىلىنىپ، باشقىلارنى ئېپپەت - نومۇسنى سېتىشقا ئۇيۇشتۇرغان، زورلىغان، ئازدۇرغان، سولاپ بەرگەن ۋە تونۇشتۇرغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 358 -، 359 - ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتا كۆرسىتىلگەن ئورۇنلارنىڭ ئاساسىي مەسئۇللىرىدىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

362 - ماددا مېھمانخانا، يېمەك - ئىچمەك مۇلازىمەت ئورنى، مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش ئورنى، ئاپتوموبىل كىراكەشلىك ئورنى قاتارلىق ئورۇنلاردىكى خادىملاردىن جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگانلىرى ئېپپەت- نومۇسنى سېتىش، پاھىشىۋازلىق ھەرىكەتلىرىنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىۋاتقاندا، قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەرگە خەۋەر يەتكۈزۈپ قويۇش قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 310- ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

توققۇزىنچى پاراگراف شەھۋانىي بۇيۇملارنى ئىشلەش، ئېلىپ سېتىش ۋە تارقىتىش جىنايىتى

363 - ماددا پايدا ئېلىش مەقسىتىدە، شەھۋانىي بۇيۇملارنى ئىشلىگەن، كۆپەيتىپ ئىشلىگەن، نەشر قىلغان، ئېلىپ ساتقان ۋە تارقاتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ ياكى مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

(داۋامى ئەتىكىساندا)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报 (维吾尔文)

(بۇ سان ئالتە بەت)

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65—0002 / Z

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى(ۋەكالەت نومۇرى: 1—57)

1997 - يىل
ئاپرېل
14
دۈشەنبە

ئۈرۈمچىنىڭ ھاۋارايى: كۈندۈزى ۋە كېچىسى ھاۋا ئوچۇق، بەزىدە بۇلۇتلۇق بولىدۇ، تېمپېراتۇرا $11°C - 23°C$ بولىدۇ، ئۈچ بال شامال چىقىدۇ.

مۇھىم خەۋەرلەر

چياۋشى ئۈرۈمچىدە قىسقا ۋاقىت توختىغاندىن كېيىن ئۈرۈمچىدىن موڭغۇلىيىگە زىيارەتكە يولغا چىقتى

ئاپتونوم رايوننىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرىدىن ۋاڭ لېچۈەن، ئابلەت ئابدۇرېشىت، ھامىدىن نىياز، جانابىل، قېيۇم باھاۋۇدۇن، ئەسقەت كەرىمباي، لى لياڭخۇي، جۇيۇگشۇن ۋە لەنجۇ ھەربىي رايوننىڭ قوماندانى لىيۇجىڭسۇڭ قاتارلىقلار ئايرودرومغا چىقىپ ئۇزىتىپ قويدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **چېن يەن** خەۋەر قىلىدۇ: ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۇروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيىۈەنجاڭى چياۋشى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى 4-ئاينىڭ 13-كۈنى چۈشتە مەخسۇس ئايروپىلان بىلەن ئۈرۈمچىدىن موڭغۇلىيىگە زىيارەتكە يولغا چىقتى.

چياۋشى ۋېيىۈەنجاڭ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى فرانسىيە، نورۋېگىيە، ئىتالىيىگە قىلغان زىيارىتىنى ئاياغلاشتۇرغاندىن كېيىن، موڭغۇلىيىگە زىيارەتكە كېتىۋېتىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا قىسقا ۋاقىت توختىدى.

ئاپتونوم رايوننىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرىدىن ۋاڭ لېچۈەن، ئابلەت ئابدۇرېشىت، ھامىدىن نىياز، جانابىل، قېيۇم باھاۋۇدۇن، ئەسقەت كەرىمباي، لى لياڭخۇي، جۇيۇگشۇن قاتارلىقلار ئايرودرومغا چىقىپ ئۇزىتىپ قويدى.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

چياۋشى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرى بىلەن كۆرۈشكەندە تەكىتلەپ مۇنداق دېدى:

ۋەتىنىمىزنىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان ھەرىكەتلەرگە قەتئىي زەربە بېرىش كېرەك

شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرلىرى **ۋاڭ رويۈي، شيۇڭ چاڭيى**، ئۆز مۇخبىرىمىز **چېن يەن** خەۋەر قىلىدۇ: ج ك پ مەركىزىي كومىتېت سىياسىي بيۇروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيىۈەنجاڭى چياۋشى مۇشۇ ئاينىڭ 13-كۈنى چۈشتىن بۇرۇن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايوننىڭ مۇئاۋىن ئۆلكە باشلىقى دەرىجىلىكتىن يۇقىرى پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرى بىلەن كۆرۈشتى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات ئەھۋالىنى چياۋشى ۋېيىۈەنجاڭغا دوكلات قىلدى.

چياۋشى مۇنداق دېدى: مەن بۇ قېتىم ياۋروپا دۆلەتلىرىدىكى زىيارىتىمنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، موڭغۇلىيىگە زىيارەتكە كېتىۋېتىپ، ئۈرۈمچىدە توختاپ سىلەر بىلەن كۆرۈشۈش پۇرسىتىگە ئىگە بولغانلىقىمغا ئىنتايىن خۇشالمەن.

چياۋشى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايوننىڭ خىزمەت دوكلاتىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: مىللىي بۆلگۈنچىلىككە، چېگرىدىن ئاشقان دىنىي كۈچلەرگە قەتئىي قارشى تۇرۇپ، قانۇننىڭ ئىززەت ھۆرمىتىنى،

دۆلەتلەر جۇملىدىن بىر قىسىم غەرب دۆلەتلىرىنىڭ بىردەك ھەرىكىتى. ۋەتىنىنىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان ھەرىكەتلەردىن ھەر ۋاقىت ھوشيار بولۇپ، بۇنداق ھەرىكەتلەرگە قاتتىق زەربە بېرىشىمىز كېرەك، بۇ ھازىرقى گەۋدىلىك خىزمەت، شۇنداقلا بۇنىڭدىن كېيىنكى ئۇزاق مۇددەتلىك ۋەزىپە.

چياۋشى مۇنداق دېدى: شىنجاڭدا 47 مىللەت بولۇپ، كۆپ مىللەت ئولتۇراقلاشقان رايون، بىز مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى ھەقىقىي

كۈچەيتىپ «خەنزۇلار ئاز سانلىق مىللەتلەردىن ئايرىلالمايدۇ، ئاز سانلىق مىللەتلەر خەنزۇلاردىن ئايرىلالمايدۇ» دېيىدىغان ئىدىيىنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇپ، ئاز سانلىق مىللەت ئاممىسىنىڭ قانۇنىي، يوللۇق ئالاھىدە مەنپەئىتىگە ئېتىبار بېرىپ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسىنى كۆرۈنەرلىك ئۆستۈرۈپ، ئىجتىمائىي ئىشلار ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى يېڭى تەرەققىياتلارغا ئېرىشتۈرۈشىمىز كېرەك.

چياۋشى مۇنداق دېدى: شىنجاڭنىڭ تەبىئىي بايلىقى مول، ئىقتىسادىي تەرەققىيات ئىستىقبالى ناھايىتى ياخشى. مول سۇ، تۇپراق، قۇياش نۇرى بايلىق مەنبەيىمىزدىن تولۇق پايدىلىنىپ، تېرىلغۇ كۆلىمىنى كېڭەيتىش، يېزا ئىگىلىك سېلىنمىسىنى كۆپەيتىش، ئىشلەپچىقىرىش شارائىتىنى ياخشىلاش ئارقىلىق يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئاساسىنى يەنىمۇ مۇستەھكەملەپ، ئاشلىق ۋە پاختا ئىشلەپچىقىرىشنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇپ، شىنجاڭنى ئېلىمىزنىڭ مۇھىم ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش بازىسى، ئېلىمىزدىكى ئەڭ چوڭ تاۋار پاختا ئىشلەپچىقىرىش بازىسى قىلىپ قۇرۇپ چىقىشىمىز كېرەك،

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى 15- مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى پائالىيىتىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چىقاردى

ئۆز خەۋىرىمىز. بۇ يىل 5 - ئاي، ئاپتونوم رايوننىڭ 15 - مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى. بۇ پائالىيەتنى ياخشى ئۆتكۈزۈپ، ئايلىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئارقىلىق يىللىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، ئىتتىپاقلىق تەربىيىسى ۋەزىپىلىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش، شىنجاڭنىڭ ئىجتىمائىي، سىياسىي مۇقىملىقىنى قوغداپ، ھەر مىللەت كادىر ۋە ئامما ئارىسىدا ئۆزئارا ئىشىنىش، ئۆزئارا ھۆرمەتلەش، ئۆزئارا ئۆگىنىش، ئورتاق ئالغا ئىلگىرىلەشتەك ياخشى كەيپىيات يارىتىپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ۋە ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ئىشلىرىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىشتا، شياڭگاڭنىڭ ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىشى ۋە پارتىينىڭ مەملىكەتلىك 15 - قۇرۇلتىيىنىڭ ئېچىلىشىنى كۈتۈۋېلىشتا ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى 4 - ئاينىڭ 10 - كۈنى «15 - مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشقا ئالاقىدار مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چىقاردى. ئۇنىڭ مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە:

يەتكۈزۈۋاتقان ئاساسىي خەۋپنىڭ مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي ھەرىكەتلەر ئىكەنلىكىنى چوڭقۇر تونۇتۇپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىكنىڭ ئېغىر خەۋپى، ئەكسىيەتچىل ماھىيىتىنى تولۇق تونۇتۇپ، ئۇلارنى ئىدىيە، ھەرىكەت جەھەتلەردە پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى بىلەن يۈكسەك بىرلىكنى ساقلاپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى ئاڭلىق قوغدايدىغان قىلىش لازىم.

2. پائالىيەتنى قانات يايدۇرۇشتا تەربىيىنى مەدەنىي مەشغۇلاتقا سىڭدۈرۈش كېرەك. جايلار ۋە تارماقلار «بىر كىنونى كۆرۈش، بىر ياخشى كىتابنى ئوقۇش» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، كادىرلار، ئىشچى - خىزمەتچىلەر، ئالىي مەكتەپ، ئوتتۇرا مەكتەپ، باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنى «ئانىنىڭ تۇغۇلغان كۈنى» دېگەن كىنونى كۆرۈشكە، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى گۈللىرى»، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئوقۇشلۇقى» قاتارلىق كىتابلارنى ئوقۇشقا ئۇيۇشتۇرۇشى لازىم.

دەپ كۆرسەتتى: مىللىي بۆلگۈنچىلىككە، چېكىدىن ئاشقان دىنىي كۈچلەرگە قەتئىي قارشى تۇرۇپ، قانۇننىڭ ئىززەت ھۆرمىتىنى، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئىتىنى قوغدىشىمىز كېرەك. ئۇ ئالاھىدە تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: چېكىدىن ئاشقان دىنىي كۈچلەرگە قارشى تۇرۇش دۇنيادىكى كۆپچىلىك

پەيزاۋاتتا يەر تەۋرەشكە ئاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتى ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇلماقتا

ئاپتونوم رايوننىڭ ھال سوراش ئۆمىكى ۋە دۆلەت يەر تەۋرەش ئىدارىسىنىڭ خىزمەت گۇرۇپپىسى ئاپەت يۈز بەرگەن رايونغا باردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، پەيزاۋات، 12- ئاپرېل تېلېگراممىسى. 1 - ئاينىڭ 21- كۈنىدىن بۇيان، ئۇدا بەش قېتىم ئالتە بالدىن يۇقىرى يەر تەۋرىگەن پەيزاۋات ناھىيىسىدە 4- ئاينىڭ 11 - كۈنى سائەت 13 تىن 34 مىنۇت ئۆتكەندە يەنە بىر قېتىم 6.6 بال يەر تەۋرەپ، ئادەم ۋە مال - مۈلۈككە ئېغىر زىيان كەلتۈردى، ھازىر ئاپەت يۈز بەرگەن رايوندىكى ھەر مىللەت كادىر ۋە ئامما ئازادلىق ئارمىيە، قوراللىق ساقچى قىسىملىرىنىڭ بىر قانچە مىڭ كوماندىر - جەڭچىسىنىڭ ياردىمى بىلەن يەر تەۋرەشكە ئاقابىل تۇرۇپ، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش، ئىشلەپچىقىرىشنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش، يۇرت-ماكانىنى قايتا قۇرۇش خىزمەتلىرىنى تىرىشىپ ئىشلىمەكتە. يېڭى مەھەللە ۋە جامباز يېزىلىرىدا ئۆيلەرنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئۆرۈلۈپ چۈشكەن، بىر قىسىم ئېتىزلارنى سۇ بېسىپ كەتكەن. يەر تەۋرەش مەركىزىنىڭ 20 كىلومېتىر غەربىي شىمالىدىكى پەيزاۋات ناھىيە بازىرىدا كېسەك، ياغاچ قۇرۇلمىلىق ئۆيلەرنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى ئۆرۈلۈپ چۈشكەن، يېقىندا سېلىنغان پارتكوم بىناسى قاتارلىق بېتون قۇرۇلمىلىق ئىمارەتلەرگىمۇ چاك كەتكەن ئىدى.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ئاپتونوم رايوننىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرى ۋە ھەر مىللەت باللار ئۈرۈمچى خەلقئارا ئايرودرومدا چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭنى قىزغىن كۈتۈۋالدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز ۋاڭ ۋېيجۈن فوتوسى

ماۋزۇ خەۋەرلەر

- ئۈرۈمچى شەھىرىدە ھال سوراش تېلېگراممىسى كەسىپ يولغا قويۇلدى
- ئاپتونوم رايون 3 - ئاينىڭ 25 - كۈنىدىن 28 - كۈنىگىچە 2 - قېتىملىق رومان ئىجادىيىتى مۇھاكىمە يىغىنى ئاچتى

ئېيى» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشقا ئالاقىدار مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چىقاردى. ئۇنىڭ مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە:

1. ھۆججەتنى ئۆگىنىپ، تونۇشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش لازىم. بۇ يىلقى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيىدا مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش تەربىيىسىنى گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇش لازىم. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش توغرىسىدىكى مۇھىم يوليورۇقىنى داۋاملىق چوڭقۇر ئۆگىنىش، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ئاپتونوم رايوننىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش توغرىسىدىكى ئورۇنلاشتۇرۇشىنى يەتكۈزۈش، ئۆگىنىش لازىم. ئۆگىنىش ئارقىلىق ھەر مىللەت كادىرلار، ئاممىغا شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىغا تەسىر

تەربىيىسى ئوقۇشلۇقى» قاتارلىق كىتابلارنى ئوقۇشقا ئۇيۇشتۇرۇشى لازىم. ھەر مىللەت كادىرلار ۋە ئاممىنى «شىياڭگاڭنىڭ تارىخى ۋە تەرەققىياتى» ناملىق سۈرەتلەر كۆرگەزمىسىنى كۆرۈشكە ئەستايىدىل ئۇيۇشتۇرۇش لازىم. شۇنىڭ بىلەن بىللە جايلار، تارماقلار ئۆزلىرىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى ئاساس قىلىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان ھەر خىل شەكىلدىكى ئاممىۋى پائالىيەتلەرنى كەڭ قانات يايدۇرۇپ، تەربىيىنى مەدەنىي مەشغۇلاتقا سىڭدۈرۈپ، ھەر مىللەت كادىرلار، ئاممىغا ۋەتەنپەرۋەرلىك ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى بېرىش لازىم.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

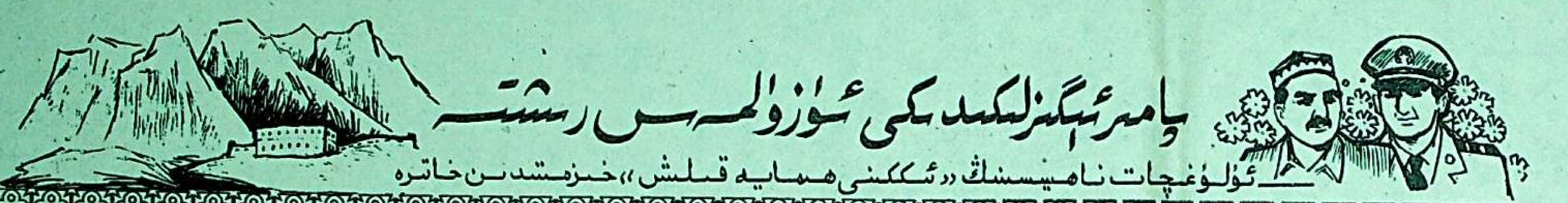

پامىر ئېگىزلىكىدىكى ئۈزۈلمەس رىشتە

ئۇلۇغچات ناھىيىسىنىڭ «ئىككىنى ھىمايە قىلىش» خىزمىتىدىن خاتىرە

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **لى يۈيالڭ**

قىرغىز مىللىتى ئاممىسى توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان چېگرا ناھىيە ئۇلۇغچات قەدىمكى يىپەك يولىدىكى مۇھىم ئۆتەڭ. ئۇلۇغچات خەلقى تارىختىن بۇيان كۆپ قېتىم چەت ئەل تاجاۋۇزچىلىرىغا قارشى تۇرغان، ئۇلار ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇشتەك ئېسىل ئەنئەنىگە ئىگە. جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشتىن ئىبارەت يېڭى تارىخىي دەۋردە، ئۇلۇغچات ناھىيىسىدىكى ھەربىي ۋە خەلق شەرەپلىك ئەنئەنىنى جارى قىلدۇرۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى، ھەربىيلەر بىلەن خەلقنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىپ، ئارمىيىنى ھىمايە قىلىش، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا ئېتىبار بېرىش، ھۆكۈمەتنى ھىمايە قىلىش، خەلقنى سۆيۈشنى جەمئىيەتنى مۇقىم قىلىش، ئىقتىسادنى يۈكسەلدۈرۈش، دۆلەتنى قۇدرەتلىك، خەلقنى باي قىلىشنىڭ ئاساسى قىلدى. ھەربىيلەر بىلەن خەلق بىرلىكتە ناھىيىنى «ئىككىنى ھىمايە قىلىش» تىكى نەمۇنە ناھىيە قىلىپ قۇرۇپ چىقىش ئۈچۈن تىرىشتى. بۇنىڭ شەرىپىگە ئۇلۇغچات ناھىيىسى 1990 - يىلى 2 - ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن «ھەربىي - خەلق ئىتتىپاقلىقىدىكى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى نەمۇنە ناھىيە» بولۇپ باھالاندى. 1995 - يىلى ئاپتونوم رايون بۇ ناھىيىگە «مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقى ۋە تەرەققىياتىدىكى نەمۇنە ناھىيە» دەپ نام بەردى. بۇنداق باھا ۋە نام ئۇلۇغچاتتىكى ھەربىي-خەلقنىڭ قېرىنداشلارچە مۇناسىۋىتىنىڭ قىممەتلىك يالدامىسى ۋە ئەجىر مېۋىسى ھېسابلىنىدۇ.

ئۇلۇغچات ناھىيىسىدىكى ھەر مىللەت خەلقى ۋە ناھىيىدە تۇرۇشلۇق قىسىملار كۆپ يىللىق ئەمەلىيەتتىن ھەربىي - خەلق ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، ئۆزئارا قوللاش، كۆڭۈل بۆلۈش ۋە ياردەملىشىشنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەشنىڭ، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى تېزلىتىشنىڭ مۇھىم كاپالىتى ئىكەنلىكىنى چوڭقۇر تونۇپ يەتكەن. شۇڭا قىسىم باشلىقلىرى، ناھىيە رەھبەرلىرى كۆپ قېتىم ئالماشقان بولسىمۇ، «ئىككىنى ھىمايە قىلىش» رەھبەرلىك ئاپپاراتلىرى ئۈزلۈكسىز تولۇقلىنىپ، كۈچەيتىلىپ تۇردى، يۇقىرى بىلەن تۆۋەندىكىلەر بىر گەۋدىلەشتۈرۈلدى، قاتلامۇ قاتلام مەسئۇل بولىدىغان، ھەممە ئىشتا باشقۇرغۇچى بولىدىغان رەھبەرلىك سىستېمىسى شەكىللەندۈرۈلدى.

ئۇلۇغچات ناھىيىسىدىكى ھەربىي ۋە خەلق ئەمەلىيەت داۋامىدا «ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ بىرلەشمە يىغىن تۈزۈمى»، «ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ ئۆزئارا ھال سوراش تۈزۈمى»، «ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئورۇنلارنىڭ ئۇچۇر ئالماشتۇرۇش تۈزۈمى»، «ھەربىيلەر بىلەن خەلقنىڭ ئورتاق بەرپا قىلىش تۈزۈمى» ۋە «باھالاپ سېلىشتۇرۇپ تەقدىرلەش تۈزۈمى» قاتارلىق تۈزۈملەرنى تۈزۈپ، ئۇلارنى ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ كەلدى. «ئىككىنى ھىمايە قىلىش» خىزمىتىنى ئارمىيە بىلەن يەرلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەت خىزمىتىنىڭ مۇھىم ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزدى، ئارمىيە بىلەن يەرلىك پارتكوم، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرىنىڭ خىزمەت نەتىجىلىرىنى تەكشۈرۈپ باھالاش دائىرىسىگە كىرگۈزدى. ئورۇن ۋە شەخسلەرنىڭ ئىلغارلاردىن بولۇشتىكى سېلىشتۇرۇپ باھالاش ئۆلچىمىگە كىرگۈزدى ۋە ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ نىشانلىق باشقۇرۇش دائىرىسىگە كىرگۈزدى ھەم بۇلارنىڭ ئەمەلىيلەشتۈرۈلۈشىنى چىڭ تۇتتى.

ئۇلۇغچات ناھىيىسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ناھىيىدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ «تىنچ شارائىتتا جاپا چېكىش ئېڭى»، «دۆلەتنى گۈللەندۈرۈش، ئارمىيىنى قۇدرەت تاپقۇزۇش ئېڭى» ۋە «ھەربىي - خەلق ئىتتىپاقلىقى ئېڭى»نى ئۆستۈرۈش مەقسىتىدە، دۆلەت مۇداپىئەسى بىلىملىرى تەشۋىقات - تەربىيىسىنى ئومۇمىي خەلقنى تەربىيىلەش پىلانىغا كىرگۈزدى. ناھىيىلىك تېلېۋىزىيە - رادىئو ئىستانسىلىرى ئۇزاقتىن بۇيان «دۆلەت مۇداپىئەسى ساداسى» ناملىق تېلېۋىزىيە - رادىئو لېكسىيىسىنى

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

تۆمۈر داۋامەت تېلېگرامما يوللاپ، پەيزاۋات خەلقىدىن ھال سورىدى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ۋە پەيزاۋات ناھىيىسىگە:

پەيزاۋات ناھىيىسىدە يىلنىڭ بېشىدا ئىككى قېتىم قاتتىق يەر تەۋرىگەندىن كېيىن، تۈنۈگۈن سائەت 13 تىن 34 مىنۇت ئۆتكەندە يەنە 6.6 بال يەر تەۋرەپ، خەلقنىڭ ھاياتى، مال-مۈلكىگە غايەت زور زىيان كەلتۈرگەنلىكىدىن خەۋەر تېپىپ قاتتىق بىئارام بولدۇم. ئاپەت يۈز بەرگەن جايدىكى خەلقتىن ئەڭ سەمىمىي ھال سورايمەن، ئۆلگۈچىلەرنىڭ ئائىلە-تاۋابىئاتلىرىغا چوڭقۇر تەزىيە ئىكەنلىكىمنى بىلدۈرىمەن. باش شۇجى جياڭ زېمىن، لى پېڭ زۇڭلى ئاپەت يۈز بەرگەن جايدىكى خەلققە ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلمەكتە.

ئالاقىدار تارماقلارنىڭ تەھلىل قىلىشىچە، پەيزاۋات رايونىدا يەنە ئالتە بال ئۆپچۆرىسىدە يەر تەۋرەش ئېھتىمالى بار ئىكەن. سىلەرنىڭ بىر تەرەپتىن، مۇداپىئە خىزمىتىنى داۋاملىق ياخشى ئىشلەپ، يەنە بىر تەرەپتىن، قازا قىلغانلارنى ئۇزىتىش ۋە يارىدار بولغانلارنى قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشىڭلارنى، ئاپەتنىڭ زىيىنىنى ئازايتىپ ئەڭ تۆۋەن دەرىجىگە چۈشۈرۈشىڭلارنى، شۇنداقلا ئىشلەپچىقىرىش ئارقىلىق ئۆزۈڭلارنى قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى ياخشى ئۇيۇشتۇرۇشۇڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. مەركەز رەھبەرلىرىنىڭ غەمخورلۇقى، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايوندىكى ھەر دەرىجىلىك پارتكوم، ھۆكۈمەتلەرنىڭ رەھبەرلىكىدە، ئاپەت يۈز بەرگەن جايدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ يۇرت-ماكانىنى يېڭىباشتىن قۇرالايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن.

تۆمۈر داۋامەت

1997-يىل 4-ئاينىڭ 12-كۈنى، جياڭسۇنىڭ ۋۇشى شەھىرىدىن

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنى

(بېشى ئۆتۈنگۈنكى ساندا)

باشقىلارنىڭ شەھۋانىي كىتاب ـ ژۇرناللارنى نەشر قىلىشى ئۈچۈن كىتاب نومۇرى بەرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ باشقىلارنىڭ شەھۋانىي كىتاب ـ ژۇرنال نەشر قىلىشقا ئىشلىتىدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، كىتاب نومۇرى بەرگەنلەر ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازالىنىدۇ.

364 ـ ماددا شەھۋانىي كىتاب ـ ژۇرنال، كىنو فىلىمى، ئۈن ـ سىن بۇيۇمى، سۈرەت ياكى باشقا شەھۋانىي بۇيۇملارنى تارقاتقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

شەھۋانىي كىنو، سىنئالغۇ فىلىمى قاتارلىق ئۈن ـ سىن بۇيۇملىرىنى قويۇشنى ئۇيۇشتۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

شەھۋانىي كىنو، سىنئالغۇ فىلىمى قاتارلىق ئۈن ـ سىن بۇيۇملىرىنى ئىشلەپ ۋە كۆپەيتىپ، قويۇشنى ئۇيۇشتۇرغانلارغا 2 ـ تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

18 ياشقا توشمىغانلارغا شەھۋانىي بۇيۇملارنى تارقاتقانلارغا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

365 ـ ماددا شەھۋانىي ئويۇن قويۇشنى ئۇيۇشتۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

366 ـ ماددا ئورۇنلاردىن مۇشۇ پاراگرافتىكى 363 ـ، 364 ـ، 365 ـ ماددىلاردا بەلگىلەنگەن جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا شۇ ماددىلاردىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

367 ـ ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان شەھۋانىي بۇيۇملار جىنسىي ھەرىكەتنى كونكرېت تەسۋىرلىگەن ياكى ئىشقۋازلىق قىپيالىڭاچ تەرغىب قىلىنغان، بۇزۇقچىلىقنى ئۆگىتىدىغان كىتاب ـ ژۇرنال، كىنو فىلىمى، سىنئالغۇ ـ ئۈنئالغۇ لىنتىسى، سۈرەت ۋە باشقا شەھۋانىي بۇيۇملارنى كۆرسىتىدۇ.

تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ھەربىي باشقۇرۇش رايونلىرىنىڭ تەرتىپىنى تولىمۇ قالايمىقانلاشتۇرۇش قىلمىشى ئېغىر بولۇپ، شۇ رايونلارنى ئۆز خىزمىتىنى داۋاملاشتۇرالمايدىغان ھالەتكە چۈشۈرۈپ ئېغىر زىيانغا ئۇچرىتقانلارنىڭ باش ئۇنسۇرلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

372 ـ ماددا ھەربىي قىياپەتكە كىرىۋېلىپ، كۆز بويامچىلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

373 ـ ماددا ھەربىيلەرنى قىسمىدىن قېچىپ كېتىشكە قۇترىتقان ياكى قىسمىدىن قاچقان ھەربىي ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ياللاپ ئىشلەتكەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ.

374 ـ ماددا ئەسكەر ئېلىش خىزمىتىدە، نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ قانۇنسىز ھالدا لاياقەتسىز ئەسكەرلەرنى قوبۇل قىلغان ۋە يوللاپ بەرگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

375 ـ ماددا قوراللىق قىسىملارنىڭ ھۆججەت ـ ئالاقە، گۇۋاھنامە ۋە تامغىلىرىنى ياسىۋالغان، ئۆزگەرتىپ ياسىغان، ئېلىپ ساتقان ياكى ئوغرىلىغان، تارتىۋالغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى ياكى سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

قوراللىق قىسىملارنىڭ فورمىسى، ماشىنا نومۇرى قاتارلىق خاس بەلگىلىرىنى قانۇنسىز ئىشلىتىپ ۋە ئېلىپ ـ ساتقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئورۇنلاردىن 2 ـ تارماقتا كۆرسىتىلگەن جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا شۇ تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا

ئېلىۋالغان ياكى باشقا ۋاستىلەر ئارقىلىق قانۇنسىز ئىگىلىۋالغان بولسا، خىيانەتچىلىك دەپ قارىلىدۇ.

ئالدىنقى ئىككى تارماقتا كۆرسىتىلگەن خادىملار بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ، شېرىكلىشىپ خىيانەت قىلغانلار ئورتاق جىنايەتچى قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

383 ـ ماددا خىيانەتچىلىك جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرگە قىلمىشىنىڭ ئېغىر ـ يېنىكلىكىگە قاراپ، تۆۋەندىكى بەلگىلىمىلەر بويىچە جازا بېرىلىدۇ:

(1) شەخسىي خىيانەت سوممىسى 100 مىڭ يۈەندىن يۇقىرىلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنسا بولىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛

(2) شەخسىي خىيانەت سوممىسى 50 مىڭ يۈەندىن يۇقىرى بولغان، 100 مىڭ يۈەنگە يەتمىگەنلەرگە بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنسا بولىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىدۇ؛

(3) شەخسىي خىيانەت سوممىسى 5000 يۈەندىن يۇقىرى بولغان، 50 مىڭ يۈەنگە يەتمىگەنلەرگە بىر يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا يەتتە يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ. شەخسىي خىيانەت سوممىسى 5000 يۈەندىن يۇقىرى بولغان، 10 مىڭ يۈەنگە يەتمىگەن، جىنايەت ئۆتكۈزگەندىن كېيىن تووا قىلىپ، ھارامنى ئاكتىپلىق بىلەن قايتۇرغانلارغا يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە ياكى جىنايى جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ، ئۇلارغا ئۆز ئورنى ياكى يۇقىرى دەرىجىلىك مەسئۇل ئورگان مەمۇرىي چارە كۆرىدۇ؛

(4) شەخسىي خىيانەت سوممىسى 5000 يۈەنگە يەتمىسۇ، قىلمىشى ئېغىرراق بولغانلارغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۆز ئورنى ياكى يۇقىرى دەرىجىلىك مەسئۇل ئورگان ئەھۋالغا قاراپ مەمۇرىي چارە كۆرىدۇ.

كۆپ قېتىم خىيانەت قىلىپ بىر تەرەپ قىلىنمىغانلارغا خىيانەت سوممىسىنىڭ يىغىندىسى بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

384 ـ ماددا دۆلەت خادىملىرى ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، جامائەتنىڭ پۇلىنى ئۆزىنىڭ قىلىپ ئىشلىتىۋېلىپ، قانۇنسىز ھەرىكەتلەر بىلەن شۇغۇللانسا ياكى جامائەتنىڭ كۆپرەك پۇلىنى ئىشلىتىۋېلىپ پايدا ئېلىش ھەرىكىتىدە بولغان بولسا ۋە ياكى جامائەتنىڭ كۆپرەك پۇلىنى ئىشلىتىۋېلىپ قايتۇرمىغىنىغا ئۈچ ئايدىن ئېشىپ كەتكەن بولسا، جامائەتنىڭ پۇلىنى ئىشلىتىۋېلىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەن بولىدۇ.

تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پارا بېرىپ، نامۇۋاپىق مەنپەئەت ئالغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ياكى دۆلەت مەنپەئەتىنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە مال ـ مۈلكى مۇسادىرە قىلىنسا بولىدۇ.

پارا بەرگەنلەر سوراقتىن بۇرۇن پارا بېرىش قىلمىشىنى ئۆزلۈكىدىن تاپشۇرسا، يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

391 ـ ماددا نامۇۋاپىق مەنپەئەتنى كۆزلەپ، دۆلەت ئورگانلىرى، دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى، كەسپىي ئورۇنلىرى ۋە خەلق تەشكىلاتلىرىغا پۇل ـ مال بەرگەن ياكى ئىقتىسادىي مۇئامىلىدە دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، تۈرلۈك نامدا ئۇستەك، رەسمىيەت ھەققى بەرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن ئالدىنقى تارماقتا كۆرسىتىلگەن جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە جەرىمانە قويۇلىدۇ، ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

392 ـ ماددا دۆلەت خادىملىرىغا پارا بەرگۈچىلەرنى تونۇشتۇرغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

پارا بەرگۈچىلەرنى تونۇشتۇرغۇچىلار سوراقتىن بۇرۇن پارا بەرگۈچىلەرنى تونۇشتۇرۇش قىلمىشىنى ئۆزلۈكىدىن تاپشۇرسا، يېنىكلىتىپ جازا بېرىلسە ياكى جازا كەچۈرۈم قىلىنسا بولىدۇ.

393 ـ ماددا نامۇۋاپىق مەنپەئەتنى كۆزلەپ پارا بەرگەن ياكى دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت خادىملىرىغا ئۇستەك، رەسمىيەت ھەققى بەرگەن ئورۇنلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ. پارا بېرىپ ئېرىشكەن قانۇنغا خىلاپ تاپاۋەتنى ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 389 ـ ۋە 390 ـ ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

394 ـ ماددا دۆلەت خادىملىرىدىن مەملىكەت ئىچىدىكى ھۆكۈمەت پائالىيىتىدە ياكى تاشقى ئالاقىدە كۆپرەك سوۋغات قوبۇل قىلىپ، دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە ھۆكۈمەتكە تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك بولسىمۇ تاپشۇرمىغانلىرىغا مۇشۇ قانۇننىڭ 382 ـ ۋە 383 ـ

ئادەم فىزىئولوگىيىسى، تىببىي بىلىمگە ئائىت ئىلمىي ئەسەرلەر شەھۋانىي بۇيۇم ھېسابلانمايدۇ.

ئىشقۋازلىق مەزمۇنىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، بەدىئىي قىممەتكە ئىگە ئەدەبىي، بەدىئىي ئەسەرلەر شەھۋانىي بۇيۇم ھېسابلانمايدۇ.

يەتتىنچى باب دۆلەت مۇداپىئەسى مەنپەئەتىگە خەۋپ يەتكۈزۈش جىنايىتى

368 - ماددا ھەربىيلەرنىڭ قانۇن بويىچە ۋەزىپە ئۆتىشىگە زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش يولى بىلەن توسقۇنلۇق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى، رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ ياكى جەرىمانە قويۇلىدۇ.

قوراللىق قىسىملارنىڭ ھەربىي ھەرىكەتلىرىگە قەستەن توسقۇنلۇق قىلىپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

369 - ماددا قورال - جابدۇق، ھەربىي ئەسلىھە ۋە ھەربىي خەۋەرلىشىش ئىشلىرىغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ مۇھىم قورال - جابدۇق، ھەربىي ئەسلىھە ۋە ھەربىي خەۋەرلىشىش ئىشلىرىغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، ئۇرۇش مەزگىلىدە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

370 - ماددا ئۆلچەمگە توشمايدىغان قورال - جابدۇق، ھەربىي ئەسلىھە ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇلارنى قوراللىق قىسىملارغا بەرگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتا كۆرسىتىلگەن جىنايەتنى سەۋەنلىك بىلەن ئۆتكۈزۈپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئورۇنلاردىن 1 - تارماقتا كۆرسىتىلگەن جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا 1 - تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

371 - ماددا چەكلەنگەن ھەربىي ئىشلار دائىرىسىگە توپلىشىپ بېسىپ كىرىپ، شۇ دائىرىنىڭ تەرتىپىنى ئېغىر دەرىجىدە قالايمىقانلاشتۇرغانلارنىڭ باش ئۇنسۇرلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقا ئاكتىپ قاتناشقۇچىلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ

باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا شۇ تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

376 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە چاقىرىقنى ياكى ھەربىي تەلىمنى رەت قىلغان، ئۇنىڭدىن ئۆزىنى قاچۇرغان، ھەربىي مەجبۇرىيەتتىكىلەرنىڭ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئۇرۇش مەزگىلىدە ھەربىي مەجبۇرىيەت ئۆتەشنى رەت قىلغان، ئۆزىنى قاچۇرغان پۇقرالاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

377 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە، قوراللىق قىسىملارغا دۈشمەن ئەھۋالى توغرىسىدا قەستەن يالغان مەلۇمات بېرىپ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

378 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە، پىتنە - ئىغۋا تارقىتىپ كىشىلەرنى قايمۇقتۇرۇپ، ھەربىيلەرنىڭ ئىرادىسىنى بوشاشتۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى ياكى رېجىم جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

379 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە، قىسىمدىن قاچقان ھەربىي ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا يوشۇرۇنىدىغان جاي، پۇل - مال ھازىرلاپ بەرگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

380 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە، ھەربىي زاكازنى رەت قىلغان ياكى قەستەن كېچىكتۈرگەن ئورۇنلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

381 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە، ھەربىي ئېھتىياج ئۈچۈن ئېلىپ ئىشلىتىدىغان نەرسىلەرنى بېرىشنى رەت قىلغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

سەككىزىنچى باب خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇق جىنايىتى

382 - ماددا دۆلەت خادىملىرىنىڭ ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، جامائەتنىڭ پۇل - مېلىنى يەپ كېتىشى، ئوغرىلىشى، ئالداپ ئېلىۋېلىشى ۋە باشقا ۋاستىلەر ئارقىلىق قانۇنسىز ئىگىلىۋېلىشى خىيانەتچىلىك جىنايىتى بولىدۇ.

دۆلەت ئورگانلىرى، دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى، كەسپىي ئورۇنلىرى ۋە خەلق تەشكىلاتلىرىنىڭ ھاۋالىسى بىلەن دۆلەت مال - مۈلكىنى باشقۇرۇۋاتقان، تىجارەت قىلىۋاتقان خادىملار ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، دۆلەتنىڭ پۇل - مېلىنى يەپ كەتكەن، ئوغرىلىغان، ئالداپ

بۇنداق جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ. جامائەتنىڭ ناھايىتى كۆپ پۇلىنى ئىشلىتىۋېلىپ قايتۇرمىغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئاپەتتىن ۋە خەتەردىن قۇتقۇزۇش، كەلكۈندىن مۇداپىئەلىنىش، ئېتىبار بېرىش - نەپىقە بېرىش، نامراتلارنى يۆلەش، ئاھالە كۆچۈرۈش ۋە ئىجتىمائىي قۇتقۇزۇش پۇل - ماللىرىنى ئۆزىنىڭ قىلىپ ئىشلىتىۋالغانلارغا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

385 - ماددا دۆلەت خادىملىرىنىڭ ۋەزىپىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، باشقىلاردىن پۇل - مال تەلەپ قىلىپ ياكى باشقىلارنىڭ پۇل - مېلىنى قانۇنسىز ئېلىپ، ئۇلارغا مەنپەئەت يەتكۈزۈشى پارا ئېلىش جىنايىتى بولىدۇ.

دۆلەت خادىملىرىدىن ئىقتىسادىي مۇئامىلىدە دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، تۈرلۈك نام بىلەن ئۇستەك، رەسمىيەت ھەققى ئېلىپ ئۆزىنىڭ قىلىۋالغانلار پارا ئالغانلار قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

386 - ماددا پارا ئېلىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرگە ئالغان پارا سوممىسىغا ۋە قىلمىشىغا قاراپ مۇشۇ قانۇننىڭ 383 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ. پارا تەلەپ قىلغانلارغا ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

387 - ماددا باشقىلاردىن پۇل - مال تەلەپ قىلىپ ۋە قانۇنسىز ئېلىپ، ئۇلارغا مەنپەئەت يەتكۈزگەن دۆلەت ئورگانلىرى، دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى، كەسپىي ئورۇنلىرى ۋە خەلق تەشكىلاتلىرىدىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا جەرىمانە قويۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتا كۆرسىتىلگەن ئورۇنلاردىن ئىقتىسادىي مۇئامىلىدە ھېساب سىرتىدا تۈرلۈك نامدا بېرىلگەن ئۇستەك، رەسمىيەت ھەققىنى خۇپىيانە ئالغانلىرى پارا ئالغان دەپ قارىلىپ، ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازالىنىدۇ.

388 - ماددا دۆلەت خادىملىرى ئۆزىنىڭ خىزمەت ھوقۇقىدىن ياكى مەرتىۋىسىدىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ، باشقا دۆلەت خادىملىرىنىڭ ۋەزىپە جەھەتتىكى ھەرىكىتى ئارقىلىق نامۇۋاپىق مەنپەئەتكە ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن ئۇنىڭدىن پۇل - مال تەلەپ قىلسا ياكى ئالسا پارا ئالغانلار قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

389 - ماددا نامۇۋاپىق مەنپەئەتنى كۆزلەپ، دۆلەت خادىملىرىغا پۇل - مال بېرىش پارا بېرىش جىنايىتى بولىدۇ.

ئىقتىسادىي مۇئامىلىدە دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت خادىملىرىغا كۆپرەك پۇل - مال بەرگەنلەر ياكى دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ دۆلەت خادىملىرىغا تۈرلۈك نامدا ئۇستەك، رەسمىيەت ھەققى بەرگەنلەر پارا بەرگەنلەر قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

قاقتى - سوقتى قىلىنغانلىقتىن دۆلەت خادىملىرىغا پۇل - مال بەرگەن بولسىمۇ، نامۇۋاپىق مەنپەئەتكە ئېرىشەلمىگەنلەر پارا بەرگەنلەر قاتارىغا كىرمەيدۇ.

390 - ماددا پارا بېرىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن

ماددىلىرىدىكى بەلگىلىمىلەر بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازا بېرىلىدۇ.

395 - ماددا مال - مۈلكى ياكى چىقىمى قانۇنلۇق كىرىمىدىن كۆرۈنەرلىك دەرىجىدە ئېشىپ كەتكەن، پەرق بەك زور بولغان دۆلەت خادىملىرى كىرىم مەنبەسىنى چۈشەندۈرۈشكە بۇيرۇلسا بولىدۇ. ئۆز كىرىمىنىڭ قانۇنلۇق يول بىلەن كەلگەنلىكىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمىگەنلەرنىڭ ئارتۇق كىرىمى قانۇنسىز تاپاۋەت قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنىدۇ، ئۇلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، مال - مۈلكىنىڭ ئارتۇق قىسمى قايتۇرۇۋېلىنىدۇ.

دۆلەت خادىملىرى چېگرا سىرتىدا ئامانەت قويغان پۇلىنى دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە مەلۇم قىلىشى كېرەك. سوممىسى كۆپرەك بولۇپ، يوشۇرۇپ مەلۇم قىلمىغانلارغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلارغا ئۇلار تۇرۇشلۇق ئورۇن ياكى يۇقىرى دەرىجىلىك مەسئۇل ئورگان ئەھۋالغا قاراپ مەمۇرىي چارە كۆرىدۇ.

396 - ماددا دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت مۈلكىنى ئورۇن نامىدا كوللېكتىپ ھالدا شەخسىي بۆلۈشۈۋالغان دۆلەت ئورگانلىرى، دۆلەت شىركەتلىرى، كارخانىلىرى، كەسپىي ئورۇنلىرى ۋە خەلق تەشكىلاتلىرىدىن سوممىسى كۆپرەك بولغانلىرىنىڭ بىۋاسىتە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ۋە باشقا بىۋاسىتە جاۋابكارلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە ياكى ئايرىم جەرىمانە قويۇلىدۇ؛ سوممىسى ناھايىتى كۆپ بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ، قوشۇمچە جەرىمانە قويۇلىدۇ.

ئەدلىيە ئورگانلىرى، قانۇن ئىجرا قىلغۇچى مەمۇرىي ئورگانلاردىن دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەتكە تاپشۇرىدىغان جەرىمانە، مۇسادىرە پۇل - ماللارنى ئورۇن نامىدا كوللېكتىپ ھالدا شەخسىي بۆلۈشۈۋالغانلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

توققۇزىنچى باب مەسئۇلىيەتسىزلىك جىنايىتى

397 - ماددا دۆلەت ئورگانلىرىنىڭ خادىملىرىدىن خىزمەت ھوقۇقىدىن كەلسە - كەلمەس پايدىلىنىپ ياكى خىزمەتتە بىپەرۋالىق قىلىپ، جامائەتنىڭ مال - مۈلكىنى، دۆلەت ۋە خەلقنىڭ مەنپەئەتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ. مۇشۇ قانۇندا ئايرىم بەلگىلەنگەنلىرى شۇ بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ. مۇشۇ قانۇندا ئايرىم بەلگىلەنگەنلىرى شۇ بەلگىلىمە بويىچە بولىدۇ.

(ئاخىرى 3 - بەتتە)

(بېشى 2 - بەتتە)

398 - ماددا دۆلەت مەخپىيىتىنى ساقلاش قانۇنىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەت مەخپىيىتىنى قەستەن ياكى سەۋەنلىك بىلەن ئاشكارىلاپ قويغان دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن باشقا كىشىلەردىن ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلىرىگە ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە ئەھۋالغا قاراپ جازا بېرىلىدۇ.

399 - ماددا نەپسانىيەتچىلىك ۋە يۈز خاتىرە قىلىپ قانۇننى بۇزۇپ، جىنايەتسىز ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ جاۋابكارلىققا تارتقان، جىنايەتلىك ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ قەستەن قانات ئاستىغا ئېلىپ جاۋابكارلىققا تارتىلىشتىن ساقلاپ قالغان ياكى جىنايى ئىشلار سوت پائالىيىتىدە پاكىت ۋە قانۇنغا قەستەن خىلاپلىق قىلىپ، ناھەق ھۆكۈم - كېسىم چىقارغان ئەدلىيە خادىملىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ھەق تەلەپ، مەمۇرىي سوت پائالىيىتىدە پاكىت ۋە قانۇنغا قەستەن خىلاپلىق قىلىپ، ناھەق ھۆكۈم - كېسىم چىقارغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئەدلىيە خادىملىرىدىن پارىخورلۇق قىلىپ قانۇننى بۇزۇپ، ئالدىنقى ئىككى تارماقتىكى قىلمىشلارنى سادىر قىلغان، شۇنىڭ بىلەن بىللە مۇشۇ قانۇننىڭ 385 - ماددىسىدا بەلگىلەنگەن جىنايەتنىمۇ شەكىللەندۈرگەنلەر ئېغىرراق جازا بېرىش توغرىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جىنايەت بېكىتىپ جازالىنىدۇ.

400 - ماددا ئەدلىيە خادىملىرىدىن قاماقتىكى جىنايەت گۇماندارى، جاۋابكار ياكى جىنايەتچىنى ئاستىرتتىن قويۇپ بەرگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئەدلىيە خادىملىرىدىن ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، قاماقتىكى جىنايەت گۇماندارى، جاۋابكار ياكى جىنايەتچىنى قاچۇرۇپ قويۇپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

401 - ماددا [illegible]

بېرىلىدۇ.

406 - ماددا دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن توختام تۈزۈش، ئىجرا قىلىش داۋامىدا ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ ئالدىنىپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ دۆلەت مەنپەئىتىنى پەۋقۇلئاددە ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

407 - ماددا ئورمان قانۇنىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، دەل - دەرەخلەرنى تەستىقلانغان يىللىق كېسىش نورمىسىدىن ئاشۇرۇپ كېسىشكە ئىجازەتنامە بېرىش ياكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، دەل-دەرەخلەرنى كېسىش ئىجازەتنامىسىنى كەلسە - كەلمەس بېرىش قىلمىشى ئېغىر بولغان ئورمانچىلىق مەسئۇل تارمىقى خادىملىرىدىن ئورماننى ئېغىر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

408 - ماددا مۇھىت ئاسراشنى نازارەت قىلىش - باشقۇرۇش مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالغان دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، زور مۇھىت بۇلغىنىش ھادىسىسىنى تۇغدۇرۇپ، جامائەتنىڭ ۋە شەخسلەرنىڭ مال - مۈلكىنى زور زىيانغا ئۇچراتقان ياكى تالاپەت پەيدا قىلىشتەك ئېغىر ئاقىۋەت كەلتۈرۈپ چىقارغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

409 - ماددا ھۆكۈمەتنىڭ يۇقۇملۇق كېسەللەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئۇنى داۋالاش خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان سەھىيە مەمۇرىي تارمىقىدىكى ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ تارقىلىشى ياكى كېڭىيىشىنى پەيدا قىلغان خادىملىرىدىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

410 - ماددا نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، يەر باشقۇرۇش قانۇن-نىزاملىرىغا خىلاپلىق قىلىپ، خىزمەت ھوقۇقىدىن كەلسە - كەلمەس پايدىلىنىپ، يەر ئېلىپ ئىشلىتىش، يەر ئىگىلەشنى قانۇنسىز تەستىقلىغان ياكى دۆلەت ئىلكىدىكى يەرنى ئىشلىتىش ھوقۇقىنى تۆۋەن باھادا قانۇنسىز ئۆتكۈزۈپ بەرگەن دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ دۆلەتنىڭ ياكى كوللېكتىپنىڭ مەنپەئىتىنى پەۋقۇلئاددە زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

411 - ماددا نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، ئەتكەسچىلىككە يول قويغان تاموژنا خادىملىرىدىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

412 - ماددا دۆلەتنىڭ تاۋار تەكشۈرۈش تارمىقى، تاۋار تەكشۈرۈش ئاپپاراتى خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، [illegible]

خادىملىرىدىن ۋەزىپىسىدىن پايدىلىنىپ قۇتقۇزۇشقا توسقۇنلۇق قىلغانلىرىغا ئىككى يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى يېنىكرەك بولغانلىرىغا ئىككى يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

417 - ماددا جىنايى ھەرىكەتلەرنى تەقىپ قىلىش مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالغان دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن جىنايەت ئۆتكۈزگۈچىلەرگە خەۋەر يەتكۈزۈپ، قولايلىق يارىتىپ بېرىپ، جىنايەت ئۆتكۈزگۈچىلەرنىڭ جازادىن قۇتۇلۇپ قېلىشىغا ياردەم بەرگەنلىرىگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

418 - ماددا دۆلەت خىزمەتچىلىرىنى قوبۇل قىلىش، ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىش خىزمىتىدە نەپسانىيەتچىلىك قىلغان دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

419 - ماددا ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، قىممەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنىڭ بۇزۇلۇشىغا ياكى يوقىلىشىغا سەۋەبچى بولغان دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئونىنچى باب ھەربىيلەرنىڭ مەسئۇلىيەتكە خىلاپلىق قىلىش جىنايىتى

420 - ماددا ھەربىيلەرنىڭ مەسئۇلىيەتكە خىلاپلىق قىلىپ، دۆلەتنىڭ ھەربىي مەنپەئىتىگە زىيان يەتكۈزگەن، قانۇن بويىچە جىنايى جازا بېرىشكە تېگىشلىك بولغان قىلمىشلىرى ھەربىيلەرنىڭ مەسئۇلىيەتكە خىلاپلىق قىلىش جىنايىتى بولىدۇ.

421 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە بۇيرۇققا قارشىلىق كۆرسىتىپ، جەڭگە زىيان يەتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ جەڭ ۋە ئۇرۇشنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

422 - ماددا ھەربىي ئەھۋالنى قەستەن يوشۇرۇپ، يالغان مەلۇم قىلىپ ياكى ھەربىي بۇيرۇق يەتكۈزۈشنى رەت قىلىپ، يالغان ھەربىي بۇيرۇق يەتكۈزۈپ، جەڭگە زىيان كەلتۈرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ جەڭ ۋە ئۇرۇشنى زىيانغا ئۇچراتقانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

423 - ماددا جەڭ مەيدانىدا ئۆلۈمدىن قورقۇپ، ئۆزلۈكىدىن قورال تاشلاپ، دۈشمەنگە تەسلىم بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

سىرتىدا ئاسىيلىق قىلىپ، دۆلەتنىڭ ھەربىي مەنپەئىتىگە زىيان يەتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئاۋىئا ۋاستىلىرى، كېمە - پاراخوتلارنى ھەيدەپ ئاسىيلىق قىلىپ قاچقانلارغا ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

431 - ماددا ئوغرىلاش، تىڭ - تىڭلاش، سېتىۋېلىش يولى بىلەن ھەربىي مەخپىيەتلىكنى قانۇنسىز قولغا چۈشۈرگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

چېگرا سىرتىدىكى ئاپپاراتلار، تەشكىلاتلار ۋە خادىملارغا ھەربىي مەخپىيەتلىكنى ئوغرىلاپ، تىڭ - تىڭلاپ، سېتىۋېلىپ، قانۇنسىز بەرگەنلەرگە ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

432 - ماددا دۆلەت مەخپىيىتىنى ساقلاش قانۇن - نىزاملىرىغا خىلاپلىق قىلىپ، ھەربىي مەخپىيەتلىكنى قەستەن ياكى سەۋەنلىك بىلەن ئاشكارىلاپ قويغانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئۇرۇش مەزگىلىدە ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

433 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە ئىغۋا تارقىتىپ، كىشىلەرنى قايمۇقتۇرۇپ، ئارمىيىنىڭ ئىرادىسىنى بوشاشتۇرغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

دۈشمەن بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ، ئىغۋا تارقىتىپ كىشىلەرنى قايمۇقتۇرۇپ، ئارمىيىنىڭ ئىرادىسىنى بوشاشتۇرغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلسە بولىدۇ.

434 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە ئۆزىنى زەخىملەندۈرۈۋېلىپ، ھەربىي مەجبۇرىيەتتىن باش تارتقانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

435 - ماددا ھەربىي مەجبۇرىيەت قانۇن - نىزاملىرىغا خىلاپلىق قىلىپ، قەستەن قاچقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن [illegible]

مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

401 ـ ماددا ئەدلىيە خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، جازانى كېمەيتىش، شەرتلىك قويۇپ بېرىش، ۋاقىتىنچە تۈرمە سىرتىدا ئىجرا قىلىش شەرتلىرىگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان جىنايەتچىلەرنىڭ جازاسىنى كېمەيتكەن، ئۇلارنى شەرتلىك قويۇپ بەرگەن ياكى ئۇلارنىڭ جازاسىنى ۋاقىتىنچە تۈرمە سىرتىدا ئىجرا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

402 ـ ماددا نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، قانۇن بويىچە ئەدلىيە ئورگىنىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىپ جىنايى جاۋابكارلىقى سۈرۈشتۈرۈلىدىغانلىرىنى ئۆتكۈزۈپ بەرمىگەن قانۇن ئىجرا قىلغۇچى مەمۇرىي خادىملاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

403 ـ ماددا دۆلەتنىڭ ئالاقىدار مەسئۇل تارمىقىدىكى دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، خىزمەت ھوقۇقىدىن كەلسە ـ كەلمەس پايدىلىنىپ، قانۇندا بەلگىلەنگەن شەرتلەرگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان شىركەت قۇرۇش، تىزىملىتىش ئىلتىماسىنى ياكى پاي چېكى، زايوم تارقىتىش، بازارغا سېلىش ئىلتىماسىنى تەستىقلاپ ياكى تىزىملاپ، جامائەتنىڭ مال ـ مۈلكىنى، دۆلەت ۋە خەلقنىڭ مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

يۇقىرى دەرىجىلىك تارماقلار تىزىملاش ئورگىنىنى ۋە ئۇنىڭ خادىملىرىنى يۇقىرىقى تارماقتا ئېيتىلغان ئىشلارنى قىلىشقا زورلىغان بولسا، ئۇنىڭ بىۋاستە جاۋابكار مەسئۇل خادىمىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

404 ـ ماددا باج ئورگىنى خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، ئېلىشقا تېگىشلىك باج پۇلىنى ئالماي ياكى ئاز ئېلىپ، دۆلەتنىڭ باج كىرىمىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە زور زىيان پەيدا قىلغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

405 ـ ماددا باج ئورگىنى خادىملىرىدىن قانۇن ۋە مەمۇرىي نىزاملاردىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، تالون تارقىتىش ـ سېتىش، باج پۇلىنى تۇغرىلاپ چىقىرىۋېتىش ۋە ئېكسپورت باج قايتۇرمىسى بېرىش خىزمىتىدە نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ دۆلەت مەنپەئىتىنى پەۋقۇلئاددە زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

باشقا دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، ئېكسپورت قىلىنىدىغان مالنى تاموژنىغا مەلۇم قىلىش تالونى، ئېكسپورتتىن قىلىنغان تاشقى پېرېۋوت كىرىمىنى تەكشۈرۈپ ھېساباتتىن كۆتۈرۈۋېتىش تالونى قاتارلىق ئېكسپورت باج قايتۇرمىسى دوكۇمېنتلىرىنى بېرىش خىزمىتى جەريانىدا نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئالدىنقى تارماقتىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا

تەكشۈرۈش ئاپپاراتى خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، تەكشۈرۈش نەتىجىسىنى ئۆيدۇرۇپ چىققانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

يۇقىرىقى تارماقتا كۆرسىتىلگەن خادىملاردىن ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، تەكشۈرۈشكە تېگىشلىك بۇيۇملارنى تەكشۈرمەي ياكى تەكشۈرۈش نەتىجىسىنى كېچىكتۈرۈپ چىقىرىپ، خاتا چىقىرىپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

413 ـ ماددا ھايۋانات ـ ئۆسۈملۈك كارانتىن ئورگىنىنىڭ كارانتىن خادىملىرىدىن نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، كارانتىن نەتىجىسىنى ئۆيدۇرۇپ چىققانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

يۇقىرىقى تارماقتا ئېيتىلغان خادىملاردىن ئېغىر مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىپ، كارانتىن قىلىنىدىغان نەرسىلەرنى كارانتىن قىلماي ياكى كارانتىن ئىسپاتىنى كېچىكتۈرۈپ چىقىرىپ، خاتا چىقىرىپ دۆلەت مەنپەئىتىنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

414 ـ ماددا يالغان، ناچار تاۋارلارنى ئىشلەپچىقىرىش ـ سېتىش جىنايى قىلمىشلىرىنى سۈرۈشتۈرۈش مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالغان بولسىمۇ، نەپسانىيەتچىلىك قىلىپ، قانۇن بويىچە سۈرۈشتۈرۈش مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلمىغان دۆلەت ئورگىنى خادىملىرىدىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

415 ـ ماددا پاسپورت، ۋىزا بېجىرىش ياكى چېگرىدىن چىقىش ـ كىرىش گۇۋاھنامىلىرىنى بېجىرىشكە مەسئۇل دۆلەت ئورگىنى خادىملىرى دۆلەت چېگرىسىدىن ئوغرىلىقچە ئۆتۈپ كېتىشكە ئۇرۇنغان كىشىلەرگە بىلىپ تۇرۇپ دۆلەت چېگرىسىدىن (چېگرىدىن) چىقىش ـ كىرىش گۇۋاھنامىلىرىنى بېجىرىپ بەرسە ياكى چېگرا مۇداپىئە ئورگىنى، تاموژنا ئورگىنى قاتارلىق دۆلەت ئورگانلىرىنىڭ خادىملىرى دۆلەت چېگرىسىدىن (چېگرىدىن) ئوغرىلىقچە ئۆتۈپ كېتىدىغانلارنى بىلىپ تۇرۇپ قويۇۋەتسە، ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى، تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىربولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

416 ـ ماددا ئالداپ سېتىلغان، تۇتۇپ كېتىلگەن ئاياللار ۋە بالىلارنى قۇتقۇزۇش مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالغان دۆلەت ئورگىنى خادىملىرى ئالداپ سېتىلغان، تۇتۇپ كېتىلگەن ئاياللار، بالىلار ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ مەلۇماتىنى قوبۇل قىلىپ، ئالداپ سېتىلغان، تۇتۇپ كېتىلگەن ئاياللار ۋە بالىلارنى قۇتقۇزماي، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلسا، بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

قۇتقۇزۇش مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالغان دۆلەت ئورگىنى

بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

تەسلىم بولغاندىن كېيىن، دۈشمەنگە خىزمەت قىلغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

424 ـ ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە جەڭدىن بۇرۇن قېچىپ كەتكەنلەرگە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ جەڭ ۋە ئۇرۇشنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

425 ـ ماددا قوماندانلىق قىلغۇچىلار، دىجورنىلار ۋە ۋەزىپە ئۆتىگۈچىلەردىن خىزمەت ئورنىدىن خالىغانچە كېتىپ قېلىپ ياكى خىزمەتتە بىپەرۋالىق قىلىپ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

ئۇرۇش مەزگىلىدە ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

426 ـ ماددا قوماندانلىق قىلغۇچىلار ياكى دىجورنىلار، ۋەزىپە ئۆتىگۈچىلەرنىڭ ۋەزىپە ئۆتىشىگە زورلۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۇسۇلى بىلەن توسقۇنلۇق قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقىلارنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى پەيدا قىلغانلارغا ياكى قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ، ئۇرۇش مەزگىلىدە ئېغىر جازا بېرىلىدۇ.

427 ـ ماددا خىزمەت ھوقۇقىدىن كەلسە ـ كەلمەس پايدىلىنىپ قول ئاستىدىكىلەرنى مەسئۇلىيەتكە خىلاپ ئىشنى قىلدۇرۇپ، ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

428 ـ ماددا قوماندانلىق قىلغۇچىلاردىن بۇيرۇققا قارشى چىقىپ، جەڭدىن قورقۇپ، ئۇرۇشتا پاسسىپلىق قىلىپ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلىرىغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ جەڭ ۋە ئۇرۇشنى زور زىيانغا ئۇچراتقانلىرىغا ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلىرىغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

429 ـ ماددا جەڭ مەيدانىدا خەۋپلىك ئەھۋالدا قالغان دوست ـ قوشنا قىسىمنىڭ ياردەم بېرىشنى تەلەپ قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ ۋە ياردەم بېرەلەيدىغان تۇرۇپ ياردەم بەرمەي، دوست ـ قوشنا قىسىمنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتقان قوماندانلىق قىلغۇچىلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

430 ـ ماددا ۋەزىپە ئۆتەش مەزگىلىدە خىزمەت ئورنىدىن ئۆزىچە ئايرىلىپ دۆلەت چېگرىسىدىن ئاسىيلىق قىلىپ قېچىپ ياكى چېگرا

قىلىپ، قىسمىدىن قاچقانلاردىن قىلمىشى ئېغىر بولغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

ئۇرۇش مەزگىلىدە ئالدىنقى تارماقتىكى جىنايەتنى ئۆتكۈزگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

436 ـ ماددا قورال ـ جابدۇق ئىشلىتىش بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىش قىلمىشى ئېغىر بولۇپ، مەسئۇلىيەتسىزلىك ھادىسىسىنى پەيدا قىلغان، كىشىلەرنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشى، ئۆلۈشىنى ياكى باشقا ئېغىر ئاقىۋەتلەرنى پەيدا قىلغانلىرىغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

437 ـ ماددا قورال ـ جابدۇق باشقۇرۇش بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلىپ، قورال ـ جابدۇقلارنىڭ سەپلەپ ئىشلىتىلىشىنى ئۆز مەيلىچە ئۆزگەرتىپ ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ پەۋقۇلئاددە ئېغىر ئاقىۋەت پەيدا قىلغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، يەتتە يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

438 ـ ماددا قورال ـ جابدۇق ياكى ھەربىي ئەشيالارنى ئوغرىلىغان، تارتىۋالغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

قورال ـ ياراغ، ئوق ـ دورا ۋە پارتلاتقۇچلارنى ئوغرىلىغان، تارتىۋالغانلارغا مۇشۇ قانۇننىڭ 127 ـ ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جازا بېرىلىدۇ.

439 ـ ماددا ئارمىيىنىڭ قورال ـ جابدۇقلىرىنى قانۇنسىز ساتقان، ئۆتۈنۈپ بەرگەنلەرگە ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ زور مىقداردىكى قورال ـ جابدۇقنى ساتقان، ئۆتۈنۈپ بەرگەنلەرگە ياكى باشقا پەۋقۇلئاددە ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

440 ـ ماددا بۇيرۇققا قارشى چىقىپ، قورال ـ جابدۇقنى تاشلىۋەتكەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ مۇھىم ياكى زور مىقداردىكى قورال ـ جابدۇقنى تاشلىۋەتكەنلەرگە ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

441 ـ ماددا قورال ـ جابدۇقنى يوقىتىپ قويۇپ، ۋاقتىدا مەلۇم قىلمىغانلارغا ياكى باشقا ئېغىر قىلمىشى بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ.

(ئاخىرى 6 ـ بەتتە)

پامىر ئېگىزلىكىدىكى ئۈزۈلمەس رىشتە

(بېشى 1 - بەتتە)

كۆرسىتىپ، ئاگىلىتىپ، ھەر مىللەت ئاممىسىغا دۆلەت مۇداپىئەسى تەربىيىسى بېرىپ كەلمەكتە. ھەرقايسى ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپلەردە قەرەللىك ۋە قەرەلسىز «دۆلەت مۇداپىئەسى دەرسلىكى» تەسىس قىلىنىپ، ياشلار، ئۆسمۈرلەرگە ۋەتەنپەرۋەرلىك، ۋەتەننى قوغداش تەربىيىلىرى بېرىلدى. «ئىككىنى ھىمايە قىلىش» تېمىسىدىكى دوكلات يىغىنى، سۆھبەت يىغىنى، بىرلەشمە دوستلۇق يىغىنى، ھەربىي - خەلق بىرلەشمە مۇداپىئە يىغىنى قاتارلىق يىغىنلار كۆپ قېتىم ئېچىلدى. بۇنىڭ بىلەن ھەر مىللەت خەلقىنىڭ دۆلەت مۇداپىئەسى ئېڭى ئۆسۈپ، پەرزەنت ئەسكەرلەرگە بولغان مۇھەببىتى تېخىمۇ كۈچەيدى، ئارمىيىنى ھىمايە قىلىشقا دائىر نۇرغۇن تەسىرلىك ئىش - پائالىيەتلەر بارلىققا كەلدى.

ئۇلۇغچات ناھىيىسى دۆلەت نۇقتىلىق يار - يۆلەك بولىدىغان نامرات ناھىيە، مالىيە كىرىمى ئۆزىگە يېتىشمەيدۇ، بەزىدە كادىرلار ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئايلىق ئىش ھەققىنىمۇ ۋاقتىدا تارقىتالمايدۇ. مۇشۇنداق ئەھۋالدىمۇ ناھىيىلىك پارتكوم ۋە ناھىيىلىك ھۆكۈمەت تىرىشچانلىق، ئىقتىسادچىللىق بىلەن ئىش كۆرۈپ مەبلەغ تېجەپ، ناھىيىلىك خەلق قوراللىق قىسمى، چېگرا مۇداپىئە چوڭ ئەترىتى، قوراللىق ساقچى ناھىيىلىك ئوتتۇرا ئەترىتى قاتارلىق ئورۇنلارغا ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ ئىشخانا بىناسى، قورال - ياراغ، ئوق - دورا ئىسكىلاتى، قاراۋۇلخانا، ماشىنا ئىسكىلاتى قاتارلىق ئاساسىي ئەسلىھەلەرنى قۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن جەمئىي 1 مىليون 290 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك پۇل ئاجرىتىپ بەردى. قىسىمدىكىلەرگە تۇرمۇشنى ياخشىلاش ئۈچۈن نەچچە يۈز مو ئوتلاقنى ھەقسىز ئايرىپ بەردى، بەش ئورۇندىكى چېگرا مۇداپىئە لېيەنىنىڭ چارۋىسىنى 28 يىلدىن بۇيان ھەقسىز باقتۇرۇپ بەردى. 1996 - يىلىنىڭ ئۆزىدىلا خەلق قوراللىق قىسمىنىڭ خەلق ئەسكەرلىرىگە ھەربىي تەلىم - تەربىيە بېرىشى ئۈچۈن 64 مىڭ يۈەن ئاجرىتىپ بەردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ناھىيىلىك ھۆكۈمەت يېزىلاردىكى ھەربىيلەر ئائىلە تاۋابىئاتلىرى، قىسىمدىن قايتقانلارنىڭ مەجبۇرىيەت ئەمگىكىنى كەچۈرۈم قىلدى، داۋالىنىش ياردەم پۇلى، قەرەللىك نورما ياردەم پۇلى تارقىتىشتا ئۇلارغا ئېتىبار بەردى. ئون نەچچە يىلدىن بۇيان، بۇ ناھىيە قىسىمدىن قايتقان 87 كىشىنى مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارغا خىزمەتكە ئورۇنلاشتۇردى، 50 نەچچە كىشىنى مۇئاۋىن بۆلۈم دەرىجىلىكتىن يۇقىرى رەھبەرلىك ئورنىغا ئۆستۈردى. بۇنىڭ ئىچىدە ئىككى كىشى ناھىيىلىك پارتكومنىڭ دائىمىي كومىتېت تەركىبىگە كىرگۈزۈلدى. ناھىيىلىك ھۆكۈمەت ھەربىي مەجبۇرىيەت ئۆتەۋاتقان ھەربىيلەر ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا ئېتىبار بېرىش ياردەم پۇلى بەرگەندىن سىرت، ھەربىي مەجبۇرىيەت ئۆتەۋاتقانلارنى تەقدىرلەش - مۇكاپاتلاشنى يولغا قويدى.

ئۇلۇغچات ناھىيىسى 1991 - يىلدىن بۇيان قىزىلسۇ ئوبلاستى چېگرا مۇداپىئە مەلۇم تۇەنىنىڭ بەش چېگرا مۇداپىئە لېيەنىنى ئوت - چۆپ بىلەن تەمىنلەپ كەلمەكتە. بۇنىڭدىن ئىلگىرى بۇ لېيەندۇيلەرگە كېرەكلىك ئوت - چۆپ ئاتوشتىن توشۇلاتتى. مۇشۇ بىر ئىشتىلا قىسىمنىڭ 200 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى خىراجىتى تېجەپ قېلىنىپ، قىسىمغا قولايلىق يارىتىپ بېرىلدى.

1995 - يىلى 2 - ئايدا جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ مەلۇم قىسمى ئۇلۇغچات ناھىيىسىدە ئىككى قېتىم دالا مەشقى قىلغاندا، ناھىيە بازىرىدىكى ھەر مىللەت خەلقى پەرزەنت ئەسكەرلەرنى يولنىڭ ئىككى قاسنىقىدا تۇرۇپ كۈتۈۋېلىپلا قالماستىن، قىسىمغا كېرەكلىك تۇرالغۇ ئۆي، سۇ، توك، يېقىلغۇ قاتارلىقلارنى ۋاقتىدا ھەل قىلىپ بەردى، ئون نەچچە مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى گۆش، ياغ، يېمەك - ئىچمەك، ئۈنئالغۇ، رەڭلىك تېلېۋىزور قاتارلىقلارنى قىسىمدىكىلەرگە يەتكۈزۈپ بەردى. ھەر يىلى ھېيت، بايرام مەزگىلىدە ئۇلۇغچات ناھىيىسىدىكى بەش رەھبەرلىك بەنزىسى ئەزالىرى بىرنەچچە گۇرۇپپىغا بۆلۈنۈپ، ناھىيە تەۋەسىدىكى قىسىملار ۋە چېگرا مۇداپىئە قاراۋۇلخانىلىرىغا بېرىپ كوماندىر - جەڭچىلەردىن ھال سورايدۇ. 1996 - يىلى باھار بايرىمىدا بۇ ناھىيىدىكىلەر قىسىمدىكىلەرگە 40 نەچچە مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى ھال سوراش بۇيۇملىرىنى يەتكۈزۈپ بەردى. ناھىيىلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسىدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئۇزاق يىللاردىن بۇيان چېگرا مۇداپىئە لېيەندۇيلىرىگە خەت - چەك، گېزىت - ژۇرناللارنى ۋاقتىدا يەتكۈزۈپ بېرىپ، ھەرقايسى قاراۋۇلخانىلارنى شادلىققا چۆمدۈرۈپ كەلمەكتە.

قىسىم غەلىبىلىك ئۇرۇش قىلىشتا خەلق تاغدەك يۆلەك بولىدۇ. 1990 - يىلى 4 - ئايدا ئاقتۇ ناھىيىسىنىڭ بارىن يېزىسىدىكى ئەكسىلئىنقىلابىي قوراللىق توپىلاڭنى تىنچىتىش كۈرىشىدە، ئۇلۇغچات ناھىيىسى «ئازادلىق ئارمىيىدىن ئۆگىنىش، ئارمىيىنى سۆيۈش، ئارمىيىنى چۈشىنىش ۋە ئارمىيىنى قوللاش» پائالىيىتىنى پائال قانات يايدۇردى. ئورگان، مەكتەپتىن زاۋۇت، كانلارغىچە، ناھىيە بازىرىدىن يېزا - كەنتلەرگىچە، بوۋاي - مومايلاردىن ئۆسمۈر باللارغىچە ھەممەيلەن ناھىيىلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەت بىناسى ئالدىدىكى مەيدانغا يىغىلىپ، 150 نەچچە مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى ھال سوراش بۇيۇمىنى توپلاڭنى باستۇرغان قىسىملارغا ئىئانە قىلىپ، ئۇلۇغچات ناھىيىسىدىكى ھەر مىللەت كادىر ۋە ئاممىنىڭ پەرزەنت ئەسكەرلەرگە بولغان چوڭقۇر مېھىر - مۇھەببىتىنى ئىپادىلىدى.

كوممۇنىستىك پارتىيە ھەممىدىن ياخشى، ئازادلىق ئارمىيە ھەممىدىن سۆيۈملۈك، بۇ ئۇلۇغچات خەلقىنىڭ بىۋاسىتە كەچۈرمىشلىرىدىن چىقىرىلغان چوڭقۇر تەسىرات.

ئۇلۇغچات ناھىيە بازىرىنىڭ بۇرۇنقى ئورنى يەر قاتلىمىنىڭ يىمىرىلىش بەلبېغىغا جايلاشقان بولۇپ، بۇ يەرنىڭ گېئولوگىيىلىك قاتلىمى تۇراقسىز ئىدى. 1985 - يىل 8 - ئاينىڭ 23 - كۈنى كەچ سائەت ئالتىدىن ئۆتكەندە، تۇيۇقسىز 7.4 بال يەر تەۋرەپ، ناھىيە بازىرى ھەش - پەش دېگۈچە خارابىلىققا ئايلاندى، 21 كىشى بەختكە قارشى قازا تاپتى، 100 نەچچە كىشى يارىلاندى، پوچتا ئالاقىسى، سۇ، توك ئۈزۈلۈپ، خەلققە بالايىئاپەت كەلدى. شىنجاڭ ھەربىي رايونى، جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە ھەرقايسى يەرلىك قوراللىق بۆلۈملەر ئاپەتتىن خەۋەر تېپىپ، دەرھال ياردەمگە قوشۇن ئەۋەتتى. 15 كېچە - كۈندۈز جىددىي قۇتقۇزۇش ئارقىلىق كوماندىر - جەڭچىلەر خارابىلىقتا كۆمۈلۈپ قالغان 20 نەچچە كىشىنى، 8 مىليون يۈەن قىممىتىدىكى 4000 دىن ئارتۇق ماددىي بۇيۇمنى قۇتقۇزۇۋالدى؛ كۆمۈلۈپ قالغان 930 مىڭ كىلوگرام ئاشلىقنى قېزىپ چىقاردى؛ 9000 كۋادرات مېتىردىن ئارتۇق ئۆي، بىنانى خەتەرلىك ھالەتتىن قۇتقۇزدى؛ 221 قورۇغا يۆلەك تام قوپاردى، يەرلىك خەلققە 1 مىليون 800 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى 9000 كىلوگرام ئاشلىق ياردەم قىلدى؛ ئاپەتكە ئۇچرىغان خەلقنى 1000 ئادەم (قېتىم)دىن كۆپرەك داۋالىدى...

شۇ قېتىملىق يەر تەۋرەشتىن كېيىن، ئۇلۇغچات ناھىيىسىدىكى ھەر مىللەت خەلقى ۋە ھەربىيلەر پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ رەھبەرلىكىدە، پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ كۆڭۈل بۆلۈشى ۋە ياردەم بېرىشى بىلەن تۆت يىلغا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە يېڭى ناھىيە بازىرىنى قۇرۇپ چىقتى.

ئۇلۇغچات ناھىيىسى ئېگىز تاغلىق رايونغا جايلاشقان بولغاچقا ھەر يىلى تۈرلۈك تەبىئىي ئاپەتلەرگە ئۇچراپ تۇرىدۇ. ئۇلۇغچاتتا تۇرۇشلۇق قىسىملار ئاپەت يۈز بەرگەندە ھەممىشە قېيىن، خەتەرلىك، ئېغىر ۋەزىپىلەرنى ئۈستىگە ئېلىپ كەلدى. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ناھىيىلىك چېگرا قوغداش چوڭ ئەترىتىدىكىلەر 27 قېتىمدا ئاممىنى خەتەردىن، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇشقا 900 ئادەم (قېتىم) ئەۋەتىپ، ئاممىنى 900 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى زىياندىن ساقلاپ قالدى. ناھىيىلىك قوراللىق بۆلۈم 24 قېتىم ئاپەتتىن قۇتقۇزۇشقا 500 نەچچە ئادەم (قېتىم) كۈچ ئاجراتتى، ئۇلار 300 ئائىلىلىك چارۋىچىنىڭ 18 مىڭ تۇياق چارۋىسىنى كۆكلەم، قىشلاققا يۆتكىشىگە ياردەم بەردى، چارۋىچىلارغا 5000 كىلوگرامدىن ئارتۇق يەم - خەشەك، 120 كىلوگرام ئۇن ۋە نۇرغۇن كىيىم - كېچەك يەتكۈزۈپ بەردى.

1991 - يىلدىن بۇيان ئۇلۇغچاتتا تۇرۇشلۇق ھەربىيلەر ھەر مىللەت خەلقىگە نۇرغۇن ئەمەلىي ياخشى ئىش قىلىپ بېرىپ، خەلقنىڭ دەردىگە دەرمان بولدى. مەسىلەن: ياشانغانلار ۋە يېتىم - يېسىرلارنىڭ 460 كۋادرات مېتىردىن كۆپرەك تۇرالغۇ ئۆيلىرىنى رېمونت قىلىپ بەردى؛ نامراتلارغا 500 قۇر كىيىم - كېچەك، 4600 كىلوگرام ئاشلىق ياردەم قىلدى. كېسەل چارۋىچىلارغا 40 نەچچە ھەربىي قان بەردى. جەڭچىلەر ئاممىنىڭ ئائىلە ئېلېكتىر سايمانلىرىنى 700 قېتىم رېمونت قىلىپ بەردى. 93 كىشىنى تۈرلۈك تېخنىكا جەھەتتە تەربىيىلىدى، 8500 مېتىر ئۇزۇنلۇقتا ئېرىق - ئۆستەڭ چېپىپ بەردى. 300 مىڭ تۈپتىن ئارتۇق كۆچەت تىكىپ بەردى...

كونا ئۇلۇغچات ساقچىخانىسىدىن ئۈچ كىلومېتىر يىراقلىقتىكى بىر كەنتتە 74 ياشقا كىرگەن ئابەك دېگەن موماي بار ئىدى. ئۇنىڭ ئىككى پۇتى پالەچ بولغاچقا ئورنىدىن تۇرالمايتتى، تۇرمۇشتا بەكمۇ قىينىلاتتى. بۇ ساقچىخانا پارتىيە ياچېيكىسى ئابەكنىڭ ھالىدىن ئوبدان خەۋەر ئېلىش ئۈچۈن، ساقچىخانا ئالدىغا بىر ئېغىز ئۆي سېلىپ، ئۇنى كۆچۈرۈپ كېلىشنى قارار قىلدى. ئۆي پۈتتۈرۈلۈپ، پاكىز، ئىسسىق قىلىپ تەييارلانغاندىن كېيىن، ئابەك موماي كۆچۈرۈپ كېلىندى. ساقچىلار نۆۋەت بىلەن ئۇنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ ئاش - تامىقىنى ۋاقتىدا يېگۈزدى، بايرام - ھېيتلاردا ھېيتلىق - بايراملىق بېرىپ، پەرزەنت ئەسكەرلەرنىڭ مېھرىنى يەتكۈزۈپ تۇردى. ئابەك موماي مۇنداق مېھرىبانلىقتىن سۆيۈنۈپ، كىشىلەرگە ساقچىلارنىڭ پەزىلىتىنى ماختاپ بەردى.

«ئىككىنى ھىمايە قىلىش» خىزمىتىنىڭ چوڭقۇر قانات يېيىشى ۋە دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ ئاساسىي قاتلام ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، چېگرا مۇداپىئە مەلۇم قىسىمنىڭ ئۇلۇغچات ناھىيىسىدە تۇرۇشلۇق لېيەندۇيلىرى ئورتاق بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرى ئاساسىي قاتلام ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىغىچە، نامراتلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇپ بېيىتىشقىچە، ئاساسىي قاتلامنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغىچە كېڭەيتتى. بۇ جەھەتتە يېزىنى، كەنتنى، ئائىلىنى كۆتۈرە ئېلىشنى ھەر بىر كوماندىر - جەڭچىگىچە ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ۋەزىپىنى، ۋاقىتنى بېكىتتى. ھەربىي - خەلق ئورتاق بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى كۆتۈرە بېرىلگەن يېزا، كەنت پارتىيە قۇرۇلۇشىدىكى نىشانلىق باشقۇرۇش كۆرسەتكۈچىگە كىرگۈزۈپ، بۇنىڭغا دائىر تۈزۈملەرنى بېكىتىپ چىقتى. ھەربىيلەرنىڭ ھۆددە ئېلىپ يار - يۆلەك بولۇشى ئارقىسىدا بەزى يېزىلاردىكى نامراتلارنىڭ 1996 - يىللىق ساپ كىرىمى 900 يۈەنگە يېتىپ، بېيىش يولىغا قاراپ ماڭدى.

ۋەتەن چېگرىسىنى قوغداش ئۈچۈن، ئۇلۇغچات ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ھەربىي - خەلق بىرلەشمە مۇداپىئە خىزمىتىنى بوشاشماي چىڭ تۇتتى. 1974 - يىلى ئۇلۇغچات ناھىيىسىدە چېگرا قوغداش كومىتېتى قۇرۇلغانىدى. شۇنىڭدىن كېيىن ھەرقايسى يېزا، فېرمىدا چېگرا قوغداش رەھبەرلىك گۇرۇپپىلىرى ئارقا - ئارقىدىن قۇرۇلدى، شۇنداقلا ئامانلىق كومىتېتى (گۇرۇپپىلىرى)، ھەربىي - خەلق بىرلەشمە گۇرۇپپىلىرى، يىللىق قاراۋۇل، مەزگىللىك قاراۋۇل پونكىتلىرى، خەۋەرلىشىش پونكىتلىرى قۇرۇلدى. بۇنىڭ بىلەن ھەربىي - خەلق بىرلەشمە قوغداش تورى شەكىللەندۈرۈلدى. 1983 - يىلى ئۇلۇغچات ناھىيىلىك چېگرا مۇداپىئە چوڭ ئەترىتى مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، چېگرىدىكى چارۋىچىلار بىلەن چېگرا قوغداش توختامى ۋە ۋەتەنپەرۋەرلىك چېگرا قوغداش ئەھدىنامىسى تۈزدى. بۇنىڭ بىلەن چېگرا لىنىيىسىدە خەلق ئەسكەرلىرى ۋە پىدائىيلاردىن تەركىب تاپقان ئەترەتلەر قۇرۇلدى ۋە ئۇلار چېگرا چارلاشقا ئۇيۇشتۇرۇلدى. ناھىيە تەۋەسىدىكى 470 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى چېگرا لىنىيىسىنىڭ چوڭ - كىچىك ئۆتۈشمە ئېغىزلىرىدا قاراۋۇل تۇرغۇزۇلدى، بىرلەشمە گۇرۇپپىلار قاراۋۇل ئورنىدا چىڭ تۇرۇپ، چېگرا لىنىيىسىدىكى پولات قورغانغا ئايلاندى.

«ئىككىنى ھىمايە قىلىش» خىزمىتى ئۇلۇغچات ناھىيىسىدە تۇرۇشلۇق قىسىملارنىڭ جەڭگىۋارلىقىنى ئاشۇردى. شۇنداقلا ئۇلۇغچاتنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى ئىلگىرى سۈردى. ھازىر بۇ ناھىيىدە مىللەتلەر ئىتتىپاق، ئىقتىساد تەرەققىي قىلماقتا. ئون يىلدىن بۇيان ئۇلۇغچات ناھىيىسىنىڭ مىللىي ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتى 3.2 ھەسسە ئاشتى، ئاشلىق ئومۇمىي مەھسۇلاتى 73% ئاشتى. دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە ساپ كىرىمى 3.4 ھەسسە ئاشتى، «ئىككىنى ھىمايە قىلىش» خىزمىتى ھەقىقەتەن ئۇلۇغچات خەلقىگە مۇقىملىق، ئىتتىپاقلىق، تەرەققىيات بەخش ئەتتى.

چياۋشى ئۈرۈمچىدە قىسقا ۋاقىت توختىغاندىن كېيىن ئۈرۈمچىدىن موڭغۇلىيىگە زىيارەتكە يولۇپ كەتتى

(بېشى 1 - بەتتە)

لەنجۇ ھەربىي رايونىنىڭ قوماندانى ليۇجىڭسۇڭمۇ ئايرودرومغا چىقىپ ئۇزىتىپ قويدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۇلانباتور، 13-ئاپرېل تېلېگراممىسى. موڭغۇلىيە بۈيۈك خورالنىڭ رەئىسى گونچىگ دورجىنىڭ تەكلىپىگە بىنائەن، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيىۋەنجاڭى چياۋشى مۇشۇ ئاينىڭ 13-كۈنى چۈشتىن كېيىن مەخسۇس ئايروپىلان بىلەن ئۇلانباتورغا كېلىپ، موڭغۇلىيىدىكى ئۈچ كۈنلۈك رەسمىي زىيارىتىنى باشلىدى.

چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ ئايروپىلاندىن چۈشكەندىن كېيىن، ئايروپىلان يېنىدا كۈتۈپ تۇرغان موڭغۇلىيە بۈيۈك خورالى ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشى دائىمىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى زىرىگ ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسى بولغۇن، دۆلەت بۈيۈك خورالى موڭغۇلىيە ئوتتۇرا پالاتا ئەزالىرى گۇرۇپپىسىنىڭ رەئىسى ئېردېنبىرىگ، موڭغۇلىيە ھۆكۈمىتى ئۇل مۇئەسسەسە تەرەققىيات مىنىستىرى نىئامداۋا چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسى يۈۋېيننى قىزغىن قارشى ئالدى. بولغۇن يۈۋېينغا گۈل تۇتتى.

جۇڭگونىڭ موڭغۇلىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى چى جىجيا، ئەلچىخانا خادىملىرى، جۇڭگو-موڭغۇلىيە ئىقتىساد-سودا بىرلەشمە كومىتېتىنىڭ جۇڭگو تەرەپ ۋەكىللەر ئۆمىكى ئەزالىرى، موڭغۇلىيىدە تۇرۇشلۇق ئاپپاراتلار ۋە ئوقۇتقۇچىلار، موڭغۇلىيىدە ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچىلار ۋەكىللىرى ھەم جۇڭگو مۇھاجىرلىرى ۋەكىللىرىمۇ ئايرودرومغا چىقىپ كۈتۈۋالدى ۋە چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسى يۈۋېينغا گۈل تۇتتى.

چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ موڭغۇلىيە مېھمانخانىسىغا بارغاندىن كېيىن، موڭغۇلىيە دۆلەت ھاكىمىيىتى قۇرۇلۇشى دائىمىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى زىرىگ رەپىقىسى بىلەن چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسىگە «ھاردۇق ھارقى» سەپتى.

چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭنىڭ موڭغۇلىيىدىكى زىيارىتى - جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى ۋېيىۋەنجاڭىنىڭ موڭغۇلىيىگە تۇنجى قېتىملىق زىيارىتىدۇر. موڭغۇلىيە بۇ قېتىمقى زىيارەتكە ئىنتايىن ئەھمىيەت بەردى، ئەڭ چوڭ ھۆكۈمەت گېزىتى «خەلق ھوقۇقى گېزىتى» ۋە دۆلەت تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى مۇشۇ ئاينىڭ 12-كۈنى چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭنىڭ سۈرىتىنى باستى ۋە كۆرسەتتى، تەرجىمىھالىنى ۋە جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى قىسقىچە تونۇشتۇردى.

چياۋشى ئايرودرومدا يازما سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: «جۇڭگو بىلەن موڭغۇلىيىنىڭ تاغ-دەريالىرى تۇتاش، ئىككى دۆلەت خەلقى ئۇزاق مەزگىل دوست ئۆتۈپ كەلدى. ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتى نورماللاشقاندىن بويان، ئىككى تەرەپنىڭ دوستانە ھەمكارلىقى ئۈزلۈكسىز راۋاجلاندى. جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى بىلەن موڭغۇلىيە بۈيۈك خورالىمۇ ياخشى مۇناسىۋەت ۋە دوستانە ئالاقىنى ساقلاپ كەلمەكتە. جۇڭگو بىلەن موڭغۇلىيىنىڭ ئىناق-دوست ئۆتۈشى ئىككى دۆلەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى ۋە مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن، ھەم مەزكۇر رايوننىڭ تىنچلىقى ۋە تەرەققىياتىغىمۇ پايدىلىق».

چياۋشى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرى بىلەن كۆرۈشكەندە تەكىتلەپ مۇنداق دېدى:

ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان ھەرىكەتلەرگە قەتئىي زەربە بېرىش كېرەك

(بېشى 1 - بەتتە)

مېنىڭچە شۇنداق قىلغىلى بولىدۇ. قىزىلما بايلىقنىڭ تارقىلىش ئەھۋالىغا ئاساسەن ئۇلارنى پىلانلىق ئېچىپ، دۆلەتنىڭ تەرەققىيات مۇھىم نۇقتىسىنى غەربىي قىسىمغا يۆتكەش پۇرسىتىنى چىڭ تۇتۇپ، نېفىت ۋە تەبىئىي گاز قاتارلىق بايلىق ئۈستۈنلۈكىگە تايىنىپ، نېفىت-خىمىيە سانائىتىنى يېتەكچى قىلغان خىمىيە سانائىتى شۇنداقلا نېفىت، تەبىئىي گاز مەھسۇلاتلىرىنى ئىشلەش سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇپ، تۈۋرۈك كەسىپلەرنى بارلىققا كەلتۈرۈپ، ئىقتىسادنىڭ يېڭى ئېشىش نۇقتىلىرىنى يېتىلدۈرۈپ، شىنجاڭ ئىقتىسادىنىڭ تېز سۈرئەتتە راۋاجلىنىشى ئۈچۈن پۇختا ئاساس سېلىش كېرەك.

پەيزاۋات ناھىيىسىدە ئالدىنقى كۈنى يەنە 6.6 بال يەر تەۋرىگەنلىكىدىن خەۋەر تاپقان چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭ ئاپەت يۈز بەرگەن رايوندىكى ھەر مىللەت خەلقىدىن ھال سورايدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ باش كاتىپى ساۋجى شىنجاڭنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرىگە چياۋشى ۋېيىۋەنجاڭنىڭ بىر قىسىم ياۋروپا دۆلەتلىرىدىكى زىيارىتىنىڭ ئەھۋالىنى تونۇشتۇردى.

پەيزاۋاتتا يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتى ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇلماقتا

(بېشى 1 - بەتتە)

كۆپ قېتىم يەر تەۋرەشنىڭ زىيىنىغا ئۇچرىغان پەيزاۋات خەلقى ئېغىر تەبىئىي ئاپەت ئالدىدا ئۆزىنىڭ ئىگىلمەس - پۈكۈلمەس روھىنى يەنە بىر قېتىم نامايان قىلدى. جامباز يېزىسى ئاياغساڭ كەنتىدىكى دېھقان ئابلىمىت يەر تەۋرەپ ئۇزاق ئۆتمەي ئايالى ۋە قىزى بىلەن بىرلىكتە ئۆرۈلۈپ چۈشكەن قازىنىقنى ئەسلىگە كەلتۈردى. ئۇ: «يەر ھەرقانچە قاتتىق تەۋرىگەن بولسىمۇ، لېكىن بىز قورقۇپ كەتمىدۇق»، دېدى. ئۇ يەنە تېرىپ بولالمىغان ئون مو كېۋەزنى بىر - ئىككى كۈن ئىچىدە تېرىپ بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

يەر تەۋرەش رەھىمسىز بولغىنى بىلەن ئادەملەر رەھىمدىل. يەر تەۋرەپ بىرقانچە سائەت ئۆتكەندىن كېيىن، پەيزاۋاتنىڭ ناھىيە، يېزا كادىرلىرى كەينى - كەينىدىن ئاپەت يۈز بەرگەن جايدىكى كەنت، ئائىلىلەرگە بېرىپ، ياردارلارنى جىددىي قۇتقۇزۇشقا تەشكىللىدى، ئۆلگۈچىلەرنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرىدىن ھال سورىدى ۋە ئۇلارغا تەپقە بەردى، ئامىنىڭ تۇرمۇشىنى ئورۇنلاشتۇردى. قەشقەر ۋىلايىتى، جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى ۋە پەيزاۋات ناھىيىسى دەرھال داۋالاش ئەترەتلىرىنى ئەۋەتتى. ھازىر پەيزاۋاتتىكى يەر تەۋرىگەن جايلار ۋە بۇ قېتىمقى يەر تەۋرەشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان يوپۇرغا ناھىيىسىنىڭ بىر قىسىم يېزا، كەنتلىرى ۋە دېھقانچىلىق مەيدانىدىكى 280 مىڭ ھەر مىللەت ئاممىنىڭ تۇرمۇش ۋە بىخەتەرلىكى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ كاپالەتكە ئىگە قىلىنغانلىقى ئۈچۈن، ئاپەتكە ئۇچرىغان خەلقنىڭ كۆڭلى تىندى، جەمئىيەت تەرتىپى ياخشى بولدى.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى جاڭ ۋېنيۈ باشچىلىقىدىكى ئاپتونوم رايوننىڭ ھال سوراش ئۆمىكى، دۆلەت يەر تەۋرەش ئىدارىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى تاڭ چۈەن باشچىلىقىدىكى دۆلەت يەر تەۋرەش ئىدارىسىنىڭ خىزمەت گۇرۇپپىسى بۇ يەردىكى يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇپ، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىگە يېتەكچىلىك قىلىش، ئاپەتكە ئۇچرىغان ھەر مىللەت ئاممىسىدىن ھال سوراش ئۈچۈن بۈگۈن پەيزاۋاتقا يېتىپ كەلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى 15- مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى پائالىيىتىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چىقاردى

(بېشى 1 - بەتتە)

3. تىپلارنى تەشۋىق قىلىش، ئۆلگە تىكلەش لازىم. ئۆلگىنىڭ كۈچى چەكسىز بولىدۇ. بۇ يىل 5 - ئايدا ئاپتونوم رايون مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدا ئىلغار تىپلاردىن بىر قانچىنى ئوتتۇرىغا چىقىرىپ، ئاپتونوم رايون بويىچە ئۆگىنىش ئۆلگىسى قىلىپ تىكلەپ، تىپلارنىڭ نەمۇنىلىك ئىش پائالىيەتلىرى ئارقىلىق ھەر مىللەت كادىرلار، ئاممىنى ئىلھاملاندۇرۇپ ۋە تەربىيىلەپ، خەنزۇلار بىلەن ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ھېچقايسىسى بىر-بىرىدىن ئايرىلالماسلىق سىياسىي قارىشىنى كىشىلەر قەلبىگە چوڭقۇر سىڭدۈرۈپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، تەرەققىياتى ئىشلىرىنى ئۈزلۈكسىز يۈكسەلدۈرمەكچى. جايلارمۇ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئىلغار تىپلارنى تۇرغۇزۇپ، داغدۇغىلىق تەشۋىق قىلىشى ۋە تەقدىرلىشى لازىم، شارائىت بار ۋىلايەت (ئوبلاست)، شەھەرلەر مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئىلغار تىپلارنى سەييارە دوكلات بېرىشكە ئۇيۇشتۇرسىمۇ بولىدۇ، قىسقىسى پۈتكۈل جەمئىيەتتە «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداش شەرەپلىك، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىش نومۇس» دەيدىغان كۈچلۈك جامائەت پىكرى شەكىللەندۈرۈش لازىم.

4. رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى چىڭ تۇتۇش لازىم. ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار، ھۆكۈمەتلەر مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ئېيى پائالىيىتىگە يۈكسەك ئەھمىيەت بېرىپ، ئۇنىڭغا بولغان رەھبەرلىكنى ھەقىقىي كۈچەيتىش لازىم. ھەر دەرىجىلىك تەشۋىقات تارماقلىرى بىرلىك سەپ، مىللەتلەر، دىن ئىشلىرى كومىتېتى، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ياشلار ئىتتىپاقى، ئاياللار بىرلەشمىسى قاتارلىق تارماقلار بىلەن ماسلىشىشنى كۈچەيتىپ، بىرىكمە كۈچ ھاسىل قىلىشى، «ئۇقتۇرۇش» نىڭ روھى بويىچە كونكرېت ئورۇنلاشتۇرۇشى، خىزمەتلەرنى ھەقىقىي ئەمەلىيلەشتۈرۈشى لازىم. ئاخبارات ئورۇنلىرى تەشۋىقات سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ يېتەكلەش رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى جامائەت پىكرى كەيپىياتىنى تىرىشىپ شەكىللەندۈرۈشى لازىم. ئاپتونوم رايون ۋە جايلاردىكى كىنو شىركەتلىرى، شىنخۇا كىتابخانىلىرى، كىنو فىلىملىرىنىڭ قويۇلۇشى ۋە كىتابلارنىڭ تارقىتىلىشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

****

جەسەتنى تونۇۋېلىڭ

1997 - يىل 1 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئىدارىمىز ناتونۇش بىر ئەرنىڭ جەسىتىنى بايقىدى، تەخمىنەن 30 ياشلار ئەتراپىدا، بويى 1.68 مېتىر ئەتراپىدا، مىللىتى ئېنىق ئەمەس، ئۆلگىنىگە ئاز دېگەندىمۇ بىر ھەپتە بولغان.

يېقىندا يوقالغان ئەرلەرنىڭ تۇغقانلىرى، دوستلىرىنىڭ ئىدارىمىزگە كېلىپ جەسەتنى تونۇۋېلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

ئالاقىلىشىش تېلېفونى: 4871648 (0991)

ئالاقىلەشكۈچى: داڭ نەن، يۈي شۇبىڭ

ئۈرۈمچى شەھەرلىك ج خ ئىدارىسى

چەت ئەل شىركەتلىرى بىلەن «بەيگىگە چۈشكەن» جۇڭگو تېلېگراف بازىرى

لۇي خۇي

90 - يىللاردا جۇڭگونىڭ تېلېگراف ئىشلىرى ئۇچقاندەك راۋاجلاندى. سانلىق مەلۇماتلارغا قارىغاندا، جۇڭگودا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن كۈنىگە 30 مىڭ شەھەر ئائىلىسى تېلېفون ئورناتتىدىكەن. 1993 - يىلى بىر يىلدا يېڭىدىن كۆپەيگەن شەھەر تېلېفونى تەخمىنەن 10 مىليونغا يەتكەن. بۇ، بىر يىلدا ئىككى شياڭگاڭغا تېلېفون ئورناتقانغا تەڭ ئىكەن. 1994 - يىلى مەملىكەت بويىچە 10 مىليون 830 مىڭ شەھەر تېلېفونى ئورنىتىلغان، 1995 - يىلى 12مىليوندىن ئاشقان. بۇنىڭدىن ئىلگىرى كومپيۇتاتور سىغىمچانلىقى جەھەتتە دۇنيا بويىچە رېكورت ياراتقان ئامېرىكىدىمۇ تەرەققىيات ئەڭ تېز بولغان مەزگىلدە بىر يىلدا ئورنىتىلغان شەھەر تېلېفونى 7 مىليونغا يەتكەنىدى.

بۇ سانلاردىن جۇڭگونىڭ 21 - ئەسىردە دۇنيا بويىچە ئەڭ چوڭ تېلېفون بازىرىغا ئايلىنىپ قالىدىغانلىقىنى كۆرۈۋالالايمىز.

«بەيگىگە چۈشكەن» تېلېفون بازىرى ئىچىدە رىقابەت ئەڭ كەسكىن بولغىنى كۆچمە تېلېفون بازىرى بولۇپ، 1987 - يىلى MHZ 900لىق ھەرە ئۇگىسىمان خەۋەرلىشىش تورى كىرگۈزۈلگەندىن تارتىپ، جۇڭگونىڭ كۆچمە خەۋەرلىشىش كەسپى يىلدىن - يىلغا ھەسسىلەپ ئېشىپ، 1995 - يىلىنىڭ ئاخىرىدا مەملىكەت بويىچە كۆچمە تېلېفون ئابونتى 3 مىليون 600 مىڭغا يەتتى. مۆلچەرلىنىشچە، 2000 - يىلغا بارغاندا 18 مىليونغا يېتىدىكەن.

ئامېرىكىنىڭ «موتورولا» شىركىتى ھەممىدىن بۇرۇن بازارنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمىنى ئىگىلىدى. موتورولا شىركىتىنىڭ جۇڭگودىكى تىجارەت مىقدارى قىسقىغىنە نەچچە يىلدا ياپونىيىدىكى 30 يىللىق تىجارىتىدىن ئېشىپ كەتتى.

شۋېتسىيىنىڭ ئېرىكسون شىركىتىمۇ جۇڭگو بازىرىغا خېلى بۇرۇن كىرگەن شىركەت بولۇپ، ھازىر جۇڭگودا توققۇز شېرىك كارخانا ۋە 13 ئىش بېجىرىش ئورنى قۇردى. 1995 - يىلى ئۇنىڭ جۇڭگودىكى تىجارەت سوممىسى 1 مىليارد 200 مىليون دوللارغا يېتىپ، يەرشارى بويىچە قىلغان ئومۇمىي تىجارىتىنىڭ % 8نى ئىگىلىدى. بۇلاردىن باشقا ياۋروپادىكى كۆچمە تېلېفون ئىشلەيدىغان ئەڭ چوڭ كارخانا «نوكىيا» شىركىتى ۋە ياپونىيە، ئامېرىكا، كانادا، گوللاندىيە، كورېيەلەرنىڭ

مەلۇم بولدى.

بۇ كۆرگەزمە ئېچىلىشتىن بىر ئاي بۇرۇن موتورولا (جۇڭگو) ئېلېكترون چەكلىك شىركىتى خېرىدارلارغا مەھسۇلاتنى سېتىپ بولغاندىن كېيىن، يەنە تېخىمۇ ياخشى مۇلازىمەتلىق قىلىش ئۈچۈن بېيجىڭدا مەخسۇس ماگىزىن ئاچقان.

مۇشۇنداق كەسكىن رىقابەتتە جۇڭگونىڭ خەۋەرلىشىش ساھەسى قانداق قىلىدۇ؟ بۇ كىشىلەر دىققەت قىلىدىغان ئىش.

جۇڭگودا دۇنيا بويىچە ئەڭ چوڭ چاقىرغۇ بازىرى، ئۇنىڭدا ئەڭ كۆپ چاقىرغۇ خېرىدارى بار. لېكىن بۇ غايەت چوڭ بازارنى پۈتۈنلەي چەت ئەل مەھسۇلاتلىرى قاپلاپ كەتتى. سانلىق مەلۇماتلارغا قارىغاندا، ھازىر جۇڭگو بازىرىدا نەچچە يۈز خىل ماركىلىق چاقىرغۇ بولۇپ، ئۇلار جۇڭگونىڭ چاقىرغۇ بازىرىنىڭ % 95 تىن كۆپرەكىنى ئىگىلەيدىكەن.

جۇڭگونىڭ دۆلەت ئاممىۋى خەۋەرلىشىش تورى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان تېز راۋاجلاندى. لېكىن خەۋەرلىشىش تورىنىڭ قۇرۇلۇشىدا يەنىلا ئىمپورت ئۈسكۈنىلىرىگە تايىنىدۇ. تور قۇرۇلۇشىدا چەت ئەل ئۈسكۈنىلىرى ۋە تېخنىكىسىغا تايىنىش ئەھۋالى ناھايىتى ئېغىر.

ھالبۇكى قىسمەن خەۋەرلىشىش مەھسۇلاتلىرى، زاۋۇتلىرى «ھە - ھۇ» بىلەن بارلىققا كەلگەچكە، مەملىكەت بويىچە نۇركابېل، ئېلېكتر كابېلى ئىشلەپ چىقىرىدىغان زاۋۇت 1000 دىن ئېشىپ كەتتى. نۇركابېلغا بولغان يىللىق ئېھتىياج مەملىكەت بويىچە 100 مىڭ كىلومېتر ئەتراپىغا يېتىدۇ، لېكىن مەملىكەت بويىچە يىللىق ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى 300مىڭ كىلومېتىردىن ئاشىدۇ، مۇشۇنداق ئەھۋالدىمۇ چەت ئەللىك مەبلەغ سالغۇچىلار يەنىلا يوچۇق تېپىپ بۆسۈپ كىرىۋاتىدۇ.

كومپيۇتاتور ھازىر دۆلىتىمىزنىڭ ئەقلىي مۈلۈك ھوقۇقىغا ئېرىشكەن، چەت ئەل مەھسۇلاتلىرى بىلەن رىقابەتلىشەلەيدىغان ئاز ساندىكى يۇقىرى تېخنىكىلىق مەھسۇلاتلىرىنىڭ بىرى بولسىمۇ، چەت ئەل شىركەتلىرىنىڭ مەھسۇلاتلىرىنى تۆكمە قىلىپ سېتىشى تۈپەيلىدىن ھالدىن كېتىۋاتىدۇ. يۇقىرىدىكى ئەھۋاللاردىن ماكرولۇق تەڭشەش - تىزگىنلەشنىڭ

تىجارەت سوممىسىنىڭ % 10نى ئىگىلەيدۇ. بۇنداق مەبلەغ سېلىش جۇڭگو كارخانىلىرى ئىچىدە كەم ئۇچرايدۇ. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشتىكى مەقسىتى تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەر بىلەن بولغان پەرقنى ئازايتىپ، تەستە قولغا كەلگەن بازارنى ساقلاپ قېلىشتىن ئىبارەت.

جۇڭگو ئېلېكترون سانائىتى مىنىستىرلىكى خەۋەرلىشىش ساھەسىنى «يەرلىكلەشتۈرۈش» تەرەققىيات فاڭجېنىنى تۈزدى. بۇنىڭدا بىر تەرەپتىن، ئۆزىمىزنىڭ ئەقلىي مۈلۈك ھوقۇقى بار مەھسۇلاتلىرىمىزنى زور كۈچ بىلەن ئىشلەپچىقىرىش؛ يەنە بىر تەرەپتىن، چەت ئەل شىركەتلىرىنى جۇڭگوغا تېخنىكا ئۆتكۈزۈپ بېرىشكە، شېرىكلىشىپ كارخانا قۇرۇپ، جۇڭگونىڭ بازىرىغا كېرەكلىك خەۋەرلىشىش ئۈسكۈنىلىرىنى ئىشلەپ چىقىرىشقا ئىلھاملاندۇرۇش كۆزدە تۇتۇلدى.

پروگراممىلىق كومپيۇتاتور ساھەسى مىللىي خەۋەرلىشىش سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇشقا، يەنى غايەت زور بازار ئېھتىياجى ئارقىلىق جۇڭگونىڭ مىللىي خەۋەرلىشىش سانائىتىنى يېتىلدۈرۈشكە تەجرىبە يارىتىپ بەردى.

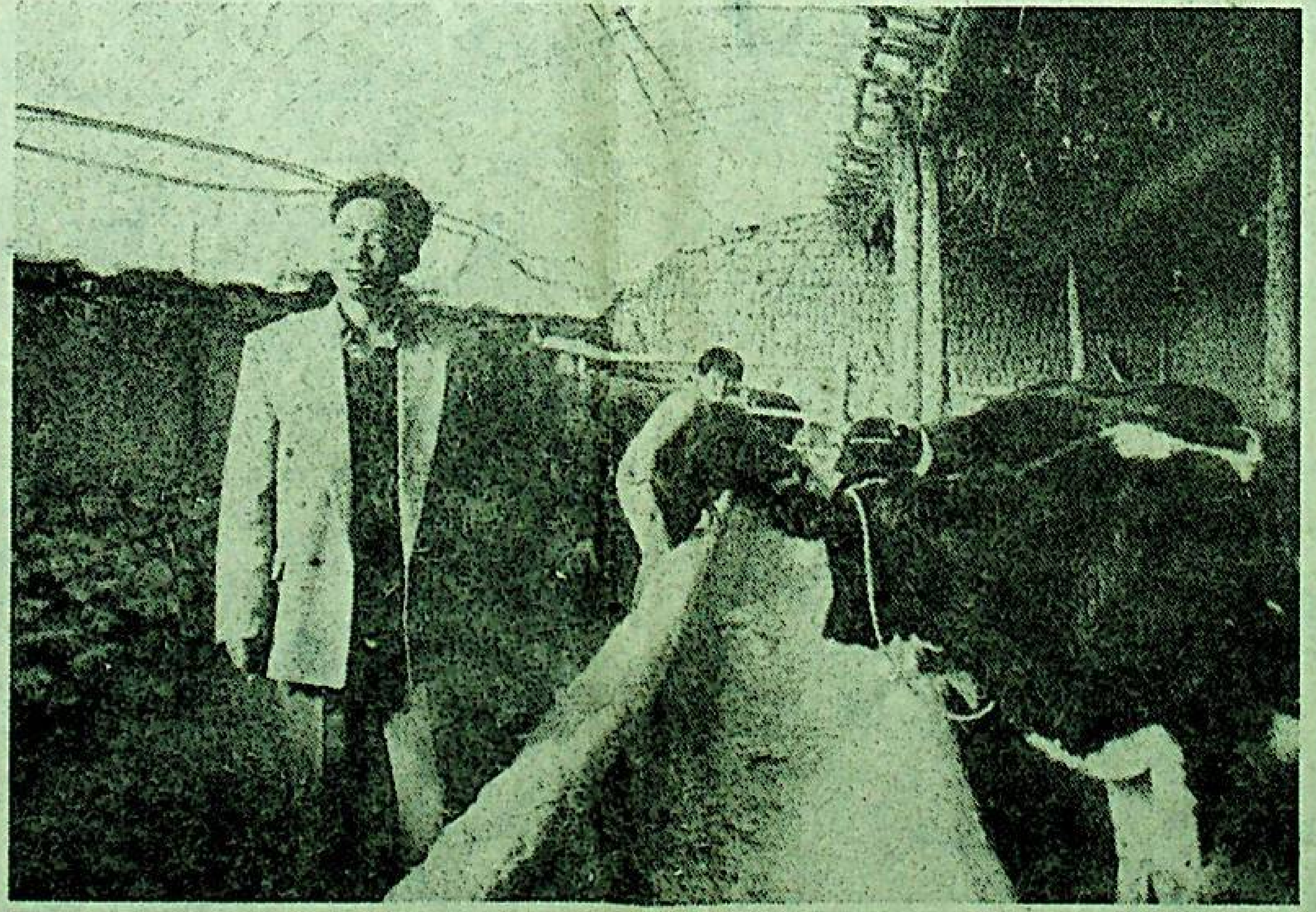

بارىكۆل قازاق ئاپتونوم ناھىيىسى پارنىك باقمىچىلىقىنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇپ، ناھىيە بويىچە 1200دىن ئارتۇق سۈلياۋ پارنىك سېلىپ، 80 مىڭ تۇياقتىن ئارتۇق چارۋامالنى سۈلياۋ پارنىكتا قىشتىن ئۆتكۈزۈپ، ياخشى ئىقتىسادىي

شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىك كلىمات بايلىقى

شارىپ قاسىم

سىز بىلەمسىز؟

زىرائەتلەرنى تېرىش، ئۆي ھايۋانلىرىنى بېقىش، دەل - دەرەخ تىكىش، مېۋىلىك باغ بەرپا قىلىش قاتارلىقلار كۈچلۈك پەسىل خاراكتېرىگە ئىگە بولۇپ، تەبىئىي شارائىت بولۇپمۇ كلىمات شارائىتىنىڭ تەسىرى ۋە چەكلىمىسىگە ئۇچرايدۇ.

شىنجاڭنىڭ يېرى كەڭ، كلىماتى مۇرەككەپ، يېزا ئىگىلىك كلىمات شارائىتى خىلمۇخىل. شۇڭا شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىك كلىمات بايلىقىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق، ئورمانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى ئىلمىي، مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئۇنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئىنتايىن زۆرۈر. ئاتموسفېرادىكى قۇياش رادىئاتسىيىسى، ئىسسىقلىق مىقدارى، ھۆل - يېغىن، شامال قاتارلىقلار مېتېئورولوگىيىدە يېزا ئىگىلىك كلىمات بايلىقى دەپ ئاتىلىدۇ. يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىدا قۇياش نۇرى، تېمپېراتۇرا، سۇ ۋە ھاۋا (كاربون (Ⅳ) ئوكسىدى)دىن ئىبارەت تۆت كلىمات ئامىلى بار. قۇياش نۇرى زىرائەتلەرنىڭ فوتوسىنتېزلىنىش رولىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، بىردىنبىر ئېنېرگىيە مەنبەسى. تېمپېراتۇرا فوتوسىنتېزلىنىشنىڭ مۇھىم شەرتى. سۇ بىلەن ھاۋا فوتوسىنتېزلىنىشنىڭ خام ئەشياسى. زىرائەتلەرنىڭ فوتوسىنتېزلىنىشى جەريانىدا بۇ تۆت ئامىلدىن بىرسى كەم بولسا بولمايدۇ.

1. نۇر ئېنېرگىيىسى بايلىقى مول

شىنجاڭدا قۇياش رادىئاتسىيىسىنىڭ ئومۇمىي مىقدارى 130 ـ 155 يىل $/cm^2$ كىلوكالورىيە بولۇپ، ئوخشاش كەڭلىكتىكى شىمالىي جۇڭگو ۋە شەرقىي شىمال رايونى بىلەن سېلىشتۇرغاندا، 15 ـ 20 يىل $/cm^2$ كىلوكالورىيە كۆپ. چاڭجياڭ دەرياسىنىڭ ئوتتۇرا، تۆۋەن ئېقىمى بىلەن سېلىشتۇرغاندا 30 ـ 50 يىل $/cm^2$ كىلوكالورىيە كۆپ بولۇپ، چىڭخەي - شىزاڭ ئېگىزلىكىدىن قالسىلا 2 - ئورۇندا تۇرىدۇ. شىنجاڭنىڭ قۇياش ئومۇمىي رادىئاتسىيىسى ئىچىدە دېھقانچىلىق زىرائەتلىرى سۈمۈرۈۋالىدىغان رادىئاتسىيىنىڭ مىقدارى شىمالدىن جەنۇبقىچە ئاساسەن 60 ـ 70 يىل $/cm^2$ كىلوكالورىيە ئارىلىقىدا ئۆزگىرىدۇ.

2. كۈن نۇرىنىڭ چۈشۈش ۋاقتى ئۇزۇن

شىنجاڭدا يازلىق كۈن - تۈن تەڭلىشىش مەزگىلىنىڭ ئالدى - كەينىدە كۈن نۇرىنىڭ چۈشۈش ۋاقتى ھەر كۈنى 14 ـ 16 سائەتكە يېتىدۇ. پۈتۈن يىللىق كۈن نۇرىنىڭ چۈشۈش ۋاقتى 2550ـ 3500 سائەتكە، كۈن نۇرىنىڭ چۈشۈش نىسبىتى % 60ـ % 80 كە يېتىدۇ.

3. زىرائەتلەرنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش مەزگىلىدىكى ئىسسىقلىق بايلىقى مول

شىنجاڭنىڭ زىرائەتلەرنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش پەسلىدىكى يىغىندى تېمپېراتۇرىسى ۋە ئەڭ ئىسسىق ئايدىكى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى شىمالىي شىنجاڭنىڭ شىمالىي قىسمىدا سەل تۆۋەن بولغاندىن سىرت، باشقا رايونلىرىنىڭ ئوخشاش كەڭلىكتىكى باشقا

4. ھاۋا تېمپېراتۇرىسىنىڭ كېچە - كۈندۈزلۈك پەرقى چوڭ

شىنجاڭ قۇرۇقلۇق خاراكتېرىدىكى كلىمات رايونى بولغاچقا، ھاۋا تېمپېراتۇرىسىنىڭ كېچە- كۈندۈزلۈك پەرقى چوڭ بولىدۇ. كۈندۈزى تېمپېراتۇرا يۇقىرى بولغاچقا، زىرائەتلەرنىڭ فوتوسىنتېزلىنىش رولى كۈچىيىپ، ئورگانىك ماددىلارنى كۆپ ئىشلەپ چىقىرىدۇ. ھاۋا تېمپېراتۇرىسىنىڭ يىللىق ئوتتۇرىچە كېچە - كۈندۈزلۈك پەرقى جەنۇبىي شىنجاڭدا ℃ 14ـ 16℃، شىمالىي شىنجاڭدا ℃ 12ـ℃ 14، تاغلىق رايونلاردا ℃ 10 بولىدۇ. ھاۋا تېمپېراتۇرىسىنىڭ بىر يىل ئىچىدىكى ئەڭ چوڭ كېچە - كۈندۈزلۈك پەرقى ℃ 25 ئەتراپىدا بولىدۇ.

5. سۇ مەنبەسى بىر قەدەر مۇقىم

شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىكىگە ئېھتىياجلىق سۇ ئاساسەن دەريالاردىن كېلىدۇ. دەريا سۇلىرى تاغلىق رايونلارغا ياغقان ھۆل - يېغىندىن كېلىدۇ. شىمالىي شىنجاڭنىڭ تاغلىق رايونلىرىدا يىللىق ھۆل - يېغىن مىقدارى 400 ـ 800 مىللىمېتىرغا يېتىدۇ، جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ تاغلىق رايونلىرىدا يىللىق ھۆل - يېغىن مىقدارى 200ـ 500 مىللىمېتىرغا يېتىدۇ. ھۆل - يېغىن كۆپ ياغىدىغان ئىلىنىڭ كۈنەس ئورمانچىلىق مەيدانى ئەتراپىدىكى تاغلىق رايونلاردا يىللىق ھۆل - يېغىن مىقدارى 900 ـ 1000 مىللىمېتىرغا يېتىدۇ.

6. يىغىندى قار

مەلۇم بىر رايوندا يەر يۈزىنىڭ 2/1 قىسمىدىن كۆپرەكى قار بىلەن يېپىلغان بولسا، بۇ خىل ھادىسە مېتېئورولوگىيىدە يىغىندى قار دېيىلىدۇ. يىغىندى قارنىڭ مۇقىم تۇرۇش مەزگىلىنىڭ ئۇزۇن - قىسقىلىقى ۋە قېلىنلىقى قىشتىن ئۆتىدىغان زىرائەتلەرنىڭ قىشتىن بىخەتەر ئۆتۈش - ئۆتەلمەسلىكىنىڭ مۇھىم شەرتى. شىمالىي شىنجاڭنىڭ شىمالىي قىسمى ۋە تارباغاتاي ئويمانلىقىدا 11 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدىن 3 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە يىغىندى قارنىڭ قېلىنلىقى 20 ـ 30 سانتىمېتىرغا يېتىدۇ. ئىلى دەرياسى ۋادىسى ۋە شىمالىي شىنجاڭنىڭ تيانشان بويلىرىدا

ياپونىيە، ئامېرىكا، كانادا، گوللاندىيە، كورېيىلەرنىڭ بىر قىسىم كۆچمە تېلېفون زاۋۇتلىرىمۇ جۇڭگودا ئاشكارا رىقابەتكە چۈشتى.

1996 - يىلى 11 - ئايدا ئاسىيا بويىچە كۆلىمى ئەڭ چوڭ خەۋەرلىشىش ئۈسكۈنىلىرى كۆرگەزمىسى- 1996 - يىللىق خەلقئارا پوچتا - تېلېگراف خەۋەرلىشىش ئۈسكۈنىلىرى كۆرگەزمىسى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلدى. دۇنيادىكى توققۇز دۆلەت ۋە رايوندىن 400 گە يېقىن ئالاقىدار زاۋۇت كۆرگەزمىگە قاتناشتى. كۆرگەزمىدە جۇڭگونىڭ تېلېگراف بازىرىنىڭ بۇنىڭدىن بىر نەچچە يىل ئىلگىرىكىگە زادىلا ئوخشىمايدىغانلىقى، بازارنىڭ مۇھىم نۇقتىسى مەھسۇلاتنىڭ مۇلازىملىقا ئۆتكەنلىكى

ئەمۇاللاردىن ماكرولۇق تەڭشەش - تىزگىنلەشنىڭ ئاجىزلىقىنىلا ئەمەس، جۇڭگونىڭ خەۋەرلىشىش كارخانىلىرىنىڭ سېلىنمىسىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك كەملىكىنىمۇ كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ.

شېنجېن «خۇاۋېي»شىركىتى بۇ جەھەتتە جۇڭگو كارخانىلىرىغا ئۈلگە تىكلەپ بەردى. بۇ شىركەت ئىشلەپ چىقارغان پروگراممىلىق كوممۇتاتور«08»- جۇڭگونىڭ %15 بازىرىنى ئىگىلىدى. مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئىقتىدارى چەت ئەل مەھسۇلاتلىرىنى بېسىپ چۈشتى. لېكىن كەسكىن بازار رىقابىتىدە پۇت تىرەپ تۇرۇش ئۈچۈن، 1996 - يىلى بۇ شىركەت پەن تەتقىقاتىغا 180 مىليون يۈەن مەبلەغ سالدى، بۇ، يىللىق ئومۇمىي

تۇياقتىن ئارتۇق چارۋىماللىنى سۇلياۋ پارنىكتا قىشتىن ئۆتكۈزۈپ، ياخشى ئىقتىسادىي ئۈنۈم ھاسىل قىلدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز لى پېيفېڭ فوتوسى

رايونلىرىنىڭ ئوخشىمىغانلىقى تەڭكەشلىكتە باشقا رايونلارغا يېقىنلىشىدىغان ياكى ئۇنىڭدىن يۇقىرى بولىدۇ. جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ تۈزلەڭلىك رايونلىرىدا يىغىندى تېمپېراتۇرا 4000 °C تىن ئاشىدۇ. ئۇششۇكسىز مەزگىل تارىم ئويمانلىقىنىڭ شىمالىي قىسمىدا ۋە غەربىي قىسمىدا 200 — 220 كۈنگە يېتىدۇ.

15 سانتىمېترغا يېتىدۇ. يىغىندى قار كۆرۈش بۇغداينى قىشتىن بىخەتەر ئۆتكۈزۈشكە ۋە ئەتىيازدا قايتا كۆكلىشىگە كېتىدىغان سۇ بىلەن تەمىنلەپلا قالماي، سۈيى كەمچىل بولغان قىشلاقلاردا ئادەم ۋە چارۋا ماللىرىنىمۇ ئىچىدىغان سۇ بىلەن تەمىنلەيدۇ.

ئادەم مېڭىسى نېمىگە موھتاج؟

ئادەم مېڭىسىدە 14 مىليارد مېڭە ھۈجەيرىسى بولىدۇ. نېرۋا ھۈجەيرىسىنىڭ يولى پۈتۈن دۇنيادىكى كومپيۇتېر توردىن 1400 ھەسسە مۇرەككەپ.

چوڭ مېڭە قەنتنى ياخشى كۆرىدۇ. چوڭ مېڭىنىڭ خىزمەت ئۈنۈمى كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ، ئېنېرگىيە سەرپىياتىمۇ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ. ئادەم تېنىنىڭ % 2 ئېغىرلىقىنى ئىگىلىگەن چوڭ مېڭە ئادەم تېنىنىڭ % 20 ئېنېرگىيىسىنى سەرپ قىلىدۇ.

چوڭ مېڭە ئاقسىل ئىچىدىكى تاتلىق تىنتانغا موھتاج. چۈنكى ھەددىدىن زىيادە ئوكسىدلىنىش مېڭە ھۈجەيرىسىنىڭ چىرىپ، قېرىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، تاتلىق تىنتان ئوكسىدلىنىشقا قارشى تۇرۇش رولىنى ئوينايدۇ، مېڭە ھۈجەيرىسىنىڭ چىرىشىنى كېچىكتۈرۈپ، مېڭە ھۈجەيرىسىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ئاشۇرىدۇ. ھايۋاناتلارنىڭ جىگىرى ۋە بېلىق گۆشىدە تاتلىق تىنتان مول. ئۇ مېڭىنى ساغلاملاشتۇرىدىغان يېمەكلىكلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى ھېسابلىنىدۇ.

چوڭ مېڭە مايسىز «تاماق» يېمەيدۇ. ئازوتلۇق ماي مېڭە ھۈجەيرىسىنىڭ ئۇچۇر يەتكۈزۈشىدە كۆۋرۈكلۈك رول ئوينايدىغان ماددا، ئۇ ئەستە تۇتۇش ئىقتىدارىنى كۈچەيتىشتە ئىنتايىن مۇھىم. سېرىق پۇرچاق ۋە تۇخۇم سېرىقىدا بۇنداق ماي ناھايىتى مول. سېرىق پۇرچاق، تۇخۇم سېرىقى ئالىملار ئاللىقاچان تەشەببۇس قىلغان مېڭىنى ساغلاملاشتۇرۇش يېمەكلىكى.

چوڭ مېڭە بەزى ۋىتامىنلار ۋە مىكرو ماددىلارنىڭ ياردىمىدىن ئايرىلالمايدۇ. تاللاشقا قارىغاندا، پالەك بۇلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ ياخشىسى ئىكەن. تۇرۇپ ۋە مېۋە - چېۋىلەرمۇ مېڭىنىڭ ھاردۇقىنى چىقىرىشتا ئەڭ ئۈنۈملۈك رول ئوينايدىكەن.

«پەن - تېخنىكا گېزىتى»دىن

ياپونىيەدە گۈل چېڭى مايمۇنلارغا ئاپەت كەلتۈردى

سۇن ۋېنچىڭ

3 - ئايدا ياپونىيىنىڭ ئاراللىرىدا ھاۋا بارا- بارا ئىسسىپ، تېلېۋىزور پروگراممىلىرىدا ھاۋارايى خەۋەرلىرى بېرىلگەندە گۈل چېڭىدىن ئالدىن مەلۇمات بېرىلىدۇ. مەن باشتا بۇنىڭدىن بەكمۇ ئەجەبلەنگەن، قانداق ئەھۋال ئىكەنلىكىنى بىلەلمىگەنىدىم. كېيىن ئەتراپىمدىكى دوستلىرىمدىن بىر مۇنچىلىرى «گۈل چېڭى كېسەللىكى»گە گىرىپتار بولغاندىن كېيىن ياپونىيەدىكى گۈل چېڭىنىڭ ئېغىر مەسىلە بولۇپ قالغانلىقىنى بىلدىم.

«گۈل چېڭى كېسەللىكى» كىشىلەرنىڭ ھاۋادا تارقىلىپ يۈرگەن گۈل چېڭىنى سۈمۈرۈۋېلىشى تۈپەيلىدىن كېلىپ چىقىدىغان سېزىمچان بۇرۇن ياللۇغى، بىرىكتۈرگۈچى پەردە ياللۇغى، كاناي ياللۇغى قاتارلىق كېسەللىكلەرنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ ئالامىتى زۇكامغا بەكمۇ ئوخشاپ كېتىدۇ. ياپونىيەدە ھەممە يەرنى ئورمان قاپلىغان. باھارنىڭ كېلىشىگە ئەگىشىپ، قارىغاي، ياۋا ئۈت - چۆپلەرنىڭ گۈل چېڭى ھاۋاغا كۆتۈرۈلىدۇ. ھاۋا ئىسسىق بولغانسېرى بوشلۇقتىكى گۈل چېڭىمۇ كۆپىيىدۇ. كوچىلاردا گۈل چېڭىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ماسكا تاقىۋالىدىغانلارمۇ كۆپىيىدۇ.

گۈل چېڭى كېسەللىكىگە ياپونىيىلىكلەر ئەڭ كۆپ گىرىپتار بولىدۇ. ياپونىيەدە تۇرىدىغان چەت ئەللىكلەر ئىچىدە ئانچە كۆپ كۆرۈلمەيدۇ. مەن بۇنىڭغا قىزىقىپ، ياپونىيە كۈندىلىك خەۋەرلىرى نەشرىياتىنىڭ «ئەقىل خەزىنىسى» قاتارلىق ئالاقىدار ماتېرىياللىرىنى كۆرۈپ چىقتىم. ئەسلىدە گۈل چېڭى كېسەللىكى سېزىمچان بەدەنلىك كىشىلەرنىڭ ئەتىياز پەسلىدە قايتا - قايتا گۈل چېڭى سۈمۈرۈۋېلىشى تۈپەيلىدىن كېلىپ چىقىدىكەن، يەنى گۈل چېڭى سۈمۈرۈۋېلىش داۋاملىشىۋەرسە، ئۇلارنىڭ بەدىنىدە شۇنىڭغا مۇناسىپ مەنبە پەيدا بولىدىكەن. شۇڭا ئۇچۇپ يۈرگەن گۈل چېڭىغا دۇچ كەلگەندە ئىنكاس پەيدا بولۇپ، گۈل چېڭى كېسەللىكى پەيدا بولىدىكەن. چەت ئەللىكلەرنىڭ ياپونىيەدە تۇرغان ۋاقتى قىسقا بولغاچقا، گۈل چېڭى كېسەللىكىنىڭ ئازابىنى تارتمايدىكەن.

يېقىندا ياپونىيىنىڭ بىر تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى مۇنداق دەپ خەۋەر قىلدى: بىڭگو ناھىيىسىنىڭ دەنلۇ ئارىلىدىكى مايمۇن مەركىزىنى تەكشۈرۈشكە قارىغاندا، شۇ جايدىكى ياۋايى مايمۇنلار ئىچىدە كۆزىدىن ياش ئاقىدىغان، چۈشكۈرىدىغان گۈل چېڭى كېسەللىكى ئەھۋالى كۆرۈلگەن. ياپونىيىنىڭ ھاۋارايىدىن ئالدىن بېرىلگەن مەلۇماتىدا بۇ يىل قارىغاي قاتارلىق دەرەخلەرنىڭ گۈل چېڭىنىڭ تارقىلىش مىقدارى بۇلتۇرقىنىڭ ئالتە ھەسسىسىگە تەڭ كېلىدۇ، دېيىلگەن. بۇ، ياپونىيىلىكلەر ئۈچۈن ئېيتقاندا ئېغىر ئەھۋال.

دەنلۇ ئارىلىدىكى مايمۇنلار مەركىزىنىڭ مەسئۇلى يەن يۈەنلى ياپونىيە مايمۇنلىرىنىڭ ئەتىياز پەسلىدىلا چۈشكۈرگەنلىكى، كۆزىدىن ياش ئاققانلىقىنى بۇنىڭدىن توققۇز يىل ئىلگىرى كۆرگەنلىكىنى، شۇنىڭدىن كېيىن ھەر يىلى بىر قىسىم مايمۇندا مۇشۇنداق ئالامەت كۆرۈلگەنلىكىنى ئېيتتى. مۇشۇ رايوندىكى مايمۇنلارنى ئۇدا 20 نەچچە يىل كۆزەتكەن دابەن ئۇنىۋېرسىتېتى ئىنسانشۇناسلىق فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى خېشيو شيوگمۇ بۇنىڭدىن يەتتە يىل ئىلگىرى مايمۇنلاردا مۇشۇنداق ئالامەت بولغانلىقىنى بايقىغان. بۇ يىل ئەتىياز كىرىشى بىلەنلا دەنلۇ ئارىلىدىكى مايمۇنلار مەركىزىدە گۈل چېڭى كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان مايمۇن 14 كە يەتكەن.

كۆممىقوناقنىڭ ئالا - پاساق بولۇپ قېلىشىدىكى سەۋەبلەر ۋە ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى

قىيۇم داۋۇت

كۆممىقوناقنىڭ ئالا - پاساق بولۇپ قېلىشىنىڭ سەۋەبلىرى كۆپ. ئۇنىڭ ئاساسلىقى، تۆۋەندىكى سەۋەبلەر:

1) كۆممىقوناقنىڭ ئالا - پاساق بولۇپ قېلىشى ئۇرۇقلۇق بىلەن مۇناسىۋەتلىك. ئۇرۇقلۇق كىرگۈزۈش، سورت تاللاشقا ئەھمىيەت بېرىلمەي، ئاللىقاچان سورت (ئەسلىدىن قالدۇرۇلغان) ياكى ناچار ئۇرۇقلۇق تېرىلغان بولسا، كۆممىقوناق ئالا - پاساق بولۇپ قالىدۇ.

2) تېرىلىش ۋاقتى ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ قالسا، ياكى تۆپ ئارىلىقى بەك زىچ بولۇپ كەتسە، چوڭقۇر تېرىلىپ قالسا، ئوسال قېلىش بۇرۇن ياكى كېيىن بولۇپ، قۇرۇپ كېتىش، چىرىش، ئۇرۇقلۇق يېتىشمەسلىك ئەھۋاللىرى كۆرۈلسە، كۆممىقوناق ئالا - پاساق بولۇپ قالىدۇ.

3) ئۇغۇتلاش مۇۋاپىق بولمىغان، يەنى ئۇرۇق ئۇغۇتى ۋە قوشۇمچە ئۇغۇت بېرىش ۋاقتى، مىقدارى، ئۇغۇتنىڭ تۈرى قاتارلىقلارنىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرىغان كۆممىقوناقلاردا ئالا - پاساق بولۇپ قېلىش ئەھۋالى كۆپ كۆرۈلىدۇ.

4) مايسىنىڭ تەكشى بولماسلىقى، چوڭ - كىچىكلىك پەرقى چوڭ بولۇش، قالدۇرۇلغان تۆپ سانى تۆپ بولۇشتەك ئەھۋاللارمۇ كۆممىقوناقلارنىڭ ئالا - پاساق بولۇپ قېلىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

5) كېسەللىك ۋە زىيانداش ھاشاراتلارنىڭ زىيان سېلىشىدىنمۇ كۆممىقوناق ئالا - پاساق بولۇپ قالىدۇ. چۈنكى قوناق دان ئۇنۇش مەزگىلىدە كېسەللىك ۋە زىيانداش ھاشاراتلارنىڭ تەھدىتىگە كۆپ ئۇچرايدۇ.

ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى:

1. ئۇرۇقلۇق تاللاشتا، سورتنىڭ سۈپىتىگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. ئۇرۇقلۇق كارانتىن قىلىنغان بولۇشى، سورت ئايرىمىسى ئېنىق بولۇشى كېرەك.

2. ئەتىيازدىكى ئاق يەر قونىقىنى 4 - ئاينىڭ ئوتتۇرىدىن ئاخىرىغىچە، ئېگىز قونىقنى بۇغداي ياكى ئالدىنقى زىرائەت يىغىۋېلىنىپ، ئون كۈن ئىچىدە تېرىپ بولۇش كېرەك.

3. مۇۋاپىق ئۇغۇتلاشقا ئەھمىيەت بېرىش، ئورگانىك ئۇغۇتنى ئاساس قىلىش، خىمىيىلىك ئۇغۇتلارنى ئۆلچەم بويىچە بېرىش كېرەك.

4. يەرنى تەكشى تۈزلەش، بىر خىل تېرىش كېرەك. مايسا مەزگىلىدىكى پەرۋىشنى كۈچەيتىپ ئېلىپ بېرىش، دېھقانچىلىق دورىسىدىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىپ، كېسەللىك ۋە زىيانداش ھاشاراتلارنىڭ ئالدىنى ئېلىش لازىم.

5. مايسا مەزگىلى، ئوتتۇرا ۋە ئاخىرقى مەزگىللىرىدىكى كېسەللىك تەككەن، ئاجىز، قۇرۇق شاخلارنى يۇلۇۋېتىش كېرەك. تەكرار تېرىشتىن ساقلىنىپ، نۆۋەتلەشتۈرۈپ تېرىش كېرەك.

ئىششىق ۋە ئىسسىق ئۆتكۈزۈش

ئەھتەم ياسىن

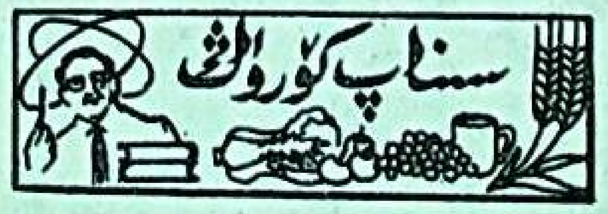

بەدەننىڭ قايسى بىر يېرى ئىششىپ قالسا، دوختۇرلار لۆڭگە ياكى ئىسسىق سۇ بىلەن ئىسسىق ئۆتكۈزۈش توغرىسىدا مەسلىھەت بېرىدۇ. ئۇنداق بولسا ئىسسىق ئۆتكۈزۈشنىڭ قانداق پايدىسى بار؟

1. ئىسسىق ئۆتكۈزۈلگەن جايدىكى قان تومۇرلار كېڭىيىپ، ئۇ جايغا ئېقىدىغان قان سۇيۇقلۇقى ئېشىپ كىرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن كىسلارود ۋە كېسەللىك مىكروبلىرىنى ئۆلتۈرىدىغان ئاق قان دانىچىلىرى پەيدا بولىدۇ. ئىششىغان جايغا توپلانغان ئاق قان دانىچىلىرى ۋە مىكروب يوقىتىدىغان ھۈجەيرىگە ئىسسىق تەگكەندە، ئۇنىڭ مىكروب يوقىتىش كۈچى زور دەرىجىدە ئاشىدۇ.

2. ئىسسىق ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ئاغرىق پەسىيىدۇ. چۈنكى قان كۆپ ئايلىنىپ، ئاغرىق پەيدا قىلغۇچى ماددىلارنى ئېلىپ كېتىدۇ ھەمدە ئىسسىق ئاغرىق جاينىڭ ئەتراپىدىكى سىقىلغان گۆشلەرنى بوشاشتۇرىدۇ.

3. ئىششىغان جايدىكى ھۈجەيرىلەرگە ئىسسىق ئۆتكەندە ئەتراپى دەرھال بوشايدۇ - دە، قاندىكى ئوزۇقلۇق ماددىلار بۇ يەرگە توسالغۇسىز كېلەلەيدۇ. ھۈجەيرىلەر ئوزۇق ۋە سۇغا تويۇنۇپ يوغىناپ، كېسەللىككە قارشى تۇرۇش رولى كۈچىيىدۇ.

لېكىن جىددىي خاراكتېرلىك كېسەللىك يېڭى باشلىنىپ، قاتتىق قىزىغان ۋاقىتتا ئۇنىڭ تېخىمۇ كۈچىيىپ كېتىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ئىسسىق ئۆتكۈزمەسلىك كېرەك. بۇنداق چاغدا ئاغرىغان جايغا سوغۇق نەرسە قويۇپ، بېسىپ بېرىش پايدىلىق.

تامغىنى مۇختەر ئەيرى ئىشلىگەن

موڭغۇلىيە دۆلەت بۈيۈك خورالىنىڭ رەئىسى مۇنداق دېدى: جياۋشىنىڭ موڭغۇلىيىدىكى زىيارىتى زور ئەھمىيەتكە ئىگە

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۇلانباتور، 12 - ئاپرېل تېلېگراممىسى. موڭغۇلىيە دۆلەت بۈيۈك خورالىنىڭ رەئىسى گونچىگدورجى تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: جياۋشى ۋېيىۋەنجاڭنىڭ موڭغۇلىيىدىكى زىيارىتى موڭغۇلىيە بىلەن جۇڭگونىڭ دوستلۇق ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇشتا، بولۇپمۇ موڭغۇلىيە بۈيۈك خورالى بىلەن جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى راۋاجلاندۇرۇشتا ناھايىتى مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

گونچىگدورجى جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيىۋەنجاڭى چياۋشىنىڭ موڭغۇلىيىدە زىيارەتتە بولىدىغانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن مۇخبىرىمىزنىڭ مەخسۇس زىيارىتىنى قوبۇل قىلغاندا يۇقىرىقى سۆزنى قىلدى.

ئۇ ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتى ئۈستىدە توختىلىپ مۇنداق دېدى: ئىككى تەرەپنىڭ ئورتاق تىرىشىشى داۋامىدا موڭغۇلىيە بىلەن جۇڭگونىڭ مۇناسىۋىتى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان سىياسىي، ئىقتىساد، سودا، مەدەنىيەت، مائارىپ قاتارلىق ساھەلەردە ئوڭۇشلۇق راۋاجلاندى، يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبەرلەرنىڭ ئۆزئارا زىيارەتتە بولۇشى نورماللاشتۇرۇلدى، ئۆزئارا چۈشىنىش ۋە ئۆزئارا ئىشىنىش دەرىجىسى كۈچەيدى. ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىنىڭ قانۇنىي ئاساسى مۇستەھكەملەندى. جۇڭگو گوۋۇيۈەنىنىڭ زۇڭلىسى لى پېڭ 1994 - يىلى موڭغۇلىيىدە زىيارەتتە بولغان مەزگىلدە ئىمزالانغان «موڭغۇلىيە - جۇڭگو دوستلۇق - ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى شەرتنامىسى» ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتى ۋە ھەمكارلىقىنى راۋاجلاندۇرۇشتا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

راۋاجلاندۇرۇش موڭغۇلىيىنىڭ تاشقى سىياسىتىنىڭ باش نىشانلىرىنىڭ بىرى. كۆرسىتىپ ئۆتۈشكە تېگىشلىكى شۇكى، ئىككى دۆلەتنىڭ 21 - ئەسىرگە يۈزلەنگەن مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇش جەھەتتە ئىككى تەرەپنىڭ مەيدانى ئوخشاش.

جۇڭگو بىلەن شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا دۆلەتلىرى ئىتتىپاقى 3 - قېتىملىق يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلار سىياسىي كېڭىشى ئۆتكۈزىدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىزنىڭ باياناتچىسى شېن گوفاڭ بۈگۈن بۇ يەردە: 3 - قېتىملىق جۇڭگو بىلەن شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا دۆلەتلىرى ئىتتىپاقىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلىرىنىڭ سىياسىي كېڭىشى 4 - ئاينىڭ 17 - كۈنىدىن 19 - كۈنىگىچە ئەنخۇي ئۆلكىسىدە ئۆتكۈزۈلىدۇ، دەپ جاكارلىدى.

شېن گوفاڭ مۇنداق دېدى: جۇڭگو دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى تاڭ جياشۈەن بىلەن شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا دۆلەتلىرى ئىتتىپاقىنىڭ رەئىسى مالايسىيا دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ باش كاتىپى ئابدۇل قادىر مۇھەممەت بۇ كېڭەشكە بىرلىكتە رىياسەتچىلىك قىلىدۇ. برونېي، ھىندونېزىيە، فىلىپپىن، سىنگاپور، تايلاند ۋە ۋېيتنامنىڭ مۇئاۋىن دىپلوماتىيە مىنىستىرلىرى، دائىمىي ئىشلار كاتىپلىرى ۋە شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا دۆلەتلىرى ئىتتىپاقى كاتىبات باشقارمىسىنىڭ ئەمەلدارلىرى قاتنىشىدۇ.

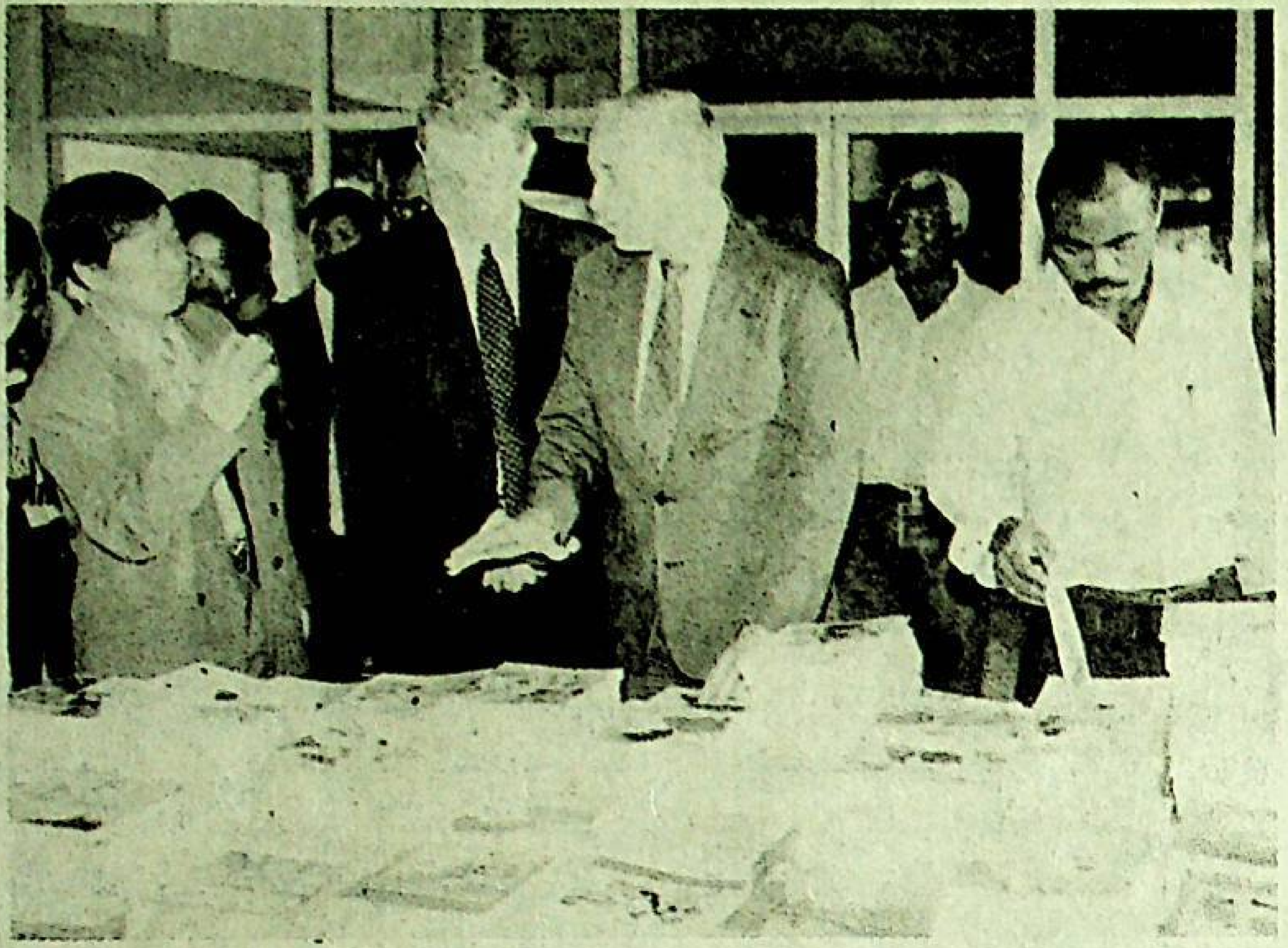

جۇڭگو كىتاب يەرمەنكىسى يېقىندا كامېرون پايتەختى ياۋئۇندېدا ئۆتكۈزۈلدى. جەمئىي 353 خىل، تەخمىنەن 7000 نۇسخا كىتاب كۆرگەزمە قىلىنىپ، خېرىدارلارنىڭ ياقتۇرۇشىغا مۇيەسسەر بولدى. كۆرگەزمە قىلىنغان سەككىز كۈن جەريانىدا كىتابلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك سېتىلىپ بولۇندى.
شىنخۇا ئاگېنتلىقى

بەش يادرو چوڭ دۆلىتى يادرو قوراللىرىنى كېڭەيتىۋەتمەسلىك شەرتنامىسىنى قوللايدىغانلىقىنى تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت خەۋىرى. بۇ يەردە «يادرو قوراللىرىنى كېڭەيتىۋەتمەسلىك شەرتنامىسى»نىڭ ئىجراسىغا قاراپ چىقىلىدىغان 2000 - يىللىق يىغىننىڭ تۇنجى قېتىملىق تەييارلىق يىغىنىغا قاتنىشىۋاتقان جۇڭگو، فرانسىيە، روسىيە، ئەنگلىيە ۋە ئامېرىكىنىڭ ۋەكىللىرى بۈگۈن قوشما بايانات ئېلان قىلىپ، «يادرو قوراللىرىنى كېڭەيتىۋەتمەسلىك شەرتنامىسى»نى قوللايدىغانلىقىنى، قوشۇن قىسقارتىشنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ماددىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك ئىجرا قىلىدىغانلىقىنى تەكىتلىدى.

باياناتتا مۇنداق دەپ كۆرسىتىلگەن: 1996 - يىلى سۆھبەت ئارقىلىق تۈزۈلگەن «يادرو سىنىقىنى ئومۇميۈزلۈك چەكلەش شەرتنامىسى»دە خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ ئۇزاقتىن بۇيان ئىنتىلىپ كەلگەن نىشانى ئىشقا ئاشتى، بۇ يادرو ھەربىي ھازىرلىقلارنى قىسقارتىش ۋە يادرو قوراللىرىنىڭ كېڭىيىپ كېتىشىنى توسۇشتا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

باياناتتا مۇنداق دېيىلگەن: يادرو قورالىغا ئىگە بۇ بەش چوڭ دۆلەت «يادرو قورالىغا ئىشلىتىلىدىغان پارچىلىنىدىغان ماتېرىياللارنى ئىشلەپچىقىرىشنى چەكلەش ئەھدىنامىسى»گە قاتناشماقچى ھەم مۇشۇ جەھەتتە ئىمكان قەدەر تېز سۆھبەت ئۆتكۈزۈشنى مۇراجىئەت قىلماقچى، يادرو قورالىغا ئىگە بۇ بەش چوڭ دۆلەت داۋاملىق تىرىشىپ، يادرو قوراللىرىنى تەدرىجىي قىسقارتىدىغانلىقىنى ھەم ئاخىردا پۈتۈنلەي يوقىتىدىغانلىقىنى تەكىتلىدى.

باياناتتا يادرو قوراللىرىدىن خالىي رايون قۇرۇشنىڭ دۇنيا ۋە رايون تىنچلىقى، بىخەتەرلىكىنى كۈچەيتىشكە قوشقان تۆھپىسى يۈكسەك تەرىپلەنگەن، بۇ بەش دۆلەتنىڭ ئۆز دۆلەتلىرىنىڭ مەيدانى ۋە ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ ئالاقىدار قارارلىرىغا ئاساسەن يادرو قوراللىرىدىن خالىي دۆلەتلەرنى خەۋپسىزلىك كاپالىتى بىلەن تەمىنلەيدىغانلىقى تەكىتلەنگەن.

كلىنتون ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسىنى قايتا باشلاشنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون خەۋىرى. ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 7 - كۈنى ئاق سارايدا زىيارەتكە كەلگەن ئىسرائىلىيە زۇڭلىسى نېتانياخۇ بىلەن سۆھبەتلەشكەندىن كېيىن مۇنداق دېدى: مەن ...

... ئاشكارىلىمىدى.

بۇ يەردىكى تەھلىلچىلەر مۇنداق دەپ قارايدۇ: كلىنتون بۇ سۆزىدە ئۆزىنىڭ ئىسرائىلىيەنىڭ يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇشىنى ئېغىزدا ئەيىبلىدى ...

شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا ئورتاق بازىرى ئىقتىسادىي جەھەتتە بىر گەۋدىگە ئايلىنىشقا تىرىشماقتا

ئومۇمىي بايان

يەر شارىدا ئىقتىسادىي رايونلار، گۇرۇھلار بارلىققا كېلىۋاتقان ۋە رىقابەت كۈندىن - كۈنگە ئۆتكۈرلىشىۋاتقان ئەھۋالدا، شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا ئورتاق بازىرى ستراتېگىيىسىنى ۋاقتىدا تەڭشەپ، ئىجابىي تەدبىر قوللىنىپ، رايون ئىقتىسادىنى بىرگەۋدىگە ئايلاندۇرۇش قەدىمىنى تېزلىتىش ۋە ئەزا دۆلەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى سودا ھەمكارلىقىنى ئىلگىرى سۈرۈش جەھەتتە خۇشاللىنارلىق نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى.

شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا ئورتاق بازىرى كاتىبات باشقارمىسى مۇشۇ ئاينىڭ 3 - كۈنى ئېلان قىلغان ئاخباراتتىن قارىغاندا، ئىقتىسادنى بىرگەۋدىگە ئايلاندۇرۇش قەدىمى تېزلىتىلگەنلىكتىن، ئورتاق بازارنىڭ ئىچكى سودا سوممىسى 1985 - يىلدىكى 834 مىليون دوللاردىن 1994 - يىلى 1 مىليارد 700 مىليون دوللارغا يېتىپ، بىر ھەسسىدىن كۆپرەك ئاشقان، تەكشۈرۈش ئەھۋالىدىن قارىغاندا، ئورتاق بازارنىڭ ئىچكى يىللىق سودا سوممىسى ناھايىتى تېزلا 4 مىليارد دوللارغا يېتىدىكەن.

شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا ئورتاق بازىرىنىڭ ئىقتىسادنى بىر گەۋدىگە ئايلاندۇرۇشنى تېزلىتىش ئۈچۈن قوللانغان بىرىنچى تەدبىرى - تاموژنا بېجىنى پەيدىنپەي تۆۋەنلىتىش، شۇنداقلا ئاخىردا تاموژنا بېجىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش، ئورتاق بازار 1993 - يىلى ماقۇللىغان تاموژنا بېجىنى ئازايتىش پىلانىغا ئاساسەن، بارلىق ئەزا دۆلەت تاموژنا بېجىنى پەيدىنپەي تۆۋەنلىتىپ، 2000 - يىلىغا بارغاندا ...

ئايلاندۇرۇشنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن قوللانغان يەنە بىر مۇھىم تەدبىرى. ئۇزاقتىن بۇيان تاۋار تەمىنلەش - تەلەپ ئۇچۇرىنىڭ كەمچىل بولۇشى ئەزا دۆلەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى سودىغا ئېغىر توسقۇنلۇق قىلىپ كەلگەن. بۇ خىل ئەھۋالغا ئاساسەن، ئورتاق بازار كاتىبات باشقارمىسى ئەزا دۆلەتلەرنىڭ تەمىنلەش - تەلەپ ئەھۋالىنى تەپسىلىي تەكشۈردى. بۇ تەلەپ - تەمىنلەش ئۇچۇرلىرى بىلەن ئەزا دۆلەتلەرنىڭ سودا ساھەلىرىنى ۋاقتىدا تەمىنلىدى. ھازىر ئورتاق بازار 42 تور - نۇقتىسى بار، ئەزا دۆلەتلەرنى بىر - بىرىگە تۇتاشتۇرىدىغان ئېلېكتر مېڭىلىك ئۇچۇر تورىنى قۇرۇپ چىقتى. ئۇچۇر تورى تەمىنلەيدىغان سودا ئۇچۇرى ئەزا دۆلەتلەر ئېكسپورت قىلىدىغان تاۋار، ئىشلەپ چىقىرىدىغان زاۋۇت ۋە ئىمپورت - ئېكسپورت قىلغۇچى سودىگەر، توپ ساتقۇچى سودىگەرلەرنىڭ ئادرېسى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئىقتىسادنى بىر گەۋدىگە ئايلاندۇرۇشنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئورتاق بازار قەرەللىك ھەر خىل سودا يەرمەنكىلىرىنى ئۆتكۈزدى. يەرمەنكە ئەزا دۆلەتلەرنىڭ سودىسىنى ئىلگىرى سۈرۈش، مەھسۇلاتلارنىڭ تونۇشلۇق دائىرىسىنى كېڭەيتىش ۋە ئۇچۇر يەتكۈزۈش قاتارلىق جەھەتلەردە مۇھىم رول ئوينىدى.

ئىككىنچى، ئورتاق بازار ئىچكى قىسمىدا چېگرىدىن ئۆتكۈزۈلىدىغان ماللارنى يۆتكەپ يۈرۈشتۈرۈشنى تېزلىتىش ئۈچۈن، ئورتاق بازار يۆتكەپ توشۇش رەسمىيىتىنى ئاددىيلاشتۇرۇپ، بىر خىل بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن ھۆججەتنى بۇرۇنقى ھەر بىر چېگرىدىن ئۆتكۈزگۈچى دۆلەت كۆرسىتىشنى تەلەپ قىلىدىغان 13 خىل ھۆججەتنىڭ ئورنىغا قويۇپ، مال ترانسپورتىنىڭ يۈرۈشتۈرۈلۈش جەريانىنى قىسقارتىپ، ۋاقىتنى تېجەش ئارقىلىق، ترانسپورت تەننەرخىنى تۆۋەنلىتىپ قالماستىن، يەنە مالنى يۆتكەپ توشۇش جەريانىدا

ھەممە ئېتراپ قىلغان خەلقئارا مۇناسىۋەت مىزانى ئاساسىدا «موڭغۇلىيە - جۇڭگو دوستلۇق-ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى شەرتنامىسى»نىڭ روھىغا ئاساسەن جۇڭگو بىلەن بولغان ئىناق قوشنىدارچىلىق-دوستلۇق مۇناسىۋىتى ۋە باراۋەرلىكتە ئۆز ئار مەنپەئەت يەتكۈزۈش ھەمكارلىقىنى داۋاملىق، مۇستەھكەم راۋاجلاندۇرۇش موڭغۇلىيەنىڭ تەۋرەنمەس فاڭجېنى، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى بىلەن مۇناسىۋەتنى ۋاقتىنچە ئوتتۇرا شەرق مەسىلىسى توغرىسىدا داۋىدلاگېرىدىنگە ئوخشاش باشلىقلار بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلارنى ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسىنى ئىشقا ئاشۇرىدىغان بىر يۈرۈش كېلىشىم بار»، ھازىرقى ئەڭ مۇھىم ئىش ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسىنى قايتا باشلاش. ئۈتكۈزۈشنى ئويلاشمىدىم، چۈنكى، «ھازىر ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسىنى ئىشقا ئاشۇرىدىغان بىر يۈرۈش كېلىشىم بار»، ھازىرقى ئەڭ مۇھىم ئىش ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسىنى قايتا باشلاش.

كلىنتون سۆھبەتتىن كېيىن ئۆتكۈزۈلگەن مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا بىز ئۇزاق ۋاقىت ئىنچىكە، ئوچۇق- يورۇق مۇزاكىرە قىلدۇق دېدى، لېكىن ئۇ سۆھبەت مەزمۇنىنى مەيداندىن چوڭ بىر قەدەم چېكىنىپتۇ، چۈنكى ئۇ نېتانىياخۇغا يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇشنى توختىتىش توغرىسىدا بېسىم ئىشلەتمەي، ئەكسىنچە پەلەستىن تەرەپنىڭ شەرتسىز سۆھبەت ئۈستەلىگە كېلىشىنى تەلەپ قىلدى.

ئاقسارايي باياناتچىسى مىكرى مۇنداق دېدى: ھازىر تىنچلىق سۆھبىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش توغرىسىدا يېڭى تەسەۋۋۇر ئوتتۇرىغا قويۇشقا توغرا كېلىدۇ، كلىنتون بۇ جەھەتتە ئويلاشماقتا.

تاموژنا بېجى ۋە تاموژنا بېجىغا ئوخشاپ كېتىدىغان باشقا راسخوتلارنى پۈتۈنلەي ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، رايون ئەركىن سودىسىنى ئىشقا ئاشۇرۇش، تاموژنا بېجى ئىتتىپاقىنى ھاسىل قىلىش كېرەك.

ھازىر شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا ئورتاق بازىرىغا ئەزا 20 دۆلەتنىڭ كۆپ قىسمى تاموژنا بېجىنى زور ھەجىمدە تۆۋەنلەتتى، كومورو، ئۇگاندا ۋە ماداغاسقار % 80 ئازايتتى. كېنىيە، زىمبابۋې، مالاۋى، سۇدان ماۋرىتىئۇس، ئېرىتېرىيە ۋە تانزانىيە % 70 ئازايتتى، زامبىيە، بۇرۇندى ۋە رۋاندا % 60 ئازايتتى، زايىر ۋە باشقا ئەزا دۆلەتلەرمۇ بۇ يىل ۋە كېلەر يىلىدىن باشلاپ ئازايتىدۇ، بۇنىڭدىن باشقا، ئورتاق بازار يەنە غەيرى تاموژنا بېجى توساقلىرىنىڭ كۆپ قىسمىنى ئەمەلدىن قالدۇردى.

تاۋار تەمىنلەش - تەلەپ يىغىنى ئۆتكۈزۈش، سودا ئۇچۇر تورى قۇرۇش- شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا ئورتاق بازىرىنىڭ ئىقتىسادىنى بىر گەۋدىگە تەننەرخىنى تۆۋەنلىتىپ قالماستىن، يەنە مالنى يۆتكەپ توشۇش جەريانىدا خوراشنى ئازايتتى.

ئەمەلىيەت، شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا ئورتاق بازىرى قوللانغان تاموژنا بېجىنى تۆۋەنلىتىش، ئۇچۇر تورى قۇرۇش، سودا يەرمەنكىسى ئۆتكۈزۈش ۋە مالنى چېگرىدىن ئۆتكۈزۈش رەسمىيىتىنى ئاددىيلاشتۇرۇشتەك تەدبىرلەر شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا رايونىنىڭ ئىقتىسادىنى بىر گەۋدىگە ئايلاندۇرۇشنى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈرىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى. ئۆلچەملىرىگە، ئورتاق بازار 2020- يىلى بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن پۇل تارقىتىپ، پۇل ئىتتىپاقى قۇرىدىكەن. بۇنىڭ بىلەن شەرقىي جەنۇبىي ئافرىقا ئورتاق بازىرى تاۋار، ئەمگەك مۇلازىمىتى ۋە كاپىتال ئەركىن ئاقىدىغان بىرلىككە كەلگەن بازار بولۇپ قالىدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

(بېشى 3 - بەتتە)

442 - ماددا بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، ئارمىيىنىڭ ئۆي-زېمىنىنى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ساتقان، ئۆتۈنۈپ بەرگەنلەردىن قىلمىشى ئېغىر بولغان بىۋاستە جاۋابكارلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

443 - ماددا خىزمەت ھوقۇقىدىن كەلسە - كەلمەس پايدىلىنىپ، قول ئاستىدىكىلەرنى خارلاش قىلمىشى قەبىھ بولۇپ، باشقىلارنىڭ ئېغىر زەخىملىنىشىنى ياكى باشقا ئېغىر ئاقىۋەتلەرنى پەيدا قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ باشقىلارنىڭ ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

444 - ماددا جەڭ مەيدانىدا ياردار ۋە كېسەل ھەربىيلەرنى قەستەن تاشلاپ كەتكەنلەردىن قىلمىشى قەبىھ بولغان بىۋاستە جاۋابكارلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

445 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە قۇتقۇزۇش - داۋالاش ئورنىدا، قۇتقۇزۇش - داۋالاش شارائىتى بار تۇرۇقلۇق كېسەلى خەۋپلىك، ئېغىر ھەربىيلەرنى قۇتقۇزۇپ داۋالاشنى رەت قىلغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى ياكى تۇتۇپ تۇرۇپ ئەمگەككە سېلىش جازاسى بېرىلىدۇ؛ ياردار - كېسەل ھەربىيلەرنىڭ ئېغىر دەرىجىدە مېيىپ بولۇشىنى، ئۆلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلارغا ياكى باشقا قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

446 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە ھەربىي ھەرىكەت رايونىدا بىگۇناھ ئاھالىلەرگە زىيان - زەخمەت يەتكۈزگەنلەرگە ياكى بىگۇناھ ئاھالىلەرنىڭ پۇل - مېلىنى تالان - تاراج قىلغانلارغا بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى، ئون يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ قىلمىشى پەۋقۇلئاددە ئېغىر بولغانلارغا ئون يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى، مۇددەتسىز قاماق جازاسى ياكى ئۆلۈم جازاسى بېرىلىدۇ.

447 - ماددا ئەسىرلەرنى ئاستىرتىن قويۇپ بەرگەنلەرگە بەش يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ؛ مۇھىم ئەسىرلەرنى ئاستىرتىن قويۇپ بەرگەن ۋە كۆپ ئەسىرنى ئاستىرتىن قويۇپ بەرگەنلەرگە ياكى باشقا قىلمىشى ئېغىر بولغانلارغا بەش يىلدىن يۇقىرى مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

448 - ماددا ئەسىرلەرنى خارلاش قىلمىشى قەبىھ بولغانلارغا ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلىدۇ.

449 - ماددا ئۇرۇش مەزگىلىدە ئۈچ يىلدىن تۆۋەن مۇددەتلىك قاماق جازاسى بېرىلگەن، نەق خەۋپى بولمىغانلىقتىن جازاسىنى كېچىكتۈرۈش جاكارلانغان جىنايەت ئۆتكۈزگەن ھەربىيلەرنىڭ خىزمەت كۆرسىتىپ جىنايىتىنى يۇيۇشىغا رۇخسەت قىلىنىدۇ، ھەقىقەتەن خىزمەت كۆرسىتىش ئىپادىسى بولغاندا، ئەسلى ھۆكۈمدىكى جازا كۈچتىن قالدۇرۇلۇپ، جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەر قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىنمىسا بولىدۇ

450 - ماددا بۇ باب جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىدىكى رەسمىي ئوفىتسېر، مۇلكىي كادىر، ئەسكەرلەرگە ۋە ھەربىي تەۋەلىكتىكى ئوقۇغۇچىلارغا ھەم جۇڭگو خەلق قوراللىق ساقچى قىسىملىرىدىكى رەسمىي ئوفىتسېرلار، مۇلكىي كادىرلار، ئەسكەرلەر ۋە ھەربىي تەۋەلىكتىكى ئوقۇغۇچىلارغا ھەم ھەربىي ۋەزىپە ئىجرا قىلغۇچى زاپاس خادىملار ۋە باشقا خادىملارغا تەتبىقلىنىدۇ.

451 - ماددا مۇشۇ بابتا دېيىلگەن ئۇرۇش مەزگىلى دۆلەت ئۇرۇش ھالىتى جاكارلىغان ۋاقىتنى، قىسىم جەڭ ۋەزىپىسىنى تاپشۇرۇۋالغان ياكى دۈشمەننىڭ تۇيۇقسىز ھۇجۇمىغا ئۇچرىغان ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ.

قىسىملارنىڭ ھەربىي ھالەت يۈرگۈزۈش ۋەزىپىسىنى ئىجرا قىلىش ياكى تۇيۇقسىز يۈز بەرگەن زوراۋانلىق ۋەقەسىنى بىر تەرەپ قىلىش ۋاقتى ئۇرۇش مەزگىلى ھېسابلىنىدۇ.

قوشۇمچە پرىنسىپ

452 - ماددا بۇ قانۇن 1997 - يىل 10 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ.

مۇشۇ قانۇننىڭ قوشۇمچە (1) دىكى مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ نىزاملىرى، قوشۇمچە بەلگىلىمىلىرى ۋە بېكىتمىلىرىدىن مۇشۇ قانۇنغا كىرگۈزۈلگەنلىرى ياكى تەتبىقلانمايدىغانلىرى مۇشۇ قانۇن يولغا قويۇلغان كۈندىن باشلاپ بىكار قىلىنىدۇ.

مۇشۇ قانۇننىڭ قوشۇمچە (2) دىكى مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ قوشۇمچە بەلگىلىمىلىرى ۋە بېكىتمىلىرى ساقلاپ قېلىنىدۇ. بۇلاردىن مەمۇرىي جازا ۋە مەمۇرىي تەدبىرلەرگە دائىر بەلگىلىمىلەر كۈچكە ئىگە بولۇۋېرىدۇ؛ جىنايى جاۋابكارلىققا دائىر بەلگىلىمىلەر مۇشۇ قانۇنغا كىرگۈزۈلدى، شۇڭا مۇشۇ قانۇن يولغا قويۇلغان كۈندىن باشلاپ مۇشۇ قانۇندىكى بەلگىلىمە تەتبىقلىنىدۇ.

قوشۇمچە (1)

مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ تۆۋەندىكى نىزام، قوشۇمچە بەلگىلىمە ۋە بېكىتمىلىرىدىن مۇشۇ قانۇنغا كىرگۈزۈلگەنلىرى ياكى تەتبىقلانمايدىغانلىرى، مۇشۇ قانۇن يولغا قويۇلغان كۈندىن باشلاپ بىكار قىلىنىدۇ:

1. جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ مەسئۇلىيەتكە خىلاپلىق قىلىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەن ھەربىيلەرنى جازالاش ۋاقىتلىق نىزامى
2. ئىقتىسادقا ئېغىر دەرىجىدە بۇزغۇنچىلىق قىلغان جىنايەتچىلەرنى قاتتىق جازالاش توغرىسىدىكى قارار
3. جەمئىيەت ئامانلىقىغا ئېغىر خەۋپ يەتكۈزگەن جىنايەتچىلەرنى قاتتىق جازالاش توغرىسىدىكى قارار
4. ئەتكەسچىلىك جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قوشۇمچە بەلگىلىمە
5. خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇق جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قوشۇمچە بەلگىلىمە
6. دۆلەت مەخپىيىتىنى ئاشكارىلاپ قويۇش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قوشۇمچە بەلگىلىمە
7. دۆلەت نۇقتىلىق قوغداۋاتقان ئەتىۋارلىق ۋە خەۋپ ئىچىدە قالغان ياۋايى ھايۋاناتلارنى تۇتۇش، ئۆلتۈرۈش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قوشۇمچە بەلگىلىمە
8. جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ دۆلەت بايرىقى ۋە دۆلەت گېربىنى ھاقارەتلەش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قارار
9. قەدىمكى مەدەنىيەت ئىزلىرى، قەدىمكى قەبرىلەرنى ئوغرىلىقچە قېزىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قوشۇمچە بەلگىلىمە
10. ئاۋىئاتسىيە ۋاسىتىلىرىنى بۇلىغان جىنايەتچىلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قارار
11. روبىخەتكە ئېلىنغان تاۋار ماركىسىنى ئۆزىنىڭ قىلىۋېلىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قوشۇمچە بەلگىلىمە
12. ساختا، ناچار تاۋارلارنى ئىشلەپچىقىرىش، سېتىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قارار
13. ئاپتورلۇق ھوقۇقىغا دەخلى - تەرۇز قىلىش جىنايىتىنى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قارار
14. شىركەت قانۇنىغا خىلاپلىق قىلىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قارار
15. ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىلىۋاتقان جىنايەتچىلەر ۋە ئەمگەك بىلەن تەربىيىلىنىۋاتقانلاردىن قاچقان ياكى قايتا جىنايەت ئۆتكۈزگەنلەرنى بىر تەرەپ قىلىش توغرىسىدىكى قارار

قوشۇمچە (2)

مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ تۆۋەندىكى قوشۇمچە بەلگىلىمىلىرى ۋە بېكىتمىلىرى ساقلاپ قېلىنىدۇ. بۇلاردىن مەمۇرىي جازا ۋە مەمۇرىي تەدبىرلەرگە دائىر بەلگىلىمىلەر كۈچكە ئىگە بولۇۋېرىدۇ؛ جىنايى جاۋابكارلىققا دائىر بەلگىلىمىلەر مۇشۇ قانۇنغا كىرگۈزۈلدى، شۇڭا مۇشۇ قانۇن يولغا قويۇلغان كۈندىن باشلاپ مۇشۇ قانۇندىكى بەلگىلىمىلەر تەتبىقلىنىدۇ:

1. زەھەرلىك بويۇملارنى مەنئى قىلىش توغرىسىدىكى قارار
2. شەھۋانىي بۇيۇم ئەتكەسچىلىكى قىلغان، ياسىغان، ئېلىپ ساتقان ۋە تارقاتقان جىنايەتچىلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قارار
3. ئاياللار، بالىلارنى ئالداپ ساتقان، تۇتۇپ كەتكەن جىنايەتچىلەرنى قاتتىق جازالاش توغرىسىدىكى قارار
4. پاھىشىلىك - پاھىشۋازلىقنى قاتتىق مەنئى قىلىش توغرىسىدىكى قارار
5. باج ئوغرىلىغان، باج تاپشۇرۇشقا قارشىلىق كۆرسىتىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى قاتتىق جازالاش توغرىسىدىكى قوشۇمچە بەلگىلىمە
6. باشقىلارنى دۆلەت چېگرىسى (چېگرا) دىن ئوغرىلىقچە ئۆتۈشكە ئۇيۇشتۇرۇش، توشۇش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى قاتتىق جازالاش توغرىسىدىكى قوشۇمچە بەلگىلىمە
7. پۇل مۇئامىلە تەرتىپىنى بۇزۇش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قارار
8. قوشۇلما قىممەت بېجى تالونىنى كۆز بويامچىلىق قىلىپ ساختا ياساش، قانۇنسىز سېتىش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلەرنى جازالاش توغرىسىدىكى قارار

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报 （维吾尔文）

(بۇ سان ئالتە بەت)

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۈتاش نومۇرى: CN 65—0002 / Z

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى(ۋەكالەت نومۇرى: 1—57)

1997 - يىل

ئاپرېل

15

سەيشەنبە

ئۈرۈمچىنىڭ ھاۋارايى: كۈندۈزى ۋە كېچىسى ھاۋا ئوچۇق، بەزىدە بۇلۇتلۇق بولىدۇ، تېمپېراتۇرا 11 °C — 22 °C بولىدۇ، ئۈچ بال شامال چىقىدۇ.

مۇھىم خەۋەرلەر

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مەركىزىي ئۆگىنىش گۇرۇپپىسى پارتىيە ئىنتىزامىغا دائىر نىزاملارنى ئۆگەندى

ۋاڭ لېچۈەن ئۆگىنىشكە رىياسەتچىلىك قىلدى، چۇي ۋەنشياڭ كونسۇلتاتسىيە دوكلاتى بەردى

ئۆز مۇخبىرىمىز جاڭ يۈي خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مەركىزىي ئۆگىنىش گۇرۇپپىسى 4- ئاينىڭ 14- كۈنى چۈشتىن بۇرۇن «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ئىنتىزام چارىسى كۆرۈش نىزامى (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇلىدۇ)»، «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى رەھبىرىي كادىرلىرىنىڭ پاك- دىيانەتلىك بولۇشى توغرىسىدا بىر قانچە مىزان (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇلىدۇ)» قاتارلىق پارتىيە ئىنتىزامىغا دائىر نىزاملارنى ئەستايىدىل ئۆگەندى، ج ك پ مەركىزىي ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، نىزام ئىشخانىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى چۇي ۋەنشياڭنىڭ كونسۇلتاتسىيە دوكلاتىنى ئاڭلىدى.

ئۆگىنىشكە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن رىياسەتچىلىك قىلدى.

ئۆگىنىشكە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى، خەلق ھۆكۈمىتى، سىياسىي كېڭەش، شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش- قۇرۇلۇش بىڭتۇەننىڭ رەھبەرلىرى ۋە ئالاقىدار تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرىدىن بولۇپ، 60 نەچچە كىشى قاتناشتى.

تەكلىپكە بىنائەن شىنجاڭغا كەلگەن مەركىزىي ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى نىزام ئىشخانىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى چۇي ۋەنشياڭ «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ئىنتىزام چارىسى كۆرۈش نىزامى (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇلىدۇ)» ۋە پارتىيە ئىنتىزامىغا ئالاقىدار نىزامنى تۈزۈشنىڭ يېتەكچى ئىدىيىسى، ئەھمىيىتى، مۇۋاپىق كېلىش دائىرىسى، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئىنتىزامغا خىلاپلىق قىلىشىنىڭ شەكىللىنىشى ۋە جازا ئۆلچىمى توغرىسىدا كونكرېت دېلولارغا بىرلەشتۈرۈپ چوڭقۇر، جانلىق كونسۇلتاتسىيە دوكلاتى بېرىپ، ئۆگىنىشكە قاتناشقان يولداشلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ئابدۇرېھىم ھامىد ۋە تۇرباير بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىدا تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلغاندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى:

ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئىشلەپچىقىرىشنى ياخشى تۇتۇپ، دېھقانلار كىرىمىنىڭ ئېشىشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش كېرەك

ئۆز مۇخبىرىمىز جاڭ شياۋيەن خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ئابدۇرېھىم ھامىد، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى تۇرباير دېھقانچىلىق،

تېخنىكىلارنى كېڭەيتىشنىڭ سالمىقىنى ئاشۇرۇش كېرەك. چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىدا قوتان قۇرۇلۇشى، يەم - خەشەك پىششىقلاش ۋە چارۋا مال نەسلىنى ياخشىلاشنى داۋاملىق ياخشى تۇتۇش كېرەك. چارۋىچىلارنى

كۈچەيتىپ، ئامىغا تايىنىپ، يېزىلارنىڭ مۇقىملىقىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

قېيۇم باھاۋۇدۇن ئاپتونوم رايونلۇق تاشقى تەشۋىقات خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىدا مۇنداق دەپ تەكىتلىدى:

تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىنىڭ ستراتېگىيىلىك مۇھىم ئەھمىيىتىنى تولۇق تونۇپ، تاشقى تەشۋىقات ئىشىنى يەنىمۇ كۈچەيتىشىمىز كېرەك

ئۆز مۇخبىرىمىز مېھرىگۈل ياقۇپ خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى قېيۇم باھاۋۇدۇن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى 4 - ئاينىڭ 14 - كۈنى ئاچقان ئاپتونوم رايونلۇق تاشقى تەشۋىقات خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىدا مۇنداق دەپ تەكىتلىدى: تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىنىڭ ستراتېگىيىلىك مۇھىم ئەھمىيىتىنى تولۇق تونۇپ، تاشقى تەشۋىقات ئىشىنى يەنىمۇ كۈچەيتىشىمىز كېرەك.

قېيۇم باھاۋۇدۇن مۇنداق دېدى: شۇنى ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەككى، ھەر دەرىجىلىك پارتكوم ۋە مۇناسىۋەتلىك تارماقلار كۆپ يىللاردىن بۇيان ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىگە بارغانسېرى ئەھمىيەت بېرىپ، تېخىمۇ كۆپ يولداشلارغا ئۇنىڭ مۇھىم ئەھمىيىتىنى تېخىمۇ چوڭقۇر تونۇتتى. لېكىن بۇ خىزمەتكە بولغان تونۇشتا ئاز بولمىغان مەسىلىلەر مەۋجۇت. بىز مەركەزنىڭ تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىگە بولغان بىر يۈرۈش كۆرسەتمىلىرىنىڭ روھى بويىچە تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىنى ستراتېگىيىلىك يۇكسەكلىككە قويۇپ تونۇشىمىز لازىم. بىزدە بۇ خىزمەتكە نىسبەتەن كۈچلۈك بۇرچ تۇيغۇسى، مەسئۇلىيەت تۇيغۇسى ۋە تەخىرسىزلىك تۇيغۇسى بولۇشى لازىم، يېڭى ۋەزىيەتكە ماسلىشىپ، يېڭى مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلىپ، تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىنى زور كۈچ بىلەن كۈچەيتىپ، ئۇنى دۇنيانىڭ شىنجاڭنى چۈشىنىشى ۋە شىنجاڭنىڭ دۇنياغا يۈزلىنىشى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇشىمىز، بۇ ئارقىلىق ئاپتونوم رايونىمىز ئىقتىسادىنىڭ يەنە يېڭى پەللىگە كۆتۈرۈلۈشىنى ئىلگىرى سۈرۈشىمىز كېرەك.

ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ئوتتۇرا ئاسىيا، غەربىي ئاسىيا رايونلىرىدىكى دۆلەتلەرگە بولغان تەشۋىقاتنى كۈچەيتىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئۈچۈن ياخشى جامائەت پىكرى مۇھىتى يارىتىشىمىز كېرەك. تاشقى تەشۋىقاتتا ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىپ، ئاپتونوم رايوننىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ئىشلىرى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش كېرەك. بۇ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى. شۇڭا، تاشقى ئىقتىسادىي تەشۋىقاتنىڭ سالمىقىنى

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

جاڭ ۋېنيۈ پەيزاۋاتتا ئىش بېجىرگەندە تەكىتلەپ مۇنداق دېدى:

بىر قولدا ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى تۇتۇش، بىر قولدا ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى تۇتۇش، ھەم يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇپ، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى ئىشلەش، ھەم ئەتىيازلىق تېرىلغۇنى ياخشى قىلىش كېرەك

ئۆز مۇخبىرىمىز ۋاڭ شىڭ، «شىنجاڭ ئىقتىساد گېزىتى» مۇخبىرى لى تۇڭمىڭ خەۋەر قىلىدۇ: پەيزاۋات ناھىيىلىك پارتكومنىڭ ئەسلىدىكى ۋېلىسىپىت قويۇش ئورنى يەر تەۋرىگەن پەۋقۇلئاددە مەزگىلدە يىغىن زالى بولۇپ قالدى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى جاڭ ۋېنيۈنىڭ رىياسەتچىلىكىدە 4- ئاينىڭ 12 - كۈنى ئېچىلغان نەق مەيداندا ئىش بېجىرىش يىغىنى مۇشۇ يەردە ئۆتكۈزۈلدى. يىغىندا ئاپەت بولغان رايوندا نۆۋەتتىكى ئەڭ جىددىي سەككىز چوڭ مەسىلىنى ھەل قىلىش قارار قىلىنغاندىن كېيىن، جاڭ ۋېنيۈ تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: يېقىنقى مەزگىلدە ھەم بۇنىڭدىن كېيىنكى خىزمەتلەردە بىر قولدا ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى، يەنە بىر قولدا ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى تۇتۇش؛ ھەم يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇپ، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى ئىشلەش، ھەم ئەتىيازلىق تېرىلغۇنى ياخشى قىلىش كېرەك.

پەيزاۋات ناھىيىلىك پارتكومنىڭ ئاپەت ئەھۋالى توغرىسىدىكى دوكلاتى ئاڭلاپ ئۆتۈلگەندىن كېيىن، يىغىنغا قاتناشقانلار جاڭ ۋېنيۈنىڭ سۆز قىلىشىنى كۈتتى، ۋەھالەنكى جاڭ ۋېنيۈ تەمكىن ھالدا: «بىز ھازىر ھەممىدىن ئاۋۋال ئەڭ جىددىي بولغان بىر قانچە مەسىلىنى ھەل قىلىشىمىز كېرەك» دېدى. ئۇ: «ئاپەتكە ئۇچرىغانلارنىڭ ئاشلىقى بارمۇ؟ ئاپەتتىن كېيىن يەيدىغىنى ئۆكسۈپ قالغانلار بارمۇ؟ بۇ ئەھۋاللارنى تەكشۈرۈپ كۆردۈڭلارمۇ؟» دەپ سورىدى. ئۇ 1 مىليون 300 كىلوگرام ئاشلىق كەمچىل بولۇۋاتقانلىقىنى بىلىپ، مۇنداق دېدى: «ئاپتونوم رايون يېقىندا 5 مىليون يۈەن جىددىي ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش پۇلى ئاجراتتى، بۇنىڭ بىر قىسمىنى ئامما ئوزۇقلۇق مەسىلىسىنى ھەل قىلىشقا ئىشلىتىشكە بولىدۇ، بىرەرمۇ كىشىنى ئاچ قويماسلىقىمىز كېرەك.» جاڭ ۋېنيۈ يەنە: «يارىلانغان ئاممىنىڭ داۋالاش راسخوتىنى قانداق ھەل قىلدىڭلار؟» دەپ سورىدى. قەشقەر

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئالاقىدار تارماقلىرى بىلەن ئالاقىلىشىپ، سۇ مەنبەسىنى تېپىشىڭلارغا ياردەملىشەي» دېدى. ئۇ يەنە تاپىلاپ مۇنداق دېدى: «خەتەرلىك ئۆيلەرنى تەكشۈرۈپ بېكىتىشنى تېزلىتىڭلار، بۇ ئىشنى ئۈچ كۈن ئىچىدىلا باشلىۋېتىڭلار. ئوپېراتسىيە قىلىش ۋە ئېغىر، خەتەرلىك كېسەللەرنى ئورۇنلاشتۇرۇش ئۈچۈن دوختۇرخانا ئاۋۋال 20 چېدىر سېتىۋېلىشى كېرەك.» ئۇ يەنە قايسى ئىشلارنى ئەتە قىلىش كېرەكلىكىنى، قايسى ئىشلارنى ئۈچ كۈن ئىچىدە بېجىرىپ بولۇش كېرەكلىكىنى، بۇ ئىشلارنى بېجىرىشكە كېتىدىغان پۇلنى قايسى ئورۇنلارنىڭ چىقىرىشى كېرەكلىكىنىمۇ ئورۇنلاشتۇردى. ئۇ يەنە پات - پاتلا: «بىزنىڭ ھەل قىلىپ بېرىشىمىزگە تېگىشلىك يەنە قانداق مەسىلىلەر بار؟» دەپ سوراپ تۇردى. ئۇنىڭ سوئال سورىشى تاكى ۋىلايەت، ناھىيە رەھبەرلىرىنىڭ ئوتتۇرىغا قويىدىغان مەسىلىلىرى تۈگىگىچە داۋاملاشتى.

جاڭ ۋېنيۈ تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: پەيزاۋاتنىڭ نۆۋەتتىكى ۋە بۇنىڭدىن كېيىنكى بىر مەزگىلدىكى

مۇناۋىنى مۇدىرى نۇرباير دېھقانچىلىق،
چارۋىچىلىق، يېزا - بازار كارخانىلىرى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى قاتارلىق تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرىنى باشلاپ 4 - ئاينىڭ 3 - كۈنىدىن 7 - كۈنىگىچە بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىدا تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلغاندا مۇنداق دەپ تەكىتلىدى: دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش سالمىقىنى ئاشۇرۇش كېرەك، نۆۋەتتە ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئىشلەپچىقىرىشىنى پۈتۈن كۈچ بىلەن ياخشى تۇتۇپ، يېزىلارنىڭ مۇقىملىقىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

ئابدۇرېھىم ھامىد تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: نۆۋەتتە ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ۋەزىپىسى ئىنتايىن ئېغىر. يېزا ئىگىلىكىدە ھوسۇلنى ئاشۇرۇش، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇش، يېزىلارنىڭ مۇقىم بولۇشى ئومۇمىيەتكە مۇناسىۋەتلىك. شۇڭا ئۇنى چىڭ ۋە ياخشى تۇتۇش كېرەك. بۇنىڭدىكى ئاچقۇچ پەن - تېخنىكا ئارقىلىق يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈشنىڭ سالمىقىنى ئاشۇرۇشتا. كېۋەزنى كەڭ ئەنلىك سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ تېرىش، چۈنەكلەپ تېرىش قاتارلىق ئىلغار

داۋاملىق ياخشى تۇتۇش كېرەك. چارۋىچىلارنى مۇقىم ئولتۇراقلاشتۇرۇشنى بىر تۇتاش پىلانلاپ، تۈركۈملەپ بۆلۈپ ئەمەلىيلەشتۈرۈش كېرەك، ئالدى بىلەن يەم - خەشەك مەسىلىسىنى ياخشى ھەل قىلىش كېرەك. يەم - خەشەك بازىسى بولمىسا، چارۋىچىلارنى ئولتۇراقلاشتۇرۇشنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇرغىلى بولمايدۇ. چارۋىچىلار مۇقىم ئولتۇراقلاشقاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ چارۋا ماللىرىنى ئىلمىي ئۇسۇلدا بېقىش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك كادىرلار ۋە پەن - تېخنىكا خادىملىرىنىڭ ئەتىيازدا دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىغا مۇلازىملىق قىلىشى ۋە يېتەكچىلىك قىلىشىنى كۈچەيتىپ، رەھبەرلەرنىڭ نۇقتىلارنى تۇتۇپ ھۆددىگە ئېلىشىنى، تېخنىك خادىملارنىڭ يۇقىرى مەھسۇلات ئېلىشتا ئۈلگە كۆرسىتىشىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش كېرەك. ئالاقىدار تارماقلار دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ئۈچۈن ئاكتىپ، تەشەببۇسكارلىق بىلەن مۇلازىملىق قىلىپ، نۆۋەتتىكى ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئىشلەپچىقىرىشىنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىللە، يەنە ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى داۋاملىق

سۈرەتتە: قەشقەر كونىشەھەر ناھىيىسىنىڭ ئاققاش يېزىسىدىكى دېھقانلار جۇڭگو بانكىسىنىڭ شىنجاڭ شۆبىسى ھەقسىز تەقدىم قىلغان «شەرق قىزاردى - 70» تىپلىق تراكتورنى كۆرمەكتە.
ۋاڭ خۇازو فوتوسى

ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ ۋالىيسى ئابدۇقادىر نەسىردىن: «ھەقسىز داۋالاشنى ئورۇنلاشتۇردۇق» دەپ جاۋاب بەردى. جاڭ ۋېنيۈ بۇنى ئاڭلىغاندىن كېيىن مەمنۇن بولغان ھالدا بېشىنى لىڭشىتتى.

مەسىلىلەر بىر - بىرلەپ ئوتتۇرىغا قويۇلدى، ھەممىسىگە جاۋاب بېرىلدى، كونكرېت ئەمەلىي ئىشلار يىغىندىلا بېكىتىلدى. جاڭ ۋېنيۈ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «مەكتەپلەر ئوقۇتۇشنى دەرھال ئەسلىگە كەلتۈرۈشى كېرەك، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئوقۇشنى كېچىكتۈرۈشكە بولمايدۇ، شۇنداقلا ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئوقۇش جەريانىدىكى بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.» جاڭ ۋېنيۈ پەيزاۋات ناھىيىسىنىڭ ئىچىدىغان سۈنى ياخشىلاش قۇرۇلۇشى ئۈچۈن سۇ مەنبەسىنى ئىزلەشتە قىينىلىۋاتقانلىقىنى بىلگەندىن كېيىن: «ناھىيە نامىدىن دوكلات يېزىپ چىقىڭلار، مەن

خىزمەت قائىدىسىنى بەلگىلەشتە ئىككى نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈش كېرەك، يەنى بىرىنچىدىن، بىر قولدا ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى، يەنە بىر قولدا ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى تۇتۇش كېرەك، مۇقىملىقنى تۇتۇشتا قاتتىق بولۇش كېرەك، يۇمشاق قوللۇق قىلىشقا ھەرگىز بولمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش مەركىزىي خىزمەتتۇر، ئىقتىساد يۈكسەلگەندىلا ئىقتىسادىي ئاساس مۇستەھكەملىنىدۇ، ئەمەلىي كۈچ ئاشىدۇ، بىزنىڭ ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇش دەسمايىمىزمۇ ئاشىدۇ. ئىككىنچى مۇھىمى شۇكى، خەلقنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسى ئاشىدۇ. مۇشۇنداق بولغاندىلا، مۇقىملىق كاپالەتكە ئىگە بولالايدۇ، ئىككىنچىدىن، يېقىنقى مەزگىلدە ھەم يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇپ، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش ئىشىنى ئىشلەش، ھەم ئەتىيازلىق تېرىلغۇ مەركەز قىلىنغان ئىقتىسادىي خىزمەتلەرنى ئىشلەش كېرەك. پەيزاۋاتنىڭ نۆۋەتتىكى خىزمىتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، يەر تەۋرەشكە تاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتى ئىنتايىن جىددىي ۋەزىپە، ئۇنى چوقۇم ياخشى تۇتۇش كېرەك.

ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ مەنبەسى

— ئاقسۇ شەھىرىنىڭ «ئۆگىنىشكە، سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش، توغرا كەيپىياتنى تەكىتلەش» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرغانلىقى توغرىسىدا

ئۆز مۇخبىرىمىز چېن چېن، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز پەن شيەنفېڭ

ئاقسۇ شەھىرى تىلغا ئېلىنسا، كىشىلەر «ئاقسۇ شەھىرىدە يېقىنقى يىللاردا ئۆزگىرىش ھەقىقەتەن ناھايىتى چوڭ بولدى!» دېيىشىدۇ.

بىر ناھىيە (شەھەر)نىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىغا قاراشتا، ئۇنىڭ مالىيىسى «تېرمومېتىر» بولىدۇ. 1993 - يىلى ئاقسۇ شەھىرىنىڭ مالىيە كىرىمى 54 مىليون يۈەن، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە ساپ كىرىمى 795 يۈەن ئىدى. ئۈچ يىلدىن كېيىن، يەنى 1996 - يىلى بۇ شەھەرنىڭ مالىيە كىرىمى 98 مىليون يۈەنگە، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە كىرىمى 1086 يۈەنگە يېتىپ، 1993 - يىلدىكىدىن % 80 ۋە % 37 ئاشتى.

بىر ناھىيە (شەھەر)نىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئالدىن مۆلچەرلەشتە، ئۇنىڭ زاپاس كۈچىگە قاراش ئاچقۇچ. ئاقسۇ شەھىرى كۆز ئالدىدىكى مەنپەئەتنى كۆرۈپلا ئىش كۆرۈش ھالىتىنى تۈگىتىپ، يىراق كەلگۈسى مەنپەئەتنى كۆزلىدى. تۆت يىلدا 400 مىليون يۈەنگە يېقىن سېلىنما سېلىپ سۇ ئىنشائاتى، قاتناش، خەۋەرلىشىش قاتارلىق ئۇل مۇئەسسەسەلەر قۇرۇلۇشىدا تارىخىي خاراكتېرلىك بۆسۈش قىلدى.

ئاقسۇ شەھىرى قانداق قىلىپ قىسقىغىنە بىر نەچچە يىلدا شۇنچە چوڭ ئۆزگىرىش ھاسىل قىلالىدى؟

«ئۆگىنىشكە، سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش، توغرا كەيپىياتنى تەكىتلەش» پائالىيىتى ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئىشلەپچىقىرىشى بىلەن تەڭ پۈتۈن شەھەردە تېخىمۇ چوڭقۇر قانات يايدۇرۇلۇۋاتقان پەيتتە، بۇ شەھەردىكى كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئىلگىرىلەش قەدىمى تېخىمۇ پۇختا بولدى. كىشىلەرنى بارغانسېرى قايىل قىلىۋاتقان «ئۆگىنىشكە، سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش، توغرا كەيپىياتنى تەكىتلەش» پائالىيىتى تېز راۋاجلىنىشنىڭ ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچ مەنبەسى بولۇپ قالدى.

1

1993 - يىلىنىڭ بېشىدا يېڭى نۆۋەتلىك شەھەرلىك پارتكوم بەنزىسى تەشكىل قىلىندى. شەھەرلىك پارتكوم ئالدىنقى نۆۋەتلىك بەنزىنىڭ تەجرىبە - ساۋاقلىرىنى يەكۈنلەپ، شەھەرنىڭ ئەھۋالىنى چوڭقۇر تەھلىل قىلغاندىن كېيىن، ئىدىيىنى ئازاد قىلىش، قاراشنى يېڭىلاشتىن ئىبارەت بۇ «باشلامچى قۇرۇلۇش» تىن باشلاپ، شەھەر بويىچە يۇقىرىدىكىلەر بىلەن تۆۋەندىكىلەرنىڭ ئىدىيىسىنى ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىش ئاساسىدا بىرلىككە كەلتۈردى.

ئىدىيىنى ئازاد قىلىشنىڭ دەرۋازىسىنى ئېچىشتا، نەزەرىيە ئۆگىنىش «ئالتۇن ئاچقۇچ» بولدى. شەھەرلىك پارتكوم مەركىزىي ئۆگىنىش گۇرۇپپىسى قۇردى. بۇ گۇرۇپپىدىكىلەر ھەر ئايدا بىر نەچچە كۈن دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسى، بازار ئىگىلىكىگە دائىر بىلىملەرنى مەركەزلىك ئۆگەندى. ئۆگىنىشنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى ئىدىيىنى ئازاد قىلىش، قاراشنى يېڭىلاش، ئەمەلىيەتكە يېتەكچىلىك قىلىشقا قاراتتى. شەھەرنىڭ ئالتە يۈرۈش بەنزىسىدىكىلەر ئىدىيە ۋە خىزمەتتىكى مەسىلىلەرنى ئاساس قىلىپ، ئەمەلىيەتنى ئاساس قىلغان ھالدا ئاساسىي قاتلاملارغا بېرىپ تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلدى. بەنزە ئەزالىرى يەنە ئۆزلىرى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلغان ئەھۋاللار توغرىسىدا تەكشۈرۈش، تەتقىق قىلىش ماقالىلىرىنى يېزىپ، تەدبىر بەلگىلەش ئاساسىنى تېپىپ چىقىپ، ئومۇمىي خىزمەتلەرگە يېتەكچىلىك قىلدى.

نەزەرىيە جەھەتتە سەگەك بولغاندىلا، سىياسىي جەھەتتە قەتئىي بولغىلى بولىدۇ. نەزەرىيە ئۆگىنىش ۋە «ئىدىيىنى ئازاد قىلىش» بويىچە چوڭ مۇھاكىمىنى قانات يايدۇرۇش شەھەر بويىچە يۇقىرىدىكىلەر بىلەن تۆۋەندىكىلەرنىڭ قارىشىنىڭ يېڭىلىنىشىغا، تونۇش جەھەتتە سەكرەش ھاسىل قىلىشىغا تۈرتكە بولدى. «نامراتلىق سوتسىيالىزم ئەمەس»، «تەرەققىيات - قاتتىق ۋەزىپە» دېگەن سۆز كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ قەلبىدىن ئورۇن ئېلىپ، ئۇلارنىڭ «بېيىشقا يول
(ئاخىرى 4 - بەتتە)

تەمىنات - سودا كوپېراتىپلىرىنىڭ مەخسۇس تىجارەت شەكلى ۋە بىرلەشمە تىجارەت شەكلى

سۇلايمان نىياز

تەمىنات - سودا كوپېراتىپلىرى شەھەر، يېزا - قىشلاقلار بىلەن كان - كارخانىلار ئوتتۇرىسىدىكى ئېھتىياج ۋە تەمىنلەش مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىشتىكى مۇھىم ھالقا بولۇپ، سوتسىيالىستىك سودا - سېتىق ئىشلىرىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى، شۇڭا، ئۇ دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا - سېتىق ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش بىلەن يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئىستېمال ئېھتىياجىنى قاندۇرۇپ، خەلق ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتىغا تۈرتكە بولىدۇ. تەمىنات - سودا كوپېراتىپلىرى دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سودا شىركەتلىرى ۋە كارخانىلار بىلەن گىرەلەشكەن ئاساستا، يېزا - قىشلاقلاردا تاۋارلارنى سېتىۋېلىش ۋە سېتىش فۇنكسىيىسىنى جارى قىلدۇرۇپ، ئېھتىياج بىلەن تەمىنلەشنى مەركەزلەشتۈرۈشتىن تارقاقلاشتۇرۇشقا، تارقاقلاشتۇرۇشتىن مەركەزلەشتۈرۈشكە يۈزلەندۈرىدۇ. بۇ زاۋۇت، كان - كارخانىلار بىلەن شەھەر، يېزا - قىشلاقلاردىكى ماددىي ۋاستىلەرنىڭ ئالماشتۇرۇلۇشىنى ھەم يېزا ئىگىلىك، سانائەت مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئالماشتۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ. ئېھتىياج بىلەن تەمىنلەش ئوتتۇرىسىدىكى مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشتا خىلمۇخىل ئوخشىمىغان تىجارەت شەكىللىرى قوللىنىلىدۇ.

مەخسۇس تىجارەت شەكلى - تەمىنات - سودا كوپېراتىپلىرى شۇغۇللىنىدىغان مەخسۇس ئالاھىدە كەسىپ ياكى مەلۇم بىر تۈردىكى تاۋار كەسىپىدىن ئىبارەت. بۇنىڭ پائالىيەت دائىرىسى تارقاق بولىدۇ. شۇڭا بۇنى بىر پۈتۈنلۈككە ئىگە بولغان مەخسۇس تىجارەت شەكلى ۋە چەكلىك مەخسۇس تىجارەت شەكلى، دەپ ئىككى خىلغا ئايرىشقا بولىدۇ. بىر پۈتۈنلۈككە ئىگە بولغان مەخسۇس تىجارەت شەكلى تەمىنات - سودا
(ئاخىرى 4 - بەتتە)

تۇرپان ۋىلايىتى كېۋەز پىتى ۋە غوزا قۇرتىنى يوقىتىش، ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدى

هوسۇلۇڭ كەم بولسا، ماۋادىن كۆرمە

ئۆز مۇخبىرىمىز ساتتار رېقىپ خەۋەر قىلىدۇ: تۇرپان ۋىلايىتى كادىرلار ۋە دېھقانلارنى سەپەرۋەر قىلىپ، كېۋەز پىتى، غوزا قۇرتىنى يوقىتىش، ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، بۇ يىل پاختا هوسۇلىنى ئاشۇرۇشقا پۇختا ئاساس سالدى.

بۇ ۋىلايەت پاختىنىڭ بىرلىك هوسۇلى ۋە سۈپىتى جەھەتتە ئاپتونوم رايون بويىچە ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ۋىلايەتتە كېۋەز پىتىنىڭ كۆپىيىشى ئارقىسىدا هوسۇل كەملەپ كەتكەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇلتۇر كېۋەزگە غوزا قۇرتى ئېغىر زىيان سالغاچقا، هوسۇل تېخىمۇ كەملەپ دېھقانلارنىڭ كىرىمىگە كۆرۈنەرلىك تەسىر يەتكۈزگەنىدى. شۇڭا ۋىلايەت بۇ ئىشقا يۇقىرى دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك ۋە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ بالدۇر ھەرىكەتكە كېلىپ، كېۋەز زىيانداش ھاشارەتلىرىنى تەكشۈرۈش، ئالدىنى ئېلىش، يوقىتىش تەدبىرىنى ياخشى ئىشلىشىنى تەلەپ قىلدى. جايلار بۇلتۇر يىل ئاخىرىدىن باشلاپ كېۋەز تېرىلىدىغان 350 مىڭ مو يەرنى ئاغدۇرۇش، توڭ ياتقۇزۇش ئارقىلىق، زىيانداش ھاشارەتلارنىڭ قىشتىن ئۆتۈش مۇھىتىنى بۇزۇپ تاشلىدى. بۇ يىل ئەتىيازلىق تېرىلغۇ باشلانغىچە، كادىرلار ۋە دېھقانلار تولۇق ھەرىكەتكە كېلىپ، زىيانداش ھاشارەتلار قىشتا ماكانلىشىدىغان پارنىك، ئانار دەرىخى، ئائىلە ۋە ئىشخانىلاردا ئۆستۈرۈلگەن گۈل - گىياھلارغا ئومۇميۈزلۈك دورا چاچتى. كېۋەز تېرىلىدىغان يەرلەرنىڭ قىرلىرىنى ئاغدۇردى. ھەر كۈنى بۇ ئىشقا قاتناشقان ئادەم 30 مىڭدىن ئېشىپ كەتتى.

توقسۇ ناھىيىلىك يېزا ئامانەت - قەرز كوپېراتىپلار بىرلەشمىسى 4 - ئاينىڭ باشلىرىغا قەدەر 9 مىليون 300 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقىتىپ، ناھىيىنىڭ ئەتىيازلىق ئىشلەپچىقىرىشىغا كۈچلۈك مەدەت بەردى.

سۈرەتتە: ئامانەت - قەرز كوپېراتىپلار بىرلەشمىسىدىكى خادىملار دېھقانلارغا قەرز پۇل تارقاتماقتا.

نىياز ساتتار فوتوسى

بورتالا ئوبلاستىدا ئاشلىق، كېۋەز تېرىلغۇ كۆلىمى كېڭەيتىلدى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرسۇن ئىمىنىڭ** خەۋەر قىلىشىچە، بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىدا بۇ يىل ئاشلىق، كېۋەز تېرىلغۇ كۆلىمى خېلى زور كۆلەمدە كېڭەيتىلگەن. بۇنىڭ ئىچىدە ئاشلىق زىرائەتلىرى كۆلىمى 399 مىڭ 800 موغا، كېۋەز 350 مىڭ موغا يەتكەن، كېۋەز تېرىلغۇ كۆلىمى ئۆتكەن يىلدىكىدىن 30 مىڭ موغا يېقىن ئاشقان.

قىزىلسۇ ئوبلاستىدا ئورمانچىلىقنى بازىلاشتۇرۇش، كۆلەملەشتۈرۈش خىزمىتى چىڭ تۇتۇلماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۇكۇر قاۋۇل** خەۋەر قىلىدۇ: باهار يېتىپ كېلىشى بىلەن قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستىدا ئورمانچىلىقنى بازىلاشتۇرۇش، كۆلەملەشتۈرۈش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش خىزمىتى جانلىنىپ كەتتى.

بۇ يىل بۇ ئوبلاست ئورمانچىلىق تەرەققىيات پىلانىنى تۈزگەندە قورۇلمىنى تەڭشەپ، سېلىنمىنى كۆپەيتىش، ئورمانچىلىقنى بازىلاشتۇرۇش، كۆلەملەشتۈرۈش ئىزىغا سېلىشتىن ئىبارەت يېتەكچى ئىدىيىنى ئوتتۇرىغا قويدى ھەمدە شۇ بويىچە بۇ يىللىق كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش پىلانىنى ناھىيە (شەھەر) لەرگە ئەمەلىيلەشتۈرۈش بىلەن بىللە، ئاقتۇ ناھىيىسىنىڭ بارىن يېزىسىدا يېڭىدىن 2000 مو ئۆرۈكلۈك بازىسى قۇرۇش، پىلال يېزىسىدا 200 مو باداملىق ئۆلگە كۆرسىتىش نۇقتىسى قۇرۇش، قەشقەر - ئاقتۇ تاشيولىنىڭ ئاقتۇ بۆلىكىنى كۆكەرتىش، ئاتۇش شەھىرىنىڭ ئۈستۈن ئاتۇش يېزىسىدا 1000 مو خۇۋەينى ئۆرۈكلۈك بازىسى قۇرۇش، سالاتلا مۇناقى ئۈزۈم بازىسىدا دەسلەپكى قەدەمدە 1000 مو يەرگە مۇناقى ئۈزۈم كۆچىتى قويۇش، ئوبلاستلىق تۈزلەڭ ئورمان مەيدانىدا 500 مولۇق بادامزار بەرپا قىلىشنى بەلگىلىدى. پەيت يېتىپ كېلىشى بىلەن ھەرقايسى نۇقتىلاردا يەر تۈزلەش، ئېرىق ئېلىش، كۆچەت تىكىش قاتارلىق ئىشلار جانلىنىپ كەتتى. «12- مارت» مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش بايرىمىدا كادىرلار ۋە ئامما بازا - نۇقتىلىرىغا بېرىپ مەجبۇرىيەت كۆچەت تىكىش ئەمگىكىگە قاتناشتى. شۇ كۈنى ئوبلاستقا بىۋاسىتە قاراشلىق ئىدارە، جەمئىيەتلەردىن 6000 دىن ئارتۇق ئىشچى - خىزمەتچى ئوبلاست رەھبەرلىرى بىلەن بىللە ئوبلاستلىق تۈزلەڭ ئورمان مەيدانىغا بېرىپ قاتتىق «جەڭ» قىلدى. ئىككى كۈن ئىچىدە ئېچىلغان يەر 400 موغا، ئېلىنغان يول يەتتە كىلومېتىرغا، چېپىلغان ئېرىق بەش كىلومېتىرغا، قېزىلغان زەيكەش بىر كىلومېتىرغا يەتتى. 3500 تۈپ تېرەك كۆچىتى، 1500 تۈپ جىگدە كۆچىتى تىكىلدى. هازىر بۇ ئوبلاستنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا، بازا نۇقتىلىرىدا كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش خىزمىتى جىددىي ئېلىپ بېرىلماقتا.

شىنجاڭ 3- بىناكارلىق ترانسپورت شىركىتى يىل بېشىدىلا ياخشى ئىقتىسادىي ئۈنۈمگە ئېرىشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **هۆرمەتجان ھەبىبۇللا** خەۋەر قىلىدۇ: شىنجاڭ 3 - بىناكارلىق ترانسپورت شىركىتى ئەلا مۇلازىمەتلىق ئارقىلىق ترانسپورت بازىرىدا ئۈستۈنلۈككە ئېرىشىپ ياخشى ئىقتىسادىي ئۈنۈم ياراتتى.

بۇ شىركەت ئەلا مۇلازىمەت قىلىش، ۋەزىپىنى ئۆز ۋاقتىدا ئورۇنداشقا كاپالەتلىك قىلىش ئارقىلىق ترانسپورت بازىرىدا ئۈستۈنلۈكنى قولغا كەلتۈردى. ئۇلار بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ئىلگىرى - سۈپەتلىك ئورۇنداپ، ياخشى ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي ئۈنۈمنى قولغا كەلتۈردى. شىركەت يەنە پائال كۈچ تەشكىللەپ، ئۇدا كۈرەش قىلىش، جاسارەت بىلەن ئېلىشىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، قىسقىغىنە ۋاقىت ئىچىدە ئۈرۈمچى شەھەر «تىنچلىق» ئۆستىڭىنىڭ 620 مېتىر قىسمىنى ئۆزگەرتىش ۋەزىپىسىنى ئوڭۇشلۇق ئورۇنداپ، مۇناسىۋەتلىك تارماقلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. بۇ شىركەت بۇ يىلنىڭ دەسلەپكى ئىككى ئېيىدا

كورلا شەھىرىدە ئەتىيازلىق تېرىلغۇ سۈپەتلىك بولماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **غوپۇر قاسىم** خەۋەر قىلىدۇ: كورلا شەھىرى يېزا ئىگىلىكىنى ئاساس قىلىش ئىدىيىسىدە چىڭ تۇرۇپ، ئاشلىق ۋە كېۋەز كۆلىمىنى زور دەرىجىدە كېڭەيتتى. هازىر سېلىنمىنى كۆپەيتىپ تېرىلغۇنى سۈپەتلىك ئېلىپ بارماقتا.

بۇ شەھەردە بۇ يىلقى ئاشلىق كۆلىمى 160 مىڭ مو، كېۋەز كۆلىمى 200 مىڭ موغا يېتىپ، ئاشلىق كۆلىمى 7000 مو، كېۋەز كۆلىمى 48 مىڭ 400 مو كېڭەيتىلدى. ئەتىيازلىق تېرىلغۇنى ياخشى قىلىش ئۈچۈن، بەش بەنزە رەھبەرلىرى يېزىغا چۈشۈپ، تېرىلغۇ تەييارلىقىغا پۇختا يېتەكچىلىك قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، 450 كادىر كەنت، مەھەللىلەردە نۇقتىدا تۇردى. بۇلتۇر يىل ئاخىرىدىن باشلاپ، ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىغا جەمئىي 22 مىليون 320 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىنىپ، 122 كىلومېتىردىن كۆپرەك ئېرىق- ئۆستەڭ سۇ سىڭمەس قىلىپ ياسالدى، 214 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا زەيكەش چېپىلدى، يېڭىدىن 536 سۇ قۇرۇلۇشى مۇئەسسەسلىرى

قىلىندى، 500 مىڭ كۇب مېتىردىن ئارتۇق مەھەللىۋى ئوغۇت توپلاندى، 15 مىڭ توننا خىمىيىۋى ئوغۇت، 120 توننا سۇلياۋ يوپۇق، 1200 توننىدىن كۆپرەك ھەر خىل سورتلۇق ئۇرۇقلۇق دېھقانلارنىڭ قولىغا يەتكۈزۈپ بېرىلدى، 83 قارار دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىلىپ، 9100 ئادەم (قېتىم) تەربىيىلەندى. شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى 4 مىليون 730 مىڭ يۈەن، شەھەرلىك ئامانەت - قەرز كوپېراتىپى 15 مىليون 973 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقىتىپ، دېھقانلارغا مەبلەغ جەھەتتىن يار - يۆلەك بولدى. شۇڭا بۇ شەھەرنىڭ ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئىشلىرى ياخشى باشلىنىپ، 3 - ئاينىڭ 10 - كۈنىگىچە 90 مىڭ مو يازلىق بۇغداي تېرىلىپ، پىلان % 100 ئورۇندالدى. بۇنىڭ 40 مىڭ موسىغا سۇلياۋ يوپۇق يېپىلدى. بۇ ئومۇمىي بۇغداي تېرىلغۇ كۆلىمىنىڭ % 44.4 نى

غۇلجا ناھىيىسىنىڭ بايتوقاي يېزىلىق تەمىنات- سودا كوپېراتىپى ئەتىياز- لىق تېرىلغۇغا كېرەكلىك خىمىيىۋى ئوغۇتنى ۋاقتىدا يۆتكەپ كېلىپ، دېھقان- لارنىڭ خىمىيىۋى ئوغۇتقا بولغان ئېھتىياجىنى قاندۇردى. 3- ئاينىڭ 18- كۈنىگىچە دېھقانلارنىڭ قولىغا 500 توننا خىمىيىۋى ئوغۇتنى تارقىتىپ بەردى.

تۇرغۇن ئىبراھىم فوتوسى

قىسقا خەۋەرلەر

△ كېرىيە ناھىيىسىنىڭ لايسۇ ئورۇقچىلىق مەيدانى بۇلتۇر 3500

ئارتۇق يەرنىڭ سۇغىرىش شارائىتى ياخشىلاندى.

ئوبۇلقاسىم مۇھەممەت

△ پوسكام ناھىيىسىنىڭ كۆيباغ يېزىسىدىكى دېھقانلار بۇ يىل 37

△ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى يېزا ئىگىلىك قۇرۇلۇش 3 - شى 50 - تۈەنى بۇلتۇردىن بۇيان 800 مىڭ يۈەن مەبلەغ ئاجرىتىپ، 14 كىلومېتىر ئۇزۇن

△ كېرىيە ناهىيىسىنىڭ لايسۇ ئۇرۇقچىلىق مەيدانى بۇلتۇر 3500 مېتر ئۇزۇنلۇقتا سۇ سىڭمەس ئۆستەڭ، 47 توما ياساپ، 1200 مو يەرنىڭ سۇغىرىش شارائىتىنى ياخشىلىدى.

تۇرغۇنجان ئابابەكرى

△ پوسكام ناهىيىسىنىڭ كۆيباغ يېزىسىدىكى دېھقانلار بۇ يىل 37 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتىكى يولنى رېمونت قىلىپ، قاتناشنى راۋانلاشتۇردى.

سەمەت روزى

△ بۇيان 800 مىڭ يۈەن مەبلەغ ئاجرىتىپ، 14 كىلومېتر ئۇرۇنلۇقتىكى ئۆستەڭنى سۇ سىڭمەس قىلىپ ياسىدى.

رەيھانگۈل

قۇرۇلۇشى مۇئەسسەسلىرى يۈرۈشلەشتۈرۈلدى، 93 قۇدۇق قېزىلدى، 786 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتىكى ئېرىق ـ ئۆستەڭ رېمونت قىلىنىپ بولدى.

تېرىلغۇ كۆلىمىنىڭ % 44.4 نى ئىگىلەيدۇ. كېۋەز تېرىلىدىغان 120 مىڭ مودىن ئارتۇق يەر تۈزلىنىپ ئوغۇتلىنىپ بولدى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ئىلگىرىكىدىن بولۇپ رودا توشۇش، كۆمۈر توشۇش، توپا ـ تاش توشۇش قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى تاپشۇرۇۋېلىپ بۇ ۋەزىپىنى تېز سۈرئەت بىلەن ئەلا

بۇ يىلنىڭ دەسلەپكى ئىككى ئېيىدا ئىشلەپچىقىرىش قىممىتىنى بۇلتۇرقى 1 ـ پەسىلدىكىدىن % 66 ئاشۇرۇپ كۆرۈنەرلىك ئىقتىسادىي ئۈنۈم ياراتتى.

△ پىچان ناهىيىسىنىڭ لۈكچۈن بازار كونىشا ئاھالىلەر كومىتېتى ئۆتكەن يىلدىن بۇيان 139 مىڭ يۈەن مەبلەغ چىقىرىپ 1900 ئادەم، 1875 چارۋا مالنىڭ ئىچىدىغان سۈيىنى ھەل قىلدى.

ئەركىن ئابلىز

△ پەيزاۋات ناهىيىسىنىڭ ئۆردەكلىك يېزىسى بۇلتۇر دېھقانلاردىن ئارتۇق يىغىۋالغان 729 مىڭ 328 يۈەن سۇ ھەققىنى ئىگىلىرىگە قايتۇرۇپ بەردى.

ئابلىمىت ياسىن

△ كۇچا ناهىيىسى بۇلتۇر 11 ـ ئايدىن بۇ يىل 2 ـ ئاينىڭ ئوتتۇرىغا قەدەر «يۈجىن»، «بۇقا بوستان»، كىرىش قاتارلىق سۇ ئامبارلىرىغا 52 مىليون كۇب مېتر سۇ قاچىلاپ، ئەتىياز پەسلىدە سۇ جىددىي بولۇشنىڭ ئالدىنى ئالدى.

△ كۇچا ناهىيىسىدە ئۆتكەن يىلدىن بۇيان 89 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتا سۇ سىڭمەس ئۆستەڭ، 54 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتا كەلكۈندىن مۇداپىئە كۆرۈش توسمىسى، 53 ماشىنىلاشقان قۇدۇق قېزىلدى.

تۇردى تاھىر

△ قاغىلىق ناهىيىسىدە بۇلتۇر 228 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتا ئېرىق ـ ئۆستەڭ ياسىلىپ، 750 مىڭ مو تېرىلغۇ يەرنىڭ سۇغىرىش شارائىتى ياخشىلاندى.

ئەبەيدۇللا مەمۇت

△ قاغىلىق ناهىيىسىنىڭ جاڭگىلئەسكى يېزىسى بۇ يىل 1 ـ ئايدا ئون كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتىكى كەنت، مەھەللە يوللىرىغا 20 سانتىمېتر قېلىنلىقتا شېغىل ياتقۇزۇپ، 48 ئورۇندىكى كۆۋرۈكنى رېمونت قىلىپ، قاتناشنى راۋانلاشتۇردى.

ئىدرىس قادىر

△ پەيزاۋات ناهىيىسىدە 320 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتا سۇ سىڭمەس ئۆستەڭ ياسىلىپ، 25 مىڭ مودىن

تۇرمەت زاھىر

ئۇ ئوچاق بېشىدىن قوپۇپ...

ئابدۇۋەلى ئەخمىدى

يېزا، كەنت خەۋەرلىرى

غۇلجا ناهىيىسىنىڭ ئۇنيار يېزىسى دولان مەھەللىسىدىكى خالىدەم ھۆسۈللا ئوچاق بېشىدىن قوپۇپ، بازارغا يۈزلىنىپ ئالدىن بېيىپ، ھاللىق سەۋىيىگە يۈرۈش قىلىشتا مەھەللە ئاياللىرىنىڭ ئۈلگىسىگە ئايلاندى.

خالىدەم ھۆسۈللا مەھەللىنىڭ 218 ـ نومۇرلۇق دۆلەت تاشيولى ۋە دۆڭمازار سودا بازىرىغا يېقىن بولۇشتەك ئەۋزەل شارائىتىدىن پايدىلىنىپ، سودا ـ سېتىق بىلەن شۇغۇللاندى. ئۇ دەسلەپتە خەنزۇ قوشنىلىرى ماشۇگسەي، ۋاڭ يۈپىڭلاردىن توخۇ، غاز بېقىش، كېسەللىكلەردىن مۇداپىئە كۆرۈش تېخنىكىسىنى كۆڭۈل قويۇپ ئۆگەندى. 1991 ـ يىلى 3 ـ ئايدا يېزىلىق ئامانەت ـ قەرز كوپېراتىپىدىن 500 يۈەن پۇل قەرز ئېلىپ، 250 يۈەنگە 500 چۆجە، 250 يۈەنگە پىششىقلاپ ئىشلەنگەن ئارىلاشما يەم ـ خەشەك سېتىۋالدى.

بىر يىلدىن كېيىن توخۇ، توخۇم سېتىپ، 3402 يۈەن ساپ پايدىغا ئېرىشتى، ياندۇرقى يىلى يەنە چۆجە سېتىۋالغاندىن باشقا 100 غاز چۆجىسى سېتىۋېلىپ، ئۇنىڭ 98 نى ئەي قىلىپ، بۇنىڭدىن 9998 يۈەن كىرىم قىلدى. يەنە ئائىلە كالا سېتىۋېلىپ، بورداقچىلىق بىلەن شۇغۇللاندى. ھويلىسىدىكى ئۈچ پۇڭ يەرنى ئوبدان ئوغۇتلاپ، سۇلىياۋ يوپۇق يېپىپ كۆكتات تېرىدى ۋە ئېگىز ئورۇنغا سەۋزە، تۇرۇپ، بەسەي تېرىپ ساتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ تونۇر ياساش ئالاھىدىلىكىنى جارى قىلدۇرۇپ، 51 تونۇر ياساپ سېتىپ، بۇنىڭدىنمۇ 1600 يۈەن كىرىم قىلدى.

خالىدەم ھۆسۈللا مەھەللىسىدىكى ئاياللارنىڭ يول يىراق بولۇش تۈپەيلىدىن سۈت سېتىشى قىيىن بولۇشتەك قىيىنچىلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ، ناهىيىلىك سۈت مەھسۇلاتلىرى پىششىقلاش زاۋۇتى بىلەن ئالاقىلىشىپ مەھەللە مەركىزىدە ۋەكالىتەن سۈت سېتىۋېلىش ئورنى قۇرۇپ، ئۇلارغا ئوڭايلىق يارىتىپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن بۇ مەھەللىدە سېغىن كالا باققان ئائىلە كۈندىن كۈنگە كۆپىيىپ، ئۇلارنىڭ باققان كالىسى 120 گە يەتتى.

خالىدەم ھۆسۈللا «ئۆچىنى ئۆگىنىش، ئۆچىگە بەسلىشىش» مۇسابىقىسىگە قاتناشقان ئائىلە يىلدىن بۇيان ئۇنىڭ تۈرلۈك كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىپ قىلغان كىرىمى 30 مىڭ يۈەندىن ئاشتى. ئۇ زىيالا تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىپلا قالماي، مەھەللىسىدىكى ئاياللارنىمۇ تىجارەت يولىغا يېتەكلەپ، ئۇلارنىڭ ھاللىق سەۋىيىگە يۈرۈش قىلىشىغا يول ئېچىپ بەردى.

خالىدەم ھۆسۈللا يۇقۇرىقىدەك نەتىجىلىرىگە ئاساسەن يېزا، كەنت بويىچە ئائىلە قېتىم «8 ـ مارت قىزىل بايراقدارى»، «ئۆچىگە ئۆگىنىش، ئۆچىگە بەسلىشىشتە ئىلغار ئايال»، «كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىش ماھىرى»، دېگەن شەرەپلىك ناملارغا ئېرىشىپ مۇكاپاتلاندى.

غۇلجا شەھىرىنىڭ تاشكۆۋرۈك يېزىسىدىكى باغۋەنلەر بۇ يىل مېۋە مىقدارىنى يەنىمۇ ئاشۇرۇش ئۈچۈن، پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇپ مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ ھارام شېخىنى كېسىش، ئوغۇتلاش، دورىلاش قاتارلىق ئەتىيازلىق پەرۋىشنى كۈچەيتتى.

سۈرەتتە: باغۋەنلەر ئالما دەرەخلىرىنى ئوغۇتلىماقتا.

تۇرسۇنمۇھەممەت ئوسمان فوتوسى

تېرىم يېزىسىدىكى دېھقانلار ئورمانچىلىقنىڭ پايدىسىنى كۆردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز سادىر سابىر خەۋەر قىلىدۇ: يوپۇرغا ناهىيىسىنىڭ تېرىم يېزىسى ئۆز يېرىنىڭ يەر كۆپ بولۇشتەك ئەۋزەل شارائىتىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنى ئورمان بىنا قىلىشقا سەپەرۋەر قىلدى. 1982 ـ يىلدىن باشلاپ، ئورمان بىنا قىلىشنى تەلەپ قىلغانلارغا بوز يەر كۆرسىتىپ بېرىش، كوللېكتىپ يېتىشتۈرۈش بىلەن شەخسلەر يېتىشتۈرۈشنى ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈش، كىم بىنا قىلغان بولسا، شۇ پايدىلىنىش، سۇدا ئېتىبار بېرىش، سېلىق سالماسلىق قاتارلىق بىر قاتار ئېتىبار بېرىش تەدبىرلىرىنى تۈزۈپ ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ئاممىنىڭ ئورمان بىنا قىلىش ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. بۇنىڭ بىلەن 1982 ـ يىلدىن بۇ يىل 1 ـ ئايغىچە بولغان 15 يىل مابەينىدە يېزا بويىچە كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر بىنا قىلغان ئورمان 43 مىڭ موغا يەتتى. بۇ، يېزىدىكى ھەربىر ئائىلىگە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 1.8 مودىن توغرا كەلدى. ئورمان كۆلىمىنىڭ كېڭىيىشىگە ئەگىشىپ، تۇپراقنىڭ ئېكولوگىيىلىك تەڭپۇڭلۇقى تۇراقلاشتۇرۇلۇپ، تېرىلغۇ يەرلەرنىڭ ئۈنۈمدارلىقى ئۆستى، چارۋىچىلىق ئىلگىرى سۈرۈلدى، شۇنىڭ بىلەن بىللە، دېھقانلارنىڭ يېقىلغۇ مەسىلىسىمۇ ھەل قىلىندى. نەتىجىدە، يېقىنقى بىرقانچە يىللاردىن بۇيان، بۇ يېزىدىكى دېھقانلار بۇ ئورمانلاردىن مۇۋاپىق تۈردە پايدىلانغاندىن سىرت، يەنە 60 مىڭ ھارۋىدىن ئارتۇق ئوتۇن سېتىپ، 150 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق كىرىم قىلدى.

دېھقان مۇھەممەت سايىت قىيىنچىلىقى بار ئائىلىلەرگە ياردەم بەردى

يەكەن ناھىيە خاڭدى بازار يېڭىباغ كەنتىنىڭ 1 ـ مەھەللىسىدىكى ئالدىن بېيىغان دېھقان مۇھەممەت سايىت 1990 ـ يىلدىن بۇيان پەن ـ تېخنىكىغا تايىنىپ ئىلمىي ئۇسۇلدا دېھقانچىلىق قىلىپ دېھقانلارغا ئۈلگە بولدى. بۇلتۇر ئۇ 40 مو يەرگە كېۋەز تېرىپ، يۇقىرى ھوسۇل ئېلىپ، 32 مىڭ يۈەن كىرىم قىلدى. بۇ يىل باشقىلارنى نەزەردە تۇتۇپ، مەھەللىسىدىكى قىيىنچىلىقى بار 15 ئائىلىلىك دېھقانغا 27 مىڭ يۈەن پۇلنى ئۆسۈمسىز قەرز بېرىپ، ئۇلارنىڭ بۇ يىللىق كېۋەز تېرىلغۇسىنى ۋاقتىدا ئېلىپ بېرىشىغا شارائىت يارىتىپ بەردى.

ئابدۇراخمان نۇرمۇھەممەت

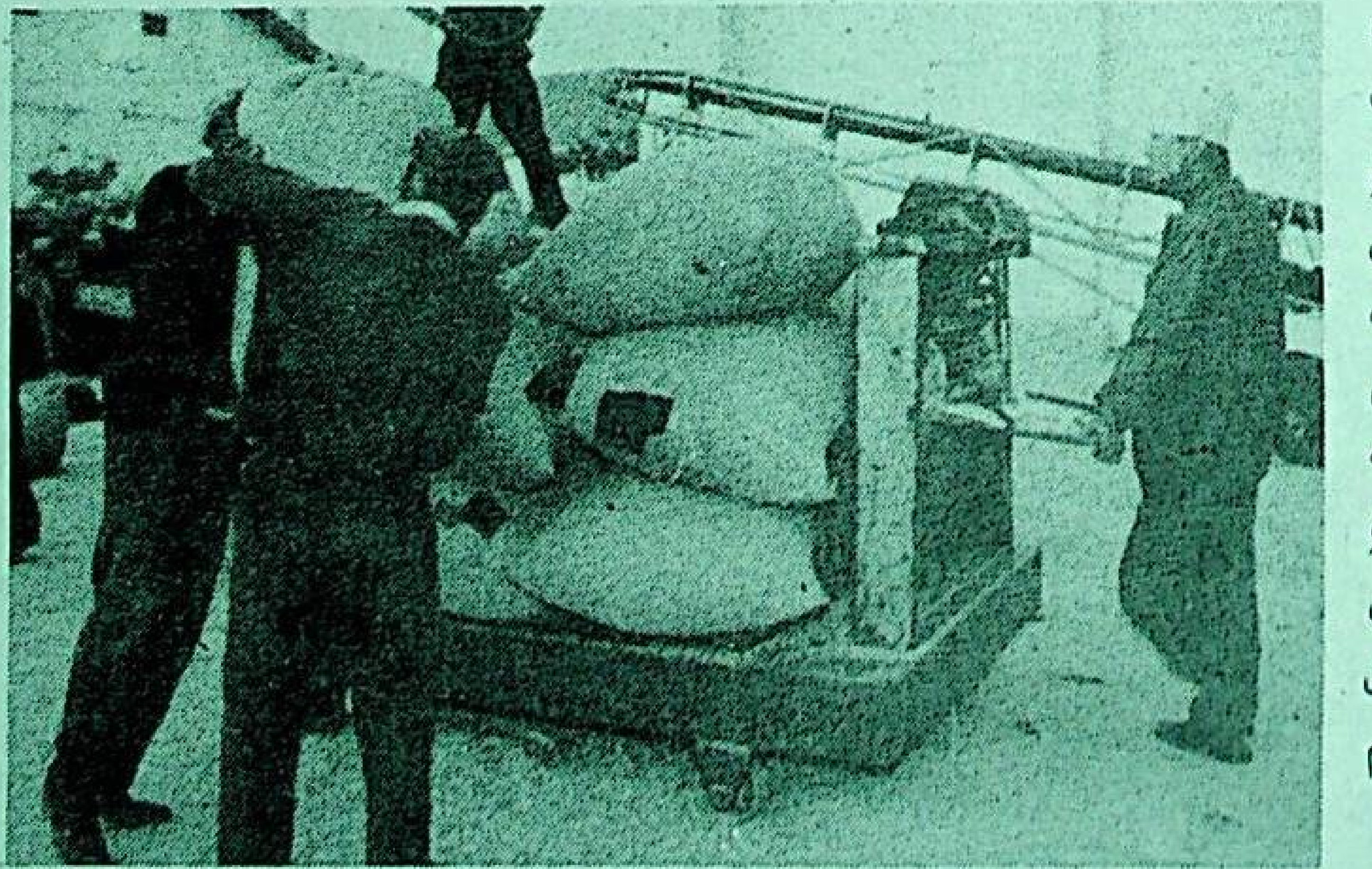

قول تراكتورىنىڭ سىلىندىرى يېرىلىپ كەتكەندە ...

يەكەن ناهىيىسىنىڭ تومئۆستەڭ يېزا ئىشلەمچى 2 ـ كەنتتىكى ئىمىن سۇپۇرگى 1996 ـ يىلىنىڭ بېشىدا 50 يۈەن تۆلەپ ئۆزىنىڭ قول تراكتورىنى بىخەتەرلىك سۇغۇرتىسىغا قاتناشتۇرغانىدى. 1997 ـ يىلى 1 ـ ئايدا ئۇنىڭ قول تراكتورىنىڭ سىلىندىرى تۇيۇقسىز يېرىلىپ كېتىپ، جىددىي پەيتتە تراكتورنى ئىشلىتەلمەي قالدى. بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان ناهىيىلىك خەلق سۇغۇرتا شىركىتى 2 ـ ئاينىڭ 28 ـ كۈنى ئىمىن سۇپۇرگىنىڭ سىلىندىر سېتىۋېلىشى ئۈچۈن 500 يۈەن تۆلەم بېرىپ، ئۇنى تراكتورنى راۋان ئىشلىتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى.

مۆمىنجان موللا ، مۇھەممەت مۇسا

* * * * * * *

دۆلەت 3 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈندىن 4 ـ ئاينىڭ 8 ـ كۈنىگىچە ئىلى ۋىلايىتىدىكى دېھقانلارنىڭ 20 مىڭ توننىدىن ئارتۇق قونىقىنى سېتىۋالدى.

سۈرەتتە: قونىقىنى دۆلەتكە سېتىپ بېرىۋاتقان دېھقانلار.

ئالداش توختى فوتوسى

شىنجاڭ «ئۆكتەبىر» تراكتور زاۋۇتى دېھقانلار ئېھتىياجلىق كىچىك تۆت چاقلىق تراكتورنى كۆپلەپ ئىشلەپ چىقاردى.

سۈرەتتە: بۇ زاۋۇتتا ئىشلەنگەن كىچىك تراكتورلار.

زەينۇللا ھاشىم فوتوسى (ئۆز مۇخبىرىمىز)

يوپۇرغا ناھىيىسى كۈچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈردى

مەنىۋى مەدەنىيەت گۈللىرى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلىمىت توختى** خەۋەر قىلىدۇ: يوپۇرغا ناھىيىسى مەنىۋى مەدەنىيەت ئارقىلىق ماددىي مەدەنىيەتنى ئىلگىرى سۈرۈش يېتەكچى ئىدىيىسىدە چىڭ تۇرۇپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈردى.

بۇلتۇر 10 - ئايدا مەركىزىي كومىتېتنىڭ «قارارى» ئېلان قىلىنغاندىن كېيىن، بۇ ناھىيە تەۋەسىدە «قارار»نى ئۆگىنىش دولقۇنى قوزغالدى. ئىدارە، ئورگان، يېزا - بازارلاردىكى كادىرلار، ھەر ساھە ئاممىسى ئۆگىنىش، تەسىرات سۆزلەش ئارقىلىق مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى تونۇپ يەتتى. ناھىيىلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى تەشۋىقات، مەدەنىيەت، مائارىپ تارماقلىرىغا كونكرېت تەلەپلەرنى قويۇپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىشكە ھەيدەكچىلىك قىلدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ ناھىيىدە ھەممە تارماق مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا كۆڭۈل بۆلىدىغان ياخشى ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، بۇ ناھىيىدىكى مۇناسىۋەتلىك تارماقلار يېزىلارغا مەدەنىيەت يەتكۈزۈش قوشۇنى تەشكىللەپ، داغدۇغا پەيدا قىلدى. ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكى يېزا، كەنتلەرگە بېرىپ، ئاممىغا ھەقسىز ئويۇن قويۇپ، «قارار»نى كەڭ كۆلەمدە تەشۋىق قىلدى. ناھىيىلىك سەھىيە ئىدارىسى سەييارە كېسەل كۆرۈش ئەترىتى تەشكىللەپ، 3700 كىشىنىڭ سالامەتلىكىنى ھەقسىز تەكشۈردى. 1630 كىشىگە ھەقسىز دورا بەردى. ناھىيىلىك شىنخۇا كىتابخانىسى سەككىز يېزىغا 1600 پارچە كىتابنى ھەقسىز تەقدىم قىلدى. ھەر قايسى يېزا - بازارلار دېھقانلار ئىشتىن سىرتقى تەشۋىقات ئەترەتلىرىنى قۇرۇپ، مەزمۇنى ساغلام، شەكلى ئۆزگىچە بولغان 126 نومۇر تەييارلاپ، كەنت، مەھەللە، گۇرۇپپىلارغا بېرىپ 178 مەيدان ئويۇن قويدى.

مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئىلگىرى سۈرۈلۈشىگە ئەگىشىپ، كىشىلەرنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق، مەدەنىيەت ساپاسى يۇقىرى كۆتۈرۈلۈپ، ئومۇمىي خىزمەتلەر ئىلگىرى سۈرۈلدى.

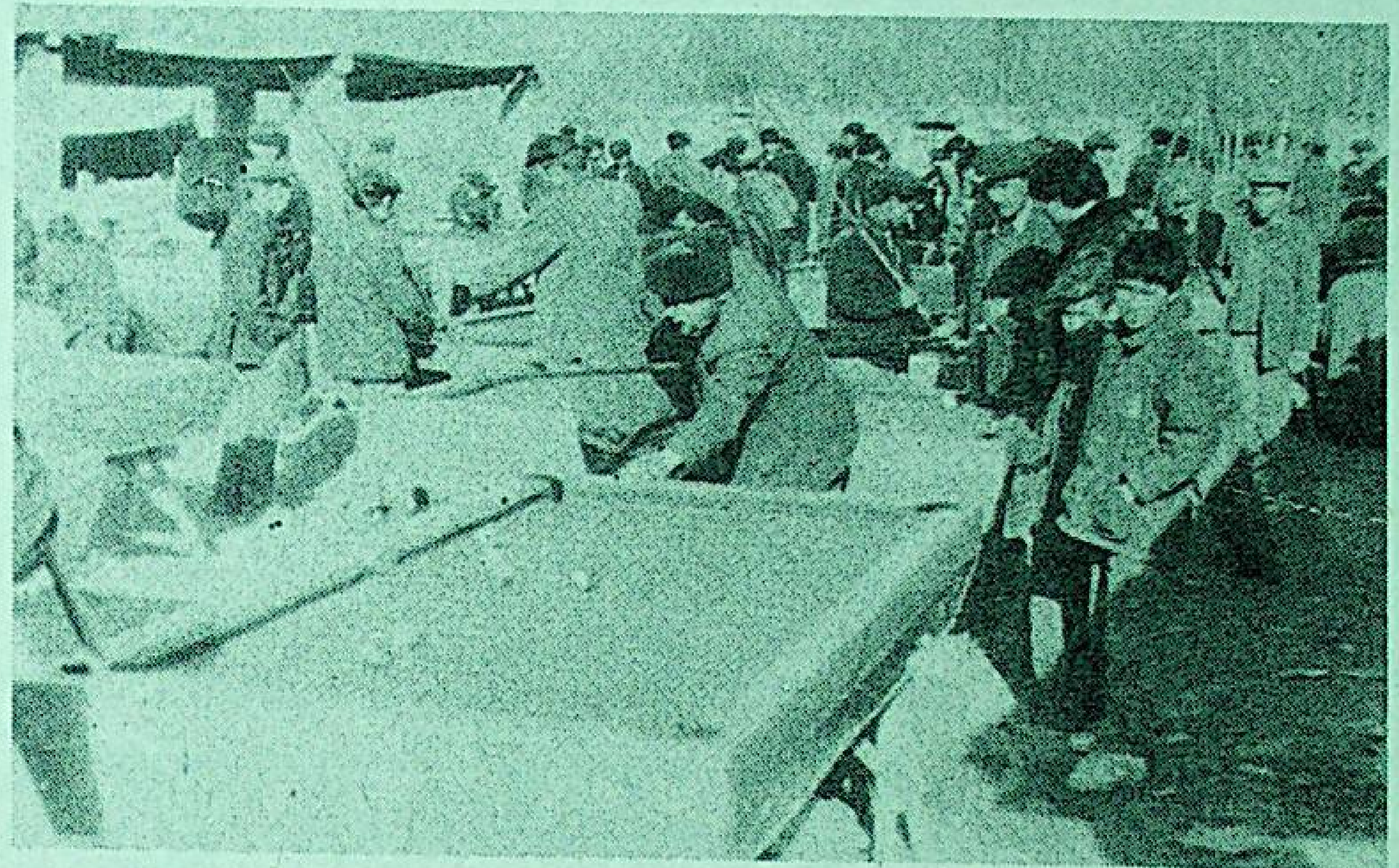

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، باي ناھىيىسى ئۈنۈملۈك تەدبىر قوللىنىپ، مەدەنىيەت بازارلىرىنى تەكشۈرۈپ نازارەت قىلىش بىلەن بىرگە، ئاممىنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى جانلاندۇرۇش ئۈچۈن، بىليارت قاتارلىق پائالىيەت تۈرلىرىگە بولغان باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ھەر مىللەت ئاممىسىغا قولايلىق يارىتىپ بەردى.

سۈرەتتە: تەلۋىچۇك دەرياسى بويىغا ئورۇنلاشتۇرۇلغان بىليارت ئويناش ئورنىدىن كۆرۈنۈش.

ھەسەن ئابدۇۋېلى فوتوسى

ئاپتونوم رايونىمىزدا پوچتا ماركىسى توپلاش كەسپى تېز تەرەققىي قىلماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **زىبىبۇللا ئابلىز** خەۋەر قىلىدۇ: 1996 - يىلى پوچتا ماركىسى توپلاش پائالىيىتى ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئوبلاست، ۋىلايەت، شەھەرلەردە كەڭ كۆلەمدە قانات يايدۇرۇلۇپ، ماركا توپلاش كەسپى كىرىمى 36 مىليون 340 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، 1995 - يىلدىكىدىن % 15.79 ئاشتى.

بۇلتۇر ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى پوچتا - تېلېگراف تارماقلىرى جايلاردىكى ماركا توپلاش تەشكىلاتلىرىنى تەرتىپكە سېلىپ، ئەزالىق ئارخىپى تۇرغۇزۇپ، تەشكىلىي قۇرۇلۇشنى كۈچەيتتى. ھەرقايسى ئاساسىي قاتلام ماركا توپلاش جەمئىيەتلىرى تەشۋىقاتنى كۈچەيتىپ، ماركا توپلاش بىلىملىرى بويىچە زېھىن سىناش مۇسابىقىلىرىنى ئۆتكۈزۈپ، خادىملارنىڭ كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈردى. جەمئىيەتتىكى خۇسۇسىي ماركا ساتقۇچىلارغا قارىتا نازارەتچىلىكنى كۈچەيتىپ، قانۇنسىز قىلمىشلارغا زەربە بېرىپ، ماركا توپلاش خىزمىتىنىڭ ساغلام راۋاجلىنىشىغا كاپالەتلىك قىلدى. ئاممىدىن پىكىر ئېلىش ۋە بازار ئەھۋالىنى ئىگىلەش ئارقىلىق ئامما ياقتۇرىدىغان ماركا بۇيۇملىرىنى كۆپلەپ بازارغا سېلىپ، ئىقتىسادىي كىرىمنى ئاشۇردى. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 75 يىللىقى ۋە قىزىل ئارمىيە ئۇزۇن سەپەر قىلغانلىقىنىڭ 60 يىللىقىنى تەبرىكلەش يۈزىسىدىن لەنجۇ شەھىرىدە ئۆتكۈزۈلگەن 1996- يىللىق مەملىكەتلىك ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پوچتا ماركىسى توپلىمى كۆرگەزمىسىدە ئۈرۈمچى شەھىرىدىن ئەۋەتىلگەن «ئاددىي ئادەم، جەڭچى، ئۇستاز» ناملىق ماركا توپلىمى ئالتۇن مېدالغا، بايىنغولىن ئوبلاستىدىن ئەۋەتىلگەن «نېفت» ناملىق ماركا توپلىمى بىلەن قاراماي شەھىرىدىن ئەۋەتىلگەن «كەپىدىن سارايغىچە» ناملىق ماركا توپلىمى كۈمۈش مېدالغا، شىخەنزە شەھىرىدىن ئەۋەتىلگەن «مەڭگۈلۈك دوست — ھايۋانات ۋە ئىنسان» بىلەن ئۈرۈمچىدىن ئەۋەتىلگەن «ئايروپىلان — 1990 - يىلى» ناملىق ماركا توپلاملىرى مىس مېدالغا ئېرىشتى.

سايباغ رايونلۇق سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى كارخانىلار ئۈچۈن ئەلا مۇلازىمەتلىك قىلىپ، ياخشى ئوبراز تىكلىدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئامانگۈل ھوشۇر** خەۋەر قىلىدۇ: ئۈرۈمچى شەھىرى سايباغ رايونلۇق سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى كارخانىلار ئۈچۈن ئەلا مۇلازىمەتلىك قىلىشنى ئىزچىل داۋاملاشتۇرۇپ، كارخانىلارنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىپ، ياخشى ئوبراز تىكلىدى.

بۇ ئىدارە 1994 - يىلدىن باشلاپ ئىشىك ئالدىغا بېرىپ ئىش بېجىرىپ، كارخانىلار ئۈچۈن ئەلا مۇلازىمەتلىك قىلىشنى يولغا قويغانىدى. شۇنىڭدىن بۇيان رايون تەۋەسىدىكى نۇقتىلىق كارخانىلارغا ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇلارنىڭ ئەمەلىي قىيىنچىلىقلىرىنى ۋاقتىدا ھەل قىلدى. يىللىق تەكشۈرۈپ باھالاش جەريانىدا «ئالتىدە ئوچۇق- ئاشكارا بولۇش، ئۈچنى مەنئى قىلىش» تۈزۈمىنى ئورنىتىپ، خىزمەتلەردىكى يېتەرسىزلىكلەرنى تۈزەتتى ۋە خىزمەت ئۈنۈمىنى ئۆستۈردى. ئۆزگە تەۋە كارخانىلاردا ئىش بېجىرگەندە ئوچۇق - ئاشكارا بولۇپ، ھەل قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلارنى دەرھال ھەل قىلىپ، كارخانىلارنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشتى. خىزمەتچى خادىملار ئىش بېجىرگەندە كىيىم - كېچەكنى رەتلىك بولۇش ۋە خىزمەت فورمىسى كىيىشنى دائىملىق تۈزۈمگە ئايلاندۇرۇپ، سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورۇنلىرىنىڭ ئوبرازىنى تىكلىدى. بۇ ئىدارە يۇقىرىقى نەتىجىلىرى ئارقىلىق كادىرلار مىنىستىرلىكى ۋە دۆلەت سودا - سانائەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى تەرىپىدىن «ئىلغار كوللېكتىپ» بولۇپ باھالاندى.

خوتەن شەھىرىدە 236 مىڭ يۈەن قىممەتتىكى يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلار كۆيدۈرۈلدى

3 - ئاينىڭ 16 - كۈنى خوتەن ۋىلايەتلىك سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى، تېخنىكا نازارەتچىلىكى پونكىتى، مال باھا ئىدارىسى ھەر خىل شەكىلدىكى تەشۋىقات پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، «15 - مارت خېرىدارلار ئىستېمالچىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش كۈنى»نى خاتىرىلە-

سۈرەتلىك خەۋەر

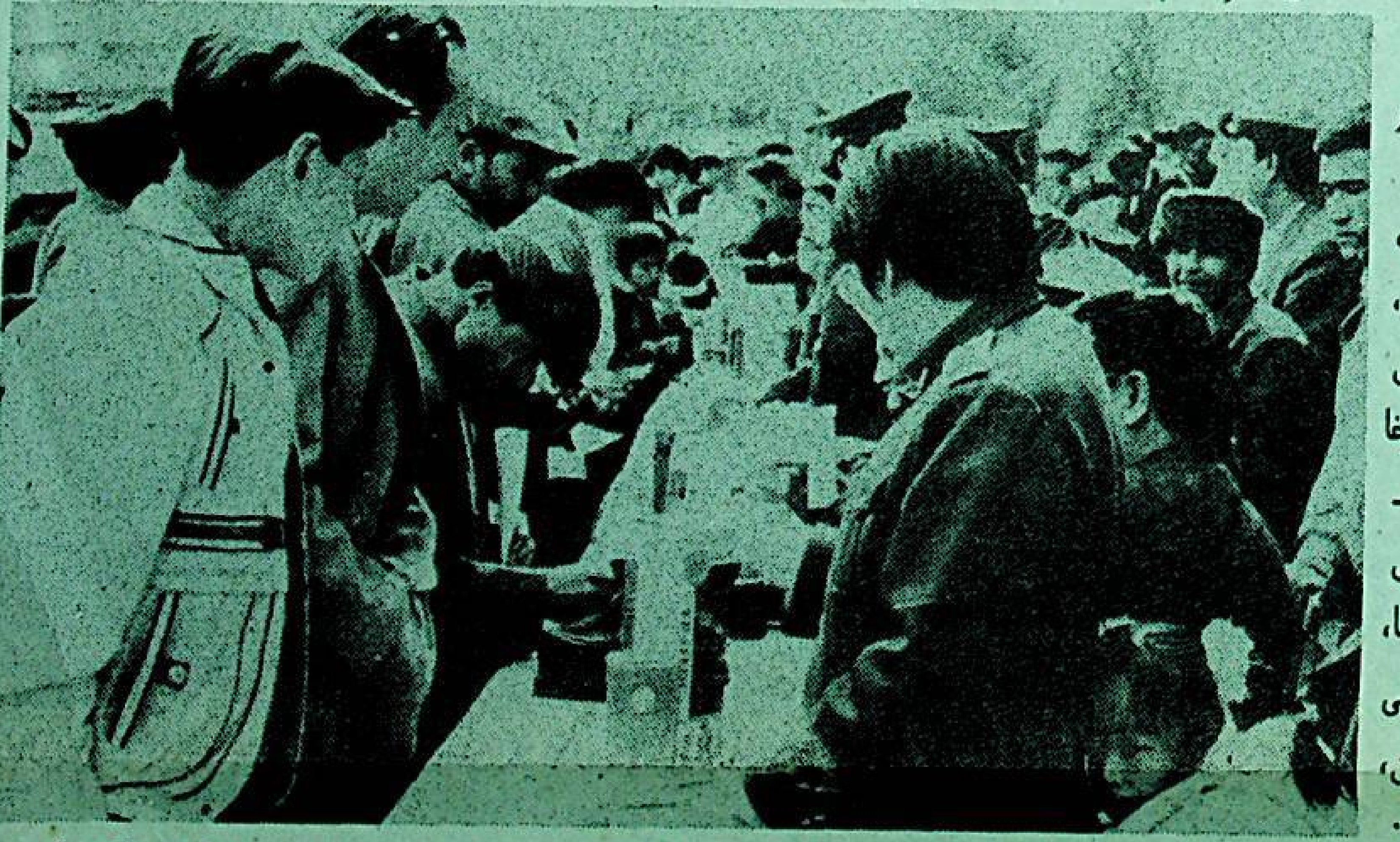

دى. شۇ مۇناسىۋەت بىلەن بىر تۈركۈم ساختا، يالغان، ناچار تاۋارلار ئامما ئالدىدا كۆرگەزمە قىلىنىپ، كۆيدۈرۈلدى.

خوتەن ۋىلايىتىدىكى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش، تېخنىكا نازارەتچىلىكى، مال باھا تارماقلىرى بىر تەرەپتىن يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلارنى تەكشۈرۈپ، بىر تەرەپ قىلىش سالمىقىنى ئاشۇرسا، يەنە بىر تەرەپتىن بازار كۈنىدىن پايدىلىنىپ، يېزا - بازارلارغا بېرىپ، دېھقان، چارۋىچىلارغا «ئىستېمالچىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى»، «مەھسۇلات سۈپىتى قانۇنى»نى كەڭ كۆلەمدە تەشۋىق قىلىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلارنى پەرق ئېتىش ئىقتىدارىنى ئاشۇردى. ئۇلار يېقىنقى مەزگىلدە قولغا چۈشۈرگەن 236 مىڭ يۈەن قىممەتتىكى يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلارنى كۆيدۈرۈپ، خەلقنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.

چاڭجياڭ يولى كوچا ئىش باشقارمىسى مەنىۋى مەدەنىيەت خىزمىتىنى كۈچەيتتى

ئۈرۈمچى شەھىرى سايۋاغ رايونى چاڭجياڭ يولى كوچا ئىش باشقارمىسى سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنى ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇپ، ئىدىيە - ئەخلاق قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىپ، مەدەنىيەتلىك شەھەر بەرپا قىلىش قۇرۇلۇشنى ئۈنۈملۈك ئىلگىرى سۈردى.

چاڭجياڭ يولى كوچا ئىش باشقارمىسى مەسئۇل كىشىلەر بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بويىچە قاتلاممۇ قاتلام مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالاپ، «ئىنتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىپ، ھەققىي تۈتۈپ ئەمەلىي ئىشلەش، بىرىنچىلىكنى ئۆگىنىشكە تەشكىللىدى، ئۇلار ئۆگىنىش پىلانلىق ئورۇنلاشتۇرۇش، ئايدا بىر قېتىم تەكشۈرۈش، باھالاش، نازارەت قىلىش ئارقىلىق مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى كونكرېت مەسىلىلەرنى ھەل قىلىپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

بۇ باشقارما مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتى داۋامىدا يەنە تەۋەسىدە ئورۇنلۇق ئىدارە - ئورگانلاردىكى ئىشچى- خىزمەتچىلەرنى چاڭجياڭنىڭ تەجرىبىلىرىدىن ئۆگىنىشكە تەشكىللىدى، ئۇلار ئۆگىنىش ئىجتىمائىي تەرتىپى ياخشى بولۇشنى ئىلگىرى سۈردى. يەنە «مەدەنىيەتلىك بۆلۈم، ئىشخانا»، «مەدەنىيەتلىك گۇرۇپپا» بەرپا قىلىش، «مەدەنىيەتلىك ئائىلە»، «مەدەنىيەتلىك ئىشچى- خىزمەتچى» بولۇش پائالىيىتىنى كەڭ قانات يايدۇرۇپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ دائىرىسىنى كېڭەيتتى. «مەدەنىيەتلىك مەھەللە»، «مەدەنىيەتلىك رايون»، «مەدەنىيەتلىك شەھەر» بەرپا قىلىش قەدىمىنى تېزلەتتى. بۇ ئىش باشقارمىسى بۇلتۇر سايباغ رايونى بويىچە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا «ئىلغار ئورۇن» بولدى.

ئادىلجان ياسىن

ئىمزالاپ، «ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىپ، ھەقىقىي تۇتۇپ ئەمەلىي ئىشلەش، بىرىنچىلىكنى قولغا كەلتۈرۈش»تىن ئىبارەت سايىياغ روھىنى كۈرەش نىشانى قىلىپ، مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش بويىچە بىر قاتار خىزمەتلەرنى قانات يايدۇردى. ئۇلار مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش خىزمىتىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ئۈچ دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇنلارغا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. مەنىۋى مەدەنىيەت خىزمىتى ئىشخانىسىدىكى يولداشلارنى ھەرقايسى ئورگانلارغا ئەۋەتىپ كونكرېت رەھبەرلىك قىلىپ، مەدەنىيەتلىك ئورۇنلارنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئاساسىنى پۇختىلىدى. ئۈچ دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇنلاردىن مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش بويىچە يېرىم يىلدا خۇلاسىلەش، ھەر خىل پائالىيەتلەرنى خىزمەتچىلەرنى جاڭجياگاڭ تەجرىبىلىرىدىن ئۆگىنىشكە تەشكىللىدى، ئۇلار ئۆگىنىش ۋە مۇزاكىرە داۋامىدا ئۆزىدە ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلىپ ۋە ھەل قىلىپ، جاڭجياگاڭ تەجرىبىلىرىدىن ئۆگىنىش دولقۇنى قوزغاپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى. ئۇلار يەنە قارا دوسكا گېزىتى، تەشۋىقات تاختىسى ۋە مەخسۇس تېمىدىكى مۇنازىرە يىغىنى ئارقىلىق جاڭجياگاڭ روھىنى ئۆگىنىدىغان، تەشۋىق قىلىدىغان كەيپىياتنى ياراتتى.

بولتۇر جاڭجياگاڭنىڭ ئىلغار تەجرىبىلىرىنى ئۆگىنىپ، ئاھالىلەر رايونىدا ئەخلەتنى سۇلياۋ خالتىغا قاچىلاپ تاشلاش، ئەخلەت ساندۇقلىرىنىڭ پاكىز، ئەخلەت مەيدانلىرىنىڭ رەتلىك بولۇشىنى تەكىتلەپ، مەھەللىلەرنىڭ مۇھىت تازىلىقى پاكىز، ...دىن مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا «ئىلغار ئورۇن» بولدى.

ئادىلجان ياسىن

مەركىزىدە قولغا چۈشۈرگەن 236 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلارنى كۆيدۈرۈپ، خەلقنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.

سۈرەتتە: ھەر مىللەت ئاممىسى كۆرگەزمە قىلىنغان يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلارنى پەرق ئېتىش ئىقتىدارىنى ئاشۇرماقتا.

سۈرەتتە: كۆيدۈرۈلۈش ئالدىدا تۇرغان يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلار. **ئەنۋەر ئابلىمىت** فوتوسى ۋە خەۋىرى

ھالال ئەمگىكىنى شەرەپ قۇچقان كوممۇنىست

- مەملىكەتلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى، خوتەن ۋىلايەتلىك نېفىت شىركىتىنىڭ باش دىرېكتورى ئابدۇللا جۇمە توغرىسىدا -

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم مەتنىياز**

1995 - يىل 5 - ئاينىڭ 1 - كۈنى، پايتەخت بېيجىڭ شەھىرى بايرام كەيپىياتىغا چۆمگەنىدى. ھەرقايسى ساھەلەردىن كەلگەن ئەمگەك نەمۇنىچىلىرى پارتىيە ۋە دۆلەت رەھبەرلىرىمىزنىڭ قوبۇل قىلىشىغا ئېرىشىپ، چەكسىز خۇشاللىققا چۆمدى. ئۇلار قاتارىدا قەددى - قامەتلىك، ۋۇجۇدىدىن غەيرەت - شىجائەت ئۇرغۇپ تۇرىدىغان بىر ئۇيغۇر يىگىتمۇ بار ئىدى. ئۇ - ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نېفىت سىستېمىسىدىكى «مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى»، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەرەققىياتى بويىچە ئىلغار شەخس»، ئاپتونوم رايون بويىچە «كۆزگە كۆرۈنگەن ئون مەشھۇر ياش»نىڭ بىرى، «مەملىكەتلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى» خوتەن ۋىلايەتلىك نېفىت شىركىتىنىڭ باش دىرېكتورى ئابدۇللا جۇمە ئىدى.

1991 - يىلى يانۋاردا خوتەن ۋىلايەتلىك نېفىت شىركىتىنى خېرىدار چاقىرىپ، باشقۇرۇشنى ھۆددىگە بەرگەندە، 34 ياشلىق ئابدۇللا جۇمە شىركەتنى ھۆددىگە ئالدى. ئۇ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش، كارخانىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ئالدى بىلەن شىركەت رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى ئىتتىپاقلىقنى كۈچەيتىپ، «بىر بەن ئادەم»نىڭ رولىنى ئوبدان جارى قىلدۇرۇپ، رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئۇيۇشۇشچانلىقى، جەڭگىۋارلىقىنى ئاشۇرۇپ، رەھبەرلىك بەنزىسىنى ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش داۋامىدىكى جەڭگىۋار قورغانغا ئايلاندۇردى. ھەر مىللەت ئىشچى- خىزمەتچىلىرى ئارىسىدا ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزملىق تەربىيىسى ۋە غايە، ئەخلاق تەربىيىسىنى قانات يايدۇرۇپ، ئۇلارنى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش ۋە مۇقىملىق ئارقىلىق تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈشكە يېتەكلىدى. ئۆزىگە يۇقىرى تەلەپ قويۇپ، ھەممە ئىشتا ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىگە ئۈلگە بولدى.

ئابدۇللا جۇمە ئىسلاھات، ئېچىۋېتىشنىڭ تەرەققىيات تەلىپىگە ماسلىشىش ئۈچۈن، كارخانىنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ئۆزگەرتىپ، ئالدى بىلەن شىركەت قارىمىقىدىكى ماي ئىسكىلاتى، ماي قاچىلاش پونكىتى، كارخانا باشقۇرۇش بۆلۈمى، ئاپتوموبىل كالونى، ئەمگەك مۇلازىملىق شىركىتى، ماددىي ئەشيا شىركىتى، سۇيۇقلاندۇرۇلغان نېفىت گازى بىلەن تەمىنلەش پونكىتى قاتارلىق ئورۇنلارنى شۇ ئورۇنلارنىڭ مەسئۇللىرىغا پايدا - زىيانغا ئۆزى مەسئۇل بولۇش شەرتى بىلەن ھۆددىگە بەردى. ۋەزىپىنى تولۇق، ياخشى ئورۇندىغانلارنىڭ ئىش ھەققىنى ئۆستۈردى. ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ھەققى، مۇكاپاتىنى ياراتقان پايدىسىغا قاراپ بېكىتىپ، مۇكاپاتلاش، جازالاشنى ئەمەلدە كۆرسىتىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى ئۇرغۇتتى، مايىنىڭ سۈپىتىگە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىپ، باھانى بازارغا قاراپ مۇۋاپىق تەڭشەپ، ماي تەمىنلەش ئورنىدا ھەر ۋاقىت ئادەم بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردى. باش دىرېكتوردىن تارتىپ ئادەتتىكى ئىشچى - خىزمەتچىگىچە ئىشلەيدىغان خىزمىتى، ئىش تۈرى، ۋەزىپىسى، ئىشنىڭ مىقدارى قاتارلىق مەزمۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان 30 مىڭ سۆزلۈك كارخانا قائىدە- تۈزۈمىنى تۈزۈپ چىقىپ، ئىشلەپچىقىرىشنى قېلىپلاشتۇردى.

ئابدۇللا جۇمە ئوت ئاپىتىدىن مۇداپىئە كۆرۈش، بىخەتەرلىككە كاپالەتلىك قىلىشنى كارخانىنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىغا مۇناسىۋەتلىك چوڭ ئىش دەپ قاراپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئارىسىدا «بىخەتەرلىك بىرىنچى، خاتىرجەملىك ھەممىدىن ئەلا» دېگەن تېمىنى چۆرىدىگەن ھالدا تەشۋىقات - تەربىيىنى چوڭقۇرلاشتۇردى. يىللىق خىزمەتلەرنى باھالىغاندا، بىخەتەرلىك خىزمىتىنى مۇھىم شەرتلەرنىڭ بىرى قىلدى. ئوت ئاپىتىدىن مۇداپىئە كۆرۈش بۆلۈمى قۇردى. ھەر يىلى مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلاردىن ئوقۇتقۇچى تەكلىپ قىلىپ، قىسقا مۇددەتلىك كۇرس ئېچىپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرنى ئوت ئاپىتىدىن مۇداپىئە كۆرۈش، بىخەتەرلىككە كاپالەتلىك قىلىش بىلىملىرىدىن سىستېمىلىق تەربىيىگە ئىگە قىلدى.

ئابدۇللا جۇمە پاكلىق قۇرۇلۇشىنى ھەر ۋاقىت قەتئىي بوشاشتۇرماي چىڭ تۇتقانلىقتىن رەھبىرىي كادىرلاردا ئومۇمغا زىيان سېلىش ھېسابىغا ئۆزى پايدا ئالىدىغان، ئومۇمنىڭ مۈلكىنى ئىگىلىۋالىدىغان، چوڭ يەپ، چوڭ ئىچىدىغان، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەنپەئىتىگە زىيان سالىدىغان ئەھۋاللار كۆرۈلمىدى. ئۇ ھەر ۋاقىت پاك - دىيانەتلىك بىلەن ئىش بېجىرىپ، ھەر مىللەت ئىشچى- خىزمەتچىلىرىنىڭ چوڭقۇر ئىززەت - ھۆرمىتى ۋە قىزغىن ھىمايىسىگە ئېرىشتى، شۇڭا 1995- يىلى شىركەتنى 2 - قېتىملىق ھۆددىگە بېرىشكە خېرىدار چاقىرغاندا، بارلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەر بىردەك ئابدۇللا جۇمەنى يەنە شىركەتنىڭ باش دىرېكتورى بولۇشقا كۆرسەتتى.

ئابدۇللا جۇمە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەدەنىيەت، پەن - تېخنىكا ۋە كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈشكە ئىزچىل ئەھمىيەت بېرىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى مۇددەت - تۈركۈمگە بۆلۈپ، ئالىي، ئوتتۇرا تېخنىكوم مەكتەپلىرىگە بىلىم ئاشۇرۇشقا ئەۋەتىپ تەربىيىلىدى. ئۇ كانادا، سىنگاپور قاتارلىق دۆلەتلەرگە زىيارەت، ئۆگىنىشكە بېرىپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، كارخانىدا ئىختىساس ئىگىلىرى يېتەرلىك بولمىسا، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرگىلى بولمايدىغانلىقىنى، دەۋرنىڭ تەرەققىيات قەدىمىگە يېتىشىپ ماڭغىلى بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ، شىركەت ئىچىدە پەرزەنتلىرى ئالىي، ئوتتۇرا تېخنىكوم مەكتەپلىرىگە ئوقۇشقا كىرگەن ئاتا- ئانىلارنى مۇكاپاتلاش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، خوتەن ۋىلايىتىنىڭ كارخانا سىستېمىسىدا يېڭىلىق ياراتتى.

ئابدۇللا جۇمە شىركەتتە «ئىناۋەت بىرىنچى، خېرىدارلار ھەممىدىن ئەلا» دېيىدىغان ئىدىيىنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى خېرىدارلار ئۈچۈن ئەلا مۇلازىملىق قىلىشقا يېتەكلىدى. بازارغا يۈزلىنىپ، نېفىت تىجارىتىنى ئاساس، كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىشنى قوشۇمچە قىلىپ، تىجارەت يوللىرىنى ئۈزلۈكسىز كېڭەيتىپ، ئوبوروتنى جانلاندۇردى. نەتىجىدە شىركەتنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلىرى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈرۈلدى. ئىشلەپچىقىرىش راۋاجلاندى، ئىقتىسادىي ئۈنۈم كۆرۈنەرلىك ئۆستى. 1996 - يىلى شىركەتنىڭ ئومۇمىي كىرىمى 3 مىليون 630 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن % 13.99 ئاشتى. ساپ پايدىسى 2 مىليون 395 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، % 12.98 ئاشتى. بۇ شىركەت كىچىكلىكتىن چوڭىيىپ، ئاجىزلىقتىن كۈچىيىپ، بۈگۈنكى كۈندە ئىقتىسادىي ئۈنۈمى ئۈزلۈكسىز ئاشقان، خوتەن ۋىلايىتى بويىچە ئەڭ تەرەققىي تاپقان، نۇقتىلىق كارخانىلارنىڭ بىرى بولۇپ قالدى.

توغرا يۆنىلىشنى ئىگىلەپ، يېڭىلىنىش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرەيلى

مەملىكەتلىك ئۆلكە، مىنىستىرلىك، كومىتېت ئورگان گېزىتلىرى باش مۇھەررىرلىرىنىڭ مۇھاكىمە كۇرسى ئۆتكۈزۈلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمى ئۇيۇشتۇرغان مەملىكەتلىك ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بىۋاستە قاراشلىق شەھەرلىك پارتكوملار ۋە مەركەزگە قاراشلىق مىنىستىرلىك، كومىتېت ئورگان گېزىتلىرى باش مۇھەررىرلىرىنىڭ مۇھاكىمە كۇرسى يېقىندا بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلدى. مۇھاكىمە كۇرسىغا پۈتۈن مەملىكەتتىكى ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بىۋاستە قاراشلىق شەھەرلىك پارتكوم ئورگان گېزىتلىرى،مەركەزگە قاراشلىق مىنىستىرلىك، كومىتېتلارنىڭ ئورگان گېزىتلىرى، بىر قىسىم ئۆلكە، شەھەرلەرنىڭ كەچلىك گېزىتلىرى ۋە مەركەزدە چىقىدىغان ئاساسلىق گېزىتلەردىن كەلگەن 80 دىن ئارتۇق باش مۇھەررىر قاتناشتى. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۇروسىنىڭ ئەزاسى، شۇجىچۇنىڭ شۇجىسى، مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى دىڭ گۈەنگېن مۇھاكىمە كۇرسىغا قاتناشقان بارلىق يولداشلار بىلەن كۆرۈشتى.

مۇھاكىمە كۇرسىدا مۇنۇلار ئوتتۇرىغا قويۇلدى: 1997-يىلى پارتىيىمىز ۋە دۆلىتىمىزنىڭ تارىخىي تەرەققىياتىدىكى مۇھىم بىر يىل. بۇيىل دۆلىتىمىز شياڭگاڭغا بولغان ئىگىلىك هوقۇقىنى يۈرگۈزۈشنى ئەسلىگە كەلتۈرىدۇ، پارتىيىنىڭ مەملىكەتلىك 15-قۇرۇلتىيىنى ئاچىدۇ. پۈتۈن دۇنيا كۆزىتىۋاتقان بۇ ئىككى چوڭ ئىش ئاخبارات تەشۋىقاتى خىزمىتىگە يۇقىرى تەلەپلەرنى قويىدۇ. دېمەك، ئاخبارات ساھەسىدىكىلەرنىڭ ۋەزىپىسى مۇشكۈل، مەسئۇلىيىتى ئېغىر. توغرا جامائەت پىكرى يۆنىلىشىنى مەھكەم ئىگىلەپ، ئاخبارات تەشۋىقاتىنىڭ سەۋىيىسىنى يەنىمۇ ئۆستۈرۈش، پارتىيە گېزىتىنىڭ نوپۇزى ۋە يېتەكچىلىكىنى كۈچەيتىش، جەلپكارلىقى ۋە تەسىرچانلىقىنى ئاشۇرۇش؛ سىياسىي، ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي مۇقىملىق ۋە تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈش بۇ ئىككى چوڭ ئىشنى ئۈچۈن ياخشى جامائەت پىكرى كەيپىياتى يارىتىپ بېرىدۇ. بۇ بىز ئەستايىدىل مۇزاكىرە قىلىشقا تېگىشلىك مۇھىم مەسىلە ۋە ئالدىمىزدا تۇرۇۋاتقان مۇھىم ۋەزىپە، بۇ قېتىملىق مۇھاكىمە كۇرسىنىڭ مەركىزىي مۇھاكىمە تېمىسى.

مۇھاكىمە كۇرسىدا ئۆتكەن يىللىق ئاخبارات خىزمىتىنىڭ ئەھۋالى ئەستايىدىل يەكۈنلەندى، بۇ يىللىق خىزمەتنىڭ مۇھىملىقى ۋە ئالاھىدىلىكى كونكرېت مۇزاكىرە قىلىندى، ئومۇميۈزلۈك خىزمەت قىلىش، يۆنىلىشنى ئىگىلەش، سەۋىيىنى ئۆستۈرۈش، مۇقىملىقنى قوغداش، تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈشتىن ئىبارەت بۇ يىللىق ئاخبارات تەشۋىقاتى خىزمىتىنىڭ يېتەكچى ئىدىيىسى تەكىتلەندى؛ ئاخبارات ئورۇنلىرىدىن ئومۇمىيلىق ئېڭى، يېتەكلەش ئېڭى، باشقۇرۇش ئېڭى، سۈپەت ئېڭى، مۇقىملىق ئېڭىنى، جۇملىدىن ئاخبارات تەشۋىقاتى خىزمىتىنىڭ سەۋىيىسىنى يەنىمۇ ئۆستۈرۈش تەلەپ قىلىندى.

كادىرلار مىنىستىرلىكى ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى:

بۇ يىل ئالىي مەكتەپلەرنى پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلارنى قوبۇل قىلىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش كېرەك

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 12 ـ ئاپرېل تېلېگراممىسى.كادىرلار مىنىستىرلىكى يېقىندا ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەرنىڭ كادىرلار تارماقلىرىدىن بازار ئىگىلىكىگە ماس كېلىدىغان ئالىي مەكتەپلەرنى پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلارنى مۇۋاپىق تەقسىملەش مېخانىزمىنى ئورنىتىپ، ئوقۇش پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلارنى ئىختىساس ئىگىلىرى بازارلىرىغا بېرىپ ئۆز ئالدىغا كەسىپ تاللاشقا داۋاملىق يېتەكلەپ، 1997 ـ يىلى ئوقۇش پۈتتۈرىدىغان ئوقۇغۇچىلارنى قوبۇل قىلىش خىزمىتىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ئىگىلىنىشىچە، بۇ يىل مەملىكەت بويىچە ئادەتتىكى ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرىدىغان ئوقۇغۇچىلار بىلەن ئاسپىرانتلار 899 مىڭ ئىكەن. تەمىنلەش بىلەن ئېھتىياج ئوتتۇرىسىدىكى قۇرۇلما خاراكتېرلىك زىددىيەت خېلى گەۋدىلىك بولىدىكەن، ئومۇمىي ۋەزىيەتتىن ئۈمىدۋار بولۇپ كېتىشكە بولمايدىكەن.

ئۇقتۇرۇشتا تەكىتلەپ مۇنداق دېيىلدۇ: خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ مۇھىم نۇقتىسىغا ئاساسەن دۆلەت كارخانىلىرى، يېزا ئىگىلىك، مائارىپ قاتارلىق ساھەلەر ۋە تارماقلار ئالىي مەكتەپلەرنى پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلارنى قوبۇل قىلىشنىڭ مۇھىم ئوبيېكتى قىلىنىشى كېرەك. ئېتىبار بېرىش سىياسىتىنى تۈزۈش ئارقىلىق ئوقۇش پۈتتۈرىدىغان ئوقۇغۇچىلارنى مۇشۇ ساھە ۋە تارماقلاردا خىزمەت ئىشلەشكە ئىلھاملاندۇرۇش ۋە يېتەكلەش لازىم.دۆلەتنىڭ نۇقتىلىق ئورۇنلىرى، تۈرلىرى، قۇرۇلۇشلىرىنىڭ كەم ئىختىساس ئىگىلىرىگە بولغان ئېھتىياجىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش لازىم. دۆلەتنىڭ ئوتتۇرا، غەربىي قىسىم رايونلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلىتىش توغرىسىدىكى ستراتېگىيىلىك ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن، ئالىي مەكتەپلەرنى پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلارنى ئوتتۇرا، غەربىي قىسىم رايونلىرىغا بېرىشقا ھەر خىل شەكىللەر ئارقىلىق يېتەكلەش لازىم. گۇۋۇيۈەننىڭ ئاساسىي قاتلامنىڭ مائارىپ خىزمىتىگە ياردەم بېرىش توغرىسىدىكى روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، مائارىپ تارماقلىرى بىلەن ماسلىشىپ، سىفەن مەكتەپلىرىدە ئوقۇمىغان بىر قىسىم ئوقۇغۇچىلارنىمۇ مائارىپ خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئىلھاملاندۇرۇش ۋە ئورۇنلاشتۇرۇش لازىم.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلدۇ: ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەرنىڭ كادىرلار تارماقلىرى ئوقۇش پۈتتۈرىدىغان ئوقۇغۇچىلارنىڭ كوللېكتىپ ئورۇنلار، يېزا ـ بازار قاتارلىق غەيرىي دۆلەت ئورۇنلىرىغا بېرىپ كەسىپ تاللىشىغا يول ھازىرلاپ شارائىت يارىتىپ بېرىشى، ھەم ئالاقىدار يۈرۈشلەشكەن سىياسەتلەرنى تۈزۈپ چىقىشى لازىم. ئىختىساس ئىگىلىرى بازارلىرىنىڭ ئوقۇش پۈتتۈرىدىغان ئوقۇغۇچىلارنى تەقسىملەشتىكى ئىجابىي رولىنى يەنىمۇ جارى قىلدۇرۇپ، بازار باشقۇرۇشنى ھەقىقىي كۈچەيتىش لازىم.

ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ مەنبەسى

(بېشى 1 ـ بەتتە)

يوق، گۈللىنىشكە ئېيىمىز يوق» دەيدىغان ئىدىيىسىنى تۈگىتىپ، ئاقسۇ شەھرىنىڭ ئىقتىسادى ئۈچۈن تۆھپە قوشۇشىدىكى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ بولۇپ قالدى. كادىرلار، ئامما ئوتتۇرىغا قويغان 100گە يېقىن تەكلىپ شەھەرلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەتنىڭ كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈلدى، «نىزام»نى ئەمەلىيلەشتۈرۈش، «يۇقىرى ئۈنۈملۈك، يۇقىرى ھوسۇللۇق، سۈپەتلىك» يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش قاتارلىق جەھەتلەرگە تاقىلىدىغان ئون نەچچە تەكلىپ قوبۇل قىلىندى ياكى پايدىلىنىش ئارقىلىق رولى جارى قىلدۇرۇلدى.

ئۆگىنىشنى سىناشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۆلچىمى ـ ئۈنۈم ھاسىل قىلىش. شەھەرلىك پارتكومدىكى «بىر بەن ئادەم» سىياسەت تۈزگەندە پىكىر قىلىش دائىرىسىنى كېڭەيتىپلا قالماستىن، قاتتىق مۇھىتنى ياخشىلاش جەھەتتىمۇ زور قەدەم تاشلىدى. شەھەردە باشقىلارنىڭ ئالدىدا مېڭىشقا جۈرئەت قىلىدىغان، 1ـ دەرىجىلىك سەۋىيە يارىتىشقا تىرىشىدىغان ياخشى كەيپىيات شەكىللەندۈردى. باشقىلارنىڭ ئالدىدا مېڭىشقا جۈرئەت قىلىش، 1ـ دەرىجىلىك سەۋىيە يارىتىشقا تىرىشىشنىڭ ئاچقۇچى دادىل سىناق قىلىش، دادىل بۆسۈش قىلىپ پارتىيىنىڭ فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىزچىللاشتۇرۇش، ئىجرا قىلىشنى ئۆز يېرىنىڭ ئەمەلىيىتى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، خىزمەتلەرنى ئىجادىي ئىشلەشتە. بۇ بىر نەچچە يىلدا پۈتۈن شەھەردىكى خەلق شەھەرلىك پارتكوم، ھۆكۈمەتنىڭ رەھبەرلىكىدە باش چۆكۈرۈپ جاپالىق ئىشلىدى، ھەر ساھە، ھەر كەسىپلەردىن خۇش خەۋەرلەر تارقالدى:

سۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشىغا 238 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىنىپ، 180 مىڭ مو تۆۋەن

بولۇش، ئاپتوموبىلغا چىقىشى قىيىن بولۇش» ئەھۋالى زور دەرىجىدە ياخشىلاندى.

3

ئاممىنىڭ مەنپەئىتى ئاقسۇ شەھەرلىك پارتكومنىڭ خىزمەت سالمىقىنى ئىگىلىشىدىكى «1ـ سىگنال»بولۇپ قالدى. ئاممىنىڭ رازى بولغان ـ بولمىغانلىقىنى بىلىشتە ھەممىدىن ئاۋۋال كەيپىياتنىڭ دۇرۇس بولغان ـ بولمىغانلىقىغا قاراش كېرەك. كەيپىياتنىڭ دۇرۇس بولۇش ـ بولماسلىقىدىكى ئاچقۇچ ـ ئادەم ئىشلىتىشتە. شەھەرلىك پارتكوم ئادەم ئىشلىتىش جەھەتتە ئەخلاقىغا، قابىلىيىتىگە، سىياسىي جەھەتتىكى نەتىجىسىگە، ئاممىنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ئەھمىيەت بېرىشتە چىڭ تۇردى. ئەمەل كويىدا پالاقشىپ يۈرگەنلەرگە بىردەك ئەمەل بەرمىدى، بەلكى ئۇلارنى تەنقىد قىلدى. بۇلتۇر يېزا (بازار) بەنزىلىرى نۆۋەت ئالماشتۇردى، شەھەرلىك پارتكوم دائىمىي

ئامما بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى ياخشىلاپ، پاختىكارلارنىڭ پاختا سېتىپ بېرىش ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. بۇلتۇر ھوسۇل كەملەپ كەتكەن ئەھۋالدىمۇ، پاختىكارلار 18 مىڭ توننىدىن كۆپرەك پاختا سېتىپ بەردى. شەھەردىكى 28 كۆزنەك ئورۇن ئۆتكەن يىلدىن باشلاپ تېلېۋىزوردا جەمئىيەتكە ئاشكارا ئىش بېجىرىش تۈزۈمى، خىزمەت تەرتىپى، ھەق ئېلىش ئۆلچىمى، مۇلازىملىقنى ياخشىلاش قاتارلىق جەھەتلەردە ۋەدە بەردى.شەھەرلىك شەھەر قۇرۇلۇشى ئىدارىسى مەمۇرىي تەپتىش چوڭ ئەترىتىدىكى بەش خىزمەتچى خادىم بىر قېتىم خىزمەت جەريانىدا بىر كۆكتاتچى دېھقان بىلەن قىزىرىشىپ قالدى. ئىدارە رەھبەرلىكى بۇ ئەھۋالنى ئۇققاندىن كېيىن دەرھال بۇ خادىملارنى باشلاپ بېرىپ كۆكتاتچى دېھقانغا ناماقۇل بولدى ھەم بەلگىلىمە بويىچە 1500 يۈەن تۆلەم پۇلى بەردى ...

ئەمەلىيەت ئاقسۇ شەھرىدىكى كادىرلار، ئاممىغا چوڭقۇر ئىلھام بەردى، «ئۆگىنىشكە،

تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىنىڭ ستراتېگىيىلىك مۇھىم ئەھمىيىتىنى تولۇق تونۇپ، تاشقى تەشۋىقات ئىگىنى يەنىمۇ كۈچەيتىشىمىز كېرەك

(بېشى 1 ـ بەتتە)

ئاشۇرۇپ، ئىقتىسادىي جەھەتتىكى تەشۋىقاتنى باشلامچى قىلىپ، تاشقى تەشۋىقاتنىڭ ئومۇميۈزلۈك راۋاجلىنىشىغا تۈرتكە بولۇشىمىز لازىم. بىرىنچىدىن، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي ۋەزىيىتى ۋە ئىقتىسادىي تەرەققىيات ئىستىقبالىنى، بولۇپمۇ ئاپتونوم رايونىمىز قۇرۇلغان 40 يىلدىن بۇيان قولغا كەلتۈرۈلگەن غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى زور كۈچ بىلەن تەشۋىق قىلىش؛ ئىككىنچىدىن، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرى ۋە مەبلەغ سېلىش مۇھىتىنىڭ ئۈزلۈكسىز ياخشىلىنىۋاتقانلىقىنى تەشۋىق قىلىش كېرەك. ئۈچىنچىدىن باشقا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئېچىۋېتىلگەن شەھەرلىرى، چېگرا ئېغىزلىرى ۋە 9 ـ بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرى ھەققىدىكى تاشقى تەشۋىقات

كۈچەيتىشى، ھەرقايسى تەرەپلەر بىردەك ھەمكارلىشىپ، ئومۇمىي ئۈستۈنلۈكنى جارى قىلدۇرۇپ، «كەڭ دائىرىلىك تاشقى تەشۋىقات» ئىدىيىسىنى تۇرغۇزۇشى لازىم.

قېيۇم باھاۋۇدۇن تاشقى تەشۋىقات قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى يەنىمۇ كۈچەيتىش توغرىسىدا توختىلىپ مۇنداق دېدى: ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار ئەمەلىي تەدبىر قوللىنىپ، نۆۋەتتىكى تاشقى تەشۋىقات كادىرلىرى ئاز بولۇش مەسىلىسىنى ھەقىقىي ھەل قىلىشى كېرەك. تۈرلۈك ئۇسۇللار ئارقىلىق ئۇلارنىڭ ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ ، سىياسىي جەھەتتە مۇستەھكەم، بىلىملىك ھەم پارتىيىنىڭ فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى بىلىدىغان، ھەم چەت ئەللەرنىڭ ئەھۋالىنى پىششىق بىلىدىغان؛ ھەم تاشقى ئىشلار تەجرىبىسىگە ئىگە، ھەم تەشۋىقات سەنئىتىنى بىلىدىغان؛ ھەم مەخسۇس ماھارەت

قالماستىن، قاتناش مۇھىتىنى ياخشىلاش جەھەتتىمۇ زور قەدەم تاشلىدى.

شەھەرنىڭ قاتناش شارائىتى ياخشىلاندى، پۈتۈن شەھەرنىڭ ئاساسلىق غوللۇق كوچىلىرىنىڭ ھەممىسى ئاسفالتلاشتۇرۇلدى.

خەۋەرلىشىش ئىشلىرىدا ئىككى يېزىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ئومۇميۈزلۈك پروگراممىلىق تېلېفون ئورنىتىلدى..

شەھەر مەمۇرىيىتىدە «پاسكىنا، قالايمىقان، ناچار بولۇش» ئەھۋاللىرى ئۆزگەرتىلىپ پاكىز، رەتلىك شەھەر كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدا نامايان بولدى.

يۇمشاق، قاتتىق مۇھىتنىڭ ياخشىلىنىشى ئاقسۇ شەھىرىنى بازار ئىگىلىكىنىڭ كۈچلۈك ماگنىت مەيدانىغا ئايلاندۇردى. سىرتقا چىقىپ مەدىكارلىق قىلىۋاتقانلار ئارقا - ئارقىدىن يۇرتقا قايتىپ كارخانا قۇرۇشقا باشلىدى. بۇلتۇر بىر يىلدىلا شەھەر بويىچە خۇسۇسىيلار ئىگىلىكىدىكى 80 نەچچە كارخانا كۆپەيدى. ھەر يىلى شەھەردىكى يەككە، خۇسۇسىي كارخانىلارنىڭ يۇقىرىغا تاپشۇرغان باج پۇلى 10 مىليون يۈەنگە يېتىپ، شەھەر مالىيە كىرىمىنىڭ % 10 تىن كۆپرەكىنى ئىگىلىدى.

2

ئاقسۇ شەھىرىدە ئادەم خىل، يەر مۇنبەت بولۇپ، تالانت ئىگىلىرى ئارقا - ئارقىدىن مەيدانغا كەلمەكتە. 40 - يىللاردا بۇ يەردە داڭلىق شائىر لۇتپۇللا مۇتەللىپ ئىنقىلابىي پائالىيەتلەر بىلەن شۇغۇللانغان. ئۇ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىش، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلاشتەك جىنايى سۇيىقەستلەردىن بەك يىرگىنەتتى. ئۇ يازغان «مىللەتچىلەرنى سۆكۈش» دېگەن شېئىر خەلق ئارىسىدا كەڭ تارقالغان. بۈگۈنكى كۈندە «لەي نىڭ»چە قەھرىمان ئۆسمۈر نۇرمۇھەممەت روزى كىشىلەر تەرىپىدىن تېخىمۇ مەدھىيىلەنمەكتە. ئۇ 1993 - يىلى كەلكۈندە ئېقىپ كېتىۋاتقان تۆت ساۋاقدىشىنى قۇتقۇزۇش يولىدا قىممەتلىك ھاياتىنى تەقدىم قىلىپ، دولان دەرياسى بويىدا كىشىنى چوڭقۇر تەسىرلەندۈرىدىغان قەھرىمانلىق مارشىنى ياڭراتقانىدى. شەھەرلىك پارتكوم شەرەپلىك تارىخ ۋە شانلىق تۆھپىلەرنى دەرسلىك قىلىپ، ئاممىنىڭ غەيرىتىگە ئىلھام بېرىپ، روھنى ئۇرغۇتۇپ، پۈتۈن شەھەردىكى كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئاكتىپلىقىنى ئاقسۇ شەھىرىنىڭ ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈش يولىدىكى ھەرىكەتكە مەركەزلەشتۈرۈپ،

يۈەن مەبلەغ سېلىنىپ، 180 مىڭ مو تۆۋەن ھوسۇللۇق ئېتىز ئۆزگەرتىلدى، 880 كىلومېتىر سۇ سىڭمەس ئۆستەڭ ياسالدى، سۇغىرىش كۆلىمى 1 مىليون موغا يەتتى، 1993-، 1995-، 1996 - يىللىرى ئاپتونوم رايوننىڭ ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى بويىچە «تەڭرىتاغ لوڭقىسى»نى ئالتىش مۇسابىقىسىدە ئاقسۇ شەھىرى بىرىنچى بولدى.

يېزا ئىگىلىكىدە ئاشلىق، پاختا چىڭ تۇتۇلدى. بىرنەچچە يىلدىن بۇيان ئاشلىق تېرىلغۇ كۆلىمى مۇقىم بولغان ئەھۋال ئاستىدا، ئاشلىقنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 120 كىلوگرام ئېشىپ، ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي ھوسۇلى 100 نەچچە مىڭ توننىغا يەتتى، پاختىچىلىقتا ئاپتونوم رايون بويىچە ئالدىنقى قاتاردىن ئورۇن ئالدى.

سانائەتتە بازار ئارقىلىق تەڭشەش - تىزگىنلەش بىلەن ماكرولۇق تەڭشەش - تىزگىنلەش ئورگانىك بىرلەشتۈرۈلۈپ، مۇھىم نۇقتا گەۋدىلەندۈرۈلدى، قىيىن نۇقتا تۇتۇلۇپ، زىياننى تۈگىتىش، پايدىنى ئاشۇرۇش، مەھسۇلات قىممىتى ۋە پايدا-باجنى ئاشۇرۇش تەدبىرلىرى ئەمەلىيلەش-تۈرۈلدى، ئىشلەپچىقىرىشتا قوماندانلىق قىلىش، باشقۇرۇش مېخانىزمى كۈچەيتىلدى. رەھبەرلىك نۇقتىدا تۇرۇپ ئالاقە قىلىش تۈزۈمىدە چىڭ تۇرۇلۇپ، «ئۈچ تۈرلۈك» تۈزۈم ئىسلاھاتى ئومۇميۈزلۈك ئىلگىرى سۈرۈلدى. 1996- يىلى شەھەر بويىچە سانائەت ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى ئالدىنقى يىلدىكىدىن 2.3 ھەسسە، سېتىش كىرىمى 21 ھەسسە، باج 1.5 ھەسسە، پايدا 5.6 ھەسسە ئېشىپ، شەھەردىكى خام چوت ئىچىدىكى دۆلەت كارخانىلىرىدا ئۇدا ئۈچ يىل زىيان كۆرۈلمىدى.

شەھەر قۇرۇلۇشىغا 140 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىندى، شەھەر يوللىرىنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 57 كىلومېتىردىن 75 كىلومېتىرغا ئۇزارتىلدى، يېڭىدىن كۆپەيتىلگەن سۇ بىلەن تەمىنلەش ئىقتىدارى 47 مىڭ توننىغا يەتتى، يېڭىدىن ئون ھاجەتخانا كۆپەيتىلدى، يەنە 20 نەچچە ئورۇندا پاسكىنا سۇلارنى قويۇۋېتىش ئورۇبا يولى ياسالدى، ئاممىۋى قاتناش ئاپتوموبىلدىن 35دىن ئېشىپ، شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ «سۇ ئىچىشى قىيىن بولۇش، پاسكىنا سۇلارنى چىقىرىۋېتىش قىيىن

ئالماشتۇردى، شەھەرلىك پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزالىرى ئاما ئارىسىغا بېرىپ ئومۇميۈزلۈك تەكشۈردى. خەلقنىڭ رايى تولۇق ئەكس ئەتتۈرۈلۈپ، ئادەم ئىشلىتىشتە ئادىل بولۇش گەۋدىلەندۈرۈلگەنلىكى ئۈچۈن، شەھەرلىك پارتكوم ئىسمىنى كۆرسەتكەن يېزا (بازار) بەنزىسىنىڭ ئەزالىرىنىڭ ھەممىسى سايلاندى. شەھەرلىك پارتكوم ئاممىنىڭ سېلىقىنى ئېغىرلاشتۇرۇۋېتىش، ئاممىنىڭ مەنپەئىتىگە زىيان يەتكۈزۈش قىلمىشلىرىنى بىخ ھالىتىدە تۈگىتىشكە ماھىر بولۇپ، بىرى بايقالسا، بىرىنى تۇتۇپ تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. شەھەرلىك پارتكوم، ھۆكۈمەت تەكشۈرۈش داۋامىدا بۇلتۇر بىر نەچچە يېزا (بازار)لىق سۇ باشقۇرۇش پونكىتىدىكى خادىملارنىڭ سۇ ھەققىنى يىغىشتا ئاممىدىن 600 نەچچە مىڭ يۈەن پۇلنى ئارتۇق يىغىۋالغانلىقىنى بايقىدى. شەھەرلىك پارتكوم دەرھال شەھەرلىك كەسىپ، ساھەلەردىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش ئىشخانىسى ۋە سۇ ئېلېكتر ئىدارىسىنى ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، ئارتۇق يىغىۋالغان پۇللارنى ئاممىغا قايتۇرۇپ بېرىشكە بۇيرۇدى.

شەھەردىكى ئالتە يۇرۇش بەنزە ئاما بىلەن زىچ ئالاقە باغلاش ئۈچۈن، ئاساسىي قاتلاملار بىلەن ئالاقىلىشىش تۈزۈمىنى يولغا قويدى. ھەر بىر رەھبەر بىردىن يېزا (بازار) بىلەن ئالاقە باغلىدى، بۇ كۆزنەك ئارقىلىق ئاساسىي قاتلاملارنىڭ پارتىيە قۇرۇلۇشى ۋە ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى قاتارلىق ئەھۋاللارنى ئىگىلەپ، كېيىنكى قەدەمدىكى تەدبىر بەلگىلەشتە ئاساس قىلماقچى بولدى.

«تەشەببۇسكارلىق بىلەن مۇلازىملىق قىلىش يىلى» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش - ئاقسۇ شەھىرىنىڭ ئاما ئومۇميۈزلۈك كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان «قىزىق نۇقتا»، «قىيىن نۇقتا» مەسىلىلىرىنى چۆرىدەپ خىزمەت ئىستىلىنى ئۆزگەرتىشنى چىڭ تۇتۇشتىكى ئەمەلىي تەدبىرى. ئاممىنىڭ شەھەرلىك قاتناش باشقۇرۇش تارماقلىرىدىكى ساقچىلارنىڭ قالايمىقان جەرىمانە قويۇش، كىرا ئاپتوموبىلىدا ئولتۇرسا پۇل تۆلىمەسلىككە پىكرى بار ئىدى. شەھەرلىك ج خ ئىدارىسى بۇ ئەھۋاللارنى دەرھال تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ ۋە تۈزىتىپ، ئاممىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. شەھەرلىك تەمىنات - سودا كوپېراتىپمۇ يېزا، كەنتلەرنىڭ تېخنىكلىرى بىلەن بىرلىكتە كېۋەز تېرىشقا تېخنىكا جەھەتتىن يېتەكچىلىك قىلىپ،

تەمەلىيەت ئاقسۇ شەھىرىدىكى كادىرلار، ئاممىغا چوڭقۇر ئىلھام بەردى، «ئۆگىنىشكە، سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش، توغرا كەيپىياتنى تەكىتلەش»نى قانات يايدۇرۇشنىڭ ھەقىقەتەن پايدىسى بولدى.

ۋە 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرى ھەققىدىكى تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىنىمۇ كۈچەيتىش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت تارماقلىرى تاشقى تەشۋىقات خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى

تاشقى ئىشلار تەجرىبىسىگە ئىگە، ھەم تەشۋىقات سەنئىتىنى بىلىدىغان؛ ھەم مەخسۇس ماھارەت ئىگىلىگەن، ھەم يول ئېچىپ ئىلگىرىلەش روھىغا ئىگە تاشقى تەشۋىقات كادىرلىرى قوشۇنىنى تەدرىجىي بەرپا قىلىشىمىز كېرەك.

تەمنات - سودا كوپېراتىپلىرىنىڭ مەخسۇس تىجارەت شەكلى ۋە بىرلەشمە تىجارەت شەكلى

(بېشى 1 - بەتتە)

كوپېراتىپلىرىنىڭ مەخسۇس كەسپىنىڭ خام ئەشيا بىلەن تەمىنلەشتىن تارتىپ ئىشلەپچىقىرىش - سېتىشقىچە بولغان پۈتكۈل جەريانىنىڭ بىردەك يولغا قويۇلۇشىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ، ئاساسەن، يەرلىك مەھسۇلاتلار، يەنى پاختا، چىگە، ساپال بۇيۇملار قاتارلىقلارنى ئىشلەپچىقىرىشتا خام ئەشيا بىلەن تەمىنلەش جەھەتتە سېتىۋېلىش ۋە سېتىش پائالىيىتىدە گەۋدىلىنىدۇ. چەكلىك مەخسۇس تىجارەت شەكلى تەمنات- سودا كوپېراتىپلىرىنىڭ تىجارىتىدە ئالاھىدە شارائىت ئاستىدا چەكلىك يولغا قويۇلىدىغان مەلۇم بىر تارماقنىڭ ئۆز ئالدىغا تىجارەت قىلىش پائالىيىتىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن: خىمىيىۋى ئوغۇت، دېھقانچىلىق دورىسى، سۇلياۋ يوپۇق ۋە سالىياركا قاتارلىقلار.

بىرلەشمە تىجارەت شەكلى - تەمنات - سودا كوپېراتىپلىرىغا تەۋە ھۆددىگە ئالغۇچى ۋە ۋەكالەتەن ساتقۇچىلاردىن ئىبارەت ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن ئارتۇق ئورۇنلارنىڭ ئۆز ئىختىيارلىقى، ئۆزئارا پايدا يەتكۈزۈشى ئاساسىدا ئورتاق ئېلىپ بېرىلىدىغان تىجارەتنىڭ بىر خىل قانۇنىي شەكلىنى كۆرسىتىدۇ. بىرلەشمە تىجارەت شەكلى، ئۈچ خىل تىجارەت شەكلىگە بۆلۈنىدۇ: 1. زىچلىق خاراكتېردىكى تىجارەت شەكلى؛ 2. يېرىم زىچلىق خاراكتېردىكى تىجارەت شەكلى؛ 3. تارقاق خاراكتېردىكى تىجارەت شەكلى.

ھەرقايسى ئورۇنلار، ئۆزلىرى ئىختىيار قىلىش ۋە ئۆزئارا پايدا يەتكۈزۈش ئاساسىدا ئۆزلىرى مۇئەييەن سەرمايە سەرپ قىلىش ئارقىلىق يېڭى ئىقتىسادىي گەۋدىلەرنى ھاسىل قىلىپ، مۇستەقىل ھېسابات يولغا قويۇپ، پايدا - زىيانغا ئۆزى مەسئۇل بولىدىغان تىجارەت شەكلىنى پەيدا قىلسا ئۇ زىچلىق خاراكتېردىكى تىجارەت شەكلى دەپ ئاتىلىدۇ.

يېرىم زىچلىق خاراكتېردىكى بىرلەشمە تىجارەت شەكلى تەمنات - سودا بىرلەشمە كوپېراتىپلىرىنىڭ قارىمىقىدىكى بىرلىشىپ تىجارەت قىلغۇچىلارنىڭ مۇئەييەن سەرمايە سەرپ قىلىشى ئارقىلىق تىجارەت كەسپىي دائىرىسى ئىچىدە دوگوۋورلىشىش، كېڭىشىش، ئورتاق باشقۇرۇشنى يولغا قويۇشتىن ئىبارەت بىر خىل قانۇنىي شەكلىنى كۆرسىتىدۇ.

تارقاق خاراكتېردىكى تىجارەت شەكلى— تەمنات- سودا بىرلەشمىلىرىگە قاتناشقان ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن ئارتۇق تەرەپ ئالاھىدە ئىقتىسادىي مەنپەئەتنى مەقسەت قىلغان ئاساستا كېڭەشكەندىغان ھەم دوگوۋورلاشقان بىر خىل تىجارەت پائالىيىتىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ خىل بىرلەشمىلەرنىڭ تىجارەت ئۇسۇلى ئۆزگەرسە، ئۇنىڭ قانۇنىي شەكلىنىڭ ئالاھىدىلىكىمۇ ئۆزگىرىدۇ.

ئوخشاش بولمىغان تىجارەت شەكلى — تەمنات- سودا بىرلەشمە كوپېراتىپلىرىنىڭ تىجارەت جەريانىدىكى ئوخشاش بولمىغان تەمىنلەش فۇنكسىيىسىنى ئوخشاش بولمىغان ئېھتىياجغا ماسلاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. ئەمما ئۇ قانداق تىجارەت شەكلى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئومۇمىي گەۋدىدە توغرا لىنىيىلىك ئىقتىسادىي بىرلەشمىلەرنى تەشكىل قىلىپ تۇرىدۇ. شۇ ۋەجىدىن بىرلەشمىلەر چوقۇم توغرا لىنىيىلىك ئىقتىسادىي بىرلەشمە گەۋدىلەر توغرىسىدىكى نىزامنامىلەرنى قوبۇل قىلىپ ئۆزئارا تەڭشەش، ئۆزئارا ئىختىيار قىلىش، ئۆزئارا ئېتىبار بېرىش، ئۆزئارا ھەمكارلىشىش پرىنسىپلىرىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ ئارتۇقچىلىقلارنى جارى قىلدۇرۇشى، يېتەرسىزلىكلەرنى تۈزىتىشى لازىم.

تەمنات سودا - كوپېراتىپلىرى پارتىيىنىڭ ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى سىرتقا ئېچىۋېتىش سىياسىتىنى تېخىمۇ ئىزچىللاشتۇرۇپ ۋە چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنى تېخىمۇ مۇكەممەل ئورۇنلاشتۇرۇپ، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاش-تۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ ئۇلۇغۋار نىشانىنىڭ قەدىمىنى تېزلىتىشتە دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي سىياسىتى ۋە بەلگىلىمىلىرى ئاساسىدا رايون ئاتلاپ، مۇلۇكچىلىك تۈزۈمىدىن ئاتلاپ، تارماق ئاتلاپ قۇرۇلغان ھەسسىدارلىق تۈزۈمىدىكى ئورۇنلار ۋە بىرلەشمىلەرنىڭ فۇنكسىيىلىك رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، دۆلەتمىز ۋە چەت ئەلنىڭ بىرلىشىپ مەبلەغ سېلىش، بىرلىشىپ تىجارەت قىلىش تۈزۈمى ئارقىلىق ئىگىلىكنى جانلاندۇرىدۇ ھەم تەرەققىي قىلدۇرىدۇ. شۇڭا تەمنات - سودا بىرلەشمە كوپېراتىپلىرىنىڭ شەكىللىنىپ تەرەققىي قىلىپ تۇرۇشى، سوتسىيالىستىك ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى بىلەن ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋىتى تەرەققىياتى ئوبيېكتىپ قانۇنىيىتىنىڭ مۇقەررەر نەتىجىسى، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش مۇساپىمىزدىكى خەلق ئىگىلىكى تەرەققىياتىنىڭ ئوبيېكتىپ تەلپى ھەم تەمنات - سودا بىرلەشمە كوپېراتىپلىرىنىڭ مەخسۇس تىجارەت شەكلى ۋە بىرلەشمە تىجارەت شەكىللىرىگە ئوخشاش تىجارەت شەكىللىرىنى زور كۈچ بىلەن قوللاش ۋە تەرەققىي قىلدۇرۇش، 9 - بەش يىللىق پىلان ۋە 2010 - يىلىغىچە بولغان ئۇلۇغۋار نىشانغا يېتىشنىڭ ئوبيېكتىپ تەلپى.

(بېشى 1 - بەتتە)

ۋاڭ لېچۈەن كونسۇلتاتسىيە دوكلاتىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ئىنتىزام چارىسى كۆرۈش نىزامى (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇلىدۇ)» - پارتىيە ئىچىدىكى ئىنتىزامغا خىلاپ دېلولارنى بىر تەرەپ قىلىشنىڭ ئۇل خاراكتېرلىك نىزامى، پارتىيىنىڭ ئىنتىزامى توغرىسىدىكى بىر قەدەر سىستېمىلىق، مۇكەممەل بەلگىلىمە، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى ۋە بارلىق كومپارتىيە ئەزالىرى ئەمەل قىلىشقا تېگىشلىك ھەرىكەت قائىدىسى، ئۇ پارتىيە ئىنتىزامىغا خىلاپ قىلمىشلارغا قارشى كۈرەش قىلىشنىڭ كۈچلۈك قورالى ھەم ئىنتىزامغا خىلاپ ھەرىكەتلەرنى بىر تەرەپ قىلىشنىڭ تۈپ ئاساسى. بۇ «نىزام» نى ياخشى ئۆگىنىش ۋە ئىزچىللاشتۇرۇش - پارتىيە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش ۋە چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشتا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. ھۆججەتنىڭ روھىنى چوڭقۇر ئۆزلەشتۈرۈپ، توغرا ئىگىلەپ، قانۇن بويىچە پارتىيىنى باشقۇرۇش، قانۇن بويىچە دۆلەت باشقۇرۇش، پارتىيىلىك رەھبىرىي كادىرلارنىڭ ھەرىكىتىنى قېلىپلاشتۇرۇشنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پارتىيە ئىستىلى ۋە ئىجتىمائىي كەيپىياتىنى تۈپتىن ياخشىلىشىمىز لازىم.

چۈي ۋەنشياڭ چۈشتىن كېيىن تەكلىپكە بىنائەن ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نازارەت، ئىدارە دەرىجىلىك پارتىيىلىك كادىرلىرىغا «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ئىنتىزام چارىسى كۆرۈش نىزامى (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇلىدۇ)»، «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى رەھبىرىي كادىرلىرىنىڭ پاك- دىيانەتلىك بولۇشى توغرىسىدا بىر قانچە مىزان (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇلىدۇ)» قاتارلىق پارتىيە ئىنتىزامىغا دائىر نىزاملار توغرىسىدا كونسۇلتاتسىيە دوكلاتى بەردى.

دەندان ئۆيلۈك خارابىسى

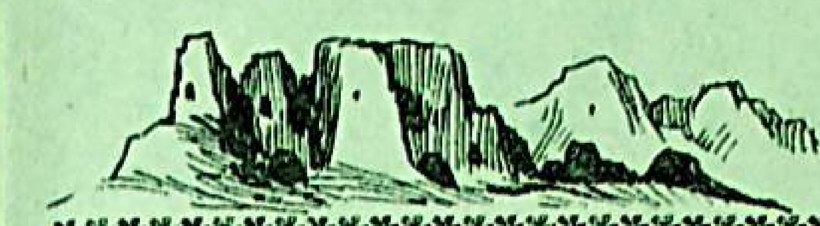

مەخسۇت ھېيت

مەدەنىيەت يادىكارلىقى

دەندان ئۆيلۈك خارابىسى خوتەن ۋىلايىتىگە قاراشلىق چىرا ناھىيىسىنىڭ دامكۇ يېزىسىغا 91 كىلومېتىر، خوتەن شەھىرىگە 96 كىلومېتىر كېلىدىغان تەكلىماكان قۇملۇقىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان، بۇنىڭدىن 2000 يىل بۇرۇنقى غەربىي يۇرتتىكى 36 بەگلىكنىڭ بىرى بولغان. غەربىي خەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان مەشھۇر ئەدىب ۋە تارىخچى سىماچيەن يازغان داڭلىق ئەسەر «تارىخىي خاتىرىلەر»نىڭ «پەرغانە تەزكىرىسى»دە: «پەرغانە خانلىقىنىڭ ... شەرقىدە دەندان ئۆيلۈك، ئۇدۇن (خوتەن)بار ئىكەن ...»دەپ يېزىلغان. مانا بۇ ئېلىمىزنىڭ تارىخ كىتابلىرىدا دەندان ئۆيلۈك بەگلىكى تۇنجى قېتىم تىلغا ئېلىنغان قىممەتلىك خاتىرە ھېسابلىنىدۇ. ئۇنىڭدىن قالسا، ئېلىمىزنىڭ ئىككىنچى مەشھۇر تارىخ كىتابى «خەننامە»نىڭ «غەربىي يۇرت تەزكىرىسى»دە دەندان ئۆيلۈك بەگلىكى تەپسىلىي تونۇشتۇرۇلۇپ مۇنداق يېزىلغان: «ئۇزۇن تېتىر بەگلىكىنىڭ مەركىزى ئۇزۇن تېتىر شەھىرى. بۇ يەردىن چاڭئەنگە 9280 چاقىرىم كېلىدۇ، ئاھالىسى 3340 تۈتۈن، نوپۇسى 20 مىڭ 40 كىشى بولۇپ، ئەسكەرلىككە يارامىلىقى 3540 نەپەر. بەگلىكتە بىر نەپەردىن نائىببەگ، ئوڭ - سول سەركەردە، ئوڭ - سول كاھبەگ، ئوڭ - سول چەۋەندازلار بېگى، ئىككى نەپەر تىلماچ بېگى بار. شەرقىي شىمالىدىن قورۇقچىبەگ مەھكىمىسىگە 3553 چاقىرىم كېلىدۇ. جەنۇبى چىرا، شەرقىي شىمالى كۇسەن، غەربىي شىمالى قۇم (ئاقسۇ) بىلەن تۇتىشىدۇ. غەربىدىن خوتەنگە 390 چاقىرىم كېلىدۇ. ھازىرقى نامى «ئۇزۇن تاتى» («خەننامە» 860- بەت).

مىلادى 8 - ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىغا كەلگەندە بۇ يەرنىڭ سۇ مەنبەسى ئۈزۈلۈپ، ھاۋا كىلىماتى قۇرغاقلىشىپ، تەدرىجىي قۇم بېسىپ كەتكەچكە، ئاھالىلىرى ھەر تەرەپكە كۆچۈپ كەتكەن. شۇنىڭ بىلەن دەندان خارابىلىككە ئايلىنىپ قالغان.

1893 - يىلى 10 - ئايدا شۋېتسىيىلىك مەشھۇر جۇغراپىيە ئالىمى، داڭلىق ئېكىسپېدىتسىيىچى سىۋېن ...

... ئىزدىگۈچى» ئىسلام ئاخۇن، تۇردى ئاخۇنلار بىلەن تونۇشۇپ، سىۋېن ھېدىن بارغان دەندان ئۆيلۈك خارابىسىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى سۈرۈشتۈرگەن. تۇردى ئاخۇن ئۆزى شۇ يەردىن قېزىۋالغان براھمى يېزىقى بار بىر قانچە تام رەسىمى ۋە بىر پارچە قەغەز پۈتۈكنى ستەيىنگە كۆرسەتكەن. ستەيىن تۇردى ئاخۇننى يول باشلاشقا تەكلىپ قىلىپ ۋە 30 نەپەر ئۇيغۇر دېھقاننى ئىشچىلىققا ياللاپ، 11 كۈن يول يۈرۈپ، دەندان ئۆيلۈك خارابىسىگە يېتىپ بارغان. ئۇ يەردە ستەيىن 14 ئۆي - ئىمارەت ئىزلىرىدا قېزىش ئېلىپ بېرىپ، بۇددا دىنىغا ئائىت تام رەسىملىرى، قەدىمكى يېزىقتىكى قول يازمىلار، ھەيكەللەر، رەسىم سىزىلغان تاختاي، لاي ۋە گەجدىن ياسالغان قاپارتما نەقىش قاتارلىق 150 دانىدىن ئارتۇق قىممەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقىنى تاپقان ھەم ئۇلارنى مەملىكىتىگە ئېلىپ كەتكەن. ئۇ بۇ ھەقتە چوڭقۇر تەتقىقات ئېلىپ بارغاندىن كېيىن، «بۇلار 7 - ئەسىردە يىپەك يولىدىكى سەنئەتكارلارنىڭ ناھايىتى يۇقىرى سەۋىيىگە يەتكەنلىكىنى كۆرسىتىپلا قالماي، ئۇلارنىڭ ھىندىستان، پىرسىيە (ئىران) ۋە جۇڭگونىڭ سەنئىتىنى قوبۇل قىلىپ ئۆزلەشتۈرگەنلىكىنىمۇ ئىسپاتلايدۇ؛ بۇ غەربىي رايون سەنئىتىنىڭ ئاستا- ئاستا شەرققە كۆچۈش جەريانىدا تەدرىجىي تەرەققىي قىلغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ» دەپ ھېسابلىغان. ئۇلار دەندان ئۆيلۈك خارابىسىدە ئۈچ ھەپتە تۇرۇپ، مول نەتىجىلەرگە ئېرىشىپ قايتىپ كەلگەن.

سىۋېن ھېدىن بىلەن ستەيىن بۇنىڭدىن 100 يىل ئىلگىرى دەندان ئۆيلۈك خارابىسىگە بارغان، بۇرۇن ئۇ يەرگە «بايلىق ئىزدەپ» بارغان يەرلىك كىشىلەر ئىلگىرى - كېيىن ۋاپات بولۇپ كەتكەن، شۇنىڭ بىلەن دەندان ئۆيلۈك خارابىسىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى ھېچكىم بىلمىگەن. بۇ مەشھۇر خارابىلىك ئىلىم - پەن ساھەسىدىكىلەرنىڭ نەزىرىدىن غايىب بولغان، ئازادلىقتىن كېيىنمۇ ئۇ يەرنى تېپىش ئىمكانىيىتى بولمىغان. شۇڭا بۇ خارابىلىك «شىنجاڭدىكى مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى تىزىملىكى» گىمۇ كىرگۈزۈلمەي قالغان.

1996 - يىلى قىش پەسلىدە شىنجاڭ ئارخېئولوگىيە تەتقىقات ئورنىنىڭ يەتتە نەپەر خادىمىدىن تەشكىللەنگەن بىر تەكشۈرۈش ئەترىتى سۈنئىي ھەمراھتىن تارتىلغان سۈرەت، سۈنئىي ھەمراھ ئارقىلىق ئورۇن بەلگىلەش ئەسۋابى بىلەن ئۆلچەش، قۇملۇق ترانسپورت ماشىنىسىغا ئولتۇرۇپ قاتناشتىن ئىبارەت زامانىۋى ئۇسۇللار بىلەن دەندان ئۆيلۈك خارابىسىنى تاپقان. ئۇ يەردە ئېلىپ بېرىلغان تەكشۈرۈشتىن قارىغاندا، بۇ خارابىلىكنىڭ شەرقىي ۋە غەربىي قىسمى تارراق، جەنۇب ۋە شىمال تەرىپى ئۇزۇن بولۇپ، كۆلىمى بىر كۋادرات كىلومېتىر ئەتراپىدا ئىكەن. بۇ يەردە پاكار قۇم دۆۋىلىرى تۇتاش كەتكەن بولۇپ، ئالتە ئورۇندىكى ئۆي ئىزلىرى ئېچىلىپ قالغان، ئىبادەتخانا ئىزلىرى خېلى روشەن كۆرۈنۈپ تۇرغان. تەكشۈرگۈچى خادىملار بۇ خارابە ئىزىدىن ئەينەك مارجان، قىزىل ساپال پارچىلىرى، يۇڭ رەخت، پالاز، گىلەم توقۇشتا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋاب قاتارلىق مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى تاپقان. ئۇلار ھەر تەرەپلىمە تەكشۈرۈش ۋە سېلىشتۇرۇش ئارقىلىق بۇ ئورۇننىڭ دەل سىۋېن ھېدىن بىلەن ستەيىن بۇنىڭدىن 100 يىل بۇرۇن بارغان دەندان ئۆيلۈك خارابىسى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان.

تاشقى كاۋكازنىڭ تاغلىق شەھىرى تېبلىستىكى زۇگتۇك ئىشخانىسىدا ياكى دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ بىناسىدا بولسۇن، جوڭ - كىچىك ئەمەلدارلارنىڭ ھەممىسى گرۇزىيە ...

رەسىم سىزىش ۋە ئۇبدان ئانا بولۇشتىن باشقا، بارلىقنى جۇڭگو - گرۇزىيە خەلقلىرىنىڭ دوستانە بېرىش - ...

شىڭاڭ سەنئەت مەكتىپى

يۈي شاگچۈن

شىڭاڭ ئاپتونوم رايونىنىڭ مەركىزى لاسا شەھىرىنىڭ غەربىي قىسمىدىكى كەڭ، ئازادە مەشق زالىدا 16 ياشلىق جيەنزەن لوبۇ ساۋاقداشلىرى بىلەن پىئانىنوغا تەڭكەش قىلىپ ئاساس مەشقى قىلىۋاتاتتى. شىزاڭنىڭ جاي- جايلىرىدىن كەلگەن بۇ باللار كەلگۈسىدە يارامىلىق سەنئەتكار بولۇش ئۈچۈن ھەر كۈنى مۇشۇنداق جاپالىق مەشق قىلاتتى.

شىزاڭ سەنئەت مەكتىپى 1980 - يىلى قۇرۇلغان، ئۇ زاڭزۇ ۋە باشقا ئاز سانلىق مىللەتلەرئۈچۈن ئۇتتۇرا تېخنىكۇم سەنئەت تالانتلىرىنى يېتىشتۈرىدىغان تۇنجى بازا. ئۇنىڭ تەسىرى ۋە ئەھمىيىتى ئۆزىنىڭ ھازىرقى كۆلىمىدىن كۆپ ئېشىپ كەتتى. شىزاڭ سەنئەت مەكتىپىنىڭ قۇرۇلۇشى شىزاڭدا سەنئەت مائارىپىنىڭ قېلىپلىشىشقا باشلاپ ھازىرقى زامان سەنئەت مائارىپى سىستېمىسىنىڭ شىزاڭدا راۋاجلىنىشىغا ئاساس سېلىنغانلىقىدىن بېشارەت بېرىدۇ.

ئون نەچچە يىلدىن بۇيان بۇ مەكتەپ راۋاجلىنىپ ئەسلىدىكى بىر سىنىپ، بىر خىل دەرس ئۆتۈشتىن كۆپ سىنىپ، كۆپ خىل دەرس ئۆتۈش ئىقتىدارىغا ئىگە مەكتەپكە ئايلاندى، كەسىپ تۈرىمۇ كۆپەيدى، يەنى ئۇسسۇل، دېكوراتسىيە، ناخشا - مۇزىكا ۋە مۇزىكا ئوقۇتقۇچىلىقى قاتارلىق كەسىپلەر تەسىس قىلىندى، ئوقۇغۇچى سانى 120گە يەتتى. بۇ ئوقۇغۇچىلار دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ پەرزەنتى بولۇپ، يەتتە ۋىلايەتتىن كەلگەن.

جيەنزەن لوبۇ ناچۇ ۋىلايىتى بىرۇ ناھىيىسىدىكى بىر چارۋىچىنىڭ پەرزەنتى، ئۇ كىچىكىدىنلا خەلق ئۇسسۇلىنى ياخشى كۆرەتتى. 13 يېشىدا باشلانغۇچ مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ، شىزاڭ سەنئەت مەكتىپىگە قوبۇل قىلىندى. ھازىر ئۇنىڭ ئوقۇۋاتقىنىغا ئۈچ يىل بولدى. ئۇ ھەر كۈنى ئۇسسۇل كەسپىنى ئۆگەنگەندىن باشقا، زاڭزۇ، خەنزۇ تىلى ۋە مۇزىكا، ئەدەبىيات- سەنئەت نەزەرىيىسى، ئىنگلىز تىلى قاتارلىق دەرسلەرنى ئوقۇيدۇ. ئۇنىڭ ئۆيى مەكتەپتىن يىراق بولغاچقا، قىشلىق، يازلىق تەتىلدىلا ئۆيىگە قايتىپ ئۇرۇق- تۇغقانلىرى بىلەن جەم بولالايدۇ. ئۇ ھەر ئايدا مەكتەپ بەرگەن 120 يۈەن بىلەن ئائىلىسى ئەۋەتكەن 150 ـ 200 يۈەننى خىراجەت قىلىدۇ. ئېچكى ئۆلكىلەردىكى نۇرغۇن سەنئەت مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى كەچتە كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىغا بېرىپ ئىشلەپ، كۆپ تاپاۋەت قىلىدۇ، لېكىن شىزاڭ سەنئەت مەكتىپىدە ئوقۇغۇچىلارنىڭ بۇنداق قىلىشىغا رۇخسەت قىلىنمايدۇ.

ناچۇ ۋىلايىتىدىن جيەنزەن لوبۇ بىلەن ئالتە بالا بۇ مەكتەپكە بىللە كەلگەن بولۇپ، بۇلارنىڭ ئىچىدە جيەنزەن لوبۇ نەتىجە قازىنىشتا ئەڭ ئۈمىدلىكى ھېسابلىنىدۇ. ئۇ مەكتەپنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن تېخىمۇ كۆپ نەتىجە يارىتىش ئۈچۈن لاسادا قالماقچى. ئۇ ماڭا ئۆزىنىڭ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئۇسسۇلى «رېبا» ئىكەنلىكىنى، شۇنىڭدىلا ئەرلەرگە خاس ئۇسلۇبنى ئىپادىلىگىلى بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

تۆت يىلدىن بۇيان مەكتەپ رېخازى ۋىلايەتلىك سەنئەت ئۆمىكى، شىزاڭ ھەربىي رايون سەنئەت ئۆمىكى، شىزاڭ ئاپتونوم رايونلۇق مائارىپ كومىتېتىغا ۋەكالىتەن ئۇسسۇل ئارتىسلىرى، ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپ مۇزىكا ئوقۇتقۇچىلىرى بولۇپ 60 كىشىنى تەربىيىلەپ بەردى. بۇلاردىن باشقا، بۇ مەكتەپ چەت - ياقا رايونلارنىڭ كەسپىي ۋە ئىشتىن سىرتقى ئارتىسلىرىدىن 300 نەچچىنى تەربىيىلەپ بەردى. شىزاڭنىڭ ئەدەبىيات- سەنئەت مۇنبىرىدە كۆزگە كۆرۈنگەن ناخشىچىلار ۋە مۇزىكانتلار بۇ مەكتەپتە بىلىم ئاشۇرۇپ، كەسپىي سەۋىيىسىنى كۆرۈنەرلىك ئۆستۈرگەن. ھازىر بۇ مەكتەپنىڭ 55 ئوقۇتقۇچىسى بار. بۇ مەكتەپ ئۆز مىللىتىدىن بولغان كەسپىي ئوقۇتقۇچىلارنى تېخىمۇ كۆپ، تېخىمۇ ياخشى تەربىيىلەش ئۈچۈن، پىلانلىق ھالدا ئوقۇش پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلار ئارىسىدىن كەسىپ، ئەخلاقتا ياخشىلىرىنى تاللاپ ئىچكى ئۆلكىلەردىكى ئالىي سەنئەت بىلىم يۇرتلىرىغا ئەۋەتىپ تەربىيىلىدى. بۇ ئۇسۇل كۆرۈنەرلىك ئۈنۈم بەردى. ھازىر بۇ مەكتەپتىكى ئوقۇتقۇچىلار ئارىسىدا 32 ياشتىن تۆۋەنلەر 25 كىشى بولۇپ، ئومۇمىي سانىنىڭ 45.5 پىرسەنتىنى ئىگىلەيدۇ.

مۇشۇ مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ، مەكتەپتە ئېلىپ قېلىنغان ياش ئوقۇتقۇچى جوگا شىزاڭدىكى بىردىنبىر مۇزىكىدا ماگىستىرلىق ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن يىگىت. ئۇ 1993 - يىلى سىچۈەن مۇزىكا ئىنستىتۇتىنىڭ كومپوزىتورلۇق فاكۇلتېتىدا ئوقۇغان. ئۇنىڭ «تېمىسىز» دېگەن ئەسىرى شۇ يىلى تەيۋەن ئوركېستىر ئۆمىكى ئۇيۇشتۇرغان «3 - نۆۋەتلىك مۇزىكا قوبۇل قىلىش مۇسابىقىسى»دە 2 - دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشتى. جوگا كەلگۈسىگە ناھايىتى ئىشەنچ بىلەن قارايدۇ. ئۇ تېخىمۇ كۆپ، تېخىمۇ ياخشى سەنئەت تالانت ئىگىلىرىنى ...

1893 - يىلى 10 - ئايدا شۋېتسىيىلىك مەشھۇر جۇغراپىيە ئالىمى، داڭلىق ئېكسپېدىتسىيىچى سېۋېن ھېدىن (1865 - 1952) ئۆزىنىڭ 1 - قېتىملىق ئوتتۇرا ئاسىيا ئېكسپېدىتسىيىسىنى باشلىغان. 1896-يىلى 1 - ئايدا خوتەنگە بېرىپ، يەرلىك ئاھالىلەر ۋە «گۆھەر ئىزدىگۈچىلەر»دىن تەكلىماكاندىكى قۇم ئاستىغا كۆمۈلۈپ قالغان قەدىمكى شەھەر خارابىلىرىنىڭ جايلاشقان ئورنىنى سۈرۈشتۈرگەن. بەكرى، ھاشىم ئىسىملىك يەرلىك ئۇيغۇرلار (ئۇلار ئىلگىرى دەندان ئۆيلۈك خارابىسىگە بىر قانچە قېتىم بېرىپ، ئۇ يەردىن ئالتۇن - كۈمۈش ۋە باشقا قىممەت پۇللۇق بۇيۇملارنى قېزىۋېلىپ ساتقانىكەن) سېۋېن ھېدىننى شۇ خارابىلىككە باشلاپ بارغان. سېۋېن ھېدىن ئۇ يەردە تەكشۈرۈش ۋە قېزىش ئېلىپ بېرىپ، سانسكرىتچە، قەدىمكى خوتەنچە ۋە خەنزۇچە يېزىلغان قول يازمىلار، قىممەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى قولغا چۈشۈرۈپ، ئۆز مەملىكىتىگە ئېلىپ كەتكەن.

ئەنگلىيىلىك مەشھۇر ئارخېئولوگ ۋە ئېكسپېدىتسىيىچى ئاۋرېل ستەيىن (1862 - 1943) 1905 - يىلى 5 - ئايدا ئۆزىنىڭ 1- قېتىملىق ئوتتۇرا ئاسىيا ئېكسپېدىتسىيىسىنى باشلىغان. ئۇ 1906 - يىلى 10 - ئايدا خوتەنگە كېلىپ، ئۇ يەردىكى يەرلىك «گۆھەر

675 - سان

تامغىنى **مۇختەر ئەپەرى** ئىشلىگەن

چەت ئەللەردىكى جۇڭگولۇقلار

چەت ئەلدىكى جۇڭگولۇقنىڭ ۋەتەنگە بولغان مۇھەببىتى

ۋاڭ جياپۇ

دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ بىناسىدا بولسۇن، چوڭ - كىچىك ئەمەلدارلارنىڭ ھەممىسى گرۇزىيە تەۋەلىكىدىكى جۇڭگولۇق ليۇگۋاڭۋېننى ماڭا ئۆز قېرىندىشىدەك تونۇشتۇردى. گرۇزىيىلىك دوستلارنىڭ ئېيتىشىچە، ليۇ خانىمنىڭ تبىلىستا ناھايىتى داڭقى بار ئىكەن، كىشىلەر ئۇنى بەكمۇ ھۆرمەتلەيدىكەن. بۇنىڭ سەۋەبىنى ئۇقسام، ئۇ كۆزگە كۆرۈنگەن رەسسام ئىكەن، گرۇزىيىلىك داڭلىق رەسسامنىڭ ئايالى ئىكەن، گرۇزىيىلىك بوۋىسىمۇ كاتتا زات ئىكەن.

ليۇ خانىمنىڭ بوۋىسى ليۇجۈنجۇ گرۇزىيە-جۇڭگو دۆلەتلىرىنىڭ مۇناسىۋەت تارىخىدا تىلغا ئالمىسا بولمايدىغان شەخس. ئۇ گەرچە بىر سودىگەر، چايچىلىق مەيدانىنىڭ خوجايىنى بولسىمۇ، روسلار ياكى گرۇزىنلار بولسۇن روسىيە ۋە كاۋكازنى چايغا ئىگە قىلغان بۇ كىشىنى ئۇنتۇمايدۇ. ليۇجۈنجۇ كېلىشتىن ئىلگىرى بۇ جايدىكى كىشىلەر چاي ئىچىشنىلا بىلەتتى، چاي تېرىشنى بىلمەيتتى. ئەينى چاغدا ليۇ ئەپەندى ئائىلىسىدىكىلەرنى ۋە نەچچە ئون چاي ئۇستىسىنى ئېلىپ گۇاڭدۇڭدىن پاراخوت بىلەن ھىندىستان، سۇۋەيش قانىلى ۋە ئالېكساندىر پورتى ئارقىلىق ئۈچ ئايدىن ئارتۇق يول يۈرۈپ، ئەينى چاغدا روسىيىنىڭ زېمىنى بولغان تاشقى كاۋكاز - گرۇزىيىنىڭ قارا دېڭىز ساھىلىدىكى داڭلىق پورت شەھىرى باكۇغا كېلىپ، چاي تېرىشنى باشلىغان.

مەن ليۇ خانىمنىڭ ئۆيىدە مېھمان بولغىنىمدا ئۇنىڭ بوۋىسى توغرىسىدىكى پاراڭ ئۈزۈلمىدى. ليۇ خانىم مۇنداق دېدى: ئەينى چاغدا بوۋام تۇرغان ۋە ئىشخانا قىلغان ئىككى قەۋەتلىك بىنا ھازىر گرۇزىيە پەنلەر ئاكادېمىيىسىنىڭ چاي تېرىقچىلىقى تەتقىقات ئورنى قىلىندى. داڭلىق «ليۇ چېيى» ئاللىقاچان گرۇزىيىلىكلەر ماختىنىدىغان مەھسۇلات بولۇپ قالدى. بوۋام تېرىغان ۋە ئىشلىگەن چاي ئەينى يىلى پارىژ يەرمەنكىسىدە ئالتۇن مېدالغا ئېرىشكەن. روسىيە چار پادىشاھىمۇ بوۋامنىڭ تۆھپىسىنى بىلىپ ئۇنى ئالاھىدە تارتۇقلىغانىدى. بوۋام روسىيە، كاۋكازدا چاي چىقماسلىق تارىخىغا خاتىمە بېرىپلا قالماي، گرۇزىيىلىكلەرگە جۇڭگولۇقلارنىڭ جاپاغا چىداملىق، ئەمگەكچان، ئاق كۆڭۈل، باتۇرانە ئېسىل پەزىلىتىنى نامايان قىلدى، شۇڭا يەرلىكلەر ئۇنى ھۆرمەتلەيدۇ.

ليۇ گۋاڭۋېن خانىم كاۋكازدا گەرچە ئۆمرىنىڭ يېرىمىنى ئۆتكۈزگەن بولسىمۇ، ئۆز ۋەتىنىنى ئەسلا ئۇنتۇمىدى. ئۇ خەلقلىرىنىڭ دوستانە بېرىش-كېلىشىگە بېغىشلىدى. نەچچە يىل ئىلگىرى ئۇنىڭ تەشەببۇسى ۋە تىرىشىشى ئارقىسىدا جۇڭگو ۋە جۇڭگو مەدەنىيىتىگە ھېرىسمەن گرۇزىيىلىكلەر «يىپەك يولى گرۇزىيە - جۇڭگو دوستلۇق جەمئىيىتى» قۇردى. بۇ جەمئىيەت جۇڭگونىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي ئەھۋالىنى ۋە پەن - تېخنىكا، مەدەنىيىتىنى تونۇشتۇرۇش، تەشۋىق قىلىش جەھەتتە كۆپلىگەن خىزمەتلەرنى ئىشلىدى. تەسىرلىك بولغىنى شۇكى، گرۇزىيىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالى ياخشى بولمىغان، پۇقرالارنىڭ تۇرمۇشى قىيىنچىلىقتا قالغان شارائىتتا بۇ جەمئىيەتنىڭ ئەزالىرى مەبلەغ توپلاپ جۇڭگو كلاسسىك شېئىرلىرى توپلىمىنى نەشر قىلدۇردى.

ليۇ خانىم بوۋىسى، ئۆزى ۋە «يىپەك يولى جەمئىيىتى» توغرىسىدىكى ھېكايىنى سۆزلەۋاتقاندا مەنمۇ ھاياجانغا چۆمدۈم، بۇ ئاددىي ھېكايىلەردىن چەت ئەلدىكى جۇڭگولۇقنىڭ ئۆز ۋەتىنىگە نەقەدەر چوڭقۇر مۇھەببەت باغلىغانلىقىنى چۈشەندىم.

«جۇڭگو ياشلىرى گېزىتى»دىن

ئېنىقمۇ ياخشى سەنئەت تالانت ئىگىلىرىنى تەربىيىلەش بىلەن بىللە قىسقىغىنە ۋاقىت ئىچىدە بىر كىچىك مۇزىكا ئەترىتى قۇرۇپ، ئۆزى ئىجاد قىلغان زاڭزۇلارنىڭ تۇرمۇشىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدىغان مۇزىكىلارنى ئورۇنداشنى ئارزۇ قىلىدىكەن.

1990 - يىلى 11 - نۆۋەتلىك ئاسىيا تەنھەرىكەت يىغىنىنىڭ مۇزىكىسى «مۇقەددەس ئوت» نىڭ ئىجادىيەتچىلىرىنىڭ بىرى بولغان داۋا ياڭزۇڭ مۇشۇ مەكتەپنىڭ ئوقۇغۇچىسى بولۇپ، كېيىن شۇ مەكتەپتە ئوقۇتقۇچى بولغان. ئۇ پۈتۈن دۇنيا خەلقى ئالدىدا زاڭزۇلارنىڭ ئاق كۆڭۈل، ئاددىي - ساددا، پاك ئوبرازىنى نامايان قىلدى، شۇنداقلا شىزاڭ سەنئەت مەكتىپىنى ئالەمگە تونۇتتى. قىسقىغىنە بىر نەچچە يىلدا 20 نەچچە دۆلەت ۋە رايوندىن كەلگەن 1400دىن ئارتۇق ئادەم بۇ مەكتەپنى زىيارەت قىلدى. ھازىر شىزاڭ سەنئەت مەكتىپى زاڭزۇ مەدەنىيەت-سەنئىتىنى تارقىتىدىغان كۆزنەك بولۇپ قالدى.

دۇنيادىكى ئەڭ پاكىز جاي - كىنگۇرا ئارىلى

كىنگۇرا ئارىلى ئاۋستىرالىيىدىكى 3-چوڭ ئارال. بۇ ئارال شەرقتىن غەربكە 145 كىلومېتر، جەنۇبتىن شىمالغا 60 كىلومېتر كېلىدۇ. دېڭىز بويىنىڭ ئۇزۇنلۇقى 450 كىلومېتر، ئارالنىڭ ئومۇمىي يەر مەيدانى 4500 كۋادرات كىلومېتر بولۇپ، سەككىز سىنگاپورغا باراۋەر، مۇشۇنداق بىر جايدا ئاران 4000 دىن ئارتۇق ئادەم ياشايدۇ. 1803 - يىلى فرانسىيىلىك ئېكسپېدىتسىيىچى پودېن تۇنجى بولۇپ بۇ ئارالغا چىققان، ئۇ بۇ جايدىكى ئىپتىدائىي ئورمانلىقنى ۋە سان-ساناقسىز كىنگۇرانى كۆرۈپ، ئارالغا «كىنگۇرا ئارىلى» دەپ نام بەرگەن. ئۈچ يىلدىن كېيىن ئەنگلىيىلىك تۆرە يوك بىر مۇنچە ئادەمنى باشلاپ بۇ يەرگە كېلىپ ئولتۇراقلاشقان ھەمدە جەنۇبىي ئاۋستىرالىيە بويىچە تۇنجى پوچتىخانا ۋە تۇنجى مەكتەپ قۇرغان، شۇنداقلا ئارالنى بازا قىلىپ جەنۇبىي ئاۋستىرالىيىنى چارلاش - ئېچىشنى باشلىغان.

كىنگۇرا ئارىلى ئاۋستىرالىيىدىكى ئەڭ بۇرۇن بېكىتىلگەن تەبىئىي قوغداش رايونى. ئارال ساياھەتچىلىكنى ئاساس قىلىدۇ. ئارالدا دېڭىز يىلپىزى، كىنگۇرا، دەرەخ ئېيىقى، ئىپار كېيىك ۋە ھەر خىل ئۈچار قاناتلار بار؛ كىچىك «سەھرايى كەبىر قۇملۇقى» دەپ ئاتالغان قۇملۇق ۋە خەتەرلىك كارست ئۆڭكۈرى بار؛ بىپايان يايلاقلاردا ئات، كالا، قويلار ئوتلاپ يۈرىدۇ. بۇ ئارالدىكى ئىتالىيە ھەسەل ھەرىسىنىڭ ساپ نەسلىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار ھەرقانداق ئادەمنىڭ ھەسەل يېمەكلىكلىرى ياكى ھەسەل ھەرىسىنى ئارالغا ئېلىپ كېلىشىنى چەكلىگەن، بۇنىڭغا خىلاپلىق قىلغانلارغا ئىككى يىللىق قاماق جازاسى ياكى 8000 ئاۋستىرالىيە دوللىرى (تەخمىنەن 50 مىڭ يۈەن) جەرىمانە قويۇشنى بەلگىلىگەن.

بۇ جايغا كەلگەن كىشىلەر ئۇنىڭ جاھاندىكى ئەڭ پاكىز جاي ئىكەنلىكىدىن ھەيران قالىدۇ. ئارالدا مېھمانخانا، قاۋاقخانىلار بولسىمۇ، ئىككى قەۋەتلىكتىن ئېگىز بىنا يوق. كوكا-كولا، مارۇژنى قاتارلىقلار توغرىسىدىكى ئېلان تاختىلىرى ياكى بۇ جەھەتتە تىجارەت قىلىدىغان ئاشخانىلارمۇ يوق. يوللارنىڭ ھەممىسى تەبىئىي تاشتىن ياسالغان. ئارالدا تۇرۇبا يوق، كىشىلەر يامغۇر سۈيى ئىچىدۇ. ئوبلاستلىق ھۆكۈمەت چوڭ مالىيە گۇرۇھلىرى ياكى كارخانىلارنىڭ ئارالدا زاۋۇت قۇرۇشىنى چەكلەش توغرىسىدا قانۇن چىقاردى. ئارالدىن ئېكسپورت قىلىنىدىغان بىردىنبىر مەھسۇلات - ئېۋكالىپت يېغى بولۇپ، قول بىلەن ئىشلىنىدۇ.

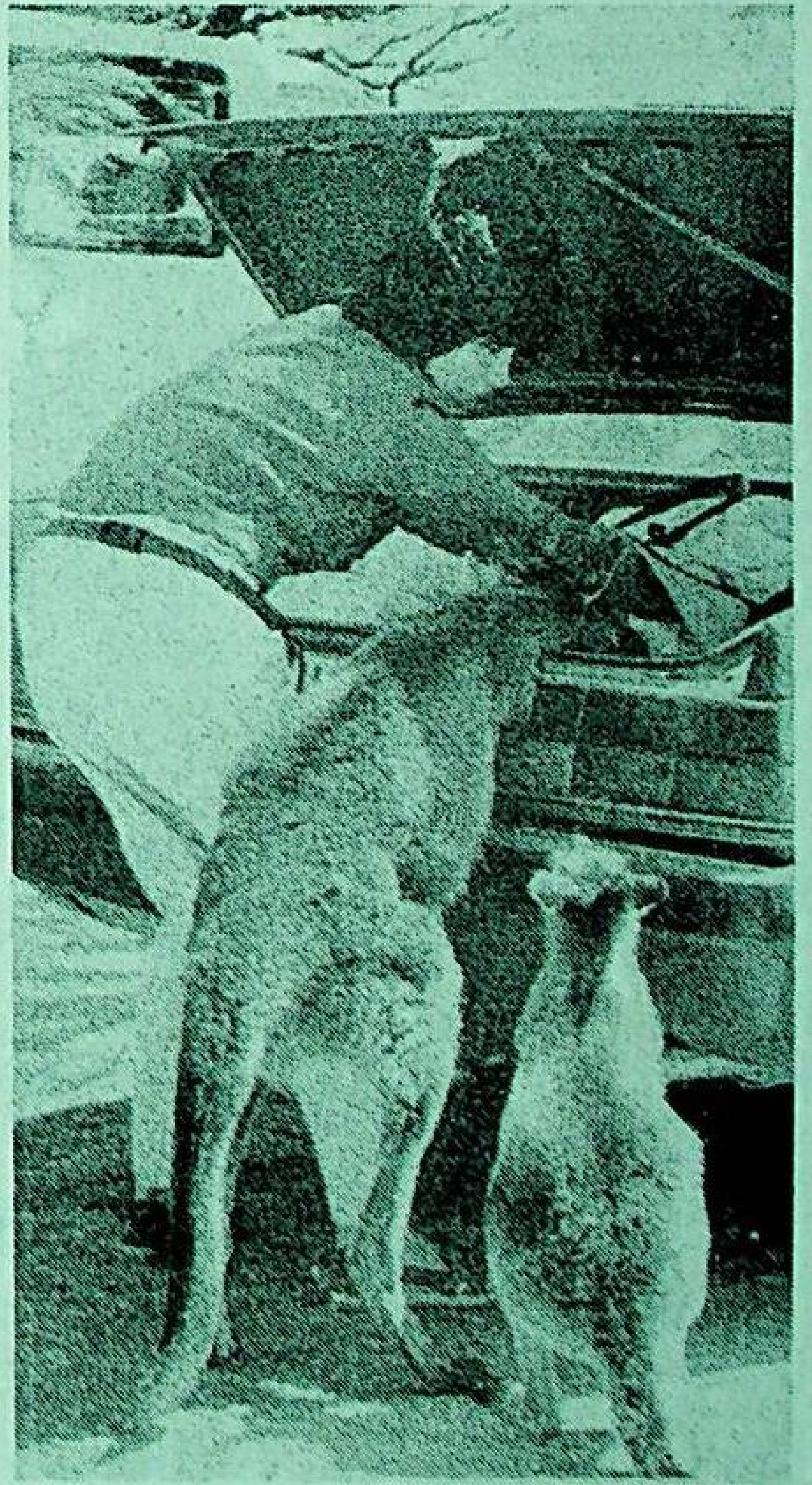

كىنگۇرانى ئوزۇقلاندۇرۇش.

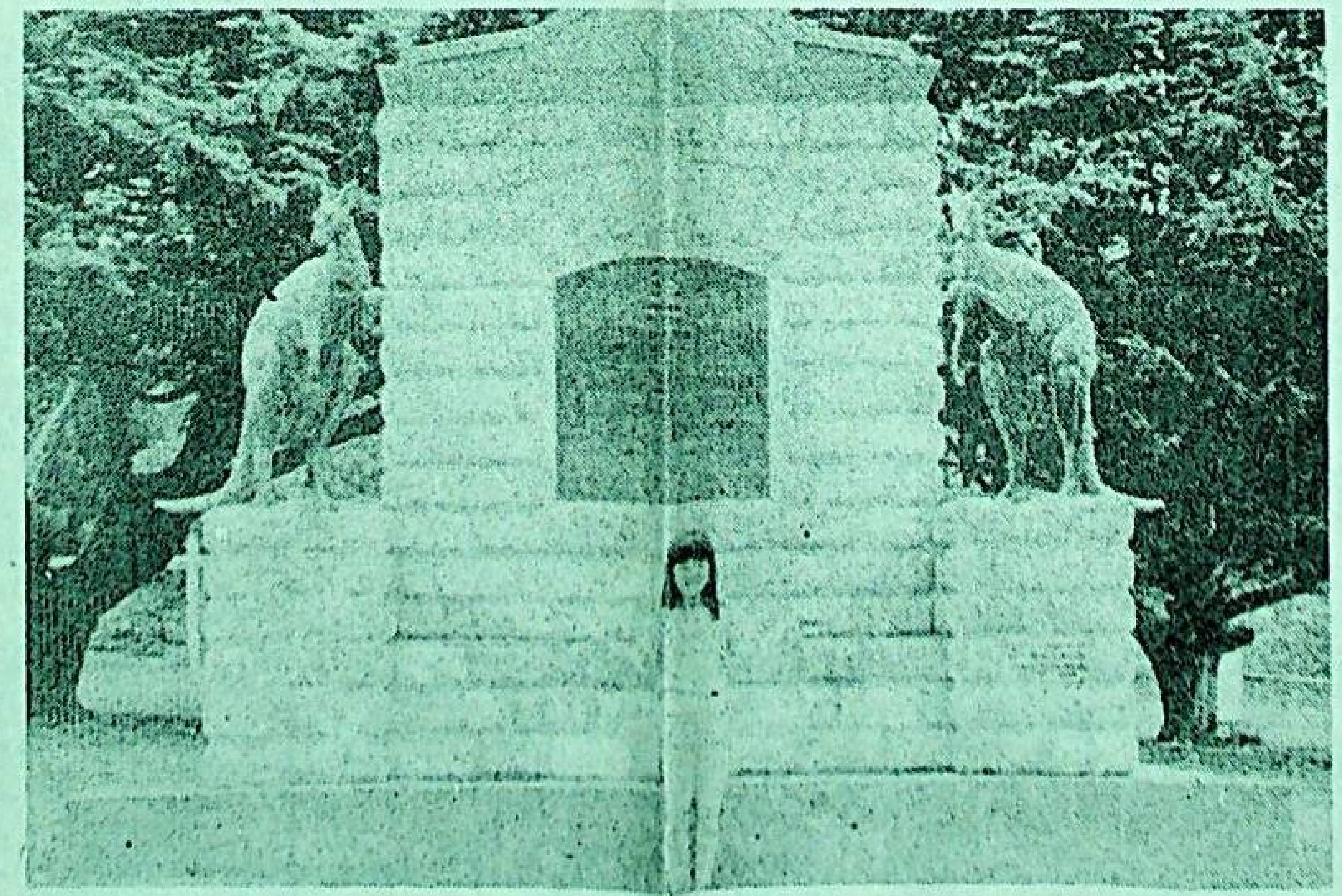

كىنگۇرا ئارىلىدىكى ئابىدە

«دۇنيا بىلىملىرى رەسىملىك ژۇرنىلى»دىن ئېلىندى.

ئادەملەر كىنگۇرالار بىلەن ئىناق ئۆتىدۇ.

لى پېڭ ماۋرىتىئۇس زۇڭلىسى رامگولام بىلەن سۆھبەتلەشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 14- ئاپرېل تېلېگراممىسى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ بۈگۈن زىيارەتكە كەلگەن ماۋرىتىئۇس جۇمھۇرىيىتىنىڭ زۇڭلىسى ناۋىن رامگولام بىلەن سۆھبەتلەشكەندە مۇنداق دېدى: جۇڭگو ھۆكۈمىتى جۇڭگو- ماۋرىتىئۇس مۇناسىۋىتىگە ناھايىتى ئەھمىيەت بېرىدۇ. ماۋرىتىئۇس تەرەپ بىلەن بىرلىكتە ئىككى دۆلەتنىڭ دوستانە ھەمكارلىقىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈشنى خالايدۇ.

لى پېڭ رامگولامنىڭ زىيارەتكە كەلگەنلىكىنى قارشى ئالدى. ئۇ مۇنداق دېدى: جۇڭگو بىلەن ماۋرىتىئۇس دوستلۇقىنىڭ تارىخى ئۇزاق، ئىككى دۆلەت نۇرغۇن ساھەدە ياخشى ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى ئورناتتى، سىزنىڭ جۇڭگو بىلەن ماۋرىتىئۇسنىڭ دىپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورناتقىنىغا 25 يىل بولغانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن جۇڭگوغا زىيارەتكە كەلگەنلىكىڭىز ئادەتتىن تاشقىرى ئەجايىب ئەھمىيەتكە ئىگە، زىيارىتىڭىز ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىنىڭ يەنىمۇ مۇستەھكەملىنىشى ۋە راۋاجلىنىشىغا تۈرتكە بولىدۇ.

رامگولام مۇنداق دېدى: بۇنىڭدىن 25 يىل بۇرۇن ئاتام ئەينى ۋاقىتتىكى ماۋرىتىئۇس ھۆكۈمىتىنىڭ زۇڭلىسى سۈپىتىدە جۇڭگو بىلەن دىپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورناتقان. مېنىڭ بۇ قېتىم مۇشۇ پەيتنى ئالاھىدە تاللاپ جۇڭگوغا زىيارەتكە كەلگىنىم ماۋرىتىئۇس تەرەپنىڭ جۇڭگو بىلەن بولغان مۇناسىۋەتكە ئەھمىيەت بېرىدىغانلىقىنى نامايان قىلىش ئۈچۈندۇر، شۇنىڭ بىلەن بىللە بۇ قېتىمقى زىيارەت ئارقىلىق ماۋرىتىئۇس - جۇڭگو مۇناسىۋىتىنىڭ تەرەققىياتىنى ئومۇميۈزلۈك ئىلگىرى سۈرۈشنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ماۋرىتىئۇس 25 يىلدىن بۇيان چىڭ تۇرۇپ كەلگەن «بىر جۇڭگو» سىياسىتىنى داۋاملىق يولغا قويىدۇ، ماۋرىتىئۇس بىلەن جۇڭگونىڭ دوستانە ھەمكارلىقى مول مېۋە بەردى.

سۆھبەتتە ئىككى زۇڭلى يەنە ئورتاق كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان خەلقئارا مەسىلىلەر توغرىسىدىمۇ پىكىر ئالماشتۇردى ھەم ئورتاقلىق ھاسىل قىلدى.

سۆھبەت ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، ئىككى زۇڭلى تۆت ھۆججەتكە ئىمزا قويۇش مۇراسىمىغا قاتناشتى، ئىمزا قويۇش مۇراسىمىدىن كېيىن ئىككى زۇڭلى شۇ سورۇندىكى ماۋرىتىئۇسلۇق كارخانىچىلارغا قىسقىچە سۆز قىلدى.

سۆھبەت باشلىنىشتىن بۇرۇن لى پېڭ زۇڭلى «خەلق سارىيى»نىڭ شەرقىي ئىشىكى ئالدىدىكى مەيداندا رامگولام زۇڭلى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ زىيارىتىنى قارشى ئېلىش مۇراسىمى ئۆتكۈزدى.

گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ مۇشۇ ئاينىڭ 14-كۈنى جۇڭنەنخەيدە ئەنگلىيە تەۋەلىكىدىكى دوست ئەرباب خې دۇڭ بىلەن كۆرۈشتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

موڭغۇلىيە زۇڭتۇڭى ئۇچىربات چياۋشى ۋېيپۇەنجاڭ بىلەن كۆرۈشتى
چياۋشى موڭغۇلىيە زۇڭلىسى ئېڭكساخىن بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۇلانباتور، 14 - ئاپرېل تېلېگراممىسى. موڭغۇلىيە زۇڭتۇڭى ئۇچىربات بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن دۆلەت سارىيىدا بۇ يەردە رەسمىي زىيارەتتە بولۇۋاتقان جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيپۇەنجاڭى چياۋشى بىلەن كۆرۈشتى.

ئۇچىربات ئالدى بىلەن چياۋشىنىڭ موڭغۇلىيىگە زىيارەتكە كەلگەنلىكىنى قىزغىن قارشى ئالدى. ئۇ مۇنداق دېدى: «بىز سىزنىڭ بۇ قېتىمقى زىيارىتىڭىزگە ناھايىتى ئەھمىيەت بېرىمىز، بۇ قېتىمقى زىيارىتىڭىزنىڭ موڭغۇلىيە - جۇڭگو ئوتتۇرىسىدىكى ئىناق قوشنىدارچىلىق، دوستلۇق مۇناسىۋىتىنى يەنىمۇ راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن چوقۇم تۆھپە قوشىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز».

چياۋشى رەئىس جياڭ زېمىننىڭ ئۇچىربات زۇڭتۇڭغا يوللىغان سەمىمىي سالىمى ۋە ياخشى تىلىكىنى يەتكۈزدى. ئۇچىربات بۇنىڭغا تەشەككۈر ئېيتتى ھەم چياۋشىدىن رەئىس جياڭ زېمىنغا سەمىمىي سالىمى ۋە ياخشى تىلىكىنى يەتكۈزۈپ قويۇشنى ئۆتۈندى. ئۇ چياۋشىغا يەنە رەئىس جياڭ زېمىننى موڭغۇلىيىدە زىيارەتتە بولۇشقا تەكلىپ قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

چياۋشى ئىككى تەرەپ مۇناسىۋىتى ئۈستىدە توختىلىپ مۇنداق دېدى: «جۇڭگو ھۆكۈمىتى ئەتراپىدىكى دۆلەتلەر بىلەن بولغان ئىناق قوشنىدارچىلىق - دوستلۇق مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ناھايىتى ئەھمىيەت بېرىپ كەلدى. موڭغۇلىيە جۇڭگونىڭ شىمالدىكى مۇھىم قوشنىسى، موڭغۇلىيە بىلەن بولغان ئىناق قوشنىدارچىلىق - دوستلۇق مۇناسىۋىتىنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتىش ئىككى دۆلەت خەلقلىرىنىڭ ئورتاق ئارزۇسىغا ۋە تۈپ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن. بىز تىنچ بىللە تۇرۇشنىڭ بەش پرىنسىپى ئاساسىدا، جۇڭگو - موڭغۇلىيە دوستلۇق - ھەمكارلىق شەرتنامىسىنىڭ روھى بويىچە، موڭغۇلىيە تەرەپ بىلەن بىرلىكتە ھاياتىي كۈچكە تولغان، ئىناق، دوستانە جۇڭگو - موڭغۇلىيە مۇناسىۋىتىنى 21 - ئەسىرگە ئېلىپ كىرىشنى خالايمىز. خەلقئارا ۋەزىيەتتە قانداق ئۆزگىرىش بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، جۇڭگو بىلەن موڭغۇلىيىنىڭ مەڭگۈ ياخشى قوشنىلاردىن، ياخشى دوستلاردىن بولۇشىنى، 21 - ئەسىردىكى گۈللىنىشتىن ئورتاق بەھرىمەن بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمىز».

ئۇچىربات چياۋشىنىڭ ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىگە بەرگەن باھاسىغا تامامەن قوشۇلىدىغانلىقىنى ئېيتتى ھەم موڭغۇلىيىنىڭ باراۋەرلىكتە ئۆز ئارا مەنپەئەت يەتكۈزۈش ئاساسىدا جۇڭگو بىلەن بولغان ھەر جەھەتتىكى دوستلۇق - ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى ئۈزلۈكسىز راۋاجلاندۇرۇشنى خالايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۇلانباتور، 14 - ئاپرېل تېلېگراممىسى. موڭغۇلىيىدە رەسمىي زىيارەتتە بولۇۋاتقان جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيپۇەنجاڭى چياۋشى بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن بۇ يەردە مۇنداق دېدى: جۇڭگو بىلەن موڭغۇلىيىنىڭ ئىناق قوشنىدارچىلىق - دوستلۇق مۇناسىۋىتى ۋە باراۋەرلىكتە ئۆز ئارا مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان ھەمكارلىقنى كۈچەيتىش ۋە راۋاجلاندۇرۇش ئىككى تەرەپنىڭ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن، شۇنداقلا بۇ جۇڭگونىڭ تەۋرەنمەس مەيدانى.

چياۋشى بۇ سۆزنى موڭغۇلىيە زۇڭلىسى ئېڭكساخىن بىلەن كۆرۈشكەندە قىلدى.

ئىككى رەھبەر كۆرۈشۈشتە بىردەك مۇنداق ھېسابلىدى: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان جۇڭگو - موڭغۇلىيە مۇناسىۋىتى سىياسىي، ئىقتىساد، مەدەنىيەت قاتارلىق ساھەلەردە خېلىلا راۋاجلاندى، بىز بۇنىڭدىن خۇشال. جۇڭگو بىلەن موڭغۇلىيە تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەر، ھازىر ھەر ئىككىسى ئۆز دۆلىتىنىڭ ئەھۋالىغا ئاساسەن ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى ئېلىپ بېرىپ، ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرماقتا. ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىسادى بىر- بىرىنىڭ بوش ئورۇنلىرىنى تولۇقلىيالايدۇ، بۇنىڭغا قوشنىلىق، جۇغراپىيىلىك ئۈستۈنلۈكنى قوشقاندا، ئىقتىساد - سودا ھەمكارلىقىنى يەنىمۇ كېڭەيتىشنىڭ يوشۇرۇن كۈچى ۋە شەرت - شارائىتىغا ئىگە. ئىككى رەھبەر مۇنداق دېدى: ئورتاق تىرىشىپ، ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىساد- سودا ھەمكارلىقىنى يېڭى يۇكسەكلىككە كۆتۈرۈپ، ئىككى دۆلەت خەلقلىرىگە بەخت يارىتىشىمىز كېرەك.

جۇڭگو دېڭىز ئارمىيە فلوتى پېرۇدىكى زىيارىتىنى ئاخىرلاشتۇردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، لىما، 13 - ئاپرېل تېلېگراممىسى. جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى جەنۇبىي دېڭىز فلوتىنىڭ قوماندانى ۋاڭ يۇڭگو جۇڭجياڭ باشچىلىقىدىكى جۇڭگو دېڭىز ئارمىيە فلوتى پېرۇدىكى دوستانە زىيارىتىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئاخىرلاشتۇرۇپ، بۈگۈن كاللائو پورتىدىن زىيارەتتە بولۇش

جەڭچىلىرى زىيارەت مەزگىلىدە مول مەزمۇنلۇق پائالىيەتلەرنى قانات يايدۇردى. ئۇلار پېرۇنىڭ مىللىي قەھرىمانى گىراۋ جياڭجۈننىڭ خاتىرە مۇنارىغا گۈل چەمبىرەك قويدى، پېرۇ دېڭىز ئارمىيە سانائىتى ئەسلىھەلىرى، پېرۇ دېڭىز ئارمىيىسى ۋە قۇرۇقلۇق ئارمىيىسى مۇزېيى ۋە ئالتۇن مۇزېيىنى ئېكسكۇرسىيە قىلدى. پېرۇ دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ كوماندىر - جەڭچىلىرى بىلەن ۋاسكېتبول ۋە ئارغامچا تارتىشىش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزدى. فلوتىمىزنىڭ ھەربىي ئوركېستىرى يەنە پېرۇدا ئولتۇراقلىشىپ قالغان جۇڭگولۇقلار ۋە پېرۇ جامائەتچىلىكىگە جۇڭگو مۇزىكىلىرىنى ئورۇنداپ بېرىپ، قىزغىن ئالقىشقا ئېرىشتى.

گېرمانىيىنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى جىددىيلىشىپ كېتىۋاتقان گېرمانىيە - ئىران مۇناسىۋىتىدە «ئوت ئۈستىگە ياغ چاچماسلىق»نى مۇراجىئەت قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بونن، 13-ئاپرېل تېلېگراممىسى. گېرمانىيىنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى كىنكېل يېقىندا مۇراجىئەتنامە ئېلان قىلىپ، ئاللىقاچان تەرەپلەرنىڭ جىددىيلىشىپ قالغان گېرمانىيە-ئىران مۇناسىۋىتىدە «ئوت ئۈستىگە ياغ چاچماسلىق»نى تەلەپ قىلدى.

كىنكېل «يەكشەنبىلىك دۇنيا» گېزىتىنىڭ بۈگۈنكى ساندا سۆھبەت بايان قىلىپ مۇنداق دېدى: «گېرمانىيە ئىران بىلەن بولغان 100 يىلدىن كۆپرەك داۋاملاشقان مۇناسىۋىتىنى ئۈزۈۋېتىشنى خالىمايدۇ، ئۇ سۆزلىشىشنى قوغداپ قېلىشنى تەلەپ قىلىدۇ». لېكىن ئۇ: «سۆزلىشىش دېگەن ھەر قانداق بەدەل تۆلەشتىن يانماسلىق توغرا بولمايدۇ» دەپ كۆرسەتتى.

بۇ كىنكېلنىڭ گېرمانىيە-ئىران مۇناسىۋىتى

شازۇكاك ئالاقىدار دۆلەتلەرنىڭ يادرو تەھدىت ستراتېگىيىسىدىن ۋاز كېچىشىنى مۇراجىئەت قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب. د. ت خەۋىرى. قوراللىرىنى ئومۇميۈزلۈك مەنئى قىلىش ۋە

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت خەۋىرى. جۇڭگو ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ باشلىقى، ھەربىي ھازىرلىقلارنى قىسقارتىشقا مەسئۇل باش ئەلچى شازۇكاڭ مۇشۇ ئاينىڭ 8-كۈنى «يادرو قورالللىرىنى كېڭەيتىۋەتمەسلىك شەرتنامە-سى»نىڭ ئىجراسىغا قاراپ چىقىلىدىغان 2000-يىللىق يىغىننىڭ تۇنجى قېتىملىق تەييارلىق يىغىنىدا سۆز قىلىپ، ئاللىقادار دۆلەتلەرنىڭ يادرو تەھدىتى سىياسىتىدىن ۋاز كېچىپ، خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ يادرو ھەربىي ھازىرلىقلارنى يەنىمۇ قىسقارتىش جىددىي تەلىپىنى قاندۇرۇشنى مۇراجىئەت قىلدى.

ئۇ مۇنداق دېدى: يادرو ھەربىي ھازىرلىقلىرىنى قىسقارتىش مەسىلىسىدە، جۇڭگو يادرو قوراللىرىنى ئومۇميۈزلۈك مەنئى قىلىش ۋە ئۈزۈل-كېسىل يوقىتىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ. جۇڭگو ھۆكۈمىتى مۇنداق قارايدۇ: «يادرو قوراللىرىنى كېڭەيتىۋەتمەسلىك شەرتنامە-سى»نىڭ سۈرۈكنى چەكسىز ئۇزارتىش، «يادرو سىنىقىنى ئومۇميۈزلۈك مەنئى قىلىش شەرتنامىسى» ئىمزالاش ۋە سۆھبەت ئارقىلىق «يادرو قورالىرىغا ئىشلىتىلىدىغان پارچىلىنىدىغان ماتېرىياللارنى ئىشلەپچىقىرىشنى مەنئى قىلىش ئەھدىنامىسى» تۈزۈش يادرو قوراللىرىنى ئومۇميۈزلۈك مەنئى قىلىش ۋە ئۈزۈل-كېسىل يوقىتىشقا يېتىشنىڭ ئارىلىقتىكى قەدەم-باسقۇچلىرىدۇر. يادرو قوراللىرىنى ئومۇميۈزلۈك مەنئى قىلىش نىشانىغا يېتىشتىن ئىلگىرى، ئاللىقادار دۆلەتلەر ئۆزلىرىنىڭ يادرو تەھدىتى سىياسىتىدىن ۋاز كېچىشى، يادرو قوراللىرى زاپىسى ئەڭ كۆپ دۆلەتلەر يادرو قوراللىرىنى داۋاملىق زور ھەجىمدە ئازايتىشى لازىم.

يادرو قوراللىرىنى كېڭەيتىۋەتمەسلىك مەسىلىسى توغرىسىدا شازۇكاڭ مۇنداق دېدى: تارىخىي شارائىتلارنىڭ چەكلىشى تۈپەيلىدىن، «يادرو قوراللىرىنى كېڭەيتىۋەتمەسلىك شەرتنامىسى»دىكى شەرتنامە تۈزۈشكۈچى دۆلەتلەرنىڭ ھوقۇقى ۋە مەجبۇرىيىتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىدە نامۇۋاپىق بولۇپ قالغان جايلار، چەكلىمىلىك ۋە نۇقسانلار بولسىمۇ، لېكىن «شەرتنامە» 20 نەچچە يىلدىن بۇيان، يادرو قوراللىرىنىڭ كېڭىيىپ كېتىشىنى توسۇش جەھەتتە مۇھىم رول ئويناپ، خەلقئارا تىنچلىق، خەۋپسىزلىك ۋە مۇقىملىقنى ئىلگىرى سۈردى ھەم خەلقئارا يادرو ھەربىي ھازىرلىقلارنى قىسقارتىش مۇساپىسىنى ئىلگىرى سۈردى.

مىسىر جۇڭگو بىلەن بولغان ئىقتىساد - سودا مۇناسىۋىتىنى يەنىمۇ راۋاجلاندۇرۇشنى ئۈمىد قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، قاھىرە، 13-ئاپرېل تېلېگراممىسى. مىسىر زۇڭلىسى جانزورى بۈگۈن بۇ يەردە تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: مىسىر جۇڭگو بىلەن بولغان ئىقتىساد-سودا ساھەسىدىكى دوستلۇق-ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى يەنىمۇ راۋاجلاندۇرۇشنى ئۈمىد قىلىدۇ.

جانزورى بۇ سۆزنى مالايسىيا، سىنگاپور ۋە جۇڭگودا زىيارەتتە بولۇش ھارپىسىدا قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: مىسىر بىلەن جۇڭگو مۇناسىۋىتىنىڭ تارىخى ئۇزاق، ئىككى دۆلەتنىڭ سىياسىي مۇناسىۋىتى ناھايىتى ياخشى. مەن ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىساد-سودا مۇناسىۋىتىنىڭ ياخشى سىياسىي مۇناسىۋەتكە ماس كېلىدىغان سەۋىيىگە يېتىشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

جۇڭگو گوۋۇيۈەنىنىڭ زۇڭلىسى لى پېڭنىڭ تەكلىپىگە بىنائەن جانزورى مۇشۇ ئاينىڭ 17-كۈنىدىن 22-كۈنىگىچە جۇڭگودا رەسمىي زىيارەتتە بولىدۇ.

جانزورى مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: مەن بۇ قېتىم ناھايىتى زور ئىقتىساد-سودا ۋەكىللەر ئۆمىكىنى باشلاپ جۇڭگوغا زىيارەتكە بارىمەن، بۇنىڭدىكى مەقسەت، مىسىر بىلەن جۇڭگونىڭ شېرىكلىشىپ مەبلەغ سېلىش كۆلىمىنى يەنىمۇ كېڭەيتىش، ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىساد-سودا ئالاقىسىنى ئىلگىرى سۈرۈش. ئۇ جۇڭگودا ئېلىپ بارىدىغان بۇ قېتىمقى زىيارىتىنىڭ مىسىر - جۇڭگو ئىقتىساد-سودا ھەمكارلىقىنىڭ يېڭى باسقۇچىنىڭ باشلىنىشى بولۇپ قالىدىغانلىقىغا ئىشىنىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

بۇ كىنكىلىنىڭ گېرمانىيە-ئىران مۇناسىۋىتى يامانلاشقاندىن بۇيان بىلدۈرگەن تۇنجى قېتىملىق رەسمىي ئىپادىسى.

بۈگۈن كاللائۇ پورتىدىن زىيارەتتە بولۇش ئۈچۈن چىلىغا يۈرۈپ كەتتى.

جۇڭگو دېڭىز ئارمىيە فلوتىنىنىڭ كوماندىر-

فرانسىيىنىڭ مەدەنىيەت مىنىستىرى بۇراچ 4-ئاينىڭ 3-كۈنى پات ئارىدا ئۆتكۈزۈلىدىغان «بېيجىڭ ۋېرسال» كۆرگەزمىسى توغرىسىدا پارىژدا مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنى ئۆتكۈزدى. بۇ كۆرگەزمە 4-ئاينىڭ 28-كۈنىدىن 6-ئاينىڭ 30-كۈنىگىچە شياڭگاڭدا كۆرستىلىدۇ، 150 كۆرگەزمە بۇيۇمى ئارقىلىق شەرق-غەربنىڭ مىلادىدىن بۇرۇنقى 2-ئەسىردىن مىلادى 18-ئەسىرگىچە مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش جەريانى ئەسلەپ ئۆتۈلىدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

خەۋپسىزلىك كېڭىشى سابىق يۇگوسلاۋىيە ئۇرۇش جىنايەتچىلىرىنى سوتلايدىغان خەلقئارا سوت كوللېگىيىسىنىڭ سوتچى نامزاتلىرىنى كۆرسەتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت خەۋىرى. ب دت خەۋپسىزلىك كېڭىشى مۇشۇ ئاينىڭ 8 - كۈنى بىردەك 1104 - نومۇرلۇق قارار ماقۇللاپ، ب د ت يىغىنىغا 19 كىشىنى سابىق يۇگوسلاۋىيە ئۇرۇش جىنايەتچىلىرىنى سوتلايدىغان خەلقئارا سوت كولليېگىيىسىنىڭ سوتچى نامزاتلىقىغا كۆرستىشنى قارار قىلدى.

خەۋپسىزلىك كېڭىشى ب د ت باش كاتىپى ئاناننىڭ 3 - ئاينىڭ 13 - كۈنى كۆرسەتكىنىگە ئاساسەن يۇقىرىدىكى قارارنى چىقاردى. ب د ت يىغىنى ئاۋازغا قويۇش ئارقىلىق ئۇلاردىن 11 كىشىنى سابىق يۇگوسلاۋىيە ئۇرۇش جىنايەتچىلىرىنى سوتلايدىغان خەلقئارا سوت كولليېگىيىسىنىڭ سوتچىلىقىغا سايلايدۇ.

خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ ئاللىقادار قارار ۋە بەلگىلىمىلىرىگە ئاساسەن، سابىق يۇگوسلاۋىيە ئۇرۇش جىنايەتچىلىرىنى سوتلايدىغان خەلقئارا سوت كولليېگىيىسى 11 سوتچىدىن تەركىب تاپىدۇ. ئۇلارنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى تۆت يىل بولىدۇ، ئاساسىي ۋەزىپىسى - 1991 - يىلىدىن بۇيان سابىق يۇگوسلاۋىيە تەۋەسىدە چوڭ قىرغىنچىلىق، باسقۇنچىلىق ۋە «ئىرقىي تازىلاش»تەك ئېغىر جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەنلەرنى سوتلاشتىن ئىبارەت. بۇ سوت كولليېگىيىسىنىڭ 1-نۆۋەتلىك سودىيلىرى 1993 - يىلى 9 - ئاينىڭ ئۇتتۇرلىرىدا سايلانغان. سوت كولليېگىيىسى شۇ يىلى 11- ئاينىڭ 17 - كۈنى گائاگادا رەسمىي تەسىس قىلىنغان.

تۇنجى نۆۋەتلىك چىلى ئاممىۋى مۇلازىملىق ئەسلىھەلىرىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش كۆرگەزمىسى يېقىندا سانتىياگودا ئېچىلدى. بۇ قېتىمقى كۆرگەزمىدە چىلىنىڭ 1996-يىلىدىن 1997-يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتا يولغا قويغان ۋە يولغا قويۇش ئالدىدا تۇرغان قاتناش، نەھەرلىك چېكىملىك ئەتكەسچىلىرىنى تونۇش، ئالاقىلىشىش قاتارلىق 374 تۈر بويىچە زامانىۋى ئەسلىھەلەر لايىھىسى كۆرگەزمە قىلىندى.

سۈرەتتە: ئېكسكۇرسىيىچىلەر كۆرگەزمىدە «ئىسپىرت ئۆلچىگۈچ»نى سىناپ كۆرمەكتە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

قۇرۇقلۇق ئارمىيىسى مۇزېيى ۋە ئالتۇن ئورۇنداپ بېرىپ، قىزغىن ئالقىشقا ئېرىشتى.

ئىراندا گېرمانىيىگە قارشى مەملىكەت خاراكتېرلىك نامايىش ئۆتكۈزۈلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، تېھران، 13-ئاپرېل تېلېگراممىسى. ئىران خەلقى بۈگۈن پايتەخت تېھران قاتارلىق 11 شەھەردە گېرمانىيىگە قارشى مەملىكەت خاراكتېرلىك نامايىش ئۆتكۈزۈپ، گېرمانىيە بېرلىن ئالىي سوت مەھكىمىسىنىڭ يېقىندا ئىراننىڭ ئالىي رەھبىرى بۇنىڭدىن بەش يىل بۇرۇن بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، بېرلىندا ئىران كورد ئۆكتىچىلىرىنىڭ تۆت ئەزاسىنى ئۆلتۈرگەن، دېگەن ھۆكۈمگە ئېتىراز بىلدۈردى.

پايتەخت تېھراندا بىر قانچە ئون مىڭ نامايىشچى كوچىغا چىقىپ، شەھەر مەركىزىدىكى گېرمانىيىنىڭ ئىراندىكى باش ئەلچىخانىسىنىڭ ئالدىدا نامايىش ئۆتكۈزۈپ، گېرمانىيە بېرلىن ئالىي سوت مەھكىمىسىنىڭ ئىران رەھبىرىنى «ھاقارەتلىگەنلىكى»گە ئېتىراز بىلدۈردى، ئىران ھۆكۈمىتىدىن گېرمانىيە بىلەن بولغان دىپلوماتىك ۋە ئىقتىساد مۇناسىۋىتىنى ئۈزۈشنى تەلەپ قىلدى.

مۇشۇ ئاينىڭ 13- كۈنى ئىران پارلامېنتى ئىران -گېرمانىيە مۇناسىۋىتىنىڭ ئەڭ يېڭى تەرەققىياتى توغرىسىدا مەخپىي يىغىن ئۆتكۈزدى. ئىران پارلامېنتىنىڭ 15 ئەزاسى زۇڭتۇڭ راپسانجانىغا خەت يېزىپ، ھۆكۈمەتنىڭ ئىران- گېرمانىيە مۇناسىۋىتىگە قايتا قاراپ چىقىشنى تەلەپ قىلدى.

پاكىستان ئامېرىكىنىڭ جۇڭگونى يولسىز ئەيىبلىگەنلىكىگە قاتتىق رەددىيە بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئىسلامئاباد، 13- ئاپرېل تېلېگراممىسى. پاكىستان دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ باياناتچىسى مۇشۇ ئاينىڭ 12- كۈنى سۆھبەت بايان قىلىپ، ئامېرىكىنىڭ جۇڭگو پاكىستانغا باشقۇرۇلىدىغان بومبا زاپچاسلىرىنى سېتىپ بەردى، دېگەن يولسىز ئەيىبلىشىگە قاتتىق رەددىيە بەردى.

بۇ باياناتچى مۇنداق دېدى: پاكىستان پاكىستان - جۇڭگو مۇناسىۋىتىنىڭ خاراكتېرى ۋە جۇڭگونىڭ پاكىستانغا تېخنىكا ئۆتۈنۈپ بېرىش ئەھۋالىنى كۆپ قېتىم شەرھلەپ ئۆتكەن. ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: پاكىستان بىلەن جۇڭگونىڭ مۇناسىۋىتى «ئاشكارا»، ئىككى دۆلەت ئوتتۇرىسىدىكى تېخنىكا ئالاقىسى ھەر قانداق خەلقئارا قانۇن -نىزاملارغا خىلاپ ئەمەس.

ئۇ مۇنداق دېدى: پاكىستان ھەر قانداق يادرو قورالى تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغىنى يوق، شۇڭا جۇڭگونى بۇ جەھەتتە پاكىستانغا ياردەم بەردى دېگىلى بولمايدۇ.

خەۋەرلەرگە قارىغاندا، ئامېرىكىنىڭ ياردەمچى دۆلەت كاتىپىنىڭ ياردەمچىسى روبېرت ئېينخورىن مۇشۇ ئاينىڭ 10- كۈنى كېڭەش پالاتاسى ھۆكۈمەت ئىشلىرى گۇرۇپپا كومىتېتىدا جۇڭگوغا پاكىستاننىڭ يادرو قورالى تۈرىگە داۋاملىق ياردەم قىلىۋاتىدۇ، دەپ تۆھمەت قىلغان.

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200. ئېلان بۆلۈمى: 5850783. تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769. تېلېگراف نومۇرى: 5028. پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 7 يۈەن 50 پۇڭ، پارچە باھاسى: 25 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)